

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE TÜRKÇESİ YAZIN DİLİNDE İŞARET ZAMİRLERİNİN
KULLANIM ÖZELLİKLERİ**

Özgür ÖNER

Danışman: Yard. Doç. Dr. Muna Yüceol ÖZEZEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2007

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE TÜRKÇESİ YAZIN DİLİNDE İŞARET ZAMİRLERİNİN
KULLANIM ÖZELLİKLERİ**

Özgür ÖNER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2007

ÖZET

TÜRKİYE TÜRKÇESİ YAZIN DİLİNDE İŞARET ZAMİRLERİNİN KULLANIM ÖZELLİKLERİ

Özgür ÖNER

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Danışman : Yard. Doç. Dr. Muna Yüceol ÖZEZEN
Ocak 2007, 175 sayfa

Bu çalışmada, Türkiye Türkçesinde işaret zamiri olarak kullanılan “bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar” sözcüklerinin kullanım özellikleri, biçimsel ve işlevsel yönden betimlenmiştir. Türkiye Türkçesi yazın dilinden üç eser üzerinde yapılan incelemede, Türkçede en sık olarak kullanılan işaret zamininin “bu” olduğu, “şu” ve “şunlar” işaret zaminlerinin kullanım sıklıklarının ise son derece az olduğu tespit edilmiştir.

İnceleme sonucunda, işaret zaminlerinin yazın dilindeki temel gönderim işlevinin ‘bu, bunlar, o, onlar’ işaret zaminleri için “art gönderim”, ‘şu, şunlar’ işaret zaminleri için ise “ön gönderim” olduğu belirlenmiştir. Ayrıca söz konusu işaret zaminlerinin mesafe sıralamasına dayalı olarak dış gönderim işlevinde kullanılabildiği görülmüştür. Bu durum, işaret zaminleri için dil bilgisi kaynaklarında verilen bilgileri desteklemektedir.

İşaret zaminlerinin bazen salt gönderim işlevli değil, küçümseme, önemsememe gibi işlevlerinin olduğu da tespit edilmiştir. Ayrıca işaret zaminleriyle kurulan edat öbeklerinde belirgin bir kalıplaşma söz konusudur.

Anahtar Sözcükler :Zamir, işaret zamiri, gönderim, sözcük türü, biçim bilgisi.

ABSTRACT**THE USE AND CHARACTERISTICS OF DEMONSTRATIVE PRONOUNS IN WRITTEN LANGUAGE IN TURKISH SPOKEN IN TURKEY.****Özgür ÖNER****Master Thesis, Turkish Language and Literature Department****Supervisor: Associ.Prof. Muna Yüceol ÖZEZEN****January 2007, 175 pages**

In this study, the demonstratives ‘bu, şu , o, bunlar, şunlar, onlar’ are described in terms of their use of characteristics, formal and functional ways. In the study carried out in three works written in Turkish spoken in Turkey, it has been determined that the most common used demonstrative is ‘bu’, the frequency of use of ‘şu’ and ‘şunlar’ are the least common used demonstratives.

It has also been determined that the demonstratives not only have the merely referential function, but also they have functions such as, modifying and despising. Further more, in the prepositional phrases formed with the demonstratives, there is an obvious idiomatic use.

As a result of the study, it has been determined that the basic reference functions of the demonstratives in the written language are anafor for the demonstratives ‘ bu, bunlar, o, onlar’, as well as being catafor for the demonstrative ‘şu’ and ‘şunlar’.

Key words: pronoun, demonstrative pronoun, reference typing word

ÖN SÖZ

Türkçe, uzun tarihî gelişimi ve geniş bir coğrafyaya yayılmış çağdaş lehçeleriyle dil üzerine çalışanlar için büyük bir araştırma malzemesi olmuştur. Bu geniş malzemenin betimlenebilmesi için hem art zamanlı hem de eş zamanlı araştırmalar yapılmıştır ve yapılacaktır. Kuşkusuz, Türkçe gibi uzun bir tarihî geçmişi olan ve geniş bir coğrafyada kullanılan bir dille ilgili araştırma yapılırken çalışma alanının sınırlandırılması gerekir. Ayrıca, bir dilin bütün kullanım özelliklerini betimlemeye çalışmak yerine belirli bir kullanım özelliğinin daha geniş malzeme kullanılarak derinlemesine incelenmesi daha faydalı olacaktır.

Bu çalışmamızda, yukarıdaki temel düşüncelerden hareket ederek Türkiye Türkçesindeki işaret zamirlerinin kullanım özelliklerini betimlemeye çalıştık. Çalışmamızda, Türkiye Türkçesi yazın diline ait üç eseri malzeme olarak kullandık. Üç eser üzerinde çalışmamıza rağmen sayısal manada yeterince örnek tespit ettik. Yine de konuşma dilinde ve diğer yazınsal eserlerde, işaret zamirlerinin farklı kullanım özellikleri bulunabilir. Ancak, bu üç eserden elde edilen bulguların yakın dönem Türkiye Türkçesi hakkında genel fikir vereceğini düşünüyoruz. Çalışmamızın sözcük türleri konusunda yapılacak çalışmalara katkı sağlamasını diliyoruz.

Bu çalışmanın her aşamasında büyük ilgi ve desteğini gördüğüm hocam Sayın Yard. Doç. Dr. Muna Yüceol ÖZEN'e, verilerin düzenlenmesi ve tezin yazımı konusunda bana yardımcı olan değerli arkadaşlarım Araş. Gör. Ethem Evlice ve Ender Aslantaş'a teşekkür ederim.

Özgür ÖNER

Adana, Ocak 2007

NOT: Bu çalışma, Çukurova Üniversitesi Araştırma Fonu tarafından FEF2006YL3 proje numarasıyla desteklenmiştir.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖN SÖZ.....	iii

0. GİRİŞ

0.1. Tezin Amacı.....	1
0.2. Tezin Malzemesi	1
0.3. Yöntem	2
0.4. Dil Bilgisi Kaynaklarında Zamirlerle İlgili Genel Yaklaşımlar	3
0.5. Dil Bilgisi Kaynaklarında İşaret Zamirleriyle İlgili Genel Yaklaşımlar	5

1. BÖLÜM

İNCELEME

1.1. “Bu” İşaret Zamiri.....	12
1.1.1. Biçim Bilgisel Özellikleri Bakımından “Bu” İşaret Zamiri	12
1.1.1.1. Alabildiği Ekler Bakımından “Bu” İşaret Zamiri	12
1.1.1.1.1. Alabildiği Yapım Ekleri Bakımından “Bu” İşaret Zamiri ..	12
1.1.1.1.2. Alabildiği Çekim Ekleri Bakımından “Bu” İşaret Zamiri...	12
1.1.1.1.2.1. Alabildiği Ad Durumu Ekleri Bakımından	
“Bu” İşaret Zamiri	12
1.1.1.1.2.1.1. Belirtme Durumu Eki (+u).....	12
1.1.1.1.2.1.2. Yönelme Durumu Eki (+a)	14
1.1.1.1.2.1.3. Bulunma Durumu Eki (+da)	16
1.1.1.1.2.1.4. Ayrılma Durumu Eki (+dan).....	17
1.1.1.1.2.1.5. Tamlayan Durumu Eki (+nun) ..	18
1.1.1.1.2.1.6. Eşitlik Durumu Eki (+ca).....	19
1.1.1.1.2.2. Alabildiği İyelik Ekleri Bakımından “Bu”	
İşaret Zamiri	20
1.1.1.2. Söz Dizimindeki Yeri Bakımından “Bu” İşaret Zamiri	21

1.1.1.2.1. Cümle Ögesi Olması Bakımından “Bu” İşaret Zamiri	21
1.1.1.2.1.1. “Bu” İşaret Zamirinin Yüklem Görevinde Kullanıldığı Durumlar.....	21
1.1.1.2.1.1.1. “Bu” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Geniş Zaman / Şimdiki Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar	21
1.1.1.2.1.1.2. “Bu” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Belirli Geçmiş Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar	22
1.1.1.2.1.1.3. “Bu” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Belirsiz Geçmiş Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar	23
1.1.1.2.1.1.4. “Bu” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Şart Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar	24
1.1.1.2.1.2. “Bu” İşaret Zamirinin Özne Görevinde Kullanıldığı Durumlar.....	24
1.1.1.2.1.3. “Bu” İşaret Zamirinin Nesne Görevinde Kullanıldığı Durumlar.....	25
1.1.1.2.1.4. “Bu” İşaret Zamirinin Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar	28
1.1.1.2.1.4.1. “Bu” İşaret Zamirinin Yönelme Durumu Ekini Aarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar	28
1.1.1.2.1.4.2. “Bu” İşaret Zamirinin Bulunma Durumu Ekini Aarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar	29

1.1.1.2.1.4.3. “Bu” İşaret Zamirinin Ayrılma Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar.....	30
1.1.1.3.1.5. “Bu” İşaret Zamirinin Zarf Tümleci Olduğu Durumlar	31
1.1.1.2.2. Sözcük Grupları İçinde “Bu” İşaret Zamiri.....	32
1.1.1.2.2.1. İsim Tamlamalarında “Bu” İşaret Zamiri	32
1.1.1.2.2.2. Sıfat Tamlamalarında “Bu” İşaret Zamiri.....	33
1.1.1.2.2.3. Edat Gruplarında “Bu” İşaret Zamiri.....	34
1.1.1.2.2.3.1. “Başka” Edatıyla	35
1.1.1.2.2.3.2. Gibi Edatıyla	35
1.1.1.2.2.3.3. “İçin” Edatıyla.....	35
1.1.1.2.2.3.4. “İle” Edatıyla.....	36
1.1.1.2.2.3.5. “Kadar” Edatıyla	37
1.1.1.2.2.3.6. “Karşı” Edatıyla	38
1.1.1.2.2.3.7. “Önce” Edatıyla.....	39
1.1.1.2.2.3.8. “Öte” Edatıyla	39
1.1.1.2.2.3.9. “Rağmen” Edatıyla	39
1.1.1.2.2.3.10. “Sonra” Edatıyla.....	40
1.1.1.2.2.3.11. “Üzerine” Edatıyla.....	41
1.1.1.2.2.4. Yönelme, Bulunma ve Ayrılma Gruplarında “Bu” İşaret Zamiri	42
1.1.1.2.2.5. “Bu” İşaret Zamirinin Birleşik Fiil İçinde Kullanılması	43
1.1.1.2.2.6. “Bu” İşaret Zamirinin Ünlem Grubu İçinde Kullanıldığı Durumlar.....	44
1.1.1.2.2.7. İkileme Grupları İçinde “Bu” İşaret Zamiri.....	45
1.1.2. İşlevsel Özellikleri Bakımından “Bu” İşaret Zamiri	46
1.1.2.1. “Bu” İşaret Zamirinin Gönderim İşlevleri.....	46
1.1.2.1.1. Gönderimin Yönüne Göre.....	46
1.1.2.1.1.1. Ön Gönderim İşlevi	46
1.1.2.1.1.2. Art Gönderim İşlevi.....	47
1.1.2.1.1.3. Dış Gönderim İşlevi.....	51

1.1.2.1.2. Gönderimde Bulunulan Yapının Türüne Göre	52
1.1.2.1.2.1. Sözcüğe Gönderim	52
1.1.2.1.2.2. Sözcük Gruplarına Gönderim	53
1.1.2.1.2.2. Cümlecik, Cümle veya Durumlara Gönderim...	54
1.1.2.2. “Bu” İşaret Zamirinin Küçümseme/ Önemsememe İşlevi	58
1.2. “Şu” İşaret Zamiri	59
1.2.1. Biçim Bilgisel Özellikleri Bakımından “Şu” İşaret Zamiri	59
1.2.1.1. Alabildiği Ekler Bakımından “Şu” İşaret Zamiri.....	59
1.2.1.1.1. Alabildiği Yapım Ekleri Bakımından “Şu” İşaret amiri	59
1.2.1.1.2. Alabildiği Çekim Ekleri Bakımından “Şu” İşaret Zamiri	60
1.2.1.1.2.1. Alabildiği Ad Durumu Ekleri Bakımından “Şu” İşaret Zamiri	60
1.2.1.1.2.1.1. Belirtme Durumu Eki (+u).....	60
1.2.1.1.2.1.2. Yönelme Durumu Eki (+a)	61
1.2.1.1.2.1.3. Bulunma Durumu Eki (+da)	61
1.2.1.1.2.1.4. Ayrılma Durumu Eki (+dan).....	61
1.2.1.1.2.1.5. Tamlayan Durumu Eki (+nun)....	62
1.2.1.1.2.1.6. Eşitlik Durumu Eki (+ca).....	62
1.2.1.1.2.2. Alabildiği İyelik Ekleri Bakımından “Şu” İşaret Zamiri.....	63
1.2.1.2. Söz Dizimindeki Yeri Bakımından “Şu” İşaret Zamiri.....	63
1.2.1.2.1. Cümle Ögesi Olması Bakımından “Şu” İşaret Zamiri.....	63
1.2.1.2.1.1. “Şu” İşaret Zamirinin Yüklem Görevinde Kullanıldığı Durumlar.....	63
1.2.1.2.1.1.1. “Şu” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Geniş Zaman / Şimdiki Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar	63
1.2.1.2.1.1.2. “Şu” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Belirli Geçmiş Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar	64

1.2.1.2.1.1.3. “Şu” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Belirsiz Geçmiş Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar	64
1.2.1.2.1.1.4. “Şu” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Şart Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar	64
1.2.1.2.1.2. “Şu” İşaret Zamirinin Özne Görevinde Kullanıldığı Durumlar.....	65
1.2.1.2.1.3. “Şu” İşaret Zamirinin Nesne Görevinde Kullanıldığı Durumlar.....	65
1.2.1.2.1.4. “Şu” İşaret Zamirinin Dolaylı Tümleş Görevinde Kullanıldığı Durumlar.....	66
1.2.1.2.1.4.1. “Şu” İşaret Zamirinin Yönelme Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleş Görevinde Kullanıldığı Durumlar	66
1.2.1.2.1.4.2. “Şu” İşaret Zamirinin Bulunma Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleş Görevinde Kullanıldığı Durumlar	67
1.2.1.2.1.4.3. “Şu” İşaret Zamirinin Ayrılma Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleş Görevinde Kullanıldığı Durumlar	67
1.2.1.3.1.5. “Şu” İşaret Zamirinin Zarf Tümleci Olduğu Durumlar	67
1.2.1.2.2. Sözcük Grupları İçinde “Şu” İşaret Zamiri	68
1.2.1.2.2.1. İsim Tamlamalarında “Şu” İşaret Zamiri	68
1.2.1.2.2.2. Sıfat Tamlamalarında “Şu” İşaret Zamiri	68
1.2.1.2.2.3. Edat Gruplarında “Şu” İşaret Zamiri	68

1.2.1.2.2.4. Yönelme, Bulunma ve Ayrılma Gruplarında “Şu” İşaret Zamiri.....	68
1.2.1.2.2.5. “Şu” İşaret Zamirinin Birleşik Fiil İçinde Kullanılması	69
1.2.1.2.2.6. “Şu” İşaret Zamirinin Ünlem Grubu İçinde Kullanıldığı Durumlar.....	69
1.2.1.2.2.7. İkileme Grupları İçinde”Şu” İşaret Zamiri	69
1.2.2. İşlevsel Özellikleri Bakımından “Şu” İşaret Zamiri.....	69
1.2.2.1. “Şu” İşaret Zamirinin Gönderim İşlevleri	69
1.2.2.1.1. Gönderimin Yönüne Göre.....	69
1.2.2.1.1.1. Ön Gönderim İşlevi	70
1.2.2.1.1.2. Art Gönderim İşlevi.....	71
1.2.2.1.1.3. Dış Gönderim İşlevi.....	71
1.2.2.1.2. Gönderimde Bulunulan Yapının Türüne Göre	72
1.2.2.1.2.1. Sözcüğe Gönderim	72
1.2.2.1.2.2. Sözcük Gruplarına Gönderim	73
1.2.2.1.2.2. Cümlecik, Cümle veya Durumlara Gönderim ...	73
1.2.2.2. “Şu” İşaret Zamirinin Küçümseme/ Önemsememe İşlevi.....	74
1.3. “O” İşaret Zamiri.....	75
1.3.1. Biçim Bilgisel Özellikleri Bakımından “O” İşaret Zamiri	75
1.3.1.1. Alabildiği Ekler Bakımından “O” İşaret Zamiri.....	75
1.3.1.1.1. Alabildiği Yapım Ekleri Bakımından “O” İşaret amiri	75
1.3.1.1.2. Alabildiği Çekim Ekleri Bakımından “O” İşaret Zamiri	76
1.3.1.1.2.1. Alabildiği Ad Durumu Ekleri Bakımından “O” İşaret Zamiri	76
1.3.1.1.2.1.1. Belirtme Durumu Eki (+u).....	76
1.3.1.1.2.1.2. Yönelme Durumu Eki (+a)	77
1.3.1.1.2.1.3. Bulunma Durumu Eki (+da)	78
1.3.1.1.2.1.4. Ayrılma Durumu Eki (+dan).....	78
1.3.1.1.2.1.5. Tamlayan Durumu Eki (+nun).....	79
1.3.1.1.2.1.6. Eşitlik Durumu Eki (+ca).....	80
1.3.1.1.2.2. Alabildiği İyelik Ekleri Bakımından “O” İşaret Zamiri.....	82
1.3.1.2. Söz Dizimindeki Yeri Bakımından “O” İşaret Zamiri	82

1.3.1.2.1. Cümle Ögesi Olması Bakımından “O” İşaret Zamiri	82
1.3.1.2.1.1. “O” İşaret Zamirinin Yüklem Görevinde	
Kullanıldığı Durumlar.....	82
1.3.1.2.1.1.1. “O” İşaret Zamirinin Ek Fiilin	
Geniş Zaman / Şimdiki Zaman	
Çekimiyle Yüklem Olduğu	
Durumlar	82
1.3.1.2.1.1.2. “O” İşaret Zamirinin Ek Fiilin	
Belirli Geçmiş Zaman	
Çekimiyle Yüklem Olduğu	
Durumlar	83
1.3.1.2.1.1.3. “O” İşaret Zamirinin Ek Fiilin	
Belirsiz Geçmiş Zaman	
Çekimiyle Yüklem Olduğu	
Durumlar	83
1.3.1.2.1.1.4. “O” İşaret Zamirinin Ek Fiilin	
Şart Çekimiyle Yüklem Olduğu	
Durumlar	84
1.3.1.2.1.2. “O” İşaret Zamirinin Özne Görevinde	
Kullanıldığı Durumlar.....	85
1.3.1.2.1.3. “O” İşaret Zamirinin Nesne Görevinde	
Kullanıldığı Durumlar.....	86
1.3.1.1.2.1.4. “O” İşaret Zamirinin Dolaylı Tümleç	
Görevinde Kullanıldığı Durumlar.....	87
1.3.1.2.1.4.1. “O” İşaret Zamirinin	
Yönelme Durumu Ekini	
Alarak Dolaylı Tümleç	
Görevinde Kullanıldığı	
Durumlar	87
1.3.1.2.1.4.2. “O” İşaret Zamirinin	
Bulunma Durumu Ekini	
Alarak Dolaylı Tümleç	
Görevinde Kullanıldığı	
Durumlar	88

1.3.1.2.1.4.3. “O” İşaret Zamirinin Ayrılma Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar.....	88
1.3.1.3.1.5. “O” İşaret Zamirinin Zarf Tümleci Olduğu Durumlar	89
1.3.1.2.2. Sözcük Grupları İçinde “O” İşaret Zamiri	89
1.3.1.2.2.1. İsim Tamlamalarında “O” İşaret Zamiri	89
1.3.1.2.2.2. Sıfat Tamlamalarında “O” İşaret Zamiri	90
1.3.1.2.2.3. Edat Gruplarında “O” İşaret Zamiri	91
1.3.1.2.2.3.1. “Doğru” Edatıyla.....	91
1.3.1.2.2.3.2. Gibi Edatıyla	92
1.3.1.2.2.3.3. “İçin” Edatıyla.....	92
1.3.1.2.2.3.4. “İle” Edatıyla.....	93
1.3.1.2.2.3.5. “Kadar” Edatıyla	93
1.3.1.2.2.3.6. “Sonra” Edatıyla.....	95
1.3.1.2.2.4. Yönelme, Bulunma ve Ayrılma Gruplarında “O” İşaret Zamiri.....	96
1.3.1.2.2.5. “O” İşaret Zamirinin Birleşik Fiil İçinde Kullanılması	96
1.3.1.2.2.6. “O” İşaret Zamirinin Ünlem Grubu İçinde Kullanıldığı Durumlar.....	96
1.3.1.2.2.7. İkileme Grupları İçinde”O” İşaret Zamiri.....	96
1.3.2. İşlevsel Özellikleri Bakımından “O” İşaret Zamiri	97
1.3.2.1. “O” İşaret Zamirinin Gönderim İşlevleri	97
1.3.2.1.1. Gönderimin Yönüne Göre.....	97
1.3.2.1.1.1. Ön Gönderim İşlevi	97
1.3.2.1.1.2. Art Gönderim İşlevi.....	97
1.3.2.1.1.3. Dış Gönderim İşlevi.....	99
1.3.2.1.2. Gönderimde Bulunulan Yapının Türüne Göre	99
1.3.2.1.2.1. Sözcüğe Gönderim	99
1.3.2.1.2.2. Sözcük Gruplarına Gönderim	101
1.3.2.1.2.2. Cümlecik, Cümle veya Durumlara Gönderim ...	102
1.3.2.2. “O” İşaret Zamirinin Küçümseme/ Önemsememe İşlevi.....	103

1.4. “Bunlar” İşaret Zamiri.....	104
1.4.1. Biçim Bilgisel Özellikleri Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri	104
1.4.1.1. Alabildiği Ekler Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri	104
1.4.1.1.1. Alabildiği Yapım Ekleri Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri.....	104
1.4.1.1.2. Alabildiği Çekim Ekleri Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri.....	104
1.4.1.1.2.1. Alabildiği Ad Durumu Ekleri Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri	104
1.4.1.1.2.1.1. Belirtme Durumu Eki (+u).....	104
1.4.1.1.2.1.2. Yönelme Durumu Eki (+a)	106
1.4.1.1.2.1.3. Bulunma Durumu Eki (+da)	107
1.4.1.1.2.1.4. Ayrılma Durumu Eki (+dan).....	107
1.4.1.1.2.1.5. Tamlayan Durumu Eki (+nun).....	108
1.4.1.1.2.1.6. Eşitlik Durumu Eki (+ca).....	109
1.4.1.1.2.2. Alabildiği İyelik Ekleri Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri	109
1.4.1.2. Söz Dizimindeki Yeri Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri	110
1.4.1.2.1. Cümle Ögesi Olması Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri ...	110
1.4.1.2.1.1. “Bunlar” İşaret Zamirinin Yüklem Görevinde Kullanıldığı Durumlar.....	110
1.4.1.2.1.1.1. “Bunlar” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Geniş Zaman / Şimdiki Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar	110
1.4.1.2.1.1.2. “Bunlar” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Belirli Geçmiş Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar	110
1.4.1.2.1.1.3. “Bunlar” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Belirsiz Geçmiş Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar	110

1.4.1.2.1.1.4. “Bunlar” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Şart Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar	111
1.4.1.2.1.2. “Bunlar” İşaret Zamirinin Özne Görevinde Kullanıldığı Durumlar.....	111
1.4.1.2.1.3. “Bunlar” İşaret Zamirinin Nesne Görevinde Kullanıldığı Durumlar.....	112
1.4.1.2.1.4. “Bunlar” İşaret Zamirinin Dolaylı Tümluç Görevinde Kullanıldığı Durumlar	113
1.4.1.2.1.4.1. “Bunlar” İşaret Zamirinin Yönelme Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümluç Görevinde Kullanıldığı Durumlar	114
1.4.1.2.1.4.2. “Bunlar” İşaret Zamirinin Bulunma Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümluç Görevinde Kullanıldığı Durumlar	115
1.4.1.2.1.4.3. “Bunlar” İşaret Zamirinin Ayrılma Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümluç Görevinde Kullanıldığı Durumlar	115
1.4.1.3.1.5. “Bunlar” İşaret Zamirinin Zarf Tümluci Olduğu Durumlar	116
1.4.1.2.2. Sözcük Grupları İçinde “Bunlar” İşaret Zamiri.....	117
1.4.1.2.2.1. İsim Tamlamalarında “Bunlar” İşaret Zamiri ...	117
1.4.1.2.2.2. Sıfat Tamlamalarında “Bunlar” İşaret Zamiri....	118
1.4.1.2.2.3. Edat Gruplarında “Bunlar” İşaret Zamiri.....	119
1.4.1.2.2.3.1. Gibi Edatıyla	119
1.4.1.2.2.3.2. “İçin” Edatıyla.....	120
1.4.1.2.2.3.3. “İle” Edatıyla.....	120
1.4.1.2.2.3.4. “Kadar” Edatıyla	121

1.4.1.2.2.3.5. “Rağmen” Edatıyla.....	121
1.4.1.2.2.4. Yönelme, Bulunma ve Ayrılma Gruplarında “Bunlar” İşaret Zamiri	121
1.4.1.2.2.5. “Bunlar” İşaret Zamirinin Birleşik Fiil İçinde Kullanılması	122
1.4.1.2.2.6. “Bunlar” İşaret Zamirinin Ünlem Grubu İçinde Kullanıldığı Durumlar.....	122
1.4.1.2.2.7. İkileme Grupları İçinde”Bunlar” İşaret Zamiri ..	122
1.4.2. İşlevsel Özellikleri Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri	122
1.4.2.1. “Bunlar” İşaret Zamirinin Gönderim İşlevleri.....	122
1.4.2.1.1. Gönderimin Yönüne Göre.....	122
1.4.2.1.1.1. Ön Gönderim İşlevi	123
1.4.2.1.1.2. Art Gönderim İşlevi.....	123
1.4.2.1.1.3. Dış Gönderim İşlevi.....	125
1.4.2.1.2. Gönderimde Bulunulan Yapının Türüne Göre	126
1.4.2.1.2.1. Sözcüğe Gönderim	126
1.4.2.1.2.2. Sözcük Gruplarına Gönderim	127
1.4.2.1.2.2. Cümlecik, Cümle veya Durumlara Gönderim ...	129
1.4.2.2. “Bunlar” İşaret Zamirinin Küçümseme/ Önemsememe İşlevi	131
1.5. “Şunlar” İşaret Zamiri	132
1.5.1. Biçim Bilgisel Özellikleri Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri	132
1.5.1.1. Alabildiği Ekler Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri.....	132
1.5.1.1.1. Alabildiği Yapım Ekleri Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri.....	132
1.5.1.1.2. Alabildiği Çekim Ekleri Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri.....	132
1.5.1.1.2.1. Alabildiği Ad Durumu Ekleri Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri.....	132
1.5.1.1.2.1.1. Belirtme Durumu Eki (+u).....	132
1.5.1.1.2.1.2. Yönelme Durumu Eki (+a)	132
1.5.1.1.2.1.3. Bulunma Durumu Eki (+da)	133
1.5.1.1.2.1.4. Ayrılma Durumu Eki (+dan).....	133
1.5.1.1.2.1.5. Tamlayan Durumu Eki (+nun)....	133
1.5.1.1.2.1.6. Eşitlik Durumu Eki (+ca).....	134

1.5.1.1.2.2. Alabildiği İyelik Ekleri Bakımından “Şunlar”	
İşaret Zamiri	134
1.5.1.2. Söz Dizimindeki Yeri Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri.....	134
1.5.1.2.1. Cümle Ögesi Olması Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri....	134
1.5.1.2.1.1. “Şunlar” İşaret Zamirinin Yüklem Görevinde	
Kullanıldığı Durumlar.....	134
1.5.1.2.1.1.1. “Şunlar” İşaret Zamirinin Ek	
Fiilin Geniş Zaman / Şimdiki	
Zaman Çekimiyle Yüklem	
Olduğu Durumlar	134
1.5.1.2.1.1.2. “Şunlar” İşaret Zamirinin Ek	
Fiilin Belirli Geçmiş Zaman	
Çekimiyle Yüklem Olduğu	
Durumlar	135
1.5.1.2.1.1.3. “Şunlar” İşaret Zamirinin Ek	
Fiilin Belirsiz Geçmiş Zaman	
Çekimiyle Yüklem Olduğu	
Durumlar	135
1.5.1.2.1.1.4. “Şunlar” İşaret Zamirinin Ek	
Fiilin Şart Çekimiyle Yüklem	
Olduğu Durumlar	135
1.5.1.2.1.2. “Şunlar” İşaret Zamirinin Özne Görevinde	
Kullanıldığı Durumlar.....	135
1.5.1.2.1.3. “Şunlar” İşaret Zamirinin Nesne Görevinde	
Kullanıldığı Durumlar.....	136
1.5.1.1.2.4. “Şunlar” İşaret Zamirinin Dolaylı Tümleş	
Görevinde Kullanıldığı Durumlar	136
1.5.1.2.1.4.1. “Şunlar” İşaret Zamirinin	
Yönelme Durumu Ekini Alarak	
Dolaylı Tümleş Görevinde	
Kullanıldığı Durumlar	136

1.5.1.2.1.4.2. “Şunlar” İşaret Zamirinin Bulunma Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar	137
1.5.1.2.1.4.3. “Şunlar” İşaret Zamirinin Ayrılma Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar	137
1.5.1.3.1.5. “Şunlar” İşaret Zamirinin Zarf Tümleci Olduğu Durumlar	137
1.5.1.2.2. Sözcük Grupları İçinde “Şunlar” İşaret Zamiri	137
1.5.1.2.2.1. İsim Tamlamalarında “Şunlar” İşaret Zamiri	137
1.5.1.2.2.2. Sıfat Tamlamalarında “Şunlar” İşaret Zamiri	138
1.5.1.2.2.3. Edat Gruplarında “Şunlar” İşaret Zamiri	138
1.5.1.2.2.4. Yönelme, Bulunma ve Ayrılma Gruplarında “Şunlar” İşaret Zamiri.....	138
1.5.1.2.2.5. “Şunlar” İşaret Zamirinin Birleşik Fiil İçinde Kullanılması	138
1.5.1.2.2.6. “Şunlar” İşaret Zamirinin Ünlem Grubu İçinde Kullanıldığı Durumlar.....	138
1.5.1.2.2.7. İkileme Grupları İçinde”Şunlar” İşaret Zamiri ..	139
1.5.2. İşlevsel Özellikleri Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri.....	139
1.5.2.1. “Şunlar” İşaret Zamirinin Gönderim İşlevleri	139
1.5.2.1.1. Gönderimin Yönüne Göre.....	139
1.5.2.1.1.1. Ön Gönderim İşlevi	139
1.5.2.1.1.2. Art Gönderim İşlevi.....	140
1.5.2.1.1.3. Dış Gönderim İşlevi.....	140
1.5.2.1.2. Gönderimde Bulunulan Yapının Türüne Göre	140
1.5.2.1.2.1. Sözcüğe Gönderim.....	141
1.5.2.1.2.2. Sözcük Gruplarına Gönderim	141
1.5.2.1.2.2. Cümlecik, Cümle veya Durumlara Gönderim.....	142
1.5.2.2. “Şunlar” İşaret Zamirinin Küçümseme/ Önemsememe İşlevi.....	142
1.6. “Onlar” İşaret Zamiri.....	142
1.6.1. Biçim Bilgisel Özellikleri Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri	142

1.6.1.1. Alabildiği Ekler Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri	142
1.6.1.1.1. Alabildiği Yapım Ekleri Bakımından “Onlar” İşaret amiri ..	142
1.6.1.1.2. Alabildiği Çekim Ekleri Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri	143
1.6.1.1.2.1. Alabildiği Ad Durumu Ekleri Bakımından	
“Onlar” İşaret Zamiri	143
1.6.1.1.2.1.1. Belirtme Durumu Eki (+u).....	143
1.6.1.1.2.1.2. Yönelme Durumu Eki (+a)	144
1.6.1.1.2.1.3. Bulunma Durumu Eki (+da)	145
1.6.1.1.2.1.4. Ayrılma Durumu Eki (+dan).....	145
1.6.1.1.2.1.5. Tamlayan Durumu Eki (+nun)....	146
1.6.1.1.2.1.6. Eşitlik Durumu Eki (+ca).....	147
1.6.1.1.2.2. Alabildiği İyelik Ekleri Bakımından “Onlar”	
İşaret Zamiri	148
1.6.1.2. Söz Dizimindeki Yeri Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri	148
1.6.1.2.1. Cümle Ögesi Olması Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri	148
1.6.1.2.1.1. “Onlar” İşaret Zamirinin Yüklem Görevinde	
Kullanıldığı Durumlar.....	148
1.6.1.2.1.1.1. “Onlar” İşaret Zamirinin Ek	
Fiilin Geniş Zaman / Şimdiki	
Zaman Çekimiyle Yüklem	
Olduğu Durumlar	148
1.6.1.2.1.1.2. “Onlar” İşaret Zamirinin Ek	
Fiilin Belirli Geçmiş Zaman	
Çekimiyle Yüklem Olduğu	
Durumlar	148
1.6.1.2.1.1.3. “Onlar” İşaret Zamirinin Ek	
Fiilin Belirsiz Geçmiş Zaman	
Çekimiyle Yüklem Olduğu	
Durumlar	148
1.6.1.2.1.1.4. “Onlar” İşaret Zamirinin Ek	
Fiilin Şart Çekimiyle Yüklem	
Olduğu Durumlar	149
1.6.1.2.1.2. “Onlar” İşaret Zamirinin Özne Görevinde	
Kullanıldığı Durumlar.....	149

1.6.1.2.1.3. “Onlar” İşaret Zamirinin Nesne Görevinde Kullanıldığı Durumlar.....	149
1.6.1.1.2.4. “Onlar” İşaret Zamirinin Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar	151
1.6.1.2.1.4.1. “Onlar” İşaret Zamirinin Yönelme Durumu Ekini Aarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar	151
1.6.1.2.1.4.2. “Onlar” İşaret Zamirinin Bulunma Durumu Ekini Aarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar	152
1.6.1.2.1.4.3. “Onlar” İşaret Zamirinin Ayrılma Durumu Ekini Aarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar	152
1.6.1.3.1.5. “Onlar” İşaret Zamirinin Zarf Tümleci Olduğu Durumlar	153
1.6.1.2.2. Sözcük Grupları İçinde “Onlar” İşaret Zamiri	153
1.6.1.2.2.1. İsim Tamlamalarında “Onlar” İşaret Zamiri	153
1.6.1.2.2.2. Sıfat Tamlamalarında “Onlar” İşaret Zamiri	155
1.6.1.2.2.3. Edat Gruplarında “Onlar” İşaret Zamiri	155
1.6.1.2.2.3.1. Gibi Edatıyla	155
1.6.1.2.2.3.2. “İle” Edatıyla.....	155
1.6.1.2.2.4. Yönelme, Bulunma ve Ayrılma Gruplarında “Onlar” İşaret Zamiri.....	156
1.6.1.2.2.5. “Onlar” İşaret Zamirinin Birleşik Fiil İçinde Kullanılması	156
1.6.1.2.2.6. “Onlar” İşaret Zamirinin Ünlem Grubu İçinde Kullanıldığı Durumlar	156
1.6.1.2.2.7. İkileme Grupları İçinde “Onlar” İşaret Zamiri...	156

1.6.2. İşlevsel Özellikleri Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri	157
1.6.2.1. “Onlar” İşaret Zamirinin Gönderim İşlevleri	157
1.6.2.1.1. Gönderimin Yönüne Göre.....	157
1.6.2.1.1.1. Ön Gönderim İşlevi	157
1.6.2.1.1.2. Art Gönderim İşlevi.....	157
1.6.2.1.1.3. Dış Gönderim İşlevi.....	158
1.6.2.1.2. Gönderimde Bulunulan Yapının Türüne Göre	159
1.6.2.1.2.1. Sözcüğe Gönderim	159
1.6.2.1.2.2. Sözcük Gruplarına Gönderim	160
1.6.2.1.2.2. Cümlecik, Cümle veya Durumlara Gönderim ...	161
1.6.2.2. “Onlar” İşaret Zamirinin Küçümseme/ Önemsememe İşlevi.....	162
1.7. Kalıplaşma Özellikleri Bakımından İşaret Zamirleri	163

İKİNCİ BÖLÜM

SONUÇ	164
KAYNAKÇA.....	173
ÖZ GEÇMİŞ	175

0. GİRİŞ

0.1. Tezin Amacı

Türkçe, uzun tarihî gelişimi ve geniş bir coğrafyaya yayılmış çağdaş lehçeleriyle dil üzerine çalışanlar için büyük bir araştırma alanıdır. Bu geniş alana ait malzemenin bir bütün olarak betimlenebilmesi son derece güçtür. Bu bakımdan, çalışma alanının sınırlandırılması gerekmektedir. Ayrıca, bir dilin bütün kullanım özelliklerini betimlemeye çalışmak yerine, belirli bir kullanım özelliğinin daha geniş malzeme kullanılarak derinlemesine incelenmesi daha faydalı olacaktır. Bu çalışma, bu temel düşüncelerden hareket ederek, araştırma malzemesi olarak seçilen üç eserden Türkiye Türkçesinde işaret zamiri olarak kullanılan “bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar” sözcüklerinin kullanım özelliklerini biçimsel ve işlevsel yönden betimlemeyi amaçlamaktadır. Zamirler, gramer çalışmalarında, insan dilinin gelişiminin en önemli evrelerinden birisi olarak kabul edilmektedir. Çünkü nesnelere ve hareketlere isim vermek, bu nesnelere ve hareketlere işaret etmek bir gelişme olarak değerlendirilmekle beraber, işaretin kendisine bir isim vermek ve böylelikle zamirleri kullanmak insan dili için tam anlamıyla bir “gelişme”dir (Derek Bickerton, 1990, 181-182). Bu önemine rağmen Türkçede zamirlerin ve daha da özele inerek işaret zamirlerinin tüm kullanım özelliklerinin betimlenmediği, hatta işaret zamirleri hakkında birtakım kalıplaşmış yargıların olduğu görülmektedir. Ayrıca, Türkçede işaret zamirlerinin biçimsel ve işlevsel yönden kapsamlı bir biçimde incelendiği müstakil bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulguların bu konudaki eksikliğin giderilmesine katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

0.2. Tezin Malzemesi

Bu çalışmada, işaret zamirlerinin yakın dönem Türkiye Türkçesinin kullanım özelliklerini betimleyebilmek için yazın diline ait 1980 sonrasında yayımlanmış üç eser seçilmiştir. Araştırma malzemesi olarak seçilen eserler:

Ahmet Altan’ın *İsyen Günlerinde Aşk* adlı romanı,

Orhan Pamuk'un *Cevdet Bey ve Oğulları* adlı romanı,

Buket Uzuner'in *Şiirin Kızkardeşi Öykü* İstanbul adlı hikâye kitabıdır.

Araştırma malzemesi olarak seçilen eserlerin taranması sonucu “bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar” sözcüklerinin işaret zamiri görevinde kullanıldığı 2625 örnek tespit edilmiştir. Çalışmada bu metinlerden ilki “OP”, ikincisi “AA” ve üçüncüsü de “BU” biçiminde kısaltılarak kullanılmıştır.

0.3. Yöntem

Bu çalışmada sırasıyla tarama, fişleme ve tasnif yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma malzemesi olarak seçilen eserlerden içinde işaret zamirlerinin geçtiği cümleler belirlenmiş, bu cümlelere metinlerdeki sayfa numaraları verilerek fişlenmiş ve bu fişler “bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar” biçiminde altı ana bölüme ayrılmıştır. İşaret zamirlerinin gönderme yaptıkları varlık, cümlecik veya cümlelerin daha iyi anlaşılabilmesini sağlamak için, örneğin geçtiği cümleden önceki ve sonraki cümleler de kimi zaman tarama fişlerine eklenmiştir. Söz konusu cümleler, yer yer, işaret zahirinin geçtiği cümledeki dil bilgisel durumu doğru betimlemek adına tezde de verilmiştir. İçerisinde birden çok işaret zamiri bulunan cümleler için ayrı fişler oluşturulmuştur.

Dil bilgisi kaynaklarımızda işaret zamirleri “bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar” sözcükleri olarak ele alınmıştır. Bu çalışmada da bu genel yöntemle bağı kalınarak işaret zamirleri altı ana başlık altında değerlendirilmiştir. İşaret zamirleri, bu altı başlıkta biçimsel ve işlevsel yönden incelenmiştir. Biçimsel incelemede işaret zamirlerinin alabildikleri ekler ve söz dizimindeki yerleri üzerinde durulmuş, işlevsel incelemede ise işaret zamirlerinin gönderme işlevleri ve kalıplaşma özellikleri betimlenmeye çalışılmıştır.

İnceleme bölümünde, betimlenebilen her durum için, eğer varsa, taranan metinlerden onar örnek verilmiştir. On örneği geçen durumlarda ise dizin yöntemiyle diğer örneklerin sayfa numaraları gösterilmiştir. Ancak, bir bulguyla ilgili örnek sayısının 15'i geçmediği durumlarda dizin yöntemi kullanılmamış; bütün örnekler doğrudan verilmiştir. Örnekler gösterilirken taranan metnin imlâsına bağı kalınmış; biçim bilgisi bölümünde, yalnız örnekteki işaret zamiri fark edilebilmesi için eğik

yazıyla yazılmış; ancak işlevsel belirlemelerde gönderimde bulunulan dilsel birim eğik, işaret zamiri ise koyu ve altı çizili olarak gösterilmiştir.

Bu çalışmada, işaret zamirleriyle ilgili tespitler şu üç ölçüte göre sıralanmıştır: 1- Ana başlıklar, Türkiye’deki dil bilgisi kaynaklarında yer alan yaygın “mesafe” sıralamasına uygun olarak oluşturulmuştur: bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar. 2- İşaret zamirleri, alabildikleri çekim ekleri bakımından kendi içlerinde incelenirken, sıklık esasından çok, durum eklerinin dil bilgisi çalışmalarındaki genel sıralanma eğilimleri göz önünde bulundurulmuştur: belirtme durum ekli yapılar, yönelme ekli yapılar, bulunma durum ekli yapılar, ayrılma durum ekli yapılar, tamlayan durum ekli yapılar, eşitlik durum ekli yapılar 3- Söz dizimi incelemelerinde ana öge, yardımcı öge sıralaması dikkate alınmıştır: yüklem, özne, nesne v.b.

Tezin yazımıyla ilgili uygulamalar sırasında, “Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tezler Yazım ve Basım Yönergesi”ne bağlı kalınmış; ancak bu yönergenin yeterli olmadığı kimi durumlarda, *Türk Dil Kurumu Yazım Kılavuzu* (2005)’na başvurulmuştur.

Mümkün olduğunca dil bilgisi kaynaklarında yaygın olarak kullanılan terimler (zamir, işaret zamiri vb.) kullanmakla beraber, tespit edilen bazı durumları karşılamak üzere henüz yaygınlaşmamış bazı terimler (art gönderim, ön gönderim vb.) de kullanılmak durumunda kalınmıştır. Çalışmada, okuyucunun algılamasını güçleştirmemek adına kısaltmalara pek fazla yer verilmemiştir.

Sonuç bölümünde, inceleme bölümündeki bilgilerden hareketle varılan sonuçlar özetlenmiş, elde edilen bulgular tablolar yardımıyla gösterilerek sayısal verilerin kolay anlaşılması amaçlanmıştır.

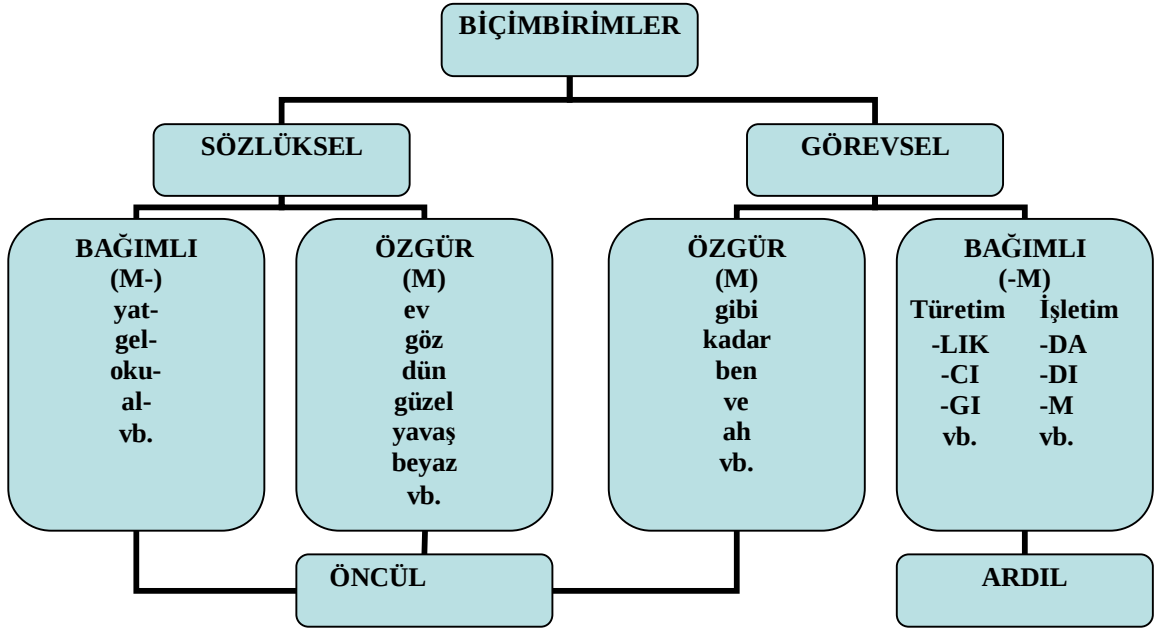
0.4. Dil Bilgisi Kaynaklarında Zamirlerle İlgili Genel Yaklaşımlar

Zamirler, adların yerini kişi, soru, gösterme ve belgisizlik kavramları taşıyarak tutan sözcükler olarak bilinir. Dil bilgisi kaynaklarında, zamirlerle ilgili birbirine benzer bilgilere yer verilmiştir. Zamirleri Muharrem Ergin (1997, 217), nesnelerin yerine geçerek ya da göstererek karşılayan sözcükler; Tahir Nejat Gencan (2001, 282), tümcede adların, önce geçmiş kavramların yerlerini tutan ve söyleyenle kendisine söylenen kimseleri hatırlatan sözcükler; Tahsin Banguoğlu (2004, 360), bir kişi veya nesne kavramı taşıyarak adın yerini tutan sözcükler olarak tanımlamışlardır. Nurettin

Koç (1986, 174), zamirlerin cümle içinde yinelemelerden kaçınmak için adların ve ad öbeklerinin yerini tutan sözcükler olduğunu belirtmiştir.

Sözcük türleri ve zamirlerin sözcük türleri arasındaki yeri konusu, dil bilgisi kaynaklarımızda birbirine yakın yaklaşımlarla ele alınmıştır. Muharrem Ergin (1997, 217), sözcük türlerini isimler, fiiller ve edatlar olmak üzere üç ana grupta incelemiş; zamirleri de isimler grubuna dâhil etmiştir. Daha sonra isimler grubuna dâhil ettiği sözcükleri ayrı başlıklar altında incelemiştir. Tahir Nejat Gencan (2001) da sözcükleri, tür ayrımı konusuna değinmeden sekiz grupta incelemiştir. Neşe Atabay, Sevgi Özel ve İbrahim Kutluk (2003), sözcük türleri hakkında dil bilgisi kaynaklarındaki bilgileri aktardıktan sonra sözcükleri klasik bir yöntemle sekiz bölümde incelemiştir. Zeynep Korkmaz (2003, 191 ve sonrası) ise farklı bir yaklaşımla sözcükleri üç ana grupta toplamıştır: a. Anlamli kelimeler b. Görevli kelimeler c. Anlamli ve görevli kelimeler. Korkmaz, bu tasnifinde zamirleri anlamli sözcükler grubuna dâhil etmiştir.

Oya Adalı (1978, 26-27), *Türkiye Türkçesinde Biçimbirimler* adlı kitabında sözcük ve ekler için “biçimbirim” terimini kullanmış ve biçimbirimlerin çeşitli özelliklerini de şu tabloyla göstermiştir:

Bu tabloda zamirlerin “ben” örneğiyle temsil edildiği görülmektedir. Bu tablodan anlaşıldığı üzere Adalı, zamirleri görevsel, özgür ve öncül biçimbirimler olarak ele almıştır. Bir biçimbirimin görevsel olması sözcükler arasında ilişki kurmaya yarayan ek veya sözcük olduğunu, özgür olması yalın durumda da kullanılabildiğini, öncül olması da ek durumundaki biçimbirimlerle birleşmesinde ekin kendisinden sonra geldiğini anlatmaktadır. Bu çalışmada zamirler, dil bilgisindeki genel yaklaşımın

dışında isim cinsinden anlamlı sözcükler içerisinde değil, edatlar ve bağlaçlar gibi görevli sözcükler içerisinde değerlendirilmiştir.

Zamirlerin sözcük türleri içerisindeki yeri konusunda makale düzeyinde bir çalışma yapan Mevlüt Erdem (2005, 444), önce dil bilgisi kaynaklarında zamirler hakkındaki bilgileri aktarmış, türlerin tasnifinde sözcüklerin görev ve anlam bakımından değerlendirilmediğine dikkat çekmiştir. Daha sonra günümüz dil bilimi anlayışında sözcüklerin “açık ve kapalı sınıf” olarak iki gruba ayrıldığını ve zamirlerin kapalı sınıfa ait sözcükler olduğunu belirtmiştir. Kapalı sınıfa ait sözcüklerin sayıca az olması, türetmeye elverişli olmaması, bu sınıfa ait sözcüklerdeki değişimin açık sınıfa göre daha az olması ve kapalı sınıfta yer alan sözcüklerin anlamlı sözcükleri birbirine bağlamakta kullanılan görevli sözcükler olması gibi özelliklerini çeşitli dil bilimcilerin görüşlerini de aktararak açıklamıştır. Zamirlerin kapalı sınıfa ait sözcükler yani görevli sözcükler içinde değerlendirilmesi görüşünü desteklemek için Türkiye Türkçesinden de örnekler vermiştir.

0.5. Dil Bilgisi Kaynaklarında İşaret Zamirleriyle İlgili Genel Yaklaşımlar

Varlıkları, adlarını söylemeden, işaret ederek karşılayan sözcüklere işaret zamirleri denir. Bugün Türkiye Türkçesindeki işaret zamirleri, “bu, şu, o” ve bunların çoğulu olan “bunlar, şunlar, onlar” sözcükleridir.

Dil bilgisi kaynaklarında, işaret zamirleri, tarihî gelişim süreci açısından şu şekilde değerlendirilmiştir: A. Von Gabain (2003, 67), işaret zamirlerini “bo” ve “ol” biçiminde almış, “şo” biçimine ise sadece Yenisey yazıtlarında rastlandığını belirtmiş, Eski Türkçede alabildiği ad durumu ekleriyle birlikte kullanıldığı yerlere örnekler vermiştir. Şinasi Tekin (1992, 88-89) de “şu” zamirinin sadece Yenisey yazıtlarında kullanıldığını, “ol” zamirinin çekim sırasında “anıñ, anta, ança v.b.” biçimlere girdiğini, “bu” zamirinin ise “munu, munda, munça v.b.” biçimlerde görülebildiğini belirtmektedir.

F. Kadri Timurtaş (1994, 84-85), Eski Anadolu Türkçesinde işaret zamirlerinin “bu, şu, ol, o ve şol” sözcükleri olduğunu söylemiştir. Eserinde bu zamirlerin kullanım özellikleriyle ilgili açıklama yapmamış, sadece çekim özelliklerini incelemiştir. Timurtaş, işaret zamiri olan “bu”nun çoğulunun “bular, bunlar”; “şu” zamirinin “şular”;

“ol” zahirinin ise “olar” biçiminde görüldüğünü, “şol” zahirinin ise “şu” ve “ol” zahirlerinin birleşmesinden oluştuğunu belirtmiştir.

Muharrem Ergin (1997, 273-275), işaret zahirlerinin nesneleri bir yer içinde gösteren sözcükler olduğunu belirttikten sonra, bunların çokluk biçimleri olan “bunlar, şunlar, onlar” sözcüklerinin de en yakın, yakın ve uzakta bulunan nesneleri karşıladığını söylemiştir. Ergin, işaret zahirlerinin çokluk biçimlerinin teklik biçimlerine çokluk eki getirilerek yapıldığını, bu birleşme sırasında da araya zahir çekiminin özelliği olarak bir /n/ sesinin girdiğini belirtmiştir. Ayrıca, “şu” zahirinin diğer işaret zahirlerinden daha yeni olduğunu da sözlerine eklemiştir.

Tahir Nejat Gencan (2001, 290-292), işaret zahirleri yerine “im adıları” terimini kullanmış, bu zahirlerin dereceli bir biçimde nesneleri göstermek için kullanıldığını söylemiştir. Bu açıklamalardan sonra da bir not düşerek, “im adıları”nın isimlerin yerini tuttukları gibi, önceden geçmiş bir kavramın, bir cümle, bir önermenin de yerini tuttuğunu belirtmiştir. Ayrıca “öteki, beriki” sözcüklerini “im adıları” başlığında vermiştir. “Bura, şura, ora” sözcüklerini “yer anlamlı im adıları”; “böyle, şöyle, öyle” sözcüklerini de “tarz anlamlı im adıları” olarak isimlendirmiştir. Nurettin Koç (1986, 174) da “bura, şura, ora” sözcükleriyle “böyle, şöyle, öyle” sözcüklerini de işaret zahirleri olarak değerlendirmiştir. Koç, işaret zahirlerinin belirgin bir anlam taşımadıklarını, birbirinin yerine kullanılabildiklerini, yerini aldıkları isim ya da isim grubunun anlamını aldıklarını söylemiştir.

Zeynep Korkmaz (2003, 420-423), işaret zahirlerinin varlıkları işaret ederek, göstererek karşılayan zahirler olduğunu söylemiş, işaretin, zamanda, mekânda ve tasavvurda uzaklık ve yakınlık kavramına bağlı olduğunu, bu nedenle de dilimizde “bu” ve “bunlar” zahirlerinin yakındaki, “şu” ve “şunlar” zahirlerinin biraz uzaktaki, “o” ve “onlar” zahirlerinin de daha uzakta olan varlıkları göstermek için kullanıldığını belirtmiştir. İşaret zahirlerinin alabildiği eklere göre durumlarını da bir tablo üzerinde göstermiştir.

Tahsin Banguoğlu (2004, 360-361), “gösterme zahirleri” terimini kullanmış ve bu zahirlerin dereceli bir biçimde nesneleri göstermek için kullanıldıklarını belirtmiş; ancak bu kullanımlarının da çok göreceli olduğunu söylemiştir.

Şeyda Ozil, Canan Şenöz (1996, 27), “bu”, “şu” sözcüklerini işlevsel yönden inceledikleri çalışmalarında, bu sözcüklerin metin içi anlamsal ve söz dizimsel bağların kurulmasında önemli görevleri olduğuna dikkat çekmişlerdir. “Bu” ve “şu” sözcüklerinin metinde yer alan sözcükleri ya da sözcük öbeklerini çeşitli biçimlerde

çağrıştırması durumu “yineleme” terimiyle karşılanmıştır. Çalışmanın alt başlıklarında ise yinelemelerin dış gönderim, art gönderim ve ön gönderim işlevleri üzerinde durulmuştur. Bu çalışmada, dış gönderim şu şekilde tanımlanmıştır: “Belli bir konuşma ortamında yer alan kişi ve şeyleri gösterirken, ‘bu’, ‘şu’ sözcüklerinden yararlanıyoruz. Dolayısıyla çevremizde görülebilir bir yerde bulunan bir şeyi ya da kişiyi bu sözcüklerin yardımı ile belirtili kılarak, dile getirebiliyoruz. İşte ‘bu’ ve ‘şu’nun çevremizde olan bir şeyi ya da kişiyi gösterme işlevini dışgönderim olarak adlandırıyoruz.”

“Bu” ve “şu” sözcüklerini benzer bir yaklaşımla inceleyen Asuman Ağaçsapan (2004, 683) da art gönderim ve ön gönderim terimlerini kullanmış ve bu terimleri şöyle tanımlamıştır: “Artgönderim olarak adlandırılan yineleme işleminde, bir metin içinde önce bir kavramı yansıtan bir ad ya da ad öbeği kullanılır. Sonra bu kavram ya gene aynı biçimsel özellikleriyle ya da daha değişik bir biçimde karşımıza çıkar. Öngönderim olarak bilenen yineleme türünde ise, genellikle bir adıl ile başlanır. Bu adılın gönderimi daha sonraki tümcelerde açımlanır ve kesinleşir.”

Yine, “bu” ve “şu” sözcükleri üzerinde çalışma yapan Ümit Deniz Turan (1997, 201), bu sözcükleri, kendilerinden önceki ve sonraki sözcükler veya cümlelerle olan ilişkileri bakımından incelemiş ve “bu” zamirinin zihinsel dikkat odağını geriye doğru; “şu” zamirinin ise ileriye doğru yoğunlaştırdığı şeklinde bir tespitte bulunmuştur.

Yukarıda adı geçen son üç çalışmada, dil biliminin yöntemleriyle işaret zamirlerinin kullanım özellikleri betimlenmeye çalışılmıştır. Ancak bu çalışmalarda sadece “bu” ve “şu” sözcükleri incelenmiştir. Ayrıca bu çalışmalar, birer bildiri olduğu için örnek sayısı da sınırlı tutulmuştur. Bu çalışmada işaret zamirleri, gönderim işlevleri bakımından da sınıflandırılacaktır. Kullanılan terimlerin ve incelemenin temel ölçütlerinin anlaşılabilmesi için aşağıda art gönderim, ön gönderim ve dış gönderim terimleri, incelenen metinden seçilen örneklerle açıklanmıştır:

Art gönderim, işaret zamirlerinin yazılı metinlerde veya konuşma dilinde daha önceden geçen bir varlığın, sözcük grubunun, cümlecğin, cümlelerin v.b. yerine kullanılmasıdır:

Gene *İtiraflar'a* baktım, ama o ayaküstü karıştırılacak bir kitap değildir. OP, 518.

Daima birisini sevmeye ve birisinden nefret etmeye muhtaç olan kalabalıkların bu iki duygusuna da cevap verip onların her zaman aç olan his dünyalarını varlığıyla doyuran bu çökük omuzlu adamın adımlarını sürüyüşünden, kendine ait olmayan bir

kudret yayılıyor, *mirasçısı olduğu altı yüz yıllık bir tarih ve halifesi olduğu bin üç yüz yıllık bir din, onun* varlığını, yer yer lekelenmiş de olsa hala ilahi bir ışıkla aydınlatıyor, sadece görünmesi bile insanları engel olamadıkları bir biçimde derinden etkiliyordu. AA, 12.

Aralarından birini seçip, o uğultulu anlatımın ortasında yalnızca onun sesini duyup onu dinlemeyi öğrenmişti. Bu, ona ve onun gibi zamanın izini kaybetmiş olanlara özgü bir yetenektir ve her eksilttiğinin yerine bir şey veren ya da her verdiğinin karşılığında bir şey eksiltten kaderin ona bağışladığı, zamandan kopmamış olanların değerini asla anlayamayacağı bir armağandı. AA, 9.

Yıllarca, sonraki bütün yıllarca bedelini ödemedim mi sanki? Evet, tabii. Ödedim ben. Peki yetişkinlerin, yöneticilerin ve kasabalıların bana inanması ve birkaç kitap yüzünden bir ailenin yaşamını yok etmesinin cezasını kim ödedi? Kim ödeyecek? Ne zaman, kim? Bunları da anlatacağım Şiir'e. BU, 52.

Yukarıdaki örneklerden ilkinde, “o” işaret zamirinin konuşmada daha önceden adı geçen ve bu nedenle okuyucu için belirli duruma gelen bir varlığın, ikinci örnekte ise eğik yazıyla gösterilen sözcük grubunun, üçüncü örnekte “bu” işaret zamirinin kendinden önce gelen cümlelerin, dördüncü örnekte ise “bunlar” işaret zamirinin kendisinden önce gelen cümlelerin yerine kullanıldığı görülmektedir.

Ön gönderim, işaret zamirlerinin yazılı metinlerde veya konuşma dilinde kendilerinden sonra kullanılacak bir varlığa, sözcük grubuna, cümlecığe, cümleye v.b. gönderimde bulunmasıdır:

Refik, Perihan'ın bu sözleri inatçılığından, gururunu korumak için söylediğini anladı, ama bağırdı; "Zaten şimdiye kadar bütün istediğin de **buydu**: Eğlence... Bir gömleğin düğmesini bile dikmiyor, hep eğlence düşünüyorsun!" OP, 256.

Her şey **bunun** içindi: *Bu güven verici sıcaklık, homurdanan soba, kulağı okşayan sesler, saat gibi işleyen bir ev.* OP, 107.

Şunu öğrendim: *Kadınlarının cinselliğim kontrol eden toplumlar ilerleyemezler.* BU, 118.

Her şey **bundandı** işte: *Günlük hayatla yetiniyordu. Olmadık bir şey, beklenmedik bir tatsızlık hayatını bozsun istemiyor, yağmurdan sakınıyordu. Kaldırımların orasında burasında gölcüklere basmaktan çekiniyor, pantolonuna bulaşmasın diye çamurlara dikkat ediyor, pencerelerde ve saçak altlarında birikmiş insanların bakışı altında koşuyordu.* OP, 147.

Yukarıdaki örneklerin ilkinde “bu” işaret zamirinin bir sözcüğe, ikincisinde “bu” işaret zamirinin sözcük gruplarına, üçüncü örnekte “şu” işaret zamirinin bir cümleye, dördüncü örnekte ise “bu” işaret zamirinin cümlelere gönderimde bulunmuştur. Bu örneklerde de görüldüğü işaret zamirlerinin ön gönderim işleviyle kullanıldıklarında, okuyucunun ve dinleyicinin zihinsel dikkat odağını ileri doğru yoğunlaştırdıkları görülmektedir. Yani ön gönderim işlevinde önce işaret zamiri kullanılmakta, onun yerine kullanıldığı sözcük, sözcük grubu, cümle v.b. daha sonra söylenmektedir.

İşaret zamirleri, dış gönderim işlevinde ise karşılıklı konuşmalarda dinleyicinin de görebildiği bir nesnenin veya kişinin yerine kullanılırlar:

Dilara Hanım, çay koyup içine biraz da konyak kattı.

—**Bunu** için, içiniz ııııı önce... Biraz da bir şeyler yiyin, acıkmışsınızdır. AA, 124.

"Oğlum ver bakayım **onu**!" dedi. OP, 366.

"Dur ülen, dur nefes al önce, boğulacaksın. Koşun **şuna** bi bardak su getirin, çok heyecanlanmış, boğulacak şimdi!" BU, 50.

Bunlar bu zabiti öldürecekler Doktor, derhal buna mani olmalıyız. AA, 266.

Yukarıdaki örneklerin ilkinde “bu” işaret zamirinin bir nesne (bir bardak çay) için kullanıldığı yazarın okuyuculara aktardığı bilgiden anlaşılmaktadır. Fakat roman kahramanların görebildiği bir nesnedir. Bu nedenle konuşucu, dinleyicinin de görebildiği yerde bulunan bu nesne için “bu” zamirini kullanmayı yeterli bulmuştur. Aynı biçimde ikinci örnekte “o” işaret zamirinin bir nesne için, üçüncü ve dördüncü örneklerde ise “şu” ve “bunlar” zamirlerinin insanlar için kullanıldığı görülmektedir.

Bu çalışmada işaret zamirlerinin gönderim işlevleri gönderimde bulunulan yapının türüne göre de incelenmiştir. Bu bölümde işaret zamirlerinin sözcüğe; sözcük grubuna; cümlecik, cümle ve durumlara gönderimde bulunduğu yapılar da sınıflandırılmıştır:

Bir de poğaça al bakayım **bununla**! OP, 15.

Hadi **şunu** sünnet edelim. AA, 218.

Güzeldir *İzmir*, çok güzeldir. Ege'nin incisi derler **ona**. BU, 46.

O, belki hayatı biliyordu, belki ölümden sonrasını, ahireti biliyordu ama *ölümü* bilmiyordu, ölümü biz biliyorduk, biz **onu** gördük. AA, 119.

“**Bunun** dili son zamanlarda açıldı Hanım, hadi Allah'tan hayırlısı bakalım!” BU, 42.

Yahu sakın **bunlar** dün gece bizden ayrıldıktan sonra buluşup, aşureyi ateşe koymasınlar? BU, 145.

Yukarıdaki ilk iki örnekte işaret zamirlerinin dış gönderim işlevinde bir sözcüğe gönderimde bulunduğu görülmektedir. Metinlerin bağlamından anlaşıldığı üzere, birinci örnekte “bu” işaret zamiri “para”, ikinci örnekte “şu” işaret zamiri “yemek” sözcüğüne gönderimde bulunmuştur. Üçüncü ve dördüncü örneklerde işaret zamirlerinin art gönderim işleviyle sözcüğe gönderimde bulundukları görülmektedir. Bu örneklerde cümle içinde yer alan bir sözcüğün daha sonraki bölümlerde bir işaret zamiriyle karşılanmıştır. Beşinci ve altıncı örneklerde ise işaret zamirlerinin insanlar için kullanıldığını görüyoruz. Bu biçimdeki kullanımlarda da sözcüğe gönderim olarak değerlendirilmiştir.

Günah sözcüğü, bir kadınla bir erkek arasında her telaffuz edildiğinde, o kadınla o erkek kim olursa olsun, kendi yakıcılığını ve çekiciliğini yaratır, *kendisinden korunmak için giyilen en kalın üniformalardan, cüppelerden, örtülerden geçip hafızalardan asla silinemeyen o günahkar tecrübeler* ve **onların** vermiş olduğu hazza ulaşır, sahip olduğu şeytani güçle insanın ruhunu kıpırdatır. AA, 23.

Omzunda hayatı boyunca yağmurlu havalarda sızlayacak bir yara, içinde hiçbir zaman kaybolmayacak ölü bir keder ve bütün **bunları** örten, küçük ama canlı bir sevinçle evin yolunu tuttu. AA, 30.

Babası ise *oğlu adına duyduğu acıyı*, **bunun** bir erkek için ne kadar yaralayıcı olduğunu, kendisi de karısını kaybetmiş bir erkek olarak çok iyi bildiğinden elinden geldiğince sakladı. AA, 58.

Caminin ağzında *Nigan Hanım'ın akrabaları* vardı. Kravatlı, ceketli ve hepsi koyu elbiseli ve ağırbaşlı insanlardı **bunlar**. OP, 211.

Yukarıdaki örneklerde eğik yazıyla yazılan bölümler işaret zamirlerinin yerlerini tutukları sözcük gruplarını göstermektedir. Bu çalışmada işaret zamirlerinin isim ve sıfat tamlamalarının yerine kullanıldığı durumlar sözcük gruplarına gönderim olarak değerlendirilmiştir.

Aslında *kalkıp herkese birer yumruk atmak* istiyor ama terbiyesinden yapamıyordu **bunu**. BU, 37.

Baskıdan kurtulmak için evlenmek istemek, nasıl bir kurtuluştı, **onu** da bilmiyordum. BU, 118.

Sait Bey: “İşte **bunu** söylemek istiyorum!” dedi. “*Her şeyi zamana uyduruyoruz da farkında değiliz. Söylediğim gibi eski neden yeniye uydurulmasın? Bakın şu odaya.*

Bir salon değil mi burası? Dün bir selamlığın sofasıydı. Bakın bana. Basit ve geveze bir tüccar değil miyim? Yok, yok, izin verin artık anlatayım. Dün bir paşa oğluydum... Anlatabiliyor muyum?" OP, 224.

Yukarıdaki üç örnekten ilkinde “bu” işaret zamirinin cümlecige, ikinci örnekte “o” işaret zamirinin bir cümleye, üçüncü örnekte ise “bu” işaret zamirinin cümleden daha fazla bir dil biriliğine yani bir duruma gönderimde bulunduğu görülmektedir.

İşlevsel inceleme bölümünde, incelenen metinlerdeki kimi örneklerde gönderim işlevini belirlemenin son derece güç olduğunu belirtmek gerekmektedir. Çünkü gönderimin yönünü belirlerken sık sık işaret zamirinin bulunduğu metin bağlamına, bazen de söz konusu işaret zamirinin bulunduğu yerin birkaç sayfa öncesine, bazen de birkaç sayfa sonrasına başvurmak gerekmektedir. Ayrıca aynı güçlük, gönderimde bulunulan dilsel birimin (sözcük, sözcük grubu, cümlecik, cümle veya durumlar) belirlenmesi sürecinde de yaşanmıştır. Bu bakımından gönderim işlevlerinin belirlenmesi, belirli oranlarda görecelik taşımaktadır. Örneğin,

“Az sonra içeri giren Muhtar Bey: ‘Hadi, hadi, çabuk, geç kaldık!’ dedi. ‘**Bu** ne suratsızlık hepinizdeki. Araba aşağıda bekliyor!’” OP, 388 cümlesinde dış gönderim işlevi belirgin olmakla beraber, gönderimde bulunulan dilsel birimin ne olduğu konusu yoruma açıktır. Aynı biçimde,

“ ‘Gülüyorsunuz, ama anladınız mı bakalım ne dediğimi?’ ‘Eskiden padişah vardı, şimdi de tüccarlar var. Ama bu Beşiktaş’ta değişen bir şey yok!’ Barbaros’tu **bu**.” OP, 230 cümlesinde de gönderimde bulunulan dilsel birim, açık değildir.

Dil bilgisi kitaplarımızda, işaret zamirleri için farklı terimler kullanılmakla birlikte, yapılan açıklamalar birbirine benzemektedir. “Bu” zamirinin yakındaki, “şu” zamirinin biraz daha uzaktaki, “o” zamirinin ise en uzakta olan veya sözün söylendiği anda bulunmayan bir nesneyi karşılamak için kullanıldığı görüşü hâkimdir. Ancak söz konusu dil bilgisi çalışmalarında işaret zamirlerinin bütün özellikleri üzerinde durulmamıştır. Yine işaret zamirleri üzerinde yapılan dil bilimsel çalışmalarda da işaret zamirlerinin geniş bir malzemeye ve bütünlüklü olarak incelenmediği görülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

İNCELEME

1.1. “Bu” İşaret Zamiri

1.1.1. Biçim Bilgisel Özellikleri Bakımından “Bu” İşaret Zamiri

1.1.1.1. Alabildiği Ekler Bakımından “Bu” İşaret Zamiri

1.1.1.1.1. Alabildiği Yapım Ekleri Bakımından “Bu” İşaret Zamiri

Bilindiği üzere, zamirler türetmeye elverişli sözcükler değildir. Bu nedenle de araştırma malzememiz olan metinlerde, işaret zamirlerinin yapım eki aldığı durumlar son derece sınırlıdır. İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin yapım eki aldığı herhangi bir örneğe rastlanmamıştır.

1.1.1.1.2. Alabildiği Çekim Ekleri Bakımından “Bu” İşaret Zamiri

1.1.1.1.2.1. Alabildiği Ad Durumu Ekleri Bakımından “Bu” İşaret Zamiri

1.1.1.1.2.1.1. Belirtme Durumu Eki (+u)

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamiri en çok belirtme durumu ekiyle kullanılmıştır. OP’de 388, AA’da 158, BU’da 63 örnek olmak üzere toplam 609 örnek tespit edilmiştir.

O, uzakta olan, kendisine gelmeyecek olan birini seviyordu ve aralarındaki tek bağ kendisinin duyduğu aşkı; unuttuğu anda aralarındaki bağ tümüyle kaybolup gidecekti ve Hikmet Bey *bunu* düşünmeye bile dayanamıyordu. AA, 17.

İyi yetişmiş bazı erkeklerde görülen çocukça bir saflık ve masumiyetle, sevebilmenin

son sınırına kadar yürümüştü; bu duyguların daha ötesi yoktu, daha ötesi ölümdü; zaten o da sevilmediği anda ölümün sınırını geçmeyi denemiş ama kendi deyimiyle maalesef *bunu* becerememişti. AA, 17.

Hikmet Bey, *bunu* kimseye söylememişti ama kendisini bırakıp başka bir erkeğe giden karısına sadıktı; alay konusu olmayacağını bilse de birine içini açabilseydi, bunun karısına değil aşkına sadakat olduğunu söylerdi. AA, 24.

Biraz ötede büyük bir iftiranın gizi çözülecek ve *bunu* yapacak olan kişi, şimdi sizinle konuşanın ta kendisi. BU, 3.

Her ne kadar insanlık dışı o iftiraya tanık olduğum sırada çok genç olsam bile *bunu* unutamayacak kadar da büyüktüm. BU, 4.

Evet, dürüstümdür, yani en azından *bunu* söyleyecek kadar dürüstümdür. BU, 5.

Galiba, Zeliha Hanım da *bunu* bildiği, Cevdet Bey'in yakında evlenip Haliç'in öte yakasına taşınacağını, bu evin satılacağını öğrendiği için, son zamanlarda daha titiz ve daha gayretkeş olmuştu. OP, 13.

Dükkândan çıkar çıkmaz, günün ilk dertlerini atlattığını, *bunu* yapmak için fazla bir güç harcamadığını ve her şeyin her zamanki gibi yolunda olduğunu hissederek sevindi. OP, 17.

Bir yandan *bunu* tasarlıyor, bir yandan da Sirkeci'nin öteki tüccarlarını, tanıdık yüzleri selamlıyordu. OP, 17.

Ona söyleyeceği sözü, borcunu erteleme karşılığında isteyeceği fazlayı, *bunu* ona nasıl anlatacağını tasarlamaya başladı. OP, 17.

AA:

27, 27, 28, 28, 32, 34, 34, 35, 38, 44, 47, 54, 56, 59, 59, 67, 69, 72, 75, 78, 78, 79, 79, 80, 83, 84, 88, 94, 94, 95, 95, 114, 116, 119, 119, 120, 124, 124, 130, 133, 136, 144, 146, 147, 152, 153, 153, 154, 155, 155, 168, 170, 171, 176, 176, 179, 179, 179, 183, 183, 188, 196, 196, 200, 200, 200, 201, 202, 203, 205, 207, 213, 228, 230, 234, 239, 248, 248, 251, 251, 252, 252, 256, 264, 273, 273, 273, 275, 275, 282, 286, 287, 287, 287, 296, 303, 308, 308, 310, 324, 325, 326, 327, 328, 328, 331, 342, 345, 346, 346, 356, 367, 368, 370, 372, 373, 373, 383, 383, 386, 388, 389, 391, 393, 397, 398, 399, 399, 400, 402, 409, 409, 411, 411, 414, 416, 418, 422, 430, 431, 431, 433, 434, 439, 440, 442, 444, 446, 448, 453, 455, 460, 461, 462, 462.

BU:

6, 9, 9, 10, 10, 11, 17, 18, 21, 23, 24, 26, 28, 37, 39, 40, 41, 45, 49, 52, 52, 52, 52, 53, 60, 67, 69, 69, 72, 74, 78, 78, 82, 86, 86, 87, 98, 99, 101, 102, 103, 103, 103, 105, 107, 108, 111, 112, 114, 118, 118, 118, 119, 121, 123, 123, 136, 143, 152, 168.

OP:

20, 22, 22, 22, 24, 25, 28, 28, 33, 33, 34, 37, 37, 39, 40, 43, 43, 43, 44, 44, 44, 46, 47, 47, 47, 47, 48, 48, 51, 51, 53, 53, 54, 54, 57, 58, 65, 71, 72, 72, 72, 74, 75, 75, 76, 76, 77, 77, 79, 81, 81, 81, 82, 82, 84, 85, 87, 87, 88, 98, 100, 107, 107, 111, 113, 115, 115, 119, 123, 126, 127, 129, 129, 133, 133, 133, 133, 134, 146, 146, 148, 149, 152, 152, 153, 154, 156, 156, 157, 160, 160, 160, 163, 163, 164, 164, 167, 168, 170, 171, 174, 174, 174, 174, 178, 178, 181, 184, 187, 190, 193, 193, 196, 196, 196, 197, 203, 207, 208, 209, 211, 212, 216, 221, 221, 221, 221, 221, 222, 224, 228, 230, 231, 231, 231, 232, 233, 233, 233, 234, 236, 236, 240, 242, 242, 244, 244, 244, 248, 248, 249, 252, 254, 255, 256, 257, 259, 261, 263, 266, 271, 272, 273, 273, 276, 280, 280, 280, 281, 281, 283, 286, 287, 288, 298, 299, 299, 302, 302, 303, 313, 314, 319, 322, 323, 325, 326, 327, 330, 332, 337, 344, 346, 349, 351, 351, 352, 352, 358, 361, 361, 365, 366, 368, 370, 371, 371, 372, 372, 373, 374, 377, 380, 382, 384, 384, 384, 388, 388, 388, 391, 392, 392, 396, 403, 405, 405, 406, 408, 408, 408, 408, 408, 408, 410, 410, 412, 413, 414, 419, 420, 421, 421, 422, 423, 423, 424, 425, 427, 430, 431, 433, 433, 436, 436, 436, 436, 437, 437, 437, 437, 438, 438, 440, 440, 440, 441, 441, 441, 441, 442, 443, 444, 446, 447, 447, 453, 453, 453, 453, 455, 455, 456, 457, 460, 461, 461, 462, 465, 466, 470, 470, 470, 471, 471, 472, 472, 472, 473, 474, 478, 478, 478, 479, 480, 480, 481, 484, 485, 488, 488, 491, 493, 493, 495, 495, 496, 498, 498, 499, 499, 500, 503, 503, 507, 509, 510, 511, 511, 511, 511, 512, 512, 512, 512, 515, 516, 519, 520, 520, 522, 522, 522, 523, 525, 525, 533, 535, 536, 542, 545, 549, 551, 552, 553, 553, 553, 554, 558, 562, 563, 563, 564, 567, 567, 568, 569, 577, 579, 583, 584, 586, 586, 586, 587, 593, 595, 599, 599, 600, 600, 602, 602, 609.

1.1.1.1.2.1.2. Yönelme Durumu Eki (+a)

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin yönelme durumu ekiyle kullanıldığı toplam 106 örnek vardır. Bunlardan 64’ü OP’den, 34’ü AA’dan, 8’i de BU’dan tespit edilmiştir.

Dilara Hanım, daha sonra da görüşeceklerini, *buna* kendisinin karar vermiş bulunduğunu gene öyle söyleyivermiş, bu davetkar tavrından dolayı da hiç sıkılmamıştı. AA, 49.

Şenliklerle gelen hürriyet, *buna* alışkın olmayan bir idarenin elinde kanlı bir istikbalin habercisi olan öfkeli ve ihtiraslı bir anarşiye dönüyordu. AA, 72.

Aslında o da şariat isteyen kalabalıklara katılmak, haykırmak, kendine bir düşman bulmak, değiştiremediği, başkaldıramadığı kaderinin yerine bir şeylere başkaldırıp değiştirmek istiyordu ama şeyhi *buna* izin vermiyordu. AA, 100.

"*Buna* bişeyler oldu ya baba, aniden okumaya düştü. Elinden kitap düşmüyor, Çetin Öğretmen ödünç veriyormuş. Hatip olacak seninki!" diye yine sataştı ağbim. BU, 20.

Buna rağmen o daima bisikletle geziyor. BU, 81.

Herkes ilk cinsel anısını anlatsın; ama dürüstçe ve utanmadan!" diye bir teklifte bulunmuş, kısa bir sessizlikten sonra herkes *buna* gülmüştü. BU, 96.

Bazılarının böyle gösterişli, kibar arabası tutanları küçümsediğini aklından geçirdi, ama neşeli olduğu için *buna* aldırış etmedi. OP, 14.

"Eğer dükkan ve şirketin hesapları *buna* izin verirse bir araba da satın alıveririm, canım!" diye mırıldandı ve ekmeğin son lokmasını da ağzına tıktırdı. OP, 14.

Buna parasını da ver bakalım, Cevdet. OP, 33.

"Doğrusu *buna* uyumak değil, sızmak derler!" dedi. OP, 50.

AA:

51, 118, 119, 131, 140, 141, 149, 167, 173, 197, 197, 204, 266, 268, 290, 297, 322, 324, 329, 352, 372, 373, 395, 411, 417, 423, 434, 438, 439, 446, 450, 454, 465.

BU:

23, 31, 122, 146, 162.

OP:

51, 54, 70, 92, 130, 135, 144, 162, 177, 181, 188, 227, 231, 235, 235, 240, 242, 246, 251, 258, 278, 299, 300, 303, 330, 356, 373, 376, 385, 389, 405, 409, 410, 410, 412, 412, 413, 418, 425, 434, 436, 441, 442, 449, 464, 472, 476, 479, 496, 499, 515, 516, 526, 528, 535, 536, 537, 544, 564, 571.

1.1.1.1.2.1.3. Bulunma Durumu Eki (+da)

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin bulunma durumu ekiyle kullanıldığı toplam 17 örnek vardır. Bunlardan 13’ü OP’den, 3’ü AA’dan, 1’i de BU’dan tespit edilmiştir.

Cevat Bey burada olsaydı onunla rahatça konuşup olup bitenleri anlatabilir, ağabeyini yaklaşan tehlikenin büyüklüğüne inandırabilirdi, ama öbür ittihatçılar, bir şeyhten gelen habere kolay kolay inanmazlar, sırf haberin kaynağı bir din adamı diye *bunda* bir tuzak, bir hile ararlar, bir din adamına inandı diye Ragıp Bey’in saflığına gülerlerdi. AA, 190.

Hikmet Bey, sürekli olarak Dilevser’i de sohbete katmak, konuşmalarının bu genç kız tarafından beğenildiğini belirtecek birkaç söz duymak için uğraşıyordu ama *bunda* başarılı olduğu söylenemezdi. AA, 311

Gittikçe daha rahat, daha serbest konuşuyorlardı; *bunda*, Dilevser’in kendini kitapların arasında daha güçlü ve kendine ait bir dünyada hissetmesinin de rolü vardı. AA, 419

Ne var *bunda*? BU 142.

Bunda bakacak ne var? OP, 32.

Bunda ne var? OP, 49

Bu heriflerin maksadı galiba bizi tahttan indirmekmiş, vekillerin de *bunda* parmağı olsa gerektir, dedi. OP, 53.

Bir ara efendimiz: Bu heriflerin maksadı galiba bizi tahttan indirmekmiş, vekillerin de *bunda* parmağı olsa gerektir, dedi. OP, 53.

Bunda bir çirkinlik var. OP, 62

Ama *bunda* benim bir suçum yok! OP, 70

OP:

98, 333, 396, 553, 553, 590, 593.

1.1.1.1.2.1.4. Ayrılma Durumu Eki (+dan)

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin ayrılma durumu ekiyle kullanıldığı toplam 101 örnek vardır. Bunlardan 65’i OP’dan, 33’ü AA’dan, 3’ü de BU’dan tespit edilmiştir.

Bundan sonrası artık beyhude bir hayat benim için; beklediğin bir şey kalmayınca gençlik de bitiyor; ben ne bekleyebilirim, hiçbir şey... AA, 21.

Bundan sonra hayat sadece bir mecburiyet benim için, hatta inanır mısınız, bir mahkûmiyet... AA, 22.

Uzaktan bakıldığında, bu ilişkide hırpalanan Mehpare Hanım gibi görünmesine ve gerçekten de hırpalanmasına rağmen, onun acılara ve kıskançlıklara kendini arzuyla bırakması, *bundan* tat alması, Konstantin’i, duygu ayaklanmalarını daha da beslemesi için gizli gizli kışkırtması, daha önce hiç böyle bir şeyle karşılaşmamış olan erkeği tedirgin ediyordu. AA, 75.

Bizim daha gidecek yerimiz kalmadı, *bundan* böyle ya o molla takımıyla onları iteleven Padişah Efendi geri basacak ya da biz onları imamın kayığına bindireceğiz... AA, 116.

İki kez evlenip boşanmış, şimdi ergenlik çağında olan kendi kızına sıkı disiplin uygulayan arkadaşımız bizim inanmaz bakışlarımızı gördükçe iyice eğleniyor, daha terbiyesiz, daha yırtık sözcükler kullanarak şaşkınlığımızı büyütüyor ve sanki *bundan* zevk alıyordu. BU, 97.

Evet, ben şöyle yapacağım arkadaşlar; Aşure’yi *bundan* böyle tutkuyla, ihtirasla ve erotik bir iştahla yiyeceğim! BU, 104.

Evet, ben şöyle yapacağım arkadaşlar; Aşure’yi *bundan* böyle tutkuyla, ihtirasla ve erotik bir iştahla yiyeceğim! BU, 122.

Yemeklerde, görüşmedikleri sürede yaptıkları işlerden, hayatlarından sözederler, birlikte iş yapmak, bir ortaklık kurmak, evlenmek gibi tasarılarını gözden geçirirler, sonra, şundan *bundan* neşeyle konuşarak dedikodu ederlerdi. OP, 41.

Sonra, bir süre şundan *bundan* konuştular. OP, 42.

Otuz yıl hatırlanmadık, *bundan* sonra artık hiç hatırlanmayız. OP, 54.

AA:

35, 99, 106, 120, 175, 176, 196, 197, 205, 228, 231, 233, 236, 236, 264, 265, 275, 287, 316, 324, 325, 388, 389, 393, 404, 424, 447, 448, 458.

OP:

58, 65, 79, 86, 87, 91, 103, 113, 121, 128, 133, 143, 147, 149, 164, 175, 204, 205, 212, 217, 228, 232, 236, 238, 253, 270, 282, 298, 300, 303, 314, 314, 318, 330, 330, 369, 376, 376, 376, 383, 394, 396, 396, 396, 402, 403, 404, 438, 441, 458, 463, 497, 516, 521, 524, 527, 550, 555, 558, 591, 601, 603.

1.1.1.1.2.1.5. Tamlayan Durumu Eki (+nun)

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin tamlayan durumu ekiyle kullanıldığı toplam 222 örnek vardır. Bunlardan 130’u OP’den, 80’i AA’dan, 12’si’ de BU’dan tespit edilmiştir. “Bu” işaret zamirinin tamlayan durumu ekini almadan bir isim tamlamasının tamlayanı olması mümkün değildir. Çünkü işaret zamirleri, ancak belirli bir varlığa, bir nesneye işaret ettikleri için “belirtisizlik” söz konusu olamaz.

Bunun gerçekleşmemesi ise onu Mehpare Hanım'dan uzaklaştırmamış, aksine eski karısına daha da bağlamıştı. AA, 16.

Hikmet Bey, bunu kimseye söylememişti ama kendisini bırakıp başka bir erkeğe giden karısına sadıktı; alay konusu olmayacağını bilse de birine içini açabilseydi, *bunun* karısına değil aşkına sadakat olduğunu söylerdi. AA, 24.

Ölülerine de, hayata da güvenmeyen, her şeyden kuşkulanan Osman, *bunun* bir rastlantı olduğuna inanmıyordu; ona göre, artık daha fazla yalnızlığa ve kadınsızlığa dayanamayan Hikmet Bey, hoşlanmak için, asla bir araya gelemeyeceği bir kadını seçerken, farkına varmadan karısına olan sadakatini sürdürmeye uğraşıyordu. AA, 24.

Ama *bunun* olabilirliğini biliyorum. BU, 15.

Ama *bunun* bir açıklaması olduğunu sanmıyorum. BU, 15.

Evet, heyecanlıyım ama *bunun* için geçerli nedenlerim var elbette. BU, 31.

Bir de poğaça al bakayım *bununla*! OP, 15.

Bunun üzerine, Cevdet Bey tezgahın arkasına geçti, herkesi azarlayan bakışlarla orayı burayı düzeltti, örnek olsun diye de, bir müşteriye baktı. OP, 16.

Bunun üzerine baba istifa etmiş, İstanbul'a gelmiş, anneyi hastaneye yatırmış, kendisi de Haseki'de bir oduncu dükkanı açmıştı. OP, 19

Cevdet Bey'in cevabını beklemeden Mari'ye döndü: "Sana *bunun* bir paşa kızıyla nişanlandığını söylemiş miydim?" OP, 27

AA:

58, 61, 62, 68, 69, 76, 77, 94, 94, 98, 99, 100, 116, 123, 130, 130, 130, 143, 143, 146, 150, 152, 152, 171, 175, 195, 196, 197, 206, 216, 231, 231, 237, 238, 239, 252, 253, 264, 268, 286, 291, 291, 296, 301, 301, 302, 315, 318, 326, 327, 341, 346, 350, 356, 361, 366, 368, 377, 383, 391, 393, 405, 406, 407, 407, 418, 428, 431, 438, 442, 442, 444, 455, 456, 456, 459, 460.

BU:

42, 70, 86, 98, 100, 136, 144, 145, 171.

OP:

33, 39, 44, 50, 51, 58, 60, 68, 71, 76, 76, 82, 92, 104, 104, 107, 125, 131, 135, 136, 140, 141, 150, 153, 156, 163, 166, 172, 172, 193, 194, 197, 200, 205, 207, 218, 218, 221, 224, 226, 226, 226, 233, 237, 239, 246, 258, 263, 263, 268, 269, 288, 292, 295, 296, 301, 302, 303, 312, 315, 326, 337, 351, 350, 350, 351, 365, 375, 376, 382, 383, 385, 387, 406, 410, 413, 425, 425, 431, 438, 439, 440, 443, 450, 452, 454, 456, 459, 461, 470, 471, 472, 475, 475, 476, 480, 481, 493, 494, 504, 506, 508, 512, 514, 520, 532, 538, 541, 545, 546, 549, 551, 553, 554, 551, 551, 567, 569, 577, 588, 591, 593, 600, 602, 605.

1.1.1.1.2.1.6. Eşitlik Durumu Eki (+ca)

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin eşitlik durumu ekiyle kullanıldığı toplam 13 örnek vardır. Bunlardan 10’u AA’dan, 2’si OP’den, 1’i de BU’dan tespit edilmiştir.

Bunca yıldır aynı halifenin kendilerini kurtarmadığını unutmuşlardı, umutlanabilmek için unutmak zorundaydılar. AA, 93.

Osmanlının *bunca* zaman yediği haramın, döktüğü kanın cezasını, dua edelim de, şu zavallı, bigünah halk çekmesin... AA, 99.

Paşa, saray bahçesinde bir kır kahvesi görünce daha da şaşırdı; bu adamı *bunca* yıldır tanıyordu ama bir saatlik gezintide daha önce görmediği birçok şey görmüş,

Padişah'la alakalı bilmediği birçok hakikat bulunduğunu, bu adamın ruhuna sızmanın o kadar kolay olmadığını anlamıştı. AA, 142.

O arzuyu isimsiz bir kedere çeviriyor ve *bunca* çabadan yorulan Şeyh Efendi, her gün ruhuna biraz daha sinen bir kederden ve vicdan azabından kurtulmayı artık başaramıyor, kederli ve duyduğu kederden utanan bir insan oluyordu. AA, 153.

Allah bizi, *bunca* insanı, bu güçsüz ve zavallı kullarını neden halk etti. AA, 180.

Bunca yıl birlikte nice maceradan geçtikleri, birlikte düğün yapıp, iki kardeşi alıp akraba oldukları, her zaman sevdiği ama görüşlerine katılmadığı Ragıp Bey'in elini tuttu Hasan Efendi. AA, 187.

Hikmet Bey, babasını odasına götürürken, bütün gece boyunca Reşit Paşa'nın Mihrişah Sultan hakkında tek soru sormamasının garipliğim fark etmişti; şehir *bunca* karışıklık yaşarken, babası, eski karısının halini merak etmemişti. AA, 239.

"Sonra bir gün, eskiyen, yıpranan, yabancılaştan, belki... belki eksilen *bunca* duyguya rağmen geri dönüyorsun..." dedi. BU, 67.

Bunca yıl sonra amcan hakkında düşündüğün bu mu? OP, 168.

Evet, burada doğanın içinde *bunca* şeyden sonra haftalarca kalmam boşuna değil... OP, 470.

AA:

300, 318, 416.

1.1.1.1.2.2. Alabildiği İyelik Ekleri Bakımından “Bu” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin iyelik ekini aldığı herhangi bir örnek yoktur. Bu durum, işaret zamirlerinin isim tamlamalarında tamlanan durumunda olmaya elverişli olmamalarıyla açıklanabilir.

1.1.1.2. Söz Dizimindeki Yeri Bakımından “Bu” İşaret Zamiri

1.1.1.2.1. Cümle Ögesi Olması Bakımından “Bu” İşaret Zamiri

1.1.1.2.1.1. “Bu” İşaret Zamirinin Yüklem Görevinde Kullanıldığı Durumlar

1.1.1.2.1.1.1. “Bu” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Geniş Zaman / Şimdiki Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamiri, geniş zaman / şimdiki zaman çekimiyle AA’da 10, BU’da 15, OP’de 55 toplam 80 defa kullanılmıştır. Bu örneklerde, sadece birinci tekil ve üçüncü tekil şahıs çekimlerine rastlanmıştır. Diğer isim çekimlerinde olduğu gibi “bu” işaret zamirinin üçüncü tekil şahıs çekiminde de bazen “kuvvetlendirme ve ihtimal eki” kullanılmamıştır. Bu tür cümlelerde, “bu” işaret zamirini yüklem değil özne görevinde değerlendirmek de mümkün olabilir. Çünkü isim cümlelerinde “isnat esası” (Muharrem Ergin,1997, 389) vardır. Buna göre neyin neye isnat edildiğini tespit etmek her zaman kolay olmamaktadır. Bu tür cümlelerde “bu” işaret zamiri, cümlelerin anlamı da göz önünde bulundurularak yüklem biçiminde değerlendirilmiştir. İncelediğimiz metinlerdeki 66 örnekte geniş zaman / şimdiki zamanın olumlu biçimi, 5 örnekte olumsuz biçimi, 9 örnekte ise soru biçimi kullanılmıştır.

Telaşlanma Doktor, bir padişah bir tabip değil elbet, biz öldürmeyi de biliriz, yeri gelir öldürürüz de, padişahlık dediğin *budur* zaten, ölümle hayat arasında sürekli bir tercih yapmaktır, bazen bir başkasını yaşatmak için bir diğerini öldürmeye mecbur kalırsın, evet, her padişah bilerek ya da bilmeyerek birilerini öldürmüştür ama birilerini de yaşatırsın... AA, 94.

Şu gördüğün tabanca var ya Doktor, işte hayatta bir insanın emniyet edebileceği tek şey *budur*, hiç ihanet etmez. AA, 94.

Geçenlerde bir ahababımla bu mevzuları konuşuyorduk, o da, ne garip, senin gibi Fransa emsalini verdi, onlar dedi krallarının istibdadından bizzat ayaklanıp kan dökerek kurtuldular, hakiki kurtuluş *budur*, bizimki gibi asker eliyle kurtuluş olmuyor. AA, 130.

Ragıp Bey, yapma Allah aşkına, şeriat *bu mu*, avratların ellerini yüzlerini maymun gibi boyayıp muhallebici dükkanlarında camekan simiti gibi oturmaları mı?.. AA, 187.

Kafiye Kafe'yi seçmemin nedeni *bu değil* elbette. BU, 29.

Ve biliyor musunuz çocuklar, aslında en zor anlatı da *budur!* BU, 37.

Ama Allah'ın emri *budur!* BU, 44.

Ben *buyum* işte! OP, 195.

Asıl doğru olan *budur*. OP, 46.

Yapılması gereken şey *bu mu?* OP, 481.

AA:

187, 187, 187, 309, 343, 445.

BU:

80, 95, 102, 128, 128, 135, 137, 137, 146, 162, 166, 168.

OP:

20, 46, 47, 53, 74, 92, 98, 107, 108, 119, 131, 163, 168, 168, 175, 185, 188, 188, 203, 236, 256, 256, 265, 265, 298, 318, 333, 362, 362, 363, 377, 385, 424, 424, 438, 441, 442, 458, 458, 458, 469, 472, 481, 491, 493, 497, 497, 511, 517, 591, 602, 602.

1.1.1.2.1.1.2. “Bu” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Belirli Geçmiş Zaman Çekimiyle Yükleme Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin belirli geçmiş zaman çekimiyle kullanıldığı 22 örnek vardır. Bunlardan 12’si OP’den, 7’si AA’dan, 3’ü de BU’dan tespit edilmiştir. “bu” işaret zamiri, incelenen metinlerdeki bütün kullanımlarında söz konusu zamanın yalnız üçüncü tekil şahsı ile çekimlenmiştir. Örneklerden ikisinde belirli geçmiş zamanın olumsuz biçimi, birinde de soru biçimi bulunmaktadır.

İmparatorluğun payitahtına bak Doktor, dedi Padişah, şu kör karanlığa bak, *bu muydu* kendi şehrimde göreceğim, bu zulmet miydi? AA, 323.

Bir insana bağlanmanın, onun aklını ve duygularını hiç sorgusuz doğru kabullenmenin yararı *buydu* zaten. AA, 350.

Bir odada dağılmış eşyaların arasından incili, zümrütlü bir kemerin ucunun sarktığını gördü, sarayda gördüğü tek değerli eşya *buydu*, garip bir şekilde başka hiçbir mücevhere rastlamadı, işe yaramaz ne varsa ortadaydı, taşınabilecek değerli eşyalar ise bir gecede ortadan kaybolmuş, bilinmeyen ellerde sırı kadem basmıştı. AA, 362.

Zaten Hikmet Bey'i şaşırtan da *buydu*, Dilevser'in zekâsının, masumiyetin ağırlığına hiç uymayan bir hızı ve cevvaliyeti vardı, daha önce hiç duymadığı en karmaşık konulan bile derhal anlar, en çetrefil cümlelerin, en altlara saklanmış gizli anlamlarını bile hemen çözerdi ama bunlara dümdüz ve imasız cevaplar verirdi. AA, 370.

Annemin İstanbul'da mutlu oluşunun nedeni *buydu*. BU, 66.

Güzel olan *buydu*. BU, 69.

Yani o zamanlar bunu kabul edemiyordum ama itiraf etmeliyim ki, gerçek *buydu*. BU, 82.

Zaten şimdiye kadar bütün istediğin de *buydu*: Eğlence... OP, 256.

Bu kadar gecikmelerinin, temmuzun bu ilk pazarına kalmalarının nedenlerinden biri *buydu*. OP, 334.

Refik: "Hayır, benim istediğim *bu değildi*!" diye düşündü. OP, 365.

AA:

370 380 392 448

OP:

81, 108, 143, 174, 176, 218, 256, 428, 461.

1.1.1.2.1.1.3. “Bu” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Belirsiz Geçmiş Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerden sadece OP’de, “bu” işaret zamiri belirsiz geçmiş zaman çekimiyle 2 defa kullanılmıştır. Her iki kullanımında da üçüncü tekil şahıs çekimi söz konusudur.

Demek ağbin *buymuş*? OP, 294.

Osman, "Demek *buymuş*, *buymuş* ha!" diye düşünerek birden ayağa kalktı. OP, 312.

1.1.1.2.1.1.4. “Bu” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Şart Çekimiyle Yükleme Olduğu Durumlar

Metinimizden sadece OP’de, “bu” işaret zamiri şart çekimiyle 1 defa kullanılmıştır.

Kararın *buysa* şimdiye kadar niye bekledin? OP, 441.

1.1.1.2.1.2. “Bu” İşaret Zamirinin Özne Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin cümlede özne görevinde kullanıldığı toplam 375 örnek vardır. Bunlardan 80’i AA’dan, 259’u OP’dan, 36’sı da BU’dan tespit edilmiştir.

Bu, ona ve onun gibi zamanın izini kaybetmiş olanlara özgü bir yeteneği ve her eksilttiğinin yerine bir şey veren ya da her verdiğinin karşılığında bir şey eksiltten kaderin ona bağışladığı, zamandan kopmamış olanların değerini asla anlayamayacağı bir armağandı. AA, 9.

Sadece bizim dinimizde değil, biliyorum ki sizin dininizde de günahdır *bu*. AA, 22.

Niye şaşıyorsunuz, bu şaşkınlığınızda hakaretimiz bir şeyler olduğunu bile fark etmiyorsunuz çünkü; bütün erkekler böyle, bunu biliyorum; *bu*, sadece size ait bir vaziyet değil ama aranızdan birinin farklı olduğunu da görmek isterdim doğrusu... AA, 47.

İnsanın kendi başına gelmeyen bir kötülük veya haksızlık nedeniyle acı çekebileceği doğrudur. Evet, mümkündür *bu*. BU, 4.

Bir lanettir *bu*. BU, 4.

Bu da işte onun gibi bir şey olsa gerek. BU, 8.

Biriyle buluşacağım konusuna gelince; *bu* kesinlikle doğru. BU, 10.

Lambalar trenle Anadolu’ya yollanacağına göre, *bu* çok saçma bir şeydi, ama başka yolu da yoktu. OP, 17.

Bu biraz sıkıcı bir anıydı, ama başarısını gölgelemiyordu. OP, 20.

Belki de ufak bir buhrandır *bu...* OP, 21.

AA:

48, 51, 78, 82, 96, 109, 118, 135, 136, 145, 174, 174, 184, 185, 193, 194, 201, 204, 212, 216, 218, 219, 220, 222, 229, 233, 237, 238, 251, 265, 269, 276, 286, 296, 299, 300, 301, 302, 309, 309, 310, 316, 339, 359, 369, 369, 370, 371, 371, 374, 376, 390, 398, 398, 399, 401, 402, 403, 403, 403, 413, 417, 425, 426, 426, 432, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 446, 446, 446, 456, 461.

BU:

16, 31, 31, 31, 47, 49, 51, 52, 54, 62, 66, 66, 69, 69, 74, 74, 81, 83, 96, 98, 115, 117, 120, 122, 122, 149, 150, 151, 151, 154, 155, 167, 169.

OP:

25, 28, 32, 34, 35, 44, 44, 44, 45, 45, 46, 46, 46, 48, 53, 54, 55, 55, 58, 61, 64, 68, 70, 75, 76, 77, 79, 80, 82, 83, 91, 92, 92, 98, 100, 102, 103, 104, 104, 105, 106, 110, 112, 117, 117, 119, 123, 123, 128, 131, 132, 132, 133, 137, 137, 137, 138, 139, 144, 146, 147, 147, 147, 151, 152, 153, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 166, 167, 167, 170, 170, 171, 173, 173, 173, 175, 178, 178, 179, 183, 191, 193, 199, 204, 214, 215, 218, 219, 221, 221, 222, 223, 225, 225, 225, 225, 226, 227, 227, 228, 229, 229, 230, 230, 230, 230, 231, 233, 234, 234, 236, 238, 242, 244, 245, 248, 250, 254, 256, 258, 258, 259, 262, 263, 266, 268, 282, 283, 283, 287, 287, 296, 298, 298, 306, 310, 311, 318, 326, 326, 329, 333, 334, 335, 338, 343, 352, 356, 360, 367, 371, 374, 375, 379, 385, 385, 388, 389, 389, 392, 394, 396, 396, 400, 404, 404, 409, 410, 414, 414, 415, 419, 423, 425, 429, 431, 431, 433, 437, 439, 439, 446, 446, 449, 451, 452, 453, 453, 453, 454, 454, 456, 457, 458, 464, 464, 468, 469, 475, 478, 479, 481, 481, 482, 482, 482, 483, 484, 485, 488, 490, 497, 497, 501, 503, 503, 506, 507, 507, 509, 509, 510, 511, 516, 517, 520, 524, 528, 529, 535, 537, 548, 549, 551, 553, 554, 556, 556, 562, 563, 564, 565, 566, 568, 589, 591, 592, 592, 594, 595, 597, 606.

1.1.1.2.1.3. “Bu” İşaret Zamirinin Nesne Görevinde Kullanıldığı Durumlar

“Bu” işaret zamiri belirli bir varlığı, kavramı ve durumu karşıladığı için cümlede belirtisiz nesne durumunda kullanılmaz. Bu yüzden incelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin nesne konumunda ancak belirtili nesne görevinde kullanıldığı

görülmektedir. İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamiri, OP’de 388, AA’da 158, BU’da 63 örnek olmak üzere toplam 609 defa belirtili nesne görevinde kullanılmıştır.

O, uzakta olan, kendisine gelmeyecek olan birini seviyordu ve aralarındaki tek bağ kendisinin duyduğu aşktı; unuttuğu anda aralarındaki bağ tümüyle kaybolup gidecekti ve Hikmet Bey *bunu* düşünmeye bile dayanamıyordu. AA, 17.

İyi yetişmiş bazı erkeklerde görülen çocukça bir saflık ve masumiyetle, sevebilmenin

son sınırına kadar yürümüştü; bu duyguların daha ötesi yoktu, daha ötesi ölümdü; zaten o da sevilmediği anda ölümün sınırını geçmeyi denemiş ama kendi deyimiyle maalesef *bunu* becerememişti. AA, 17.

Hikmet Bey, *bunu* kimseye söylememişti ama kendisini bırakıp başka bir erkeğe giden karısına sadıktı; alay konusu olmayacağını bilse de birine içini açabilseydi, bunun karısına değil aşkına sadakat olduğunu söylerdi. AA, 24.

Biraz ötede büyük bir iftiranın gizi çözülecek ve *bunu* yapacak olan kişi, şimdi sizinle konuşanın ta kendisi. BU, 3.

Her ne kadar insanlık dışı o iftiraya tanık olduğum sırada çok genç olsam bile *bunu* unutamayacak kadar da büyüktüm. BU, 4.

Evet, dürüstümdür, yani en azından *bunu* söyleyecek kadar dürüstümdür. BU, 5.

Galiba, Zeliha Hanım da *bunu* bildiği, Cevdet Bey’in yakında evlenip Haliç’in öte yakasına taşınacağını, bu evin satılacağını öğrendiği için, son zamanlarda daha titiz ve daha gayretkeş olmuştu. OP, 13.

Dükkândan çıkar çıkmaz, günün ilk dertlerini atlattığını, *bunu* yapmak için fazla bir güç harcamadığını ve her şeyin her zamanki gibi yolunda olduğunu hissederek sevindi. OP, 17.

Bir yandan *bunu* tasarlıyor, bir yandan da Sirkeci’nin öteki tüccarlarını, tanıdık yüzleri selamlıyordu. OP, 17.

Ona söyleyeceği sözü, borcunu erteleme karşılığında isteyeceği fazlayı, *bunu* ona nasıl anlatacağını tasarlamaya başladı. OP, 17.

AA:

27, 27, 28, 28, 32, 34, 34, 35, 38, 44, 47, 54, 56, 59, 59, 67, 69, 72, 75, 78, 78, 79, 79, 80, 83, 84, 88, 94, 94, 95, 95, 114, 116, 119, 119, 120, 124, 124, 130, 133, 136, 144, 146, 147, 152, 153, 153, 154, 155, 155, 168, 170, 171, 176, 176, 179, 179, 179,

183, 183, 188, 196, 196, 200, 200, 200, 201, 202, 203, 205, 207, 213, 228, 230, 234, 239, 248, 248, 251, 251, 252, 252, 256, 264, 273, 273, 273, 275, 275, 282, 286, 287, 287, 287, 296, 303, 308, 308, 310, 324, 325, 326, 327, 328, 328, 331, 342, 345, 346, 346, 356, 367, 368, 370, 372, 373, 373, 383, 383, 386, 388, 389, 391, 393, 397, 398, 399, 399, 400, 402, 409, 409, 411, 411, 414, 416, 418, 422, 430, 431, 431, 433, 434, 439, 440, 442, 444, 446, 448, 453, 455, 460, 461, 462, 462.

BU:

6, 9, 9, 10, 10, 11, 17, 18, 21, 23, 24, 26, 28, 37, 39, 40, 41, 45, 49, 52, 52, 52, 52, 53, 60, 67, 69, 69, 72, 74, 78, 78, 82, 86, 86, 87, 98, 99, 101, 102, 103, 103, 103, 105, 107, 108, 111, 112, 114, 118, 118, 118, 119, 121, 123, 123, 136, 143, 152, 168.

OP:

20, 22, 22, 22, 24, 25, 28, 28, 33, 33, 34, 37, 37, 39, 40, 43, 43, 43, 44, 44, 44, 46, 47, 47, 47, 47, 48, 48, 51, 51, 53, 53, 54, 54, 57, 58, 65, 71, 72, 72, 72, 74, 75, 75, 76, 76, 77, 77, 79, 81, 81, 81, 82, 82, 84, 85, 87, 87, 88, 98, 100, 107, 107, 111, 113, 115, 115, 119, 123, 126, 127, 129, 129, 133, 133, 133, 133, 134, 146, 146, 148, 149, 152, 152, 153, 154, 156, 156, 157, 160, 160, 160, 163, 163, 164, 164, 167, 168, 170, 171, 174, 174, 174, 174, 178, 178, 181, 184, 187, 190, 193, 193, 196, 196, 196, 197, 203, 207, 208, 209, 211, 212, 216, 221, 221, 221, 221, 221, 222, 224, 228, 230, 231, 231, 231, 232, 233, 233, 233, 234, 236, 236, 240, 242, 242, 244, 244, 244, 248, 248, 249, 252, 254, 255, 256, 257, 259, 261, 263, 266, 271, 272, 273, 273, 276, 280, 280, 280, 281, 281, 283, 286, 287, 288, 298, 299, 299, 302, 302, 303, 313, 314, 319, 322, 323, 325, 326, 327, 330, 332, 337, 344, 346, 349, 351, 351, 352, 352, 358, 361, 361, 365, 366, 368, 370, 371, 371, 372, 372, 373, 374, 377, 380, 382, 384, 384, 384, 388, 388, 388, 391, 392, 392, 396, 403, 405, 405, 406, 408, 408, 408, 408, 408, 410, 410, 412, 413, 414, 419, 420, 421, 421, 422, 423, 423, 424, 425, 427, 430, 431, 433, 433, 436, 436, 436, 436, 437, 437, 437, 437, 438, 438, 440, 440, 440, 441, 441, 441, 441, 442, 443, 444, 446, 447, 447, 453, 453, 453, 453, 455, 455, 456, 457, 460, 461, 461, 462, 465, 466, 470, 470, 470, 471, 471, 472, 472, 472, 473, 474, 478, 478, 478, 479, 480, 480, 481, 484, 485, 488, 488, 491, 493, 493, 495, 495, 496, 498, 498, 499, 499, 500, 503, 503, 507, 509, 510, 511, 511, 511, 511, 512, 512, 512, 512, 515, 516, 519, 520, 520, 522, 522, 522, 523, 525, 525, 533, 535, 536, 542, 545, 549, 551, 552, 553, 553, 553, 554, 558, 562, 563, 563, 564, 567, 567, 568, 569, 577, 579, 583, 584, 586, 586, 586, 587, 593, 595, 599, 599, 600, 600, 602, 602, 609.

1.1.1.2.1.4. “Bu” İşaret Zamirinin Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

“Bu” işaret zamiri, yönelme, bulunma ve ayrılma durumu eklerini alarak dolaylı tümleç olur. İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamiri, yönelme durumu ekiyle 84, bulunma durumu ekiyle 18, ayrılma durumu ekiyle de 30 defa dolaylı tümleç görevinde kullanılmıştır. Yönelme durum ekli yapıların, diğerlerine göre belirgin bir sayısal üstünlüğü vardır. Bu, “bu” işaret zamiriyle ilgili bir özellik olmaktan çok, fiillerin ihtiyaç duydukları durum ekli tamlayıcılarla ilgili bir konu olmalıdır.

1.1.1.2.1.4.1. “Bu” İşaret Zamirinin Yönelme Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin yönelme durumu ekini alarak dolaylı tümleç görevinde kullanıldığı toplam 84 örnek vardır. Bu örneklerden 28’i AA’dan, 4’ü BU’dan, 52’si de OP’den tespit edilmiştir.

Dilara Hanım, daha sonra da görüşeceklerini, *buna* kendisinin karar vermiş bulunduğunu gene öyle söyleyivermiş, bu davetkâr tavrından dolayı da hiç sıkılmamıştı. AA, 49.

Ragıp Bey, hiçbir şey anlatmayarak, böyle şeyleri anlamakta erkeklerden çok daha usta olan kadınlara, farkında olmadan kendisi hakkında çok şey anlatmıştı; iki gün sonraki akşam yemeği davetini de zaten *buna* borçluydu. AA, 51.

Aslında o da şeriat isteyen kalabalıklara katılmak, haykırmak, kendine bir düşman bulmak, değiştiremediği, başkaldıramadığı kaderinin yerine bir şeylere başkaldırıp değiştirmek istiyordu ama şeyhi *buna* izin vermiyordu. AA, 100.

"*Buna* bişeyler oldu ya baba, aniden okumaya düştü. Elinden kitap düşmüyor, Çetin Öğretmen ödünç veriyormuş. Hatip olacak seninki!" diye yine sataştı ağbim. BU, 20.

Buna mecburum. BU, 23.

Herkes ilk cinsel anısını anlatsın; ama dürüstçe ve utanmadan!" diye bir teklifte bulunmuş, kısa bir sessizlikten sonra herkes *buna* gülmüştü. BU, 96.

Kimisi *buna* 'şeytan tüyü' diyerek, aklınca olumsuzlar ama erkeklerin şeytanın tek tüyüne sahip olmak için neler verecekleri malumdur. BU, 162.

Bazılarının böyle gösterişli, kibar arabası tutanları küçümsediğini aklından geçirdi, ama neşeli olduğu için *buna* aldırış etmedi. OP, 14.

"Eğer dükkan ve şirketin hesapları *buna* izin verirse bir araba da satın alıveririm, canım!" diye mırıldandı ve ekmeğin son lokmasını da ağzına tıktırdı. OP, 14.

Buna parasını da ver bakalım, Cevdet. OP, 33.

AA:

57, 72, 118, 119, 131, 149, 173, 197, 197, 204, 266, 268, 290, 322, 324, 329, 352, 369, 395, 411, 417, 434, 438, 454, 465.

OP:

50, 51, 54, 70, 92, 130, 135, 144, 162, 177, 181, 187, 227, 231, 235, 235, 240, 246, 251, 278, 299, 300, 356, 385, 389, 405, 409, 410, 412, 412, 418, 425, 434, 436, 441, 442, 449, 464, 472, 476, 479, 496, 499, 515, 516, 528, 535, 536, 537, 564, 571.

1.1.1.2.1.4.2. “Bu” İşaret Zamirinin Bulunma Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin yönelme durumu ekini alarak dolaylı tümleç görevinde kullanıldığı toplam 18 örnek vardır. Bu örneklerden 4’ü AA’dan, 1’i BU’dan, 13’ü de OP’den tespit edilmiştir.

Cevat Bey burada olsaydı onunla rahatça konuşup olup bitenleri anlatabilir, ağabeyini yaklaşan tehlikenin büyüklüğüne inandırabilirdi, ama öbür ittihatçılar, bir şeyhten gelen habere kolay kolay inanmazlar, sırf haberin kaynağı bir din adamı diye *bunda* bir tuzak, bir hile ararlar, bir din adamına inandı diye Ragıp Bey’in saflığına gülerlerdi. AA, 190.

Hikmet Bey, sürekli olarak Dilevser’i de sohbeta katmak, konuşmalarının bu genç kız tarafından beğenildiğini belirtecek birkaç söz duymak için uğraşıyordu ama *bunda* başarılı olduğu söylenemezdi. AA, 311.

Anne kız bunu hemen hissetmişler, Dilara Hanım *bunda* güven verici bir dostlu-
lige alışmış ve ortaya çıkmak için bir yol arayan bir mutluluğun kristal ahenkli parlak
neşesi ve nihayet gülebilmenin minnettar memnuniyeti vardı. AA, 311.

Gittikçe daha rahat, daha serbest konuşuyorlardı; *bunda*, Dilevser'in kendini
kitapların arasında daha güçlü ve kendine ait bir dünyada hissetmesinin de rolü vardı.
AA, 419.

Ne var *bunda*? BU, 142.

Bunda bakacak ne var? OP, 35.

Bunda ne var? OP, 49.

Bu heriflerin maksadı galiba bizi tahttan indirmekmiş, vekillerin de *bunda*
parmağı olsa gerektir, dedi. OP, 53.

Bir ara efendimiz: Bu heriflerin maksadı galiba bizi tahttan indirmekmiş,
vekillerin de *bunda* parmağı olsa gerektir, dedi. OP, 53.

Bunda bir çirkinlik var. OP, 62.

OP

70, 98, 333, 396, 553, 553, 590, 593.

1.1.1.2.1.4.3. “Bu” İşaret Zamirinin Ayrılma Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin yönelme durumu ekini alarak dolaylı
tümleç görevinde kullanıldığı toplam 30 örnek vardır. Bu örneklerden 12’si AA’dan, 1’i
BU’dan, 17’si de OP’den tespit edilmiştir.

Uzaktan bakıldığında, bu ilişkide hırpalanan Mehpare Hanım gibi görünmesine
ve gerçekten de hırpalanmasına rağmen, onun acılara ve kıskançlıklara kendini arzuyla
bırakması, *bundan* tat alması, Konstantin'i, duygu ayaklanmalarını daha da beslemesi
için gizli gizli kışkırtması, daha önce hiç böyle bir şeyle karşılaşmamış olan erkeği
tedirgin ediyordu. AA, 75.

Birisi 'çok geç kalacağız' dediğinde genellikle olduğu gibi, bu sefer de bu söz
söylenildiğinde, söyleyenler çok geç kalmışlardı ama Cevat Bey'in daha sonraları fısıltılı
bir sesle yavaşça Osman'a itiraf ettiği gibi *bundan* hoşnut gözüküyorlardı. AA, 176.

O sırada, ikisinin de en çok istediği, *bundan* büyük haz alacakları tek şey, karşısındaki hasmını öldürmektir. AA, 196.

Ragıp Bey, o kahkahanın atılmamış olmasını, bu şakanın yapılmamış olmasını, Dilara Hanım'ın biraz önce 'Ragıp' diyen haliyle konuşmaya devam etmesini isterdi ama *bundan* hiç söz etmedi. AA, 205.

Tahtı kaybetmek, hatta Allah muhafaza, kelleyi kaybetmek var bu işte, öldüğüme yanmam lakin çoluğumuz çocuğumuz ayaklar altında ezilir, *bundan* endişelenirim. AA, 228.

İki kez evlenip boşanmış, şimdi ergenlik çağında olan kendi kızma sıkı disiplin uygulayan arkadaşımız bizim inanmaz bakışlarımızı gördükçe iyice eğleniyor, daha terbiyesiz, daha yırtık sözcükler kullanarak şaşkınlığımızı büyütüyor ve sanki *bundan* zevk alıyordu. BU, 97.

Ama *bundan* utanmıyorum! OP, 86.

Bu gizli değeri bulup ortaya çıkaracaklar, sonra *bundan* kendileri de yararlanacaklardı. OP, 113.

Neyse ben de sizin gibi düşünüyorum, benim tek desteğim olduğunuzu biliyorum ve *bundan* cesaret alarak para istiyorum sizden. OP, 164.

"Yüreğimmiş.!" diye düşündü ve bir kalp krizi daha geçirmek üzere olduğunu, *bundan* kurtulmak için ilaç alması gerektiğini anladı. OP, 204.

AA:

231, 264, 265, 275, 324, 393, 424.

OP:

212, 228, 232, 270, 298, 300, 330, 330, 369, 404, 555, 558, 591.

1.1.1.3.1.5. “Bu” İşaret Zamirinin Zarf Tümleci Olduğu Durumlar

İşaret zamirleri; zaman, tarz, sebep, miktar, yön ve araç bildirmediikleri için cümlede zarf tümleci görevinde kullanılmaya uygun sözcükler değildir. İncelenen metinlerde de “bu” işaret zamirinin zarf tümleci görevinde kullanıldığı herhangi bir örnek tespit edilmemiştir.

1.1.1.2.2. Sözcük Grupları İçinde “Bu” İşaret Zamiri

1.1.1.2.2.1. İsim Tamlamalarında “Bu” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamiri, 84 defa isim tamlaması içinde kullanılmıştır. İşaret zamirleri, isim tamlamalarında tamlanan durumunda kullanılmaya uygun sözcükler değildir. Bu nedenle “bu” işaret zamiri, metinlerde bütün örneklerde tamlayan durumunda kullanılmıştır. Ayrıca işaret zamirleri, belirli bir varlığın, durumun yerine kullanıldıkları için daima belirtili isim tamlaması oluştururlar. Bu nedenle de incelenen metinlerde geçen isim tamlamaların hepsi belirtili isim tamlamasıdır (Bk. 1.1.1.1.2.1.5. Tamlayan Durumu Eki).

Bunun gerçekleşmemesi ise onu Mehpare Hanım'dan uzaklaştırmamış, aksine eski karısına daha da bağlamıştı. AA, 16.

Hikmet Bey, bunu kimseye söylememişti ama kendisini bırakıp başka bir erkeğe giden karısına sadıktı; alay konusu olmayacağını bilse de birine içini açabilseydi, *bunun* karısına değil aşkına sadakat olduğunu söylerdi. AA, 24.

Ölülerine de, hayata da güvenmeyen, her şeyden kuşkulanan Osman, *bunun* bir rastlantı olduğuna inanmıyordu; ona göre, artık daha fazla yalnızlığa ve kadınsızlığa dayanamayan Hikmet Bey, hoşlanmak için, asla bir araya gelemeyeceği bir kadını seçerken, farkına varmadan karısına olan sadakatini sürdürmeye uğraşıyordu. AA, 24.

Babası ise oğlu adına duyduğu acıyı, *bunun* bir erkek için ne kadar yaralayıcı olduğunu, kendisi de karısını kaybetmiş bir erkek olarak çok iyi bildiğinden elinden geldiğince sakladı. AA, 58.

Bunun sınırlarını nereye kadar zorlayabileceğini görmek istedin. BU, 70.

Bunun bir ekstra olduğunu anladım mı, bilmiyorum. BU, 86.

Vallahi kim hikâyesini kimden önce anlattı, doğru sırayı tam anımsamıyorum, ama *bunun* artık ne önemi var ki? BU, 98.

Cevdet Bey'in cevabını beklemeden Mari'ye döndü: "Sana *bunun* bir paşa kızıyla nişanlandığını söylemiş miydin?" 27

Ama biliyorum, *bunun* faydası yok! 33

Bunun ne olduğunu anlayamadı. 39

AA:

61, 62, 68, 69, 76, 77, 94, 99, 100, 123, 130, 130, 143, 146, 150, 152, 152, 171, 175, 195, 196, 197, 206, 216, 231, 237, 239, 253, 268, 291, 296, 301, 301, 302, 315, 318, 326, 333, 341, 346, 350, 356, 366, 368, 377, 383, 391, 393, 405, 406, 407, 418, 428, 431, 438, 442, 444, 455, 456, 456, 459, 460.

BU:

15, 15, 42, 136, 144, 145.

OP:

39, 44, 51, 60, 68, 82, 104, 104, 140, 141, 153, 156, 163, 172, 193, 194, 197, 200, 205, 207, 218, 221, 226, 226, 233, 237, 246, 263, 288, 292, 296, 301, 315, 341, 350, 350, 351, 365, 375, 383, 406, 410, 413, 425, 425, 431, 439, 443, 450, 452, 454, 456, 459, 461, 470, 471, 475, 476, 480, 504, 508, 512, 514, 520, 532, 538, 541, 545, 546, 549, 551, 553, 554, 567, 569, 557, 588, 593, 600, 605.

1.1.1.2.2. Sıfat Tamlamalarında “Bu” İşaret Zamiri

Bilindiği gibi Türkiye Türkçesinde işaret zamiri görevinde kullanılan “bu, şu, o” sözcükleri, aynı zamanda işaret sıfatı olarak da kullanılmaktadır. İşaret zamiri görevinde kullanılan “bu, şu, o” sözcükleri, eşitlik ekini alarak sıfat görevinde de kullanılırlar. Yalnız eşitlik durumu ekini almış yapıların daha çok nicelik ifade eden anlamlar taşıdığı, herhangi bir sözcüğün yerine kullanılmadığı da görülür. İncelenen metinlerde, bu özellikte 12 örnek vardır.

Bunca yıldır aynı halifenin kendilerini kurtarmadığını unutmuşlardı, umutlanabilmek için unutmak zorundaydılar. AA, 93.

Osmanlının *bunca* zaman yediği haramın, döktüğü kanın cezasını, dua edelim de, şu zavallı, bigünah halk çekmesin... AA, 99.

Paşa, saray bahçesinde bir kır kahvesi görünce daha da şaşırdı; bu adamı *bunca* yıldır tanıyordu ama bir saatlik gezintide daha önce görmediği birçok şey görmüş, Padişah'la alakalı bilmediği birçok hakikat bulunduğunu, bu adamın ruhuna sızmanın o kadar kolay olmadığı anlamıştı. AA, 142.

O arzuyu isimsiz bir kedere çeviriyor ve *bunca* çabadan yorulan Şeyh Efendi, her gün ruhuna biraz daha sinen bir kederden ve vicdan azabından kurtulmayı artık başaramıyor, kederli ve duyduğu kederden utanan bir insan oluyordu. AA, 153.

Allah bizi, *bunca* insanı, bu güçsüz ve zavallı kullarını neden halk etti. AA, 180.

Bunca yıl birlikte nice maceradan geçtikleri, birlikte düğün yapıp, iki kardeşi alıp akraba oldukları, her zaman sevdiği ama görüşlerine katılmadığı Ragıp Bey'in elini tuttu Hasan Efendi. AA, 187.

Hikmet Bey, babasını odasına götürürken, bütün gece boyunca Reşit Paşa'nın Mihrişah Sultan hakkında tek soru sormamasının garipliğini fark etmişti; şehir *bunca* karışıklık yaşarken, babası, eski karısının halini merak etmemişti. AA, 239.

Aradan *bunca* yıl geçti, artık ben bir ölüyüm, benim sesimi öldürenler de ölü ama şimdi iyice dinlersen Derviş Vahdeti'nin sesini duyarsın, o hâlâ sağ, onun sesini yaşattılar. AA, 300.

Rukiye, Hikmet Bey'e, *bunca* olaydan sonra Mehpare Hanım'a gösterdiği şefkatten dolayı küçümseyerek baktı. AA, 416.

"Sonra bir gün, eskiyen, yıpranan, yabancılaşan, belki... belki eksilen *bunca* duyguya rağmen geri dönüyorsun..." dedi. BU, 67.

Bunca yıl sonra amcan hakkında düşündüğün bu mu? OP, 168.

Evet, burada doğanın içinde *bunca* şeyden sonra haftalarca kalmam boşuna değil... OP, 470.

1.1.1.2.2.3. Edat Gruplarında “Bu” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin 11 farklı edatla toplam 237 defa edat grubu oluşturduğu örnek tespit edilmiştir. Bu edat gruplarında, belirli düzeylerde kalıplaşmalardan söz edilebilir. Ayrıca “bu” işaret zamiriyle oluşturulmuş edat grupları, cümlelerde çeşitli söz dizimsel görevlerle (sıfat tamlaması, zarf tümleci, yüklem, özne) katılmaktadırlar.

1.1.1.2.2.3.1. “Başka” Edatıyla

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin “başka” edatıyla kullanıldığı 1 örnek tespit edilmiştir.

Onlara bakarak yürüdükçe içinde *bundan başka* bir duygu uyanmıyordu. OP, 143.

1.1.1.2.2.3.2. Gibi Edatıyla

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin “gibi” edatıyla kullanıldığı 6 örnek tespit edilmiştir.

Bunun gibi bir şeyi bana Sait Nedim Bey'in karısı Atiye Hanım söyledi!" dedi. OP, 131.

Şurada kim otururmuş, bu bahçenin eski sahibi kimmiş... *bunun gibi* şeyler. OP, 150.

Düşüncelerimi yazmak istediğim zaman aklıma *bunun gibi* şeyler geliyor. OP, 239.

Bir de *bunun gibi* çavuş seçiyorlar, sonra şantiye şantiye dolaşıyorlar... OP, 269.

"*Bunun gibi*, sonra şu barakadakiler gibi de olamam tabii!" OP, 326.

Evet, *bunun gibi*. OP, 591.

1.1.1.2.2.3.3. “İçin” Edatıyla

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamiri, AA’da 11, BU’da 2, OP’de de 18 olmak üzere toplam 31 defa “için” edatıyla tamlayan durumu ekini alarak edat grubu oluşturmuştur.

Molla takımının askeriyede taraftarı gittikçe artıyor, bizim alaylı subaylarla çavuşların neredeyse tekmili bunların ağzına bakıyor, bizi gavur belliyorlar... Bazen düşünüyorum da, biz *bunun için* mi meşrutiyet istedik? AA, 116.

Ama *bunun için* istibdadın her çeşidinden kurtulmak lazım geliyor. AA, 130.

Koca sarayda, hatta bütün imparatorlukta Padişah'a sıradan bir insanmış, kul kısmıymış gibi davranma hakkı tanınan, dahası *bunun için* emir alan tek insan da bu kahveciydi. AA, 143.

Kendimi tekaüde ayırdığım da söylenebilir ama *bunun için* endişe etmeyin, güzel bir hayat bu da, en azından tehlikesiz. AA, 238.

Evet, heyecanlıyım ama *bunun için* geçerli nedenlerim var elbette. BU, 31.

Ne kadar reddetse de damarlarında akan o burjuva kanı nedeniyle prensip sahibi erkeklere cinsel ilgisi olması, düzenli hayat yaşamaya ve sistemin parçası olmaya gizlice arzu duyması ve *bunun için* babasına benzeyen adamlar araması beni tiksindirir de Defne'nin böyle bir yanı var işte. BU, 171.

İşte *bunun için* istiyorum. OP, 76.

Her şey *bunun içindi*. OP, 107.

Bugün de zaten *bunun için* geldin! OP, 125.

Bunun için Cemile Teyze'ye gitmesi gerekiyordu. OP, 135.

AA:

252, 264, 286, 291, 361, 407, 442.

OP:

218, 224, 226, 258, 268, 302, 303, 312, 438, 440, 472, 475, 494, 602.

1.1.1.2.2.3.4. “İle” Edatıyla

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamiri 8 defa “ile” edatıyla tamlayan durumu ekini alarak edat grubu oluşturmuştur.

Kör Ali'nin o bedeli darağacında asılarak ödeyeceğini biliyordu o sırada; başarı, kısa bir süre de olsa o çaresiz kalabalığa dertlerini unutturmuş, onlara kendilerini önemli hissetmeleri için bir sebep vermişti ve onlar, her zaman olduğu gibi *bununla* yetineceklerdi. AA, 98.

Daha başka, daha zevkli dertler yarattım kendime, Cervantes'i, Rabelais'yi okuyorum, aynı asırda yaşayan Fuzuli ile Baki'yi de okuyorum, niye onlar neşeli ve tenkitçiler de bizim buralardakiler mahzun ve boynu bükük diye merak ediyorum, *bununla* alakadar oluyorum. AA, 238.

Işığında ve ayıkken asla gülemeyeceğiniz bazı şeylere gecenin karanlığı ve alkolün geçici korumasında gülebilir, *bununla* eğlenebilir, ama ertesi gün aynı şeye feci üzülürsünüz. BU, 100.

Bir de poğaça al bakayım *bununla*! OP, 15.

Bununla bize yetecek kadar para kazanabilir misin? OP, 481.

Bununla ne demek istediğini düşünmek içinden gelmedi. OP, 506.

Yani ne demek istiyorsun *bununla*? OP, 554.

Bununla ne demek istiyorsun, söylesene! OP, 554.

1.1.1.2.2.3.5. “Kadar” Edatıyla

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin en çok “kadar” edatıyla edat grubu oluşturduğu görülmektedir. AA’dan 41, BU’dan 24, OP’dan de 64 olmak üzere toplam 129 örnek tespit edilmiştir.

Bu kadar çok mu sıktık sizi, hemen kaçtıracak kadar? AA, 20.

Bu kadar çabuk vazgeçmeyi hiç yakıştıramadım size. AA, 22.

Hatıralarla dolu bir evde o acıları bir daha hatırlamaya, onları bir daha yaşamaya katlanabilirdi, geçmişle hiçbir bağı olmayan yeni bir evde de eskiyi unutmaya çalışarak yaşayabilirdi ama *bu kadar* tanıdık olduğu halde *bu kadar* yabancı hissedilen bir yerde kalması çok zordu. AA, 31.

Bana *bu kadar* uzun zamandır suskun kaldığım için kızacağımı tahmin etsem de artık bu haksızlığı ortaya çıkartmak zorundayım. BU, 10.

Keşke onu *bu kadar* ilgilendiren bir bilgiyi yıllarca sakladığını öğrenince bana bir yumruk atacağından emin olabilseydim. BU, 11.

İnsan *bu kadar* kısa sürede ve yalnızca camdan bakarken gördüğü birinin çok güzel olduğunu nasıl anlar ve onu asla unutmaz, hala bilmiyorum. BU, 14.

"Üstelik tam da evliliğe *bu kadar* para dökerken!" diye düşündü. 17

İçinden koşmak geliyor, *bu kadar* acele etmesinin saçma olduğunu düşünüyor, insanlara çarpa çarpa ilerliyordu. 28

Madem *bu kadar* içtim, sana anlatayım. 52

"*Bu kadar* Fransızca bilineniz bile iyi bir şey çocuğum!" dedi. 62

AA:

31, 38, 45, 65, 72, 72, 141, 141, 147, 147, 166, 169, 193, 194, 194, 237, 239, 262, 275, 288, 288, 290, 308, 325, 322, 322, 346, 353, 396, 398, 398, 398, 414, 427, 457, 457, 457, 462.

BU:

25, 36, 48, 53, 53, 53, 60, 68, 100, 102, 120, 121, 121, 123, 123, 130, 144, 165, 165, 169, 169.

OP:

66, 70, 70, 70, 81, 130, 131, 133, 139, 139, 184, 185, 194, 197, 217, 219, 231, 232, 260, 283, 293, 300, 300, 301, 307, 311, 315, 319, 332, 334, 337, 347, 360, 370, 376, 399, 399, 401, 419, 423, 432, 432, 437, 443, 449, 490, 493, 493, 494, 496, 498, 507, 540, 552, 590, 591, 602.

1.1.1.2.2.3.6. “Karşı” Edatıyla

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamiri, 3 defa “karşı” edatıyla yönelme durumu ekini alarak edat grubu oluşturmuştur.

Hediye, sobanın yanından ayrılıp kendisine doğru ilerleyince, mavi fistanındaki ışıklar kayboldu, bedeni koyu karanlığın içinde sanki eridi, *buna karşılık* yüzünün beyaz gölgesi daha belirginleşti. AA, 167.

Bunu size söylemiştim ve *buna karşı* söyleyecek fazla bir şeyiniz... OP, 330.

Ona, "Rassen Psychologie" kavramından sözettim, bunu benimsediğimi "Irki ruhiyat"! *buna karşılık* olarak aldığımızı anlattım. Beni dinlemedi bile... OP, 413.

1.1.1.2.2.3.7. “Önce” Edatıyla

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamiri, 2 defa “önce” edatıyla ayrılama durumu ekini alarak edat grubu oluşturmuştur.

Cevdet Bey ihtiyarı, evi *bundan önceki* gezisinde görmüştü; bahçıvandı. OP, 65.

Bundan önceki krizi hatırlayarak, "Evet, yatakta yatarım!" diye düşündü. OP, 204.

1.1.1.2.2.3.8. “Öte” Edatıyla

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamiri, 1 defa “öte” edatıyla ayrılama durumu ekini alarak edat grubu oluşturmuştur.

Kadının bakışlarında bulamadığı minneti sözlerinde bulmasına rağmen Ragıp Bey tedirgin oldu; daha önce hiç böyle bir kadın sesi duymamıştı ama bütün erkekler gibi içgüdüleriyle, erkeklik hükümrancılığının bittiği sınırı işaret eden, *bundan öte* atılacak her adımın bir esarete gittiğini gösteren o kadın sesini tanımış ve ürkmüştü ürkmek ise alışkın olduğu bir duygu değildi. AA, 35.

1.1.1.2.2.3.9. “Rağmen” Edatıyla

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamiri, yönelme durumunu ekini alarak “rağmen” edatıyla 4 defa edat grubu oluşturmuştur.

Hikmet Bey'in ve hayatın varlığını kabul eden usul bir sarılış; Dilevser'den beklediği belki de en büyük armağandı, *buna rağmen*, bu usul sarılışı bütün şehvetli öbür sevişmelerden daha büyük bir tutkuyla istediğini de fark ediyordu. AA, 372.

Ragıp Bey, Şeyh Efendi'nin Dilara Hanım'dan haberdar olduğunu, *buna rağmen* kendisine böylesine dostça ve anlayışlı davrandığını biliyor, bu davranış karşısında daha çok ezilip utanıyordu. AA, 446.

Buna rağmen o daima bisikletle geziyor. BU, 81.

Mahir Altaylı tıpkı dakik bir saat gibi öfke gereken yerde öfke, hoşgörü gereken yerde hoşgörü gösteriyor, ama *buna rağmen* bir saat gibi mekanik ve ruhsuz da gözüküyor, meyhanedeki yaratıkların hepsinden daha çok insana benziyordu. OP, 303.

1.1.1.2.2.3.10. “Sonra” Edatıyla

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamiri; AA’da 13, OP’de de 28 olmak üzere toplam 41 defa, “sonra” edatıyla ayrılma durumu ekini alarak edat grubu oluşturmuştur.

Bundan sonrası artık beyhude bir hayat benim için; beklediğin bir şey kalmayınca gençlik de bitiyor; ben ne bekleyebilirim, hiçbir şey... AA, 21.

Bundan sonra hayat sadece bir mecburiyet benim için, hatta inanır mısınız, bir mahkumiyet... AA, 22.

Belli ki, ölüm, şehrin kapısına dayandı, kimi alır, kimi bırakır, *bundan sonrası* hepimize karanlık, Halife'nin kendisinden Sütlüce'deki seyise kadar herkesin hayatı muhatarada... AA, 99.

O eve kendisinden başka erkeklerin de rahatlıkla girdiğini, *bundan sonra* da girebileceğim düşünüyordu ve bunu önleyebilecek hiçbir gücü yoktu, bu çaresizliği fark etmek, zaman zaman onu Dilara Hanım'dan nefret etmeye ve bir daha onunla görüşmeyeceğine yemin etmeye kadar götürüyordu ama bu yeminleri tutamıyordu. AA, 120.

Softa takımının *bundan sonra* askerlikten muaf olabilmesi için bir imtihandan geçirilmesi emrini veren Harbiye Nezareti'nin kararına, softalar, dine küfürdür diyerek karşı çıkıp askeri kışkırtıyorlar. AA, 175.

Otuz yıl hatırlanmadık, *bundan sonra* artık hiç hatırlanmayız. OP, 54.

Sence *bundan sonra* ne olacak? OP, 79.

Bundan sonra öyle yapacağım. OP, 87.

Avrupa, bizim için, *bundan sonra* yalnızca bir şey olacaktır. OP, 91.

Bundan sonra herkes kendi çayını kendisi alır! OP, 128.

AA:

120, 233, 236, 236, 316, 325, 404, 447, 448.

OP:

204, 217, 236, 282, 303, 314, 314, 376, 376, 376, 383, 396, 396, 396, 402, 403, 438, 441, 516, 521, 527, 550, 601, 603.

1.1.1.2.2.3.11. “Üzerine” Edatıyla

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamiri, 11 defa “üzerine” edatıyla tamlama durumu ekini alarak edat grubu oluşturmuştur.

Bunun üzerine, Cevdet Bey tezgahın arkasına geçti, herkesi azarlayan bakışlarla orayı burayı düzeltti, örnek olsun diye de, bir müşteriye baktı. OP, 16.

Bunun üzerine baba istifa etmiş, İstanbul'a gelmiş, anneyi hastaneye yatırmış, kendisi de Haseki'de bir oduncu dükkanı açmıştı. OP, 19.

Bunun üzerine doktor kandırıldığını gösteren bir surat takındı, ama hemen de öfkesini unuttu: Biraz da olsa muayene odasından kurtulduğu, oyalanacak bir şey bulduğu için sevinmişti galiba. OP, 31.

Bunun üzerine bir taze alayım mı? OP, 58.

Bunun üzerine Sait Bey'in kızkardeşi Güler de ağbisine takıldı OP, 92.

Bunun üzerine Ömer çabuk çabuk anlattı. OP, 136.

Bunun üzerine Muhtar Bey de kendi hayatını özetlemek gereğini duydu. OP, 172.

Bunun üzerine adam ayağa kalktı, sanki ince ve uzun gövdesinin ne kadar hafif, ne kadar genç olduğunu göstermek istiyormuş gibi, tüy gibi farkedilmez birkaç adımla gelip karşısına oturuverdi. OP, 295.

İşte *bunun üzerine* Nermin, Nigan Hanım'ı telaşlandıran, Osman'ı da kıpkırmızı yapan o sözleri söylemişti. OP, 337.

Bunun üzerine Muhtar Bey iri gövdesinden beklenmeyen bir hızla ayağa kalktı. OP, 376.

Bunun üzerine Muhtar Bey bir şişe şarap daha getirmesini istedi. OP, 382.

1.1.1.2.2.4. Yönelme, Bulunma ve Ayrılma Gruplarında “Bu” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamiri; AA’da 6, BU’da 4 ve OP’de de 1 olmak üzere toplam 11 defa kısaltma grubu içinde kullanılmıştır. “Bu” işaret zamiri, sadece BU’daki 2 örnekte yönelme grubu içinde kullanılmış, diğer örneklerde ise ayrılma grubu içinde kullanılmıştır.

Ragıp Bey’e, hep mum ışıklarının ve kütük ateşlerinin sarı kızılığını hatırlatan, sıcak, güzel kokulu ve mahrem bir dünya yaratıyor, ona, o dünyanın efendisi olduğunu hissettiriyor, sonra da Ragıp Bey’i bazen utandıran, bazen sinirlendiren ama her seferinde, *bundan daha büyük bir zevki* bulamayacağına inandıran, neredeyse bencil bir iştahla sevişiyordu. AA, 106.

Bizim daha gidecek yerimiz kalmadı, *bundan böyle* ya o molla takımıyla onları iteleyeni Padişah Efendi geri basacak ya da biz onları imamın kayığına bindireceğiz... AA, 116.

'Kalktığım anda çekip vurmalıydım deyyusu!' diye düşünüyor, araya ötekilerin girmesine fırsat verdiği için, içi içini yiyordu, ama artık yapılabilecek bir şey yoktu, kavgayı uzatmak *bundan böyle* yersiz kaçacaktı. AA, 197.

Biz dövdürmedik anne, zaten *bundan böyle* olmaz artık öyle şeyler, savaşlarda böyle yanlışlıklar oluyor bazen, çok büyütmemek lazım. AA, 388.

Dilara Hanım konusundaki bu gizli ihtar, ana oğulun bu konuda konuşabileceklerinin sınırıydı, *bundan daha öteye* ne annesi geçebilir ne Ragıp Bey bir şey söyleyebilirdi; daha fazla yüz göz olmalarına gelenekleri de, terbiyeleri de izin vermiyordu. AA, 389.

Ben *bundan daha büyük bir kahramanlık* görmediğimi ona söyleyemedim, kaybedenin yanında böylesine duran birine duyduğum saygıdan hiç ona söz edemedim. AA, 458.

Özellikle büyük karşılaşma öncesinde insanın buna uygun zaman ve mesafeye gereksinmesi vardır. BU, 31.

Evet, ben şöyle yapacağım arkadaşlar; Aşure’yi *bundan böyle* tutkuyla, ihtirasla ve erotik bir iştahla yiyeceğim! BU, 104.

Evet, ben şöyle yapacağım arkadaşlar; Aşure’yi *bundan böyle* tutkuyla, ihtirasla ve erotik bir iştahla yiyeceğim! BU, 122.

Önce uykulu seslerle bu sözlerime gülse de o *buna* hazır gibi hemen beni kollarına aldı. BU, 122.

Bundan kolay ne var? OP, 133.

1.1.1.2.2.5. “Bu” İşaret Zamirinin Birleşik Fiil İçinde Kullanılması

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin “*olmak*” yardımcı fiiliyle birleşik fiil oluşturduğu 11 örnek vardır.

O anda Hikmet Bey babasının bu sözüne aldırmadı ama ondan sonra hayatı boyunca ne zaman güzel bir şeyle karşılaşsa, o gün mana veremediği bu önemsiz cümleyi, buna büyük bir önem atfederek hatırladı; babasından kendisine kalan belki de en unutulmaz cümlelerden biri *bu oldu*. AA, 149.

Şeyh Yusuf Efendi gibi samimi olan bir kısmı da doğru olanın *bu olduğuna* inandığından, isyana açıkça karşı çıkmaya razı olmuştu. AA, 299.

O geceyi orada, annesinin sürekli dokundurmalarına, iğnelemelerine, saldırılarına, sivri nüktelerine, alaycı aşağılamalarına muhatap olup bunları aynı şekilde karşılamakla geçirdi; bütün bu konuşmalar boyunca, asıl istediğinin tam da *bu olduğunu*, annece bir şefkatin kendisini boğup öldürebileceğini hissediyordu. AA, 418.

Nigan çok güzel değildi, ama tasarılarındaki yerini dolduruyordu ve Cevdet Bey her şeyden önemli olanın *bu olduğunu* biliyordu. OP, 49.

"Bu ölüm sözünü durmadan ağzına alman doğru değil!" dedi Cevdet Bey ve asıl doğru bulmadığı şeyin, *bu olmadığını* anlayarak kızardı. OP, 74.

Ömer bakışların üzerinde gezindiğini gördükçe gene bir kral gibi hissediyor, aradığı şeyin biraz da *bu olduğunu* utanarak anlıyor, duyduklarının yakışıksız olduğunu aklından geçiriyor, Muhittin'in ne düşündüğünü merak ediyor, bu sinsi düşünceler alevlendikçe içkiye sarılıyordu. OP, 194.

"Bu tasarılar mutlaka benimsenecek, *bu olacak*, biliyorum!" diye heyecanla söylenerek ayağa kalktı. OP, 344.

Başını salladı, "İnsan hiçbir zaman hepsini sayamaz, ama kolaylık olsun diye hepsinin *bu olduğunu* söylüyorum." dedi. OP, 425.

Turgay'a bir daha öğüt vermeyi düşünüyordu ki, söylemek istediği öteki cümleyi, asıl etkileyici şeyin *bu* olduğunu sezerek söyledi: "Yeni dergi için imtiyazı ben alıyorum!" OP, 465.

Herhalde çağdaş fatih *bu* olmalı... OP, 498.

Sonra doğru çizgi de *bu* olmalı. OP, 567

1.1.1.2.2.6. “Bu” İşaret Zamirinin Ünlem Grubu İçinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, özellikle konuşma cümlelerinde, “bu” işaret zamirinin “işte” sözcüğüyle birlikte kullanıldığı yapıların sayıca fazla olduğu dikkati çekmektedir. Çoğunluğu bir ünlem cümlelerde geçen “işte bu” yapısı, dil bilgisi çalışmalarında tanımlanmamış olmakla beraber, bu çalışmada ünlem grubu olarak değerlendirilmiştir. Metinlerde bu yapıda, 19 örnek vardır.

Hayatı ve insanları öylesine sakın ve öylesine güçlü bir biçimde reddediyordu ki, Hikmet Bey'de, parlak bir gölün dibinde kıpırdamadan yatıp hiç soluk almadan suyun dışına bakan biri izlenimi uyandırıyor; Dilevser'i hiç fark etmemek, o gölün kenarından geçip gitmek mümkündü, birçok insan da onu fark etmeden yoluna devam ediyordu zaten ama onun orada, suyun dibinde apaçık masum gözleriyle yattığını gördükten sonra yola devam etmek, *işte bu*, hiç mümkün değildi. AA, 371.

İşte bunu ondan her duyduğumda kapı açılır, kapının önünde iri ve esmer bir boğa belirirdi. BU, 60.

'*İşte bu* benim şehrim!' dedi. BU, 69.

Sait Bey: "Doğru, bu önemli!" dedi... "Cumhuriyet *işte bu*..." OP, 92.

Ömer: "Hüzün *işte bu*!" diye düşündü. OP, 98.

Altmış aşkın bayramı Cevdet Bey'le geçirdik, *işte bu* da 1936'nın kurban bayramı. OP, 100.

"Evet bir mühendis, mühendis Muhittin! *İşte buyum* ben!" diye düşündü. OP, 188.

Aynaya bakıyor, kırılmış şişe diplerine benzetmekten hoşlandığı gözlüklerim süzüyor, kendine özgü bir varlığı olsun istiyor, arada bir de berberin sorularına karşılık veriyordu, "*İşte buyum* ben. Bir mühendis... OP, 188.

İşte budur hayat! Başarmak, güzel bir iş yapmak, kazanmak... OP, 203.

Sait Bey: "*İşte bunu* söylemek istiyorum!" dedi. OP, 224.

OP:

332, 333, 337, 383, 409, 472, 494, 509, 591.

1.1.1.2.2.7. İkileme Grupları İçinde“Bu” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerden sadece OP’de, “bu” ve “şu” zamirlerinin ayrılma durumu ekini alarak oluşturduğu “şundan bundan” ikileme grubu 10 defa kullanılmıştır. “Şundan bundan” ikileme grubu, metinlerdeki bütün örneklerinde “konuşmak” eylemiyle birlikte kullanılmıştır.

Yemeklerde, görüşmedikleri sürede yaptıkları işlerden, hayatlarından sözederler, birlikte iş yapmak, bir ortaklık kurmak, evlenmek gibi tasarılarını gözden geçirirler, sonra, *şundan bundan* neşeyle konuşarak dedikodu ederlerdi. OP, 41.

Sonra, bir süre *şundan bundan* konuştular. OP, 42.

Çay içip *şundan bundan* konuşacaklar, dedikodu edecekler... OP, 58.

Herkes böyle önemli günlerde hep olduğu gibi, *şundan bundan* konuşmaya koyulunca Nigan Hanım gözlerim kırpıştırarak bayram havasım keyifle içine çekti. OP, 103.

Sofraya oturulur oturulmaz, asık suratlı hizmetçi yemeği getirdi ve *şundan bundan* konuşulmaya başlandı. OP, 121.

Şundan bundan konuştuk. OP, 149.

Ayaküstü *şundan bundan* konuştuk. OP, 238.

Arada bir radyodan gelen sesi dinliyor, gazetelere bakıyor, *şundan bundan* konuşan Nigan Hanım'la Perihan'a kulak veriyordu. OP, 253.

Sonra *şundan bundan* konuştular. OP, 463.

Şundan bundan konuştuk... OP, 524.

1.1.2. İşlevsel Özellikleri Bakımından “Bu” İşaret Zamiri

1.1.2.1. “Bu” İşaret Zamirinin Gönderim İşlevleri

1.1.2.1.1. Gönderimin Yönüne Göre

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamiri ön gönderim işlevinde 15, art gönderim işlevinde 1416, dış gönderim işlevinde ise 103 defa kullanılmıştır.

1.1.2.1.1.1. Ön Gönderim İşlevi

İncelenen metinlerde “bu” işaret zamiri, AA’da 4, OP’de 11 olmak üzere toplam 15 defa ön gönderim işlevinde kullanılmıştır. “Bu” işaret zamirinin ön gönderim işlevinde kullanımının diğer gönderim türlerine göre daha sınırlı olduğu görülmektedir.

Ragıp Bey, yapma Allah aşkına, şariat **bu** mu, avratların ellerini yüzlerin maymun gibi boyayıp muhallebici dükkanlarında camekan simiti gibi oturmaları mı?.. AA, 187.

Nasıl beceriyorsunuz **bunu**, dedi Hikmet Bey, *nasıl başkalarının hayatlarıyla hiç alakadar olmadan, o hayatlara hiç dokunmadan hayatınızı böyle sürdürebiliyorsunuz?* AA, 367.

Yoo, inanıyorum... Hatta, **bunu** size itiraf edebilirim, *bu hissiyatı merak ediyorum, bir gün mesut olursam, bunu anlar mıyım acaba?* AA, 373.

Daha sonra ağabeyi Cevat Bey'e **bunu** söyleyecekti: "*Abi, biz hocalarla değil analarımızla dövüşüyoruz, nasıl kazanacağız, mümkün mü böyle bir mücadeleyi kazanmak?*" AA, 388.

Her şey **bunun** içindi: *Bu güven verici sıcaklık, homurdanan soba, kulağı okşayan sesler, saat gibi işleyen bir ev.* OP, 107.

Her şey **bundandı** işte: *Günlük hayatla yetiniyordu. Olmadık bir şey, beklenmedik bir tatsızlık hayatını bozsun istemiyor, yağmurdan sakınıyordu. Kaldırımların orasında burasında gölcüklere basmaktan çekiniyor, pantolonuna*

bulaşmasın diye çamurlara dikkat ediyor, pencerelerde ve saçak altlarında birikmiş insanların bakışı altında koşuyordu. OP, 147.

Evet, **bunu** söylememi küstahlık saymazsanız ve biraz da şu içtiğim içkinin etkisini gözönünde tutarsanız 'izin verin lütfen' *babanızı çok takdir ederim. OP, 221.*

Sait Bey: “İşte **bunu** söylemek istiyorum!” dedi. “*Her şeyi zamana uyduruyoruz da farkında değiliz. Söylediğim gibi eski neden yeniye uydurulmasın? Bakın şu odaya. Bir salon değil mi burası? Dün bir selamlığın sofasıydı. Bakın bana. Basit ve geveze bir tüccar değil miyim? Yok, yok, izin verin artık anlatayım. Dün bir paşa oğluydum... Anlatabiliyor muyum?” OP, 224.*

Refik, Perihan'ın bu sözleri inatçılığundan, gururunu korumak için söylediğini anladı, ama bağırды; “Zaten şimdiye kadar bütün istediğin de **buydu**: Eğlence... Bir gömleğin düğmesini! Bile dikmiyor, hep eğlence düşünüyorsun!” OP, 256.

OP:

208, 221, 221, 256, 469, 472.

1.1.2.1.1.2. Art Gönderim İşlevi

Metinlerde, “bu” işaret zamirinin AA’da 385, BU’da 127, OP’de 904 olmak üzere toplam 1416 defa art gönderim işleviyle kullanıldığı görülmektedir. Bu sayısal verilerden hareketle yazınsal metinlerde, “bu” işaret zamirinin temel gönderim işlevinin art gönderim işlevi olduğu rahatlıkla söylenebilir.

*Aralarından birini seçip, o uğultulu anlatımın ortasında yalnızca onun sesini duyup onu dinlemeyi öğrenmişti. **Bu**, ona ve onun gibi zamanın izini kaybetmiş olanlara özgü bir yetenektir ve her eksilttiğinin yerine bir şey veren ya da her verdiğinin karşılığında bir şey eksiltten kaderin ona bağışladığı, zamandan kopmamış olanların değerini asla anlayamayacağı bir armağandı. AA, 9.*

*Hanım'ın dönmesini, hastanedeki odasına bir sabah, yüzünde, utangaçlığını saklayan o mesafeli bakışıyla girmesini, özür dileyip yalvarmasını beklemişti. **Bunun** gerçekleşmemesi ise onu Mehpere Hanım'dan uzaklaştırmamış, aksine eski karısına daha da bağlamıştı. AA, 16.*

O, uzakta olan, kendisine gelmeyecek olan birini seviyordu ve aralarındaki tek bağ kendisinin duyduğu aşktı; *unuttuğu anda aralarındaki bağ tümüyle kaybolup gidecekti* ve Hikmet Bey **bunu** düşünmeye bile dayanamıyordu. AA, 17.

İyi yetişmiş bazı erkeklerde görülen çocukça bir saflık ve masumiyetle, sevebilmenin son sınırına kadar yürümüştü; bu duyguların daha ötesi yoktu, daha ötesi ölümdü; *zaten o da sevilmediği anda ölümün sınırını geçmeyi* denemiş ama kendi deyimiyle maalesef **bunu** becerememişti. AA, 17.

Biraz ötede büyük bir iftiranın gizi çözülecek ve **bunu** yapacak olan kişi, şimdi sizinle konuşanın ta kendisi. BU, 3.

İnsanın kendi başına gelmeyen bir kötülük veya haksızlık nedeniyle acı çekebileceği doğrudur. Evet, mümkündür **bu**. BU, 4.

O yıl hem çocukluktan delikanlılığa, hem de canı sıkılan bir organizmadan insan olmaya dönüşüyordum ve **bunu** kendi çiçeğinin açtığını fark eden bir bitki kadar farkında olarak yaşıyordum. BU, 17.

Biliyorum, oraya gitmek istemiyorsun, utanıyorsun. Ama *git*. **Bunu** senden istiyorum. OP, 33.

Yani sence *burada, bu devlette, bu toprakta her şey iyi ve kusursuz mu? Her şey olduğu gibi kalmalı mı?* **Bunu** mu söylüyorsun, Cevdet? OP, 44.

Benim için hayat nedir? Fuat **bunu** sordu. OP, 48.

Teyze odayı ısıtmak için: "*Pek farkına varamadık ki Ankara'nın!*" dedi. **Bu**, çok şaşırtıcı ve hoş bir şeymiş gibi gülümsüyordu. OP, 171.

AA:

21, 22, 22, 22, 22, 24, 24, 27, 28, 28, 32, 34, 34, 35, 35, 38, 44, 44, 44, 48, 49, 49, 51, 51, 54, 56, 57, 58, 59, 59, 61, 62, 67, 68, 69, 69, 72, 72, 74, 75, 75, 76, 77, 78, 78, 78, 79, 79, 80, 80, 82, 83, 83, 83, 94, 94, 94, 95, 95, 95, 95, 98, 99, 99, 100, 100, 106, 114, 116, 116, 116, 118, 118, 119, 119, 119, 120, 120, 123, 124, 136, 130, 130, 130, 130, 131, 133, 135, 143, 144, 145, 146, 146, 146, 147, 149, 149, 150, 152, 152, 152, 153, 153, 154, 155, 155, 167, 168, 170, 171, 171, 173, 175, 175, 176, 176, 179, 179, 179, 183, 183, 184, 185, 187, 187, 187, 188, 190, 193, 194, 195, 196, 196, 196, 197, 197, 197, 197, 200, 200, 201, 201, 202, 203, 204, 204, 205, 205, 206, 207, 212, 213, 216, 218, 219, 228, 228, 229, 230, 231, 231, 231, 233, 234, 236, 236, 237, 237, 238, 238, 238, 239, 239, 245, 248, 248, 249, 251, 251, 251, 252, 252, 252, 253, 256, 264, 264, 264, 265, 265, 268, 269, 272, 273, 273, 273, 275, 275, 275, 276, 282,

286, 286, 286, 287, 287, 287, 290, 291, 296, 296, 296, 297, 299, 299, 300, 301, 302, 303, 308, 308, 309, 309, 309, 310, 310, 311, 311, 315, 316, 316, 318, 322, 323, 324, 324, 324, 325, 325, 326, 326, 327, 327, 328, 329, 331, 333, 339, 341, 343, 345, 346, 346, 346, 350, 350, 352, 356, 359, 361, 362, 366, 368, 368, 368, 369, 369, 370, 370, 370, 371, 371, 372, 372, 373, 373, 374, 376, 377, 380, 383, 383, 383, 386, 388, 389, 389, 390, 391, 391, 392, 393, 393, 393, 395, 397, 398, 398, 398, 399, 399, 399, 400, 401, 402, 402, 404, 405, 406, 407, 407, 409, 409, 411, 411, 411, 413, 416, 417, 418, 418, 418, 419, 422, 423, 424, 425, 426, 426, 428, 430, 431, 431, 431, 432, 433, 434, 434, 438, 438, 439, 439, 439, 440, 440, 442, 442, 442, 442, 443, 444, 444, 444, 445, 446, 446, 446, 446, 446, 447, 448, 448, 448, 450, 453, 454, 455, 455, 456, 456, 456, 458, 459, 460, 460, 461, 461, 462, 462, 465.

BU:

4, 4, 4, 5, 8, 9, 9, 10, 10, 10, 11, 11, 12, 15, 16, 19, 23, 23, 25, 26, 28, 28, 29, 31, 31, 31, 31, 31, 33, 37, 37, 37, 37, 39, 40, 44, 45, 47, 49, 49, 49, 51, 52, 52, 52, 52, 54, 60, 62, 63, 66, 66, 66, 67, 69, 69, 69, 69, 70, 72, 74, 74, 80, 81, 81, 82, 82, 83, 86, 86, 86, 87, 95, 96, 96, 97, 98, 98, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 103, 103, 104, 105, 107, 108, 114, 115, 117, 118, 118, 118, 119, 121, 122, 122, 122, 122, 123, 123, 130, 136, 136, 138, 142, 143, 145, 145, 149, 150, 151, 152, 154, 155, 162, 162, 167, 168, 169, 171.

OP:

13, 14, 14, 16, 17, 17, 17, 17, 19, 20, 20, 21, 22, 22, 22, 22, 24, 25, 25, 28, 28, 28, 31, 33, 33, 34, 34, 35, 35, 35, 37, 38, 39, 39, 40, 43, 43, 43, 44, 44, 44, 44, 44, 44, 45, 45, 46, 46, 46, 46, 46, 47, 47, 47, 47, 47, 48, 48, 49, 49, 49, 50, 50, 51, 51, 51, 51, 53, 53, 53, 53, 53, 53, 53, 54, 54, 54, 54, 54, 55, 57, 58, 58, 60, 62, 62, 64, 65, 65, 68, 70, 70, 70, 71, 71, 72, 72, 72, 74, 74, 74, 74, 74, 75, 75, 75, 76, 76, 76, 76, 77, 77, 77, 79, 79, 79, 79, 80, 81, 81, 81, 81, 82, 82, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 87, 87, 88, 91, 91, 92, 92, 92, 92, 92, 98, 98, 98, 98, 100, 100, 102, 103, 104, 104, 104, 105, 106, 107, 107, 107, 108, 110, 111, 112, 113, 113, 115, 115, 117, 117, 119, 119, 123, 123, 123, 125, 126, 127, 128, 128, 129, 129, 130, 131, 131, 131, 132, 132, 133, 133, 133, 133, 133, 133, 134, 135, 135, 136, 137, 137, 138, 140, 141, 143, 143, 143, 144, 144, 146, 146, 146, 147, 147, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 152, 152, 153, 153, 154, 155, 156, 156, 156, 156, 157, 159, 160, 160, 160, 160, 161, 162, 162, 163, 163, 163, 163, 163, 164, 164, 164, 164, 166, 166, 167, 167, 167, 168, 168, 170, 171, 172, 172, 172, 173, 173, 173, 174, 174, 174, 174, 175, 175, 175, 176, 177, 178, 178, 178, 179, 181, 181, 183, 184, 185, 187, 188, 190, 191, 193, 193, 193, 193, 194, 194, 196, 196, 196, 197, 197,

199, 200, 203, 203, 204, 204, 204, 205, 207, 207, 209, 211, 212, 212, 214, 215, 216,
217, 218, 218, 218, 219, 221, 221, 221, 222, 222, 223, 224, 226, 226, 226, 226, 227,
227, 227, 228, 228, 228, 229, 229, 230, 230, 230, 230, 230, 231, 231, 231, 231, 232,
232, 233, 233, 233, 233, 234, 234, 234, 235, 235, 236, 236, 236, 236, 236, 237, 238,
238, 239, 240, 240, 242, 242, 242, 242, 244, 244, 244, 244, 245, 246, 246, 248, 248,
248, 249, 250, 251, 252, 254, 254, 255, 255, 256, 256, 256, 257, 258, 258, 258, 258,
259, 259, 261, 262, 263, 263, 263, 263, 265, 265, 266, 268, 268, 270, 272, 273, 273,
276, 278, 280, 280, 280, 281, 281, 282, 282, 283, 283, 283, 286, 287, 287, 287, 288,
288, 288, 292, 294, 295, 296, 296, 298, 298, 298, 298, 299, 299, 300, 300, 301, 302,
302, 302, 302, 303, 303, 303, 303, 306, 310, 311, 312, 312, 313, 314, 314, 314, 315,
318, 318, 319, 322, 323, 325, 325, 326, 326, 326, 326, 327, 329, 330, 330, 330, 330,
332, 333, 333, 333, 334, 334, 335, 337, 337, 338, 343, 344, 344, 346, 349, 351, 351,
352, 352, 356, 356, 358, 361, 361, 362, 362, 365, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371,
371, 371, 372, 372, 372, 373, 373, 374, 374, 375, 375, 376, 376, 376, 376, 376, 377,
379, 380, 382, 382, 382, 383, 383, 383, 384, 384, 385, 385, 385, 387, 387, 388, 388,
388, 388, 389, 389, 391, 392, 392, 392, 394, 394, 394, 396, 396, 396, 396, 396, 396,
400, 402, 403, 403, 404, 404, 404, 405, 405, 405, 406, 406, 408, 408, 408, 408, 408,
409, 409, 410, 410, 410, 410, 410, 410, 412, 412, 412, 413, 413, 413, 414, 414, 414,
415, 415, 418, 419, 419, 420, 421, 421, 421, 422, 423, 423, 423, 424, 424, 425, 425,
425, 425, 425, 425, 425, 427, 428, 428, 430, 431, 433, 434, 436, 436, 436, 436, 436,
437, 437, 437, 437, 437, 437, 438, 438, 438, 438, 438, 439, 439, 439, 440, 440, 440,
440, 441, 441, 441, 441, 441, 441, 441, 441, 441, 442, 442, 442, 443, 444, 446, 446, 447,
447, 449, 449, 449, 450, 451, 452, 453, 453, 453, 453, 453, 453, 453, 454, 454, 454,
455, 455, 456, 456, 457, 458, 458, 458, 459, 460, 461, 461, 461, 462, 464, 464, 465,
465, 466, 468, 469, 470, 470, 470, 470, 471, 471, 471, 472, 472, 472, 472, 472, 473,
474, 475, 475, 475, 476, 476, 478, 479, 479, 479, 480, 480, 480, 481, 481, 481, 481,
481, 482, 482, 483, 484, 484, 485, 485, 488, 488, 490, 491, 491, 493, 493, 493, 494,
495, 495, 496, 496, 497, 497, 497, 498, 498, 498, 499, 499, 501, 503, 503, 503, 504,
506, 506, 507, 507, 507, 508, 509, 510, 510, 510, 511, 511, 511, 511, 512, 512, 512,
512, 512, 514, 515, 515, 516, 516, 516, 517, 519, 520, 520, 520, 520, 521, 522, 522,
522, 523, 524, 525, 525, 526, 527, 528, 528, 532, 533, 535, 535, 535, 536, 536, 537,
538, 541, 542, 544, 544, 545, 545, 546, 549, 549, 549, 550, 551, 551, 551, 552, 553,
553, 553, 554, 554, 554, 555, 556, 556, 558, 558, 562, 562, 563, 564, 565, 566, 567,
567, 567, 567, 568, 568, 569, 569, 569, 571, 577, 577, 579, 583, 584, 586, 586, 586,

587, 588, 589, 590, 591, 591, 591, 592, 592, 593, 593, 593, 594, 595, 597, 599, 599, 599, 600, 600, 600, 601, 602, 602, 602, 602, 603, 605, 606, 609.

1.1.2.1.1.3. Dış Gönderim İşlevi

Metinlerde, “bu” işaret zamirinin AA’da 18, BU’da 14, OP’de de 71 olmak üzere toplam 103 defa dış gönderim işleviyle kullanıldığı görülmektedir. Metinlerde, dış gönderim işlevi, daha çok karşılıklı konuşmaların olduğu bölümlerde geçmektedir.

Bunu Selanik'te bulmak çok zor olmalı. AA, 27.

Dilara Hanım, çay koyup içine biraz da konyak kattı.

—**Bunu** için, içiniz ısınsın önce... Biraz da bir şeyler yiyin, acıkmışsınızdır. AA, 124.

—İnsan değil **bu**, bu, bir kukla, bir kukla! AA, 174.

—Sen, **bunun** söylediğini duymadın mı? AA, 196.

"**Buna** bişeyler oldu ya baba, aniden okumaya düştü. Elinden kitap düşmüyor, Çetin Öğretmen ödünç veriyormuş. Hatip olacak seninki!" diye yine sataştı ağbim. BU, 20.

"**Bunun** dili son zamanlarda açıldı Hanım, hadi Allah'tan hayırlısı bakalım!" BU, 42.

'İşte **bu** benim şehrim!' dedi. BU, 69.

Bir de poğaça al bakayım **bununla**! OP, 15.

Bir küçük çocuk elindeki zarfı uzatarak: "**Bunu** Matmazel Çuhacıyan gönderdi efendim!" dedi. OP, 20.

Nusret: "Hadi hadi, bana bu doktor lakırdılarım söyleme, işini gör, paranı al!" dedi. "**Buna** parasını da ver bakalım, Cevdet. Başka da istemeyeceğim senden!" OP, 33.

AA:

109, 136, 140, 174, 216, 220, 222, 268, 302, 342, 403, 403, 403, 441.

BU:

120, 128, 128, 135, 137, 137, 146, 146, 151, 166, 168,

OP:

27, 32, 35, 46, 55, 58, 61, 76, 82, 104, 137, 139, 170, 170, 178, 188, 195, 218, 225, 225, 225, 225, 226, 233, 269, 298, 326, 350, 350, 351, 352, 360, 377, 389, 429, 431, 431, 431, 433, 443, 446, 452, 457, 464, 472, 478, 482, 488, 493, 497, 509, 509, 511, 516, 517, 524, 529, 537, 548, 553, 553, 553, 553, 554, 563, 564, 564, 591, 595.

1.1.2.1.2. Gönderimde Bulunulan Yapının Türüne Göre

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamiri sözcüğe 157, sözcük gruplarına 91, cümlecik, cümle ve durumlara ise 1286 defa gönderimde bulunmuştur.

1.1.2.1.2.1. Sözcüğe Gönderim

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin AA’da 16, BU’da 14, OP’de de 127 olmak üzere toplam 157 defa sözcüğe gönderimde bulunduğu tespit edilmiştir. Zamirlerin daha çok dış gönderim işleviyle kullanıldığı durumlarda, sözcüğe gönderimde bulunduğu görülmektedir.

—**Bunu** için, içiniz ısınsın önce... Biraz da bir şeyler yiye, acıkmışsınızdır. AA, 124.

—Sen, **bunun** söylediğini duymadın mı? AA, 196.

Sen **bunun** bize neler yaptığını biliyor musun Paşa? AA, 268.

Buyrun **bunu** size gönderdiler... Ayrıca Şişli’de bir konak tutuldu, parası ödendi. AA, 342.

"**Buna** bişeyler oldu ya baba, aniden okumaya düştü. Elinden kitap düşmüyor, Çetin Öğretmen ödünç veriyormuş. Hatip olacak seninki!" diye yine sataştı ağbim. BU, 20.

Ne diyeceğim **buna** ben? BU, 146.

"**Bunun** dili son zamanlarda açıldı Hanım, hadi Allah’tan hayırlısı bakalım!" BU, 42.

O da *uzlaşmaktır*. Sen de ağbin de **bunu** öğrenmelisiniz... OP, 46.

Revolüsyon lazım, ama kimse bilmiyor... Çünkü onlara **bunu** öğretmemişler... OP, 79.

Geçen mektubumun cevabım almadan hemen **bunu** yazıyorum. OP, 153.

AA:

136, 140, 174, 174, 222, 356, 369, 393, 403, 403, 403, 441.

BU:

42, 69, 120, 128, 128, 135, 137, 137, 146, 151, 166, 168.

OP:

15, 20, 27, 32, 33, 33, 35, 46, 53, 55, 58, 61, 64, 68, 76, 77, 77, 79, 82, 92, 98, 100, 104, 119, 132, 137, 139, 143, 152, 170, 170, 188, 188, 204, 218, 221, 225, 225, 225, 225, 227, 228, 231, 233, 256, 266, 269, 271, 296, 298, 299, 326, 334, 350, 350, 351, 351, 352, 360, 363, 376, 377, 384, 389, 406, 412, 419, 429, 431, 431, 431, 433, 433, 441, 443, 444, 446, 452, 453, 454, 454, 456, 457, 464, 472, 478, 478, 478, 480, 482, 488, 493, 497, 497, 499, 503, 507, 508, 509, 509, 510, 511, 511, 512, 516, 517, 524, 528, 529, 537, 548, 553, 553, 553, 553, 553, 554, 554, 563, 563, 564, 564, 591, 595.

1.1.2.1.2.2. Sözcük Gruplarına Gönderim

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin AA’da 31, BU’da 9, OP’de de 51 olmak üzere toplam 91 defa sözcük gruplarına gönderimde bulunduğu tespit edilmiştir.

Babası ise *oğlu adına duyduğu acıyı*, **bunun** bir erkek için ne kadar yaralayıcı olduğunu, kendisi de karısını kaybetmiş bir erkek olarak çok iyi bildiğinden elinden geldiğince sakladı. AA, 58.

Kalın kadife elbisesiyle buharların arasında tuhaf bir görüntüsü vardı ve Hikmet Bey ona baktığında elinde olmadan *onun bir gece önceki çıplaklığını ve kendisine verdiği hazzı* hatırlıyordu; **bunun** hatırlamasıyla birlikte aklına Mehpere Hanım'ın şimdi ne yaptığı geliyordu ama ne Mehpere Hanım'ı hatırlamak bu kızı arzulamasını engelliyordu ne de bu kızı arzulamak Mehpere Hanım'ı aklından çıkarmasına yardımcı oluyordu. AA, 68.

Şenliklerle gelen hürriyet, **buna** alışkın olmayan bir idarenin elinde kanlı bir istikbalin habercisi olan öfkeli ve ihtiraslı bir anarşiye dönüyordu. AA, 72.

Şu gördüğün tabanca var ya Doktor, işte hayatta bir insanın emniyet edebileceği tek şey **budur**, hiç ihanet etmez. AA, 94.

Bu yüzden *biraz sonra yapacağım açıklama* onu ne kadar derinden sarsarsa sarssın, hatta yerlerde süründürsün, onun **bunu** hala dalgın bir bakış ve insanı yerin dibine batıran bir yüce yüreklilikle karşılama olasılığı beni dehşetli ürkütüyor. BU, 11.

Özellikle *büyük karşılaşma* öncesinde insanın **buna** uygun zaman ve mesafeye gereksinmesi vardır. BU, 31.

Okuldayken *'nick'i komik kız* olan ve **bunu** yıllar sonra hala koruyan kaç kadın var ki? BU, 136.

Ona söyleyeceği sözü, borcunu erteleme karşılığında isteyeceği fazlayı, **bunu** ona nasıl anlatacağını tasarlamaya başladı. OP, 17.

Bir köşede *üzeri sedef kakmalı bir küçük sandık* duruyordu. **Bunun** neye yaradığını düşünürken, bir sandalyenin üstünde de aynı cins sedef görerek döndü. OP, 17.

Hem bunları yapıyorlar, hem de *Sait Nedim Bey'in paşa babasından kalan Nişantaşı'ndaki konakta*, sofrada, ağır akşam yemeğinin üstüne, meyvelerini yiyorlardı. Cevdet Bey ile Nigan Hanım'ın düğününün yapıldığı konaktı **bu**. OP, 221.

AA:

17, 79, 95, 116, 119, 149, 149, 171, 184, 190, 216, 220, 237, 252, 264, 302, 324, 327, 328, 362, 366, 368, 373, 426, 431, 438, 460, 461.

BU:

4, 28, 66, 66, 103, 152.

OP:

44, 48, 50, 72, 82, 82, 104, 113, 115, 119, 123, 140, 181, 194, 197, 218, 228, 240, 245, 248, 272, 286, 300, 369, 388, 392, 405, 413, 418, 420, 421, 454, 456, 470, 471, 503, 515, 522, 526, 544, 545, 545, 549, 551, 567, 569, 602, 606.

1.1.2.1.2.2. Cümlecik, Cümle veya Durumlara Gönderim

İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin AA’da 360, BU’da 118, OP’de de 808 olmak üzere toplam 1286 defa cümlecik, cümle veya durumlara gönderimde bulunduğu tespit edilmiştir.

Sör Cleroentine, o Noel gecesi, yumuşak bakışlı kestane rengi iki gözle günahkar bir mucizenin gerçekleşmesine izin vererek geçmişini kısa bir süre için diriltmişti ama hemen rahibeliliğine döndü, *insan belki bir kere kendini ve kimliğini öldürebilirdi* ama **bunu** ikinci kere yapmak imkansızdı; bir baronesi yok ettikten sonra bir de bir rahibeyi yok etmeye gücü yetmezdi. AA, 28.

Hediye, elbisesinin düğmelerini çözmeye başladı ama kadınca ve küçük bir intikam almaktan da geri kalmıyordu **bunu** yaparken, çıldırtıcı bir yavaşlıkla çözüyordu minik düğmeleri; kendisine hiçbir söz hakkı tanınmamış bir ilişkide bile bir kadının kendine sadece kendisinin hakim olabileceğini, önemsiz de olsa, bir alan yaratabileceğini bu yavaşlığıyla Hikmet Bey'e gösteriyor, yalnızken onu böyle isteyip de başkalarının yanında horlamasının kendisinde yarattığı kırgınlığın acısını çıkarıyordu. AA, 69.

Ülkede öyle tehlikeli bir belirsizlik vardı ki, *kimse uzanıp da iktidarın dizginlerine dokunamıyordu*, herkes ellerinin yanacağından, **bunu** hayatıyla ödeyeceğinden çekiniyordu; ülkenin bir padişahı, kabinesi, meclisi, çok güçlü olduğu sanılan İttihat Terakki gibi meşrutiyeti ilan ettirmiş bir cemiyeti, çeşitli fikirlerden ve akımlardan oluşan partileri olduğu halde, ülke kimse tarafından yönetilmiyor, günübirlik kararlarla bir belaya doğru sürükleniyordu. AA, 72.

Ben sizden biri değilim ki, **bunu** söylersem beni reddedecek gibisiniz hepiniz. AA, 78.

Ona tanık olduğum her şeyi tek tek anlatacağım. Evet, **bunu** yapacağım. BU, 10.

Onu görünce ben de gülümsüyordum ve **bunu** hiç planlamadan, öyle aniden ve kendiliğinden yapıveriyordum. BU, 40.

Aslında *kalkıp herkese birer yumruk atmak* istiyor ama terbiyesinden yapamıyordu **bunu**. BU, 37.

Ona düşüncelerim doğru bulduğumu söyleyeyim. **Buna** inanır mı? OP, 70.

Bunun üzerine Ziya, neşenin sahte olduğunu anladı, suratını astı. Ağlayacak gibiydi. Nusret **bunu** farkederek elini yüzünden çekti. OP, 71.

"Asker olmayı, ama sen istiyordun!"

*"**Bu** da tabii işinize geldi."* OP, 167.

AA:

9, 16, 17, 17, 21, 22, 22, 22, 22, 24, 24, 27, 28, 28, 32, 34, 34, 35, 35, 38, 44, 44, 44, 48, 49, 49, 51, 51, 54, 56, 57, 59, 59, 61, 62, 67, 69, 69, 72, 74, 75, 75, 76, 77, 78, 78, 78, 79, 80, 80, 82, 83, 83, 83, 94, 94, 94, 95, 95, 95, 98, 99, 99, 100, 100, 106, 109, 114, 116, 116, 118, 118, 119, 119, 120, 120, 123, 124, 126, 130, 130, 130, 130, 130, 131, 133, 135, 143, 144, 145, 146, 146, 146, 147, 150, 152, 152, 152, 153, 153, 154, 155, 155, 167, 168 170, 171, 173, 175, 175, 176, 176, 179, 179, 179, 183, 183, 185, 187187, 187, 187, 188, 193, 194, 195, 196, 196, 196, 197, 197, 197, 197, 200, 200, 201, 201, 202, 203, 204, 204, 205, 205, 206, 207, 212, 213, 216, 218, 219, 228, 228, 229, 230, 231, 231, 231, 233, 234, 236, 236, 237, 238, 238, 238, 239, 239, 245, 248, 248, 249, 251, 251, 251, 252, 252, 253, 256, 264, 264, 265, 265, 268, 269, 272, 273, 273, 273, 275, 275, 275, 276, 282, 286, 286, 286, 287, 287, 287, 290, 291, 296, 296, 296, 297, 299, 299, 300, 301, 301, 301, 302, 303, 308, 308, 309, 309, 309, 310, 310, 311, 311, 315, 316, 316, 318, 322, 323, 324, 324, 325, 325, 326, 326, 327, 329, 331, 333, 339, 341, 343, 345, 346, 346, 346, 350, 350, 352, 359, 361, 367, 368, 368, 369, 370, 370, 370, 371, 371, 372, 372, 373, 373, 374, 376, 377, 380, 383, 383, 383, 386, 388, 388, 389, 389, 390, 391, 391, 392, 393, 393, 395, 397, 398, 398, 398, 399, 399, 399, 400, 401, 402, 402, 404, 405, 406, 407, 407, 409, 409, 411, 411, 411, 413, 416, 417, 418, 418, 418, 419, 422, 423, 424, 425, 426, 428, 430, 431, 431, 432, 433, 434, 434, 438, 439, 439, 439, 440, 440, 442, 442, 442, 442, 443, 444, 444, 444, 445, 446, 446, 446, 446, 447, 448, 448, 448, 450, 453, 454, 455, 455, 456, 456, 456, 458, 459, 460, 461, 462, 462, 465.

BU:

3, 4, 4, 4, 5, 8, 9, 9, 10, 10, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 19, 23, 23, 25, 26, 28, 29, 31, 31, 31, 31, 33, 37, 37, 37, 39, 40, 44, 45, 47, 49, 49, 49, 51, 52, 52, 52, 52, 54, 60, 62, 63, 66, 67, 69, 69, 69, 69, 70, 72, 74, 74, 80, 81, 81, 82, 82, 83, 86, 86, 86, 87, 95, 96, 96, 97, 98, 98, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 103, 104, 105, 107, 108, 114, 115, 117, 118, 118, 118, 119, 121, 122, 122, 122, 122, 123, 123, 130, 136, 137, 138, 142, 143, 145, 145, 149, 150, 151, 154, 155, 162, 162, 167, 168, 169, 171.

OP:

13, 14, 14, 16, 17, 17, 19, 20, 20, 21, 22, 22, 22, 22, 24, 25, 25, 28, 28, 28, 31, 33, 34, 34, 35, 35, 35, 37, 38, 39, 40, 43, 43, 44, 44, 44, 44, 45, 46, 46, 46, 46, 47, 47, 47, 47, 48, 48, 49, 49, 49, 50, 51, 51, 51, 51, 53, 53, 53, 53, 53, 53, 53, 54, 54, 54, 54, 54, 55, 57, 58, 58, 62, 62, 65, 65, 70, 70, 70, 71, 71, 72, 72, 74, 74, 74, 74, 74, 75, 75, 75, 76, 76, 76, 76, 77, 77,77, 79, 79, 80, 81, 81, 81, 81, 83, 84, 85, 86, 87, 87, 87,

88, 91, 91, 92, 92, 92, 92, 92, 98, 98, 98, 100, 102, 103, 104, 104, 105, 106, 107, 107, 107, 107, 108, 110, 111, 112, 113, 113, 115, 117, 117, 119, 123, 123, 125, 126, 127, 128, 128, 129, 129, 130, 131, 131, 131, 132, 133, 133, 133, 133, 133, 133, 134, 135, 135, 136, 137, 138, 143, 143, 144, 144, 146, 146, 146, 147, 147, 147, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 152, 152, 153, 153, 154, 155, 156, 156, 156, 156, 157, 159, 160, 160, 160, 160, 161, 162, 162, 163, 163, 163, 163, 163, 164, 164, 164, 164, 166, 166, 167, 167, 167, 168, 168, 170, 171, 171, 172, 172, 172, 173, 173, 173, 174, 174, 174, 174, 175, 175, 175, 176, 177, 178, 178, 178, 179, 181, 183, 184, 185, 187, 188, 190, 191, 193, 193, 193, 193, 194, 196, 196, 196, 197, 199, 200, 203, 203, 204, 204, 205, 207, 207, 208, 209, 211, 212, 212, 214, 215, 216, 217, 218, 218, 219, 221, 221, 221, 221, 221, 222, 222, 223, 224, 226, 226, 226, 226, 227, 227, 229, 229, 230, 230, 230, 230, 230, 231, 231, 231, 232, 232, 233, 233, 233, 233, 234, 234, 234, 235, 235, 236, 236, 236, 236, 237, 238, 238, 239, 240, 242, 242, 242, 242, 244, 244, 244, 244, 246, 246, 248, 248, 249, 250, 251, 252, 254, 254, 255, 255, 256, 256, 256, 256, 256, 257, 258, 258, 258, 259, 259, 261, 262, 263, 263, 263, 263, 265, 265, 266, 268, 268, 270, 273, 273, 276, 280, 280, 280, 281, 281, 282, 282, 283, 283, 283, 287, 287, 287, 288, 288, 288, 292, 294, 295, 296, 298, 298, 298, 298, 299, 300, 301, 302, 302, 302, 302, 303, 303, 303, 303, 306, 310, 311, 312, 312, 313, 314, 314, 315, 318, 318, 319, 322, 323, 325, 325, 326, 326, 326, 326, 327, 329, 330, 330, 330, 330, 332, 333, 333, 333, 334, 335, 337, 337, 338, 343, 344, 344, 346, 349, 351, 351, 352, 352, 356, 356, 358, 361, 361, 362, 362, 365, 365, 366, 367, 368, 370, 371, 371, 371, 372, 372, 372, 373, 373, 374, 374, 375, 375, 376, 376, 376, 376, 377, 379, 380, 382, 382, 382, 383, 383, 383, 384, 384, 385, 385, 385, 387, 387, 388, 388, 388, 389, 389, 391, 392, 392, 394, 394, 394, 396, 396, 396, 396, 396, 396, 402, 403, 403, 404, 404, 404, 405, 405, 406, 408, 408, 408, 408, 408, 409, 409, 410, 410, 410, 410, 410, 410, 412, 412, 413, 414, 414, 414, 415, 415, 419, 419, 421, 421, 422, 423, 423, 423, 424, 424, 425, 425, 425, 425, 425, 427, 428, 428, 430, 431, 433, 434, 436, 436, 436, 436, 437, 437, 437, 437, 437, 438, 438, 438, 438, 438, 439, 439, 439, 440, 440, 441, 441, 441, 441, 441, 441, 442, 442, 442, 442, 443, 446, 446, 447, 447, 449, 449, 449, 451, 452, 453, 453, 453, 453, 453, 455, 455, 456, 457, 458, 458, 458, 458, 459, 460, 461, 461, 461, 462, 464, 464, 465, 465, 466, 468, 469, 469, 470, 470, 470, 471, 471, 472, 472, 472, 472, 472, 473, 474, 475, 475, 475, 476, 476, 478, 479, 479, 479, 480, 480, 481, 481, 481, 481, 481, 482, 482, 483, 484, 484, 485, 485, 488, 488, 490, 491, 491, 491, 493, 493, 493, 493, 494, 495, 495, 496, 496, 497, 497, 498, 498, 498, 499, 499, 501,

503, 503, 504, 506, 506, 507, 507, 507, 509, 510, 511, 511, 512, 512, 512, 512, 514, 515, 516, 516, 516, 517, 519, 520, 520, 520, 520, 521, 522, 522, 524, 525, 525, 527, 528, 532, 533, 535, 535, 535, 536, 536, 537, 538, 541, 542, 544, 545, 549, 549, 550, 551, 551, 552, 553, 553, 553, 554, 554, 554, 555, 556, 556, 558, 558, 562, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 567, 567, 568, 568, 569, 569, 571, 577, 577, 579, 583, 584, 586, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 591, 591, 591, 592, 592, 593, 593, 593, 594, 595, 597, 599, 599, 600, 600, 600, 601, 602, 602, 602, 603, 605, 609.

1.1.2.2. “Bu” İşaret Zamirinin Küçümseme/ Önemsememe İşlevi

“Bu” işaret zamiri, nesnelere ve durumlara gönderim yapmanın dışında insanlar için de kullanılır. “Bu” işaret zamiri, insanlar için kullanıldığı bazı durumlarda bahsedilen kişinin küçümsendiğini, önemsenmediğini gösterir. İncelenen metinlerde, “bu” işaret zamirinin söz konusu kullanımıyla ilgili AA’da 3, BU’da 2, OP’de de 20 olmak üzere toplam 25 örnek tespit edilmiştir. Yalnız, “bu” işaret zamirinin küsmeme ve önemsememe işlevi veya yerine kullanıldığı kişiler için böyle anlamlar yüklenmesi durumu tartışmaya açık konudur. Bu nedenle, metinlerde söz konusu kullanımla ilgili bütün örnekler, dizin yöntemi kullanılmadan burada verilmiştir.

İnsan değil *bu*, *bu*, bir kukla, bir kukla! AA, 174.

Sen, *bunun* söylediğini duymadın mı? AA, 196.

"*Buna* bişeyler oldu ya baba, aniden okumaya düştü. Elinden kitap düşmüyor, Çetin Öğretmen ödünç veriyormuş. Hatip olacak seninki!" diye yine sataştı ağbim. BU, 20.

Bunun dili son zamanlarda açıldı Hanım, hadi Allah'tan hayırlısı bakalım!" BU, 42.

Ne diyeceğim *buna* ben? BU, 146.

Cevdet Bey'in cevabını beklemeden Mari'ye döndü: "Sana *bunun* bir paşa kızıyla nişanlandığını söylemiş miydin?" OP, 27.

Buna parasını da ver bakalım, Cevdet. OP, 33.

Bu da şimdi paşalarda, saray çevresinde bulunuyor. OP, 46.

"*Bunun* hali çok fena yahu!" diye düşündü Muhittin. OP, 233.

Ulan *bunun* oynadığı kağıt bile başkadır. OP, 350.

Çünkü *bunun* gözü yukarıda. OP, 350.

"Nerden buldu bunu?" diye düşündü Ömer. OP, 351.

Bunun babasının garson olduğunu biliyor muydun? OP, 351.

Bir *bu*, bir şu Refik, bir de cüce gibi biri vardı yanlarında. OP, 352.

Bu da yavaş yavaş öğrenir artık. OP, 360.

O başbakanlıktan çekilince, *bu* da bakanlıktan çekildi. 429

Bakanlık koltuğuna *bunun* ilk oturuşu. OP, 431.

Bu da ağzımı arıyor. OP, 431.

Bu da geldi söyledi! OP, 431.

Ne diyor *bu*? OP, 433.

Herif selamı vermiş, ama *bu* almamış işte. OP, 464.

Nerede kaldı *bu*? OP, 488.

Okuyor musun *bunun* dergisini? OP, 493.

Ne sanıyor *bu* kendini? OP, 511.

Bunu da gözümde fazla büyütmüşüm! OP, 511.

Bu sarhoş oldu, nutuk attı lafları tabii annenin yorumu. OP, 595.

1.2. “Şu” İşaret Zamiri

1.2.1. Biçim Bilgisel Özellikleri Bakımından “Şu” İşaret Zamiri

1.2.1.1. Alabildiği Ekler Bakımından “Şu” İşaret Zamiri

1.2.1.1.1. Alabildiği Yapım Ekleri Bakımından “Şu” İşaret Zamiri

Bilindiği üzere zamirler türetmeye elverişli sözcükler değildir. Bu nedenle de araştırma malzemesi olan metinlerde “şu” işaret zamirinin doğrudan yapım eki aldığı bir örneğe rastlanmamıştır. Ancak 1 örnekte eşitlik ekini alan “şu” işaret zamirine “+cık” ekinin geldiği tespit edilmiştir. (Bk. 1.2.1.1.2.1.6. Eşitlik Durumu Eki)

Sen ne diyorsun Hasan Efendi, peygamberin askeri bu, *şuncacık* titremez yüreği, Paşa da kim koskoca Halife'nin yanında? AA, 302.

1.2.1.1.2. Alabildiği Çekim Ekleri Bakımından “Şu” İşaret Zamiri

1.2.1.1.2.1. Alabildiği Ad Durumu Ekleri Bakımından “Şu” İşaret Zamiri

1.2.1.1.2.1.1. Belirtme Durumu Eki (+u)

İncelenen metinlerde “şu” işaret zamiri, en çok belirtme durumu ekiyle kullanılmıştır. Bununla ilgili olarak, OP’de 32, AA’da 4, BU’da 3 örnek olmak üzere toplam 39 örnek tespit edilmiştir.

"Özel ders de neymiş, *şunu* okulda öğretiverseler ya canım?" BU, 26.

Ayy hemen bugün alalım *şunu*... BU, 112.

Şunu öğrendim: Kadınlarının cinselliğini kontrol eden toplumlar ilerleyemezler. BU, 118.

Seninle bu konuda münakaşa etmeyeceğim Hikmet ama *şunu* unutma, o elleri kanlı dediğin adamın lokması duruyor kursağımızda, hiç kimse değilse bile ben ona minnet borçluyum ve bunu unutacak da değilim. AA, 56.

Siz bana *şunu* söyleyebilirdiniz, eğer umduğum kadar zeki olsaydınız, Dilara Hanım diyebilirdiniz, siz insanları şüpheyeye sevk etmekten, üstelik de bunu onların şüphelerini yatıştırmaya çalışır gibi yapmaktan zevk alıyorsunuz ve bu zevk karşılığında birçok daha tatlı olabilecek zevkten vazgeçiyorsunuz. AA, 203.

Hadi *şunu* sünnet edelim. AA, 218.

Size *şunu* açık söyleyeyim Ragıp Bey, Allah'ın, dinin adı ortada çok dolaşıyor, lakin olanların ne Allah'la ne dinle alakası var... AA, 246.

Ama sana *şunu* tekrarlayayım: Ben Şükrü Paşa'nın kızını parası var, ya da yok diye almıyorum! OP, 46.

Şunu bil ki, devlette yükselmek için çalışkanlık ve zeka kadar, hatta daha çok, çevre ve ilişkiler önemlidir. OP, 54.

Şunu hep söylerim: Kılıçlarımızın şakırtısını, tüfeklerin ve makinelerin gürültüsü bastıralı yıllar oluyor... OP, 91.

OP:

116, 166, 174, 242, 253, 279, 279, 314, 380, 392, 407, 408, 424, 427, 439, 452, 452, 464, 481, 491, 494, 551, 562, 564, 565, 587, 591, 595, 595.

1.2.1.1.2.1.2. Yönelme Durumu Eki (+a)

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin yönelme durumu ekiyle kullanıldığı toplam 6 örnek vardır. Bunlardan 5’i OP’den, 1’i de BU’dan tespit edilmiştir.

"Dür ülen, dür nefes al önce, boğulacaksın. Koşun şuna bi bardak su getirin, çok heyecanlanmış, boğulacak şimdi!" BU, 50.

Hem kaz gibi yoluyor, hem de dilenci sanıyor bizi. Salih baksana şuna? OP, 348.

Şuna bak. Salih, arkadaşına toz kondurtmuyor... OP, 352.

Ayşe: "Hah, ha! Şuna bak, şuna! Halayı tanıdın mı, halayı tanıdın mı küçük Melek?" dedi. OP, 359.

"Paşa şuna demiştir ki 'Muhtar Bey'e söyleyin, onu gene seçtirdik, surat asmasın!' OP, 431.

Alıcı Yılmaz'a dönerek: "Şuna bak, bak," dedi Emine Hanım. OP, 528.

1.2.1.1.2.1.3. Bulunma Durumu Eki (+da)

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin bulunma durumu ekini aldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.2.1.1.2.1.4. Ayrılma Durumu Eki (+dan)

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin ayrılma durumu ekini aldığı 11 örneğe rastlanmıştır.

Yemeklerde, görüşmedikleri sürede yaptıkları işlerden, hayatlarından sözederek, birlikte iş yapmak, bir ortaklık kurmak, evlenmek gibi tasarımlar gözden geçirirler, sonra, *şundan* bundan neşeyle konuşarak dedikodu ederlerdi. OP, 41.

Sonra, bir süre *şundan* bundan konuştular. OP, 42.

Ben sana *şundan* söylediyorum: Biraz daha esnek ol! Ya hep, ya hiç görüşünü değiştir. OP, 46.

Çay içip *şundan bundan* konuşacaklar, dedikodu edecekler... OP, 58.

Herkes böyle önemli günlerde hep olduğu gibi, *şundan* bundan konuşmaya koyulunca Nigan Hanım gözlerim kırıştırmak bayram havasım keyifle içine çekti. OP, 103.

Sofraya oturulur oturulmaz, asık suratlı hizmetçi yemeği getirdi ve *şundan* bundan konuşulmaya başlandı. OP, 121.

Şundan bundan konuştuk. OP, 149.

Ayaküstü *şundan* bundan konuştuk. OP, 238.

Arada bir radyodan gelen sesi dinliyor, gazetelere bakıyor, *şundan* bundan konuşan Nigan Hanım'la Perihan'a kulak veriyordu. OP, 253.

Sonra *şundan* bundan konuştular. OP, 463.

Şundan bundan konuştuk... OP, 524.

1.2.1.1.2.1.5. Tamlayan Durumu Eki (+nun)

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin tamlayan durumu ekini aldığı 1 örneğe rastlanmıştır.

Evet, işte telefonu buldum, dur *şunun* bir ağzını arayayım, arayayım Cihan'ı ben. BU, 146.

1.2.1.1.2.1.6. Eşitlik Durumu Eki (+ca)

İncelenen metinlerden sadece AA'da, “şu” işaret zamirinin eşitlik durumu ekini aldığı 1 örneğe rastlanmıştır. Ancak söz konusu örnekte, “şunca” yapısının “+cık” ekiyle kullanılmıştır.

Sen ne diyorsun Hasan Efendi, peygamberin askeri bu, *şuncacık* titremez yüreği, Paşa da kim koskoca Halife'nin yanında? AA, 302.

1.2.1.1.2.2. Alabildiği İyelik Ekleri Bakımından “Şu” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin iyelik ekini aldığı herhangi bir örnek yoktur. Bu durum, işaret zamirlerinin isim tamlamalarında tamlanan durumda olmaya elverişli olmamalarıyla açıklanabilir.

1.2.1.2. Söz Dizimindeki Yeri Bakımından “Şu” İşaret Zamiri

1.2.1.2.1. Cümle Ögesi Olması Bakımından “Şu” İşaret Zamiri

1.2.1.2.1.1. “Şu” İşaret Zamirinin Yüklem Görevinde Kullanıldığı Durumlar

1.2.1.2.1.1.1. “Şu” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Geniş Zaman / Şimdiki Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerden OP’de 5, AA’da 2 defa, “şu” işaret zamirinin ek fiilin geniş zaman / şimdiki zaman çekimiyle kullanıldığı örnek tespit edilmiştir. Bu örneklerde “şu” işaret zamirinin kuvvetlendirme ve ihtimal ekini almadan kullanıldığı görülmektedir.

Niyesi *şu*, bir-iki güne kadar asker ayaklanacak, kıyam olacak diyorlar, ittihatçı zabıtları öldürecekler. AA, 186.

Benim aklıma gelen *şu*, hastalığı halkeden Allah diyorum, her hastalığın ilacını da tabiata mı gizledi acaba, aradıkça çareyi tabiatta mı bulacak tababet? AA, 427.

Hayır en kötüsü, en kötüsü *şu*: Bütün bu köhne kurallar ve gelenekler yüzünden ticaretle meşgul olanlar senin, benim gibi Müslümanlar değil de, hep Ermeniler, Yahudiler, Rumlar. OP, 44.

Senden Ziya için istediğim *şu*: Ölümünden sonra Ziya'yı yanına almanı istiyorum! OP, 73.

Sonra "Doğru olan tek şey *şu*: Artık eskisi gibi olamam!" diye düşündü. OP, 318.

Şimdi senden isteyeceğim *şu*: Derginin kapak, sayfa düzeni, tek tuk desen gibi sanat işlerinde bize yardım eder misin? OP, 565.

Olay *şu*: Çocuğa ders verirken annesi ve birkaç misafir geldi. OP, 585.

1.2.1.2.1.1.2. “Şu” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Belirli Geçmiş Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin ek fiilin belirli geçmiş zamanıyla çekimlendiği 1 örnek vardır.

Neyse, san yazacağım *şuydu*: Düşündüm, taşındım, seninle evlenmeye karar verdim... OP, 154.

1.2.1.2.1.1.3. “Şu” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Belirsiz Geçmiş Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin ek fiilin belirsiz geçmiş zamanıyla çekimlendiği herhangi bir örnek yoktur.

1.2.1.2.1.1.4. “Şu” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Şart Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin ek fiilin şart çekimiyle kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.2.1.2.1.2. “Şu” İşaret Zamirinin Özne Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin özne görevinde kullanıldığı 4 örnek vardır.

"Şu da aradan çıksa da gidip uyusak," diye düşünüyormuş gibi esniyordu. OP, 347.

Şu var ki, çok talihsiz günlerde geldin buraya. OP, 367.

Aklıma şu geldi şimdi: Ne ben Osman'a, ne de Perihan Nermin'e onların başkalarıyla ilişkileri hakkında bir şey söyleyebildik. OP, 523.

Şu ne yapıyor, bu ne yapıyor konuştuk. OP, 524.

1.2.1.2.1.3. “Şu” İşaret Zamirinin Nesne Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, belirtme durumu ekini alan “şu” işaret zamirleri, cümlelerde belirtili nesne görevinde kullanılmıştır. Bununla ilgili olarak, OP’de 32, AA’da 4, BU’da 3 örnek olmak üzere toplam 39 örnek tespit edilmiştir.

"Özel ders de neymiş, şunu okulda öğretiverseler ya canım?" BU, 26.

Ayy hemen bugün alalım şunu... BU, 112.

Şunu öğrendim: Kadınlarının cinselliğini kontrol eden toplumlar ilerleyemezler. BU, 118.

Seninle bu konuda münakaşa etmeyeceğim Hikmet ama şunu unutma, o elleri kanlı dediğin adamın lokması duruyor kursağımızda, hiç kimse değilse bile ben ona minnet borçluyum ve bunu unutacak da değilim. AA, 56.

Siz bana şunu söyleyebilirdiniz, eğer umduğum kadar zeki olsaydınız, Dilara Hanım diyebilirdiniz, siz insanları şüpheye sevk etmekten, üstelik de bunu onların şüphelerini yatıştırmaya çalışır gibi yapmaktan zevk alıyorsunuz ve bu zevk karşılığında birçok daha tatlı olabilecek zevkten vazgeçiyorsunuz. AA, 203.

Hadi şunu sünnet edelim. AA, 218.

Size şunu açık söyleyeyim Ragıp Bey, Allah'ın, dinin adı ortada çok dolaşıyor, lakin olanların ne Allah'la ne dinle alakası var... AA, 246.

Ama sana *şunu* tekrarlayayım: Ben Şükrü Paşa'nın kızını parası var, ya da yok diye almıyorum! OP, 46.

Şunu bil ki, devlette yükselmek için çalışkanlık ve zeka kadar, hatta daha çok, çevre ve ilişkiler önemlidir. OP, 54.

Şunu hep söylerim: Kılıçlarımızın şakırtısını, tüfeklerin ve makinelerin gürültüsü bastırılı yıllar oluyor... OP, 91.

OP:

116, 166, 174, 242, 253, 279, 279, 314, 380, 392, 407, 408, 424, 427, 439, 452, 452, 464, 481, 491, 494, 551, 562, 564, 565, 587, 591, 595, 595.

1.2.1.2.1.4. “Şu” İşaret Zamirinin Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde “şu” işaret zamiri, yönelme durumu ekiyle 6, ayrılma durumu ekiyle de 1 defa dolaylı tümleç görevinde kullanılmıştır.

1.2.1.2.1.4.1. “Şu” İşaret Zamirinin Yönelme Durumu Ekinin Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin yönelme durumu ekiyle dolaylı tümleç görevinde kullanıldığı toplam 6 örnek vardır. Bunlardan beşi OP'den, biri de BU'dan tespit edilmiştir.

Hem kaz gibi yoluyor, hem de dilenci sanıyor bizi. Salih baksana *şuna*? OP, 348.

Şuna bak. Salih, arkadaşına toz kondurtmuyor... OP, 352.

Ayşe: "Hah, ha! *Şuna* bak, *şuna*! Halayı tanıdın mı, halayı tanıdın mı küçük Melek?" dedi. OP, 359.

"Paşa *şuna* demiştir ki 'Muhtar Bey'e söyleyin, onu gene seçtirdik, surat asmasın!' OP, 431.

Alicı Yılmaz'a dönerek: "*Şuna* bak, bak," dedi Emine Hanım. OP, 528.

"Dür ülen, dür nefes al önce, boğulacaksın. Koşun *şuna* bi bardak su getirin, çok heyecanlanmış, boğulacak şimdi!" BU, 50.

1.2.1.2.1.4.2. “Şu” İşaret Zamirinin Bulunma Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin bulunma durumu ekini alarak dolaylı tümleç görevinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.2.1.2.1.4.3. “Şu” İşaret Zamirinin Ayrılma Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin ayrılma durumu ekini alarak cümlede dolaylı tümleç görevinde kullanıldığı 1 örnek vardır.

Ben sana şundan söylediyorum: Biraz daha esnek ol! Ya hep, ya hiç görüşünü değiştir. OP, 46.

1.2.1.2.1.5. “Şu” İşaret Zamirinin Zarf Tümleci Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin cümlede zarf tümleci görevinde kullanıldığı herhangi bir örneğe rastlanmamıştır. “Bu” işaret zamiri gibi “şu” işaret zamiri de zaman, tarz, sebep, miktar, yön ve araç bildirmediği için cümlede zarf olarak kullanılmaya uygun değildir. Ancak doğrudan olamamakla beraber, eşitlik durumu eki ve yapım eki almış 1 örnekte “şu” işaret zamirinin zarf tümleci olarak kullanıldığı görülmektedir.

Sen ne diyorsun Hasan Efendi, peygamberin askeri bu, *şuncacık* titremez yüreği, Paşa da kim koskoca Halife'nin yanında? 302

1.2.1.2.2. Sözcük Grupları İçinde “Şu” İşaret Zamiri

1.2.1.2.2.1. İsim Tamlamalarında “Şu” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin isim tamlaması içinde kullanıldığı 1 örnek vardır.

Evet, işte telefonu buldum, dur *şunun* bir *ağzını* arayayım, arayayım Cihan'ı ben. BU, 146.

1.2.1.2.2.2. Sıfat Tamlamalarında “Şu” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin sıfat tamlaması içinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.2.1.2.2.3. Edat Gruplarında “Şu” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin sadece “kadar” edatıyla kullanıldığı 1 örnek vardır.

Şu *kadarcık* içsen ölür müsün? OP, 55.

1.2.1.2.2.4. Yönelme, Bulunma ve Ayrılma Gruplarında “Şu” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin söz konusu gruplar içinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.21.2.2.5. “Şu” İşaret Zamirinin Birleşik Fiil İçinde Kullanılması

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin birleşik fiil grubu içinde kullanıldığı herhangi 1 örnek yoktur.

1.2.1.2.2.6. “Şu” İşaret Zamirinin Ünlem Grubu İçinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin ünlem grubu içinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.2.1.2.2.7. İkileme Grupları İçinde “Şu” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerden sadece OP’de, “bu” ve “şu” zamirlerinin ayrılma durumu ekini alarak oluşturduğu “şundan bundan” ikileme grubu 10 defa kullanılmıştır. (Bk. 1.1.1.2.2.7. İkileme Grupları İçinde “Bu” İşaret Zamiri)

1.2.2. İşlevsel Özellikleri Bakımından “Şu” İşaret Zamiri

1.2.2.1. “Şu” İşaret Zamirinin Gönderim İşlevleri

1.2.2.1.1. Gönderimin Yönüne Göre

İncelenen metinlerde “şu” işaret zamiri ön gönderim işlevinde 42, dış gönderim işlevinde 17 defa kullanılmıştır. Art gönderim işlevinde kullanıldığı bir örneğe ise rastlanmamıştır.

1.2.2.1.1.1. Ön Gönderim

Metinlerde, “şu” işaret zamirinin AA’da 5, BU’da 1, OP’de 36 olmak üzere toplam 42 defa ön gönderim işleviyle kullanıldığı görülmektedir. Bu sayısal verilerden hareketle “şu” işaret zamirinin temel gönderim işlevinin ön gönderim işlevi olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Seninle bu konuda münakaşa etmeyeceğim Hikmet ama şunu unutma, o elleri kanlı dediğin adamın lokması duruyor kursağımızda, hiç kimse değilse bile ben ona minnet borçluyum ve bunu unutacak da değilim. AA, 56.

Niyesi şu, bir-iki güne kadar asker ayaklanacak, kıyam olacak diyorlar, ittihatçı zabitleri öldürecekler. AA, 186.

Siz bana şunu söyleyebilirdiniz, eğer umduğum kadar zeki olsaydınız, Dilara Hanım diyebilirdiniz, siz insanları şüpheye sevk etmekten, üstelik de bunu onların şüphelerini yatıştırmaya çalışır gibi yapmaktan zevk alıyorsunuz ve bu zevk karşılığında birçok daha tatlı olabilecek zevkten vazgeçiyorsunuz. AA, 203.

Size şunu açık söyleyeyim Ragıp Bey, Allah'ın, dinin adı ortada çok dolaşıyor, lakin olanların ne Allah'la ne dinle alakası var... Olanların sebebini bir arayan olursa, bu sebebi dinde aramasın, başka yerlere, dinle hiç alakası olmayan yerlere baksın. AA, 246.

Şunu öğrendim: Kadınlarının cinselliğini kontrol eden toplumlar ilerleyemezler. BU, 118.

Hayır en kötüsü, en kötüsü şu: Bütün bu köhne kurallar ve gelenekler yüzünden ticaretle meşgul olanlar senin, benim gibi Müslümanlar değil de, hep Ermeniler, Yahudiler, Rumlar. OP, 44.

Şunu bil ki, devlette yükselmek için çalışkanlık ve zeka kadar, hatta daha çok, çevre ve ilişkiler önemlidir. OP, 54.

Senden Ziya için istediğim şu: Ölümünden sonra Ziya'yı yanına almanı istiyorum! OP, 73.

Şunu hep söylerim: Kılıçlarımızın şakırtısını, tüfeklerin ve makinelerin gürültüsü bastıralı yıllar oluyor... OP, 91.

AA:

427.

OP:

46, 46, 116, 166, 154, 174, 242, 253, 279, 279, 314, 318, 367, 380, 392, 407, 408, 424, 427, 439, 452, 452, 481, 491, 494, 523, 551, 562, 565, 565, 585, 591, 595.

1.2.2.1.1.2. Art Gönderim

İncelenen metinlerde “şu” işaret zamirinin art gönderim işleviyle kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.2.2.1.1.3. Dış Gönderim

Metinlerde, “şu” işaret zamirinin AA’da 1, BU’da 4, OP’de de 12 olmak üzere toplam 17 defa dış gönderim işleviyle kullanıldığı görülmektedir. Metinlerde, dış gönderim işlevinin daha çok karşılıklı konuşmaların olduğu bölümlerde geçtiği görülmektedir.

Hadi şunu sünnet edelim. AA, 218.

"Özel ders de neymiş, şunu okulda öğretiverseler ya canım?" BU, 26.

"Dur ülen, dür nefes al önce, boğulacaksın. Koşun şuna bi bardak su getirin, çok heyecanlanmış, boğulacak şimdi!" BU, 50.

Ayy hemen bugün alalım şunu... BU, 112.

Evet, işte telefonu buldum, dür şunun bir ağzını arayayım, arayayım Cihan'ı ben. BU, 146.

Şunu kaç kere okudum size, çevirdim yazdım, siz de okudunuz... OP, 279.

"Şu da aradan çıksa da gidip uyusak," diye düşünüyormuş gibi esniyordu. OP, 347.

Hem kaz gibi yoluyor, hem de dilenci sanıyor bizi. Salih baksana şuna? OP, 348.

Şuna bak. Salih, arkadaşına toz kondurtmuyor... OP, 352.

"Hadi, kapa şunu!" dedi. OP, 564.

OP:

359, 431, 464, 524, 528, 587, 595.

1.2.2.2. Gönderimde Bulunulan Yapının Türüne Göre

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamiri 13 defa sözcüğe, 1 defa sözcük grubuna, 45 örnekte ise cümlecik ve cümlelere gönderimde bulunmuştur.

1.2.2.2.1. Sözcüğe Gönderim

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin AA’da 1, BU’da 3, OP’de de 9 olmak üzere toplam 13 defa sözcüğe gönderimde bulunduğu tespit edilmiştir. Zamirlerin daha çok dış gönderim işleviyle kullanıldığı durumlarda, sözcüğe gönderimde bulunduğu görülmektedir.

Hadi şunu sünnet edelim. AA, 218.

"Özel ders de neymiş, şunu okulda öğretiverseler ya canım?" BU, 26.

"Dur ülen, dür nefes al önce, boğulacaksın. Koşun şuna bi bardak su getirin, çok heyecanlanmış, boğulacak şimdi!" BU, 50.

Evet, işte telefonu buldum, dür şunun bir ağzını arayayım, arayayım Cihan'ı ben. BU, 146.

Hem kaz gibi yoluyor, hem de dilenci sanıyor bizi. Salih baksana şuna? OP, 348.

Şuna bak. Salih, arkadaşına toz kondurtmuyor... OP, 352.

Şu ne yapıyor, bu ne yapıyor konuştuk. OP, 524.

Alıcı Yılmaz'a dönerek: "Şuna bak, bak," dedi Emine Hanım. OP, 528.

"Hadi, kapa şunu!" dedi. OP, 564.

"Aman kapa şunu!" dedi Ahmet. OP, 595.

OP:

359, 431, 587.

1.2.2.2.2. Sözcük Gruplarına Gönderim

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin sadece 1 defa sözcük gruplarına gönderimde bulunduğu tespit edilmiştir.

....bir cinsellik ansiklopedisi varmış. Ayy hemen bugün alalım şunu... BU, 112.

1.2.2.2.3. Cümlecik, Cümle veya Durumlara Gönderim

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin AA’da 5, BU’da 1, OP’de de 39 olmak üzere toplam 45 defa ön gönderim işleviyle cümlecik, cümle veya durumlara gönderim gönderimde bulunduğu tespit edilmiştir.

Seninle bu konuda münakaşa etmeyeceğim Hikmet ama şunu unutma, o elleri kanlı dediğin adamın lokması duruyor kursağımızda, hiç kimse değilse bile ben ona minnet borçluyum ve bunu unutacak da değilim. AA, 56.

Niyesi şu, bir-iki güne kadar asker ayaklanacak, kıyam olacak diyorlar, ittihatçı zabitleri öldürecekler. AA, 186.

Siz bana şunu söyleyebilirdiniz, eğer umduğum kadar zeki olsaydınız, Dilara Hanım diyebilirdiniz, siz insanları şüpheyne sevk etmekten, üstelik de bunu onların şüphelerini yatıştırmaya çalışır gibi yapmaktan zevk alıyorsunuz ve bu zevk karşılığında birçok daha tatlı olabilecek zevkten vazgeçiyorsunuz. AA, 203.

Size şunu açık söyleyeyim Ragıp Bey, Allah'ın, dinin adı ortada çok dolaşıyor, lakin olanların ne Allah'la ne dinle alakası var... Olanların sebebini bir arayan olursa, bu sebebi dinde aramasın, başka yerlere, dinle hiç alakası olmayan yerlere baksın. AA, 246.

Benim aklıma gelen şu, hastalığı halkeden Allah diyorum, her hastalığın ilacını da tabiata mı gizledi acaba, aradıkça çareyi tabiatı mı bulacak tababet? AA, 427.

Şunu öğrendim: Kadınlarının cinselliğini kontrol eden toplumlar ilerleyemezler. BU, 118.

Şunu hep söylerim: Kılıçlarımızın şakırtısını, tüfeklerin ve makinelerin gürültüsü bastırılı yıllar oluyor... OP, 91.

Kapı kapandıktan sonra: “Bu evlilik konusunda sana sunu söyleyeyim,” dedi. “*Perihan'ı çok... çok beğeniyorum...*” OP, 116.

Neyse, sana yazacağım suydu: *Düşündüm, taşındım, seninle evlenmeye karar verdim...* OP, 154.

Sunu da unutma ki, *rahmetli baban eğlenceye biraz fazla düşküdü.* OP, 166.

"İşte onun için size sunu soruyorum: *Yeğenim kızınızla evlenmek istiyor. Siz razı mısınız?*" OP, 174.

OP:

44, 46, 46, 54, 73, 91, 116, 154, 242, 253, 279, 279, 314, 318, 347, 367, 380, 392, 407, 408, 424, 427, 439, 452, 452, 464, 481, 491, 494, 523, 551, 562, 565, 565, 585, 591, 595.

1.2.2.2. “Şu” İşaret Zamirinin Küçümseme/ Önemsememe İşlevi

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamirinin küçümseme/ önemsememe işlevi ilgili 5 durum tespit edilmiştir.

"Dur ülen, dur nefes al önce, boğulacaksın. Koşun sunu bi bardak su getirin, çok heyecanlanmış, boğulacak şimdi!" BU, 50.

Evet, işte telefonu buldum, dür sunun bir ağzını arayayım, arayayım Cihan'ı ben. BU, 146.

Hem kaz gibi yoluyor, hem de dilenci sanıyor bizi. Salih baksana sunu? OP, 348.

Suna bak. Salih, arkadaşına toz kondurtmuyor... OP, 352.

"Paşa sunu demiştir ki 'Muhtar Bey'e söyleyin, onu gene seçtirdik, surat asmasın!' OP, 431.

1.3. “O” İŞARET ZAMİRİ

1.3.1. Biçim Bilgisel Özellikleri Bakımından “O” İşaret Zamiri

1.3.1.1. Alabildiği Ekler Bakımından “O” İşaret Zamiri

1.3.1.1.1. Alabildiği Yapım Ekleri Bakımından “O” İşaret Zamiri

Bilindiği üzere zamirler türetmeye elverişli sözcükler değildir. Ancak incelenen metinlerdeki 2 örnekte “o” işaret zamirinin yapım eki aldığını görmekteyiz.

1.3.1.1.1.1. “+suz” Ekiyle Kullanımı

İncelenen metinlerden sadece OP’de, “o” işaret zamirine “+suz” yapım ekinin geldiği 1 örnek vardır.

Ömer anlayışla başını sallayarak: "Ne bu kültürle, eşya ile olabiliyorsun, ne de *onsuz!*.." OP, 501.

1.3.1.1.1.2. “+cağız” Ekiyle:

İncelenen metinlerden sadece OP’de, “o” işaret zamirine “+cağız” yapım ekinin geldiği 1 örnek vardır.

Oradalar *oncağızlar*... OP, 532.

1.3.1.1.2. Alabildiği Çekim Ekleri Bakımından “O” İşaret Zamiri

1.3.1.1.2.1. Alabildiği Ad Durumu Ekleri Bakımından “O” İşaret Zamiri

1.3.1.1.2.1.1. Belirtme Durumu Eki (+u)

İncelenen metinlerde, “o” işaret zamiri en çok belirtme durumu ekiyle kullanılmıştır. OP’de 44, AA’da 36, BU’da 11 örnek olmak üzere toplam 91 örnek tespit edilmiştir.

Onu buraya ölüleri mi getirmişti, yoksa ölülerini buraya geldikten sonra mı bulmuştu, *onu* da bilmiyordu. AA, 8.

Dilevser okuyor *onu*, kızım. AA, 41.

Nişantaşı'nda bir konak kiraladım sana, çok acele olduğu için belki içinde bir-iki eksiği olabilir, *onu* bizim kalfa kadınla halledersiniz, güzel, sakın bir yerde, geniş bir bahçesi var. AA, 55.

Ve ne zaman anılar dolabı açılrsa, yere saçılan bütün eski pişmanlıklar ve uğradığı bütün haksızlıklar gibi *onu* da görmezden gelir. BU, 5.

Düşünsenize nohutla kayısının, fasulyeyle pudra şekerinin, buğdayla incirin, narla tuzun, tarçınla Hindistancevizinin aynı tencerede piştiği bir pudingdir aslında Aşure ve biz *onu* bu haliyle, hiç sorgulamadan yeriz. BU, 103.

O zaman ilk cinsel deneyimimi anlatmamın beni derinden üzeceğini hissederek, *onu* saklamış olduğumu anladım. BU, 104.

Onu bitir de sana da doldurayım. OP, 54.

Haa, *onu* diyordum, senden memnunum. OP, 55.

Ben de *onu* söylüyorum. OP, 71.

Onu demiyorum, istediği zaman sana misafir gelsin, gitsin, istediğim o değil. OP, 74.

AA:

66, 69, 94, 101, 115, 116, 117, 119, 163, 175, 178, 188, 211, 212, 222, 236, 236, 237, 245, 247, 250, 310, 365, 392, 413, 421, 437, 437, 439, 444, 448, 460, 460.

BU:

12, 22, 22, 117, 118, 136, 169, 173.

OP:

73, 94, 96, 131, 132, 132, 132, 134, 134, 134, 163, 181, 184, 228, 228, 228, 284, 331, 346, 366, 388, 395, 400, 404, 408, 408, 412, 490, 492, 492, 499, 499, 514, 555, 566, 570, 579, 584, 588, 598, 599.

1.3.1.1.2.1.2. Yönelme Durumu Eki (+a)

İncelenen metinlerde “o” işaret zamirinin yönelme durumu ekiyle kullanıldığı toplam 16 örnek vardır. Bunlardan 11’i AA’dan, 2’si de BU’dan, 3’ü OP’den tespit edilmiştir.

İki katlı, kagir konak, geniş bir bahçenin içindeydi, bahçe kapısından girildikten sonra çakıl taşlı bir yoldan geniş kapıya ulaşıyordu, kapının önünde mermerden beş basamak vardı, alçak bir duvarla çevrilen bahçenin öbür yanında aynı Hikmet Bey’in konağına benzeyen, iki katlı taş bir konak daha görünüyordu ama Hikmet Bey, *ona* bakmadı bile, kimseyle komşuluk etmeye niyeti yoktu. AA, 67.

Ona ne şüphe Padişahım, bunu bilmeyen mi var, nişancılığınızın şöhreti dünyayı tuttu. AA, 95.

Ona da gücü yeterdi elbet ama ölüm olmasa hayatın değerini kim bilirdi? AA, 118.

Dediği doğru, ölüme de hep şaşırdık ama *ona*, doğrusu ya, hiç mana atfetmedik, bir mana göremedik çünkü. AA, 119.

Yapar, elbet yapar da, artık *ona* padişahlık mı denir? AA, 324

Güzeldir İzmir, çok güzeldir. Ege'nin incisi derler *ona*. BU, 46.

Bu öneri de ayık yetişkinlerin can sıkıcı sansür ve fobilerine takılmadan rahatça aramıza düştü, *ona* da gülündü. BU, 96.

Peki biraz olsun ıslahat, *ona* da razı değil misin? OP, 44.

"Evet, gene hayatlarımızı tokuşturacağız, kim daha iyi yapıyor, *ona* bakacağız!" diye düşündü. OP, 485.

“Ama her şeyin vatanın kurtuluşuna bağlanması tuhaf geliyor bana. Her şey *ona* bağlı!" dedi İlknur. OP, 602.

AA:

247, 247, 318, 366, 385, 391.

1.3.1.1.2.1.3. Bulunma Durumu Eki (+da)

İncelenen metinlerden sadece AA'da, "o" işaret zamirinin bulunma durumu ekiyle kullanıldığı 2 örnek tespit edilmiştir.

Peki, böylesi daha mı iyi diyeceksin, değil, *onda* da haklısın, memleketi kimin idare ettiği bile belli değil. AA, 115.

Hakikat bize Allah'ın bir lütfü mü yoksa bir cezası mı hiç karar veremedim, ben *onda* hep bir ateş sezerim, her göz ona değemez, her el ona dokunamaz, hakikat yakıcıdır Ragıp Bey, onu tutmak herkesin harcı değil. AA, 247.

1.3.1.1.2.1.4. Ayrılma Durumu Eki (+dan)

İncelenen metinlerde "o" işaret zamirinin ayrılma durumu ekiyle kullanıldığı toplam 22 örnek vardır. Bunlardan 9'u AA'dan, 7'si de BU'dan, 7'si OP'den tespit edilmiştir.

Çok karışık, Padişah Hazretleri vaziyete hakim değil, biliyorsun Meclis açıldı, ama vaziyete hakim olan kimse de yok ortada, arkadaşların, meşrutiyeti ilan etmeyi düşünmüşler ama *ondan* sonra ne yapacaklarını düşünmemişler, hatta diyebilirim ki meşrutiyetin ilanı Padişah'tan ziyade sanki onları şaşırttı, hiçbir hazırlıkları yokmuş memleket idaresi için, her yana eskisinden beter bir başıbozukluk hakim... AA, 56.

O anda Hikmet Bey babasının bu sözüne aldırmadı ama *ondan* sonra hayatı boyunca ne zaman güzel bir şeyle karşılaşsa, o gün mana veremediği bu önemsiz cümleyi, buna büyük bir önem atfederek hatırladı. AA, 149.

Kimi öpeceğim bilmedikleri güzel bir kadın gibiydi ölüm, *ondan* ürküyorlar ama ancak onu gördüklerinde bu kadar heyecanlanıp varlıklarını ve erkekliklerini hissediyorlardı. AA, 194.

Asıl *ondan* sonraki hamleleri düşünüyordu; hangileri tabancalarına davranacaktı, tabancasını çektiğinde ilk hangisini vurmalıydı. AA, 194.

Ondan sonra gerçek her geçen gün daha uzak ve daha düşseldir artık. BU, 4.

İnsan ne kadar yıkanırsa yıkansın asla temizlenmeyen bir kokudur bu ve bütün çürük kokuları gibi çok radikal bir çözümle *ondan* kurtulunabilir. BU, 31.

Ondan sonrasında hep soğukkanlı ve iradeli oldum. BU, 155.

“Evlendin de ondan,” dedi Ömer. OP, 114.

Hayır, *ondan* sözetmiyorum. OP, 132.

Ya *ondan* sonraki mutfaklı, terlikli aile havasına dayanacak gücü kendimde bulabilecek miyim? OP, 374.

AA:

317, 335, 410, 413.

BU:

114, 131, 155, 171.

OP:

45, 45, 381, 518.

1.3.1.1.2.1.5. Tamlayan Durumu Eki (+nun)

İncelenen metinlerde “o” işaret zamirinin tamlayan durumu ekiyle kullanıldığı toplam 42 örnek vardır. Bunlardan 23’ü AA’dan, 10’u BU’dan, 9’u da OP’den tespit edilmiştir.

Daima birisini sevmeye ve birisinden nefret etmeye muhtaç olan kalabalıkların bu iki duygusuna da cevap verip onların her zaman aç olan his dünyalarını varlığıyla doyuran bu çökük omuzlu adamın adımlarını sürüyüşünden, kendine ait olmayan bir kudret yayılıyor, mirasçısı olduğu altı yüz yıllık bir tarih ve halifesi olduğu bin üç yüz yıllık bir din, *onun* varlığını, yer yer lekelenmiş de olsa hala ilahi bir ışıkla aydınlatıyor, sadece görünmesi bile insanları engel olamadıkları bir biçimde derinden etkiliyordu. AA, 12.

Günahı herkes biliyor Mösyö Hikmet, *onun* için sevabı arıyoruz, *onun* için günden böyle sakınıyor, en küçüğünün, en masum görünenin bile hayatımıza sızması için her gün dua edip Allah'a yakarıyoruz. AA, 23.

Maalesef vefat etti uzun zaman önce, evlendiğimizde yaşlıydı zaten, Baden-Baden'e de *onun* için giderdik. AA, 42.

Açıklayacağım, çünkü *onun* yaşamımı daha fazla çalmasına izin vermeyeceğim. BU, 5.

Çok yakışıklı bir erkek, kızların ilgisini nasıl çekerim diye uğraşır mı? Bu da işte *onun* gibi bir şey olsa gerek. BU, 8.

İnsanın yüzünde, ruhunun ve bedeninin içini gösterecek böyle büyük pencereler olunca, onun içi dışı bir olmak zorundadır. BU, 25.

Askeri okula da zaten *onun* için yolladınız! OP, 167.

"İşte *onun* için size şunu soruyorum: Yeğenim kızınızla evlenmek istiyor. Siz razı mısınız?" OP, 174.

Ama *onun* modası geçti. OP, 365.

İşte komşu albaya *onun* için kızıyorum. OP, 385.

AA:

12, 23, 75, 79, 89, 97, 122, 140, 176, 245, 280, 294, 300, 310, 328, 328, 335, 352, 357, 391.

BU:

26, 46, 46, 60, 60, 61, 149.

OP:

394, 431, 440, 466, 487, 495, 530, 593.

1.3.1.1.2.1.6. Eşitlik Durumu Eki (+ca)

İncelenen metinlerde “o” işaret zamirinin eşitlik durumu ekiyle kullanıldığı toplam 16 örnek vardır. Bunlardan 12’si AA’dan, 2’si OP’dan, 2’si de BU’dan tespit edilmiştir.

Hiçbir çaba harcamadan bir kadına sahip olmak, bunun kendisine ait bir ayrıcalık olmadığını mazisinin, zekasının, bilgisinin, kişiliğinin, yaşadığı *onca*

maceranın, çektiği *onca* acının bu kızı koynuna girmeye razı etmekte hiçbir rolü bulunmadığını, bu gece kendisinin yerine bir başka birinin de bu kızla yatabileceğini bilmek; geçmişini ve onu Hikmet Bey yapan bütün kıymetleri soyuyor, onu cemiyetin içinde kendi gücüyle kendine yer edinen bir insan olmaktan çıkarıp o anda, orada yaratılmış bir erkeğe dönüştürüyordu. AA, 63.

Aslında bunların hiçbirine çok da fazla önem vermediği halde Hristiyanların sevinçlerinin kendisini *onca* öfkeliendirdiğini, dinlerin, devletlerin, sınırların insanların en mahrem ilişkilerinde bile kendilerine bir yer bulabildiklerini anladıktan sonra Mehpere Hanım toplantılara, davetlere gitmekten vazgeçti, köşke kapandı. AA, 79.

Onca borçla işsiz kaldım, bir de ehliyetsiz damgası yapıştığından üzerimize, iş de bulamadım. AA, 91.

Kararlı adımlarla yürümeye başladı, nereye gideceğine karar vermiş, karar verince de sanki aniden rahatlamıştı, *onca* yolu o soğukta yürümesine rağmen bir yorgunluk hissetmiyordu. AA, 122.

Tarih kitabının sayfaları arasından akan *onca* insanın, sağlıklarında kimbilir neleri, hangi olayları, hangi menfaatleri, hangi sevgileri ve nefretleri önemsemiş bu dehşetli ölü kalabalığının, yaşadıkları duygularla birlikte sonsuz bir karanlıkta akıp kaybolmuş olduklarını görmek, Reşit Paşa'ya da, bu büyük akışın çok önemsiz bir parçası olduğunu, bir gün kendisinin de bir sonsuzlukta kaybolacağını fısıldıyordu. AA, 155.

Hayır, söylediğiniz gibi bir haremi yok gerçekten, sizin aklınızda canlandırdığınız

türden haremle yalnızca Padişah'ın ve belki birkaç vezirin sarayında vardır. Herkesin harcı değil *onca* büyük bir kadın kalabalığıyla baş etmek. AA, 163.

Onca yara bereye ve aşk acısına rağmen, hala sevişebiliyorken... BU, 123.

Önümüze konmuş *onca* engel, yasak ve dayatmaya karşın... BU, 123.

Onca yıldan sonra insan, ihtiyar amcasını korkutup para sızdırmaya kalkışacak cesareti kendinde nasıl bulur? OP, 177.

Canım *onca* iş arasında nasıl insan? OP, 580.

AA:

63, 334, 334, 373, 397, 406.

1.3.1.1.2.2. Alabildiği İyelik Ekleri Bakımından “O” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “o” işaret zamirinin iyelik ekini aldığı herhangi bir örnek yoktur. Bu durum, işaret zamirlerinin isim tamlamalarında tamlanan durumda olmaya elverişli olmamalarıyla açıklanabilir.

1.3.1.2. Söz Dizimindeki Yeri Bakımından “O” İşaret Zamiri

1.3.1.2.1. Cümle Ögesi Olması Bakımından “O” İşaret Zamiri

1.3.1.2.1.1. “O” İşaret Zamirinin Yüklem Görevinde Kullanıldığı Durumlar

1.3.1.2.1.1.1. “O” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Geniş Zaman / Şimdiki Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar

Metinlerimizden OP’de 7, AA’da 6 defa “o” işaret zamirinin ek fiilin geniş zaman / şimdiki zaman çekimiyle kullanıldığı örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 6 örnekte ek fiilin olumsuz çekimiyle, 3 örnekte kuvvetlendirme ve ihtimal ekini almadan, 4 örnekte ise kuvvetlendirme ve ihtimal ekini alarak kullanılmıştır.

Neyse, demem *o değil*, sana mühim havadislerim var, Şeyh Hazretleri sana da anlatmamı tembih etti. AA, 185.

Benim korktuğum *o değil*, çatışma çıkarsa, biri kazanır, yeniden sükunet vasıl olur; beni endişelendiren, şehrin bir vakit sahipsiz kalması, kimin galip olduğunun ortaya çıkmaması, o zaman işte, yağmalar başlayabilir, zengin konaklarına, kadınlara tasallut başlayabilir... AA, 236.

Fosillerden, kurumuş dal parçalarından, kemik artıklarından elmas yapmak tabiat için neyse, saadet de beşer için *odur*, kıymetsiz şeylerden kıymetli bir şey yaratmak, ruhumuzdaki süprüntülerden paha biçilmez mücevherler yapmak. AA, 374.

Ben dinsize de hürmet ederim, benim nezdimde o da Rabbımın kıymetli bir kuludur, yolunu kaybetmiş, karanlığa düşmüşse, elimden geldiğince, âcizane bir ziya

tutmaya çalışırım ona, Rabbımın, talihli kullarının yollarını aydınlatan nurunu onlara da göstermeye gayret sarf ederim, dediğim *o değil...* AA, 386.

Benim inancım *odur* ki, hürmet eden, hürmet görür... AA, 387.

Biraz uykusuzum, *ondandır*. AA, 413.

Onu demiyorum, istediği zaman sana misafir gelsin, gitsin, istediğim *o değil*. OP, 74.

Evlendin de *ondan*,” dedi Ömer. OP, 114.

Yok, yok *o* İran'dan mektuplardır değil mi? Hayır, *o da değil*. OP, 138.

Her şey *ondan*. OP, 381.

Refik bütünüyle duyup inanmamasına rağmen Muhittin'in hırçın bakışlarına karşı okuduklarını savunması gerektiğini hissederek: "İşte eski Yunan ve Rönesans ne demekse *odur* öğrenmemiz gereken!" dedi. OP, 461.

Birden zamanın çok çabuk aktığı duygusuna kapıldım galiba da *ondan*! OP, 518.

Ama senin derdin *o değil* ki! Sen resimlerinin gerekli olduğuna inanmıyorsun! OP, 598.

1.3.1.2.1.1.2. “O” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Belirli Geçmiş Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, “o” işaret zamirinin ek fiilin belirli geçmiş zaman çekimiyle çekimlendiği herhangi bir örnek yoktur.

1.3.1.2.1.1.2. “O” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Belirsiz Geçmiş Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde “o” işaret zamirinin ek fiilin belirsiz geçmiş zaman çekimiyle çekimlendiği herhangi bir örnek yoktur.

1.3.1.2.1.1.4. “O” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Şart Çekimiyle Yükleme Olduğu Durumlar

İncelenen metinde, “o” zamirinin ek fiilin şart çekimi ile cümlede yükleme görevinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur. AA’da 3, BU’da 7, OP’de 41 defa geçen “oysa” sözcüğü, “o” işaret zamirinin ek fiilin şart çekimiyle kalıplaşması sonucu oluşmuş bir bağlaçtır. “Oysa” sözcüğü cümle başı bağlacı olarak aralarında karşıtlık, aykırılık bulunan iki cümleyi birbirine bağlamaktadır.

Bir 'symbole' yok, hayatın manasını ifade eden bir 'symbole'e sahip değilsiniz, Padişah bizim için o 'symbole'dür *oysa* onu kaybedince çok şey kaybedeceğiz. AA, 147.

Oysa Dilara Hanım, verdiği kararla, yanı başındaki üç insanın hayatım değiştirecek, onlara sevinçler, coşkular ve ölümcül kederler verecek bir yola adım attığının farkında bile değildi. AA, 206.

Rukiye, annesinin üvey babasını aldatmasını asla bağışlamamıştı, bağışlamamaya da kararlıydı, *oysa* Nizam, öz babasına yapılanı çoktan affetmişti. AA, 416.

Ben olsaydım, yani ben onun yerinde olsaydım, ah keşke onun yerinde ben olsaydım, nasıl sevinirdim *oysa*... BU, 38.

Oysa onları çok sevdim ben, hayatta kimseyi sevmediğim kadar çok, hem de yalnızca benim olmalarını isteyecek kadar çok sevdim. BU, 53.

Oysa ne sonradan öğrendiği Ankara'nın nefis kolbörekleriyle kutlanan bayramlarda, ne de babaannemin bir zamanlar pişirdiği şahane Ankara Tavasası'nın yendiği aile yemeklerinde... BU, 66.

Oysa hiçbir şeye vaktim yok! OP, 21.

Oysa kendisi, yalnız kendisine ve kendi hayatına karşı da olsa, sorumluluk yüklenmekten hiç çekinmeyen, düzenli bir insandı. OP, 25.

Oysa eliyle koluyla çalışan ahmak bir adam olmak istemiyordum! OP, 35.

Oysa şimdi, boş odalara bakarken bunları hayal ettiği gibi döşeyebiliyordu. OP, 66.

BU:

70, 103, 110, 154.

OP:

69, 69, 81, 81, 81, 96, 122, 140, 158, 162, 230, 241, 247, 292, 298, 299, 301, 302, 308, 340, 342, 352, 387, 400, 406, 406, 412, 424, 425, 446, 453, 466, 474, 522, 533, 576, 593.

1.3.1.2.1.2. “O” İşaret Zamirinin Özne Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, işaret zamiri görevinde kullanılan “o” sözcüğü, AA’da 4, BU’da 5 ve OP’de 19 defa olmak üzere toplam 28 cümlede özne görevinde kullanılmıştır.

Orası da evin öbür odaları gibi tertemizdi, yalnızca kendini vurduktan sonra üstüne yıkıldığı masada, ne kadar silinirse silinsin çıkmayan koyu bir kan izi kalmış, o da zamanla kahverengileşmişti. AA, 31.

- Hayır ama bir-iki gün içinde olacak. Kışladan uzak durmam istiyor.

- O olmaz da... AA, 188.

Her gün kendime, ben bu hayattan ne bekliyorum, diye sormuyorum artık, o bana ne verebileceğini gösterdi. AA, 238.

Hakikatleri söylemek neden haşinlik olsun, siz hakikatleri görmek istemiyorsanız o başka tabii. AA, 416.

Ama o zaten farklı bir boğaydı. BU, 61.

O İstanbul'du, İstanbul Boğası'ydı. BU, 61.

Üzüme gelince, o da İstanbul efsanesinin bir parçasıdır artık. BU, 67.

O da korkunç bir rüyaydı. OP, 48.

O da çeyizinin bir parçası olduğuna göre, demek ki otuz yıldır dikkatle saklanıyordu. OP, 100.

Refik ağbisine: "O dört yıl önceydi!" dedi. OP, 117.

BU:

61, 61.

OP:

46, 118, 120, 120, 138, 181, 297, 352, 359, 437, 457, 518, 581, 584, 600, 600.

1.3.1.2.1.3. “O” İşaret Zamirinin Nesne Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, belirtme durumu ekini almış “o” işaret zamirlerinin hepsi, cümlede belirtili nesne görevinde kullanılmıştır. “O” işaret zamirinin cümlede belirtili nesne görevinde kullanımıyla ilgili olarak OP’de 44, AA’da 36, BU’da 11 örnek olmak üzere toplam 91 örnek tespit edilmiştir.

Onu buraya ölüleri mi getirmişti, yoksa ölülerini buraya geldikten sonra mı bulmuştu, *onu* da bilmiyordu. AA, 8.

Dilevser okuyor *onu*, kızım. AA, 41.

Nişantaşı'nda bir konak kiraladım sana, çok acele olduğu için belki içinde bir-iki eksiği olabilir, *onu* bizim kalfa kadınla halledersiniz, güzel, sakın bir yerde, geniş bir bahçesi var. AA, 55.

Ve ne zaman anılar dolabı açılrsa, yere saçılan bütün eski pişmanlıklar ve uğradığı bütün haksızlıklar gibi *onu* da görmezden gelir. BU, 5.

Düşünsenize nohutla kayısının, fasulyeyle pudra şekerinin, buğdayla incirin, narla tuzun, tarçınla Hindistancevizinin aynı tencerede piştiği bir pudingdir aslında Aşure ve biz *onu* bu haliyle, hiç sorgulamadan yeriz. BU, 103.

O zaman ilk cinsel deneyimimi anlatmamın beni derinden üzeceğini hissederek, *onu* saklamış olduğumu anladım. BU, 104.

Onu bitir de sana da doldurayım. OP, 54.

Haa, *onu* diyordum, senden memnunum. OP, 55.

Ben de *onu* söylüyorum. OP, 71.

Onu demiyorum, istediği zaman sana misafir gelsin, gitsin, istediğim o değil. OP, 74.

AA:

66, 69, 94, 101, 115, 116, 117, 119, 163, 175, 178, 188, 211, 212, 222, 236, 236, 237, 245, 247, 250, 310, 365, 392, 413, 421, 437, 437, 439, 444, 448, 460, 460.

BU:

12, 22, 22, 117, 118, 136, 169, 173.

OP:

73, 94, 96, 131, 132, 132, 132, 134, 134, 134,163, 181, 184, 228, 228, 228, 284, 331, 346, 366, 388, 395, 400, 404, 408, 408, 412, 490, 492, 492, 499, 499, 514, 555, 566, 570, 579, 584, 588, 598, 599.

1.3.1.2.1.4. “O” İşaret Zamirinin Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “o” işaret zamiri; yönelme durumu ekiyle 14, bulunma durumu ekiyle 2, ayrılma durumu ekiyle de 1 defa dolaylı tümleç görevinde kullanılmıştır.

1.3.1.2.1.4.1. “O” İşaret Zamirinin Yönelme Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “o” işaret zamirinin yönelme durumu ekiyle dolaylı tümleç görevinde kullanıldığı toplam 14 örnek vardır. Bunlardan 9’u AA’dan, 2’si BU’dan, 3’ü de OP’den tespit edilmiştir.

İki katlı, kâgir konak, geniş bir bahçenin içindeydi, bahçe kapısından girildikten sonra çakıl taşlı bir yoldan geniş kapıya ulaşılıyordu, kapının önünde mermerden beş basamak vardı, alçak bir duvarla çevrilen bahçenin öbür yanında aynı Hikmet Bey’in konağına benzeyen, iki katlı taş bir konak daha görünüyordu ama Hikmet Bey, *ona* bakmadı bile, kimseyle komşuluk etmeye niyeti yoktu. 67

Ona da gücü yeterdi elbet ama ölüm olmasa hayatın değerini kim bilirdi? AA, 118.

Dediği doğru, ölüme de hep şaşırdık ama *ona*, doğrusu ya, hiç mana atfetmedik, bir mana göremedik çünkü. AA, 119.

Yapar, elbet yapar da, artık *ona* padişahlık mı denir? AA, 324

Hakikat bize Allah’ın bir lütfü mu yoksa bir cezası mı hiç karar veremedim, ben onda hep bir ateş sezerim, her göz *ona* değemez, her el *ona* dokunamaz, hakikat yakıcıdır Ragıp Bey, onu tutmak herkesin harcı değil. AA, 247

Güzeldir İzmir, çok güzeldir. Ege’nin incisi derler *ona*. BU, 46.

Bu öneri de ayık yetişkinlerin can sıkıcı sansür ve fobilerine takılmadan rahatça aramıza düştü, *ona* da gülündü. Bu, 96.

Peki biraz olsun ıslahat, *ona* da razı değil misin? OP, 44.

"Evet, gene hayatlarımızı tokuşturacağız, kim daha iyi yapıyor, *ona* bakacağız!" diye düşündü. OP, 485.

"Ama her şeyin vatanın kurtuluşuna bağlanması tuhaf geliyor bana. Her şey *ona* bağlı!" dedi İlknur. OP, 602.

AA:

63, 247, 318, 385, 391.

1.3.1.2.1.4.2. "O" İşaret Zamirinin Bulunma Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerden sadece AA'dan, "o" işaret zamirinin bulunma durumu ekini alarak dolaylı tümleç görevinde kullanıldığı 1 örnek tespit edilmiştir.

Hakikat bize Allah'ın bir lütfü mü yoksa bir cezası mı hiç karar veremedim, ben *onda* hep bir ateş sezerim, her göz ona değemez, her el ona dokunamaz, hakikat yakıcıdır Ragıp Bey, onu tutmak herkesin harcı değil. 247

1.3.1.2.1.4.3. "O" İşaret Zamirinin Ayrılma Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerden sadece AA'da, "o" işaret zamirinin ayrılma durumu ekini alarak cümlede dolaylı tümleç görevinde kullanıldığı 1 örnek vardır.

Kimi öpeceğini bilmedikleri güzel bir kadın gibiydi ölüm, *ondan* ürüyorlar ama ancak onu gördüklerinde bu kadar heyecanlanıp varlıklarını ve erkekliklerini hissediyorlardı. AA, 194.

1.3.1.2.1.5. “O” İşaret Zamirinin Zarf Tümleci Olduğu Durumlar:

İncelenen metinlerde, “o” işaret zamirinin cümlede zarf tümleci görevinde kullanıldığı bir örneğe rastlanmamıştır. Ancak metinlerdeki 1 örnekte, “o” işaret zamirinin eşitlik durumu ekini alarak zarf tümleci görevinde kullanıldığı görülmektedir.

Aslında bunların hiçbirine çok da fazla önem vermediği halde Hristiyanların sevinçlerinin kendisini *onca* öfkелendirdiğini, dinlerin, devletlerin, sınırların insanların en mahrem ilişkilerinde bile kendilerine bir yer bulabildiklerini anladıktan sonra Mehpare Hanım toplantılara, davetlere gitmekten vazgeçti, köşke kapandı. AA, 79.

1.3.1.2.2. Sözcük Grupları İçinde “O” İşaret Zamiri

1.3.1.2.2.1. İsim Tamlamalarında “O” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde “o” işaret zamiri, 25 defa isim tamlaması içinde kullanılmıştır. Bunlardan 13’ü AA’dan, 9’u BU’dan, 3’ü de OP’den tespit edilmiştir.

Daima birisini sevmeye ve birisinden nefret etmeye muhtaç olan kalabalıkların bu iki duygusuna da cevap verip onların her zaman aç olan his dünyalarını varlığıyla doyuran bu çökük omuzlu adamın adımlarını sürüyüşünden, kendine ait olmayan bir kudret yayılıyor, mirasçısı olduğu altı yüz yıllık bir tarih ve halifesi olduğu bin üç yüz yıllık bir din, *onun* varlığını, yer yer lekelenmiş de olsa hala ilahi bir ışıkla aydınlatıyor, sadece görünmesi bile insanları engel olamadıkları bir biçimde derinden etkiliyordu. AA, 12.

Kadınlarla sürekli oynadığı ve çok sevdiği bu oyunun bir köşesinde kendisinin göremediği gizli bir parça olduğu ve *onun* Mehpare Hanım tarafından saklandığı duygusuna kapılıyor AA, 75.

Ziyaretçiler yüzünden vurmadı kendini, *onun* kahramanlığı seninle birlikte olmaktı, onun bedelini ödedi. AA, 79.

Atletinin üstüne, kol uçları eskilikten iplik iplik olmuş kirli bir gömlek giymiş, *onun* üstüne de bir hayır sahibinin verdiği anlaşılan lacivert çuhadan bir yelek geçirmişti. AA, 89.

Açıklayacağım, çünkü *onun* yaşamımı daha fazla çalmasına izin vermeyeceğim. BU, 5.

İnsanın yüzünde, ruhunun ve bedeninin içini gösterecek böyle büyük pencereler olunca, *onun* içi dışı bir olmak zorundadır. BU, 25.

Aldıkları bi tane buzdolabı, *onun* taksitini de geciktirdiler bu ay. BU, 26.

Sonra güneş çekinerek, sanki yüzme bilmiyormuş gibi utanarak denizin içine girer ve *onun* içinde erir usulca. BU, 46.

Ama *onun* modası geçti. 365

İşte o eğlencenin, yemeğin, ya da toplantının her ne halt ise işte *onun* ortasında, kimseye aldırış etmeden çıktım buraya geldim. 440

Artık bir eşyadan sözederken *onun* yalnız kullanış özelliklerinden değil, fiyatından da söz ediyorlardı. 530

AA:

12, 97, 122, 140, 245, 280, 328, 335, 352.

BU:

9, 46, 60, 60, 61, 149.

1.3.1.2.2.2. Sıfat Tamlamalarında “O” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “o” işaret zamirinin eşitlik durumu ekini alarak sıfat görevinde kullanıldığı 15 örnek vardır. Bunlardan 11’i AA’dan, 2’si BU’dan, 2’si de OP’den tespit edilmiştir.

Onca borçla işsiz kaldım, bir de ehliyetsiz damgası yapıştığından üzerimize, iş de bulamadım. AA, 91.

Kararlı adımlarla yürümeye başladı, nereye gideceğine karar vermiş, karar verince de sanki aniden rahatlamıştı, *onca* yolu o soğukta yürümesine rağmen bir yorgunluk hissetmiyordu. AA, 122.

Hayır, söylediğiniz gibi bir haremi yok gerçekten, sizin aklınızda canlandırdığınız

türden haremle yalnızca Padişah'ın ve belki birkaç vezirin sarayında vardır. Herkesin harcı değil *onca* büyük bir kadın kalabalığıyla baş etmek. AA, 163.

Dilevser'in varlığı, yarattığı *onca* azaplı soruyla birlikte, garip ve anlaşılmaz bir şekilde bu odadaki huzuru, yumuşak sıcaklığı, insanın içini ısıtan aydınlığı da artırıyor, bütün bunları sahici ve elle tutulur bir mutluluğun parçalarına dönüştürüyordu. AA, 373.

Bütün bunlar Enver Bey'i kenara itmek için yapılıyor aslında, koskoca Paşa bu oyuna nasıl düştü anlamıyorum, yahu, askeri siyasetin dışına atarsan, bu ülkedeki *onca* yobaza, mürteciye, medeniyet düşmanına kim dur diyecek? AA, 397.

Onca zamandan sonra salonda ilk kez karşı karşıya geldiklerinde derin bir sessizlik oldu. AA, 406.

Onca yara bereye ve aşk acısına rağmen, hala sevişebiliyorken... BU, 123.

Önümüze konmuş *onca* engel, yasak ve dayatmaya karşın... BU, 123.

Onca yıldan sonra insan, ihtiyar amcasını korkutup para sızdırmaya kalkışacak cesareti kendinde nasıl bulur? OP, 177.

Canım *onca* iş arasında nasıl insan? OP, 580.

AA:

63, 63, 155, 334, 334.

1.3.1.2.2.3. Edat Gruplarında “O” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “o” işaret zamiri, “doğru, için, gibi, kadar, sonra” edatlarıyla toplam 133 edat grubu oluşturmuştur. Bu gruplarda belirgin bir kalıplaşma söz konusudur.

1.3.1.2.2.3.1. “Doğru” Edatıyla

“O” işaret zamiri, metinlerimizdeki 1 örnekte “doğru” sözcüğüyle edat grubu oluşturmuştur.

Biraz ilerde, büyük bir kayaya benzeyen iri bir beyazlık fark etti, *ona doğru* yürüdüğünde bunun ölü bir beyaz domuz olduğunu gördü, alnında, üçüncü bir göz gibi duran kırmızı bir delik vardı, kan küçük kulaklarının arasından akıp çimenlerin üzerinde kurumuştur. AA, 366.

1.3.1.2.2.3.2. “Gibi” Edatıyla

“O” işaret zamiri, metinlerdeki 1 örnekte “gibi” sözcüğüyle edat grubu oluşturmuştur.

Bu da işte *onun gibi* bir şey olsa gerek. BU, 8.

1.3.1.2.2.3.3. “İçin” Edatıyla

İncelenen metinlerde, “o” işaret zamirinin “için” edatıyla birlikte edat grubu oluşturduğu 19 örnek vardır. Bunlardan 10’u AA’dan, 9’u OP’den tespit edilmiştir.

Günahı herkes biliyor Mösyö Hikmet, *onun için* sevabı arıyoruz, *onun için* günahı böyle sakınıyor, en küçüğünün, en masum görünenin bile hayatımıza sızması için her gün dua edip Allah'a yakarıyoruz. AA, 23.

Maalesef vefat etti uzun zaman önce, evlendiğimizde yaşlıydı zaten, Baden-Baden'e de *onun için* giderdik. AA, 42.

Anlayacağınız arkadaşlar, ordu sahipsiz kalmış gözüküyor, Dersaadet içten içe kaynıyor, *onun için* Enver Bey'in ve diğer arkadaşların derhal memlekete dönmesi, vaziyete el koyması gerekiyor, aksi takdirde çok geç kalmış olacağız. AA, 176.

Bilirsiniz, Sadrazam Hazretleri'ni karar vermek daima biraz yorar, *onun için* ne karar vereceğine önce başkalarının karar vermesini bekler. AA, 294.

Hasan Efendi bu konuyu daha önce hiç düşünmemişti, *onun için* çok çabuk cevap verdi. AA, 300.

Askeri okula da zaten *onun için* yolladınız! OP, 167.

"İşte *onun için* size şunu soruyorum: Yeğenim kızınızla evlenmek istiyor. Siz razı mısınız?" OP, 174.

İşte komşu albaya *onun için* kızıyorum. OP, 385.

Kalabalığa katılamadığını düşünürken Herr Rudolph'u hatırladı, "İçime aklın ışığı düşmüş, *onun için* yabancıyım!" diye düşündü. OP, 394.

İsmet'in çocuklarının eğitimi için para ayrılmasını da *onun için* vasiyetnamesine yazdırmış. OP, 431.

AA:

23, 310, 357, 391, 391.

OP:

466, 487, 495, 593.

1.3.1.2.2.3.4. “İle” Edatıyla

İncelenen metinlerden sadece AA’da 1 defa “o” işaret zamiri, “ile” sözcüğüyle tamlayan durumu ekini alarak edat grubu oluşturmuştur.

Bu bahçede kendisinden ve güzelliğinden başka hiç kimseye yer yoktu, güzelliği onun için vazgeçemeyeceği bir âşık, asla bıkmıyacak bir sevgili gibiydi *onunla* kendi arasına başka bir şeyin girmesine tahammül edemiyordu. AA, 328.

1.3.1.2.2.3.5. “Kadar” Edatıyla

İncelen metinlerde, “o” işaret zamirinin en çok “kadar” edatıyla kullanıldığı görülmektedir. AA’da 26, BU’da 14, OP’de 58 örnek tespit edilmiştir.

Akşam didişmekten ne kadar hoşlandıysa sabah da alaycı bir konuşmadan *o kadar* sıkılacaktı ama Mihrişah Sultan sanki oğlunun bütün isteklerini hisseder gibi davranıyordu. AA, 419.

Dilevser buna *o kadar* durgun bir sesle cevap verdi ki, Hikmet Bey genç kızın kendisiyle alay mı ettiğini yoksa ciddi mi söylediğini anlayamadı. AA, 423.

Dilara Hanım'ın zarafeti, kibarlığı, görgüsü, inceliği, gücü, serveti, bütün bunlar, Dilevser'in sahipsiz bir bulut gibi dolaşan zekâsına çok kuvvetli bir çerçeve çizmiş, garip bir biçimde Dilevser'in kadınsı çekiciliğini Hikmet Bey'in gözünde daha da artırmıştı, Dilevser'le evlenebileceğini belki de ilk kez o gece *o kadar* kuvvetli bir biçimde düşünmüştü. AA, 463.

Bu gülümseme Hikmet Bey'e, Hediye'nin *o kadar* etkilenmeyeceğini, kendisinin korktuğu kadar acı çekmeyeceğini düşündürdü. AA, 466.

Geç gelen adalet insanın yırtılan güven duygusunu onarmaz, onaramaz ama yamar, belki yamar. Yalnızca *o kadar*. BU, 5.

Evet bilirsiniz. Hayatından hoşnut olan herkes sıkıcıdır. *O kadar* ki, onların canı hiç sıkılmaz! BU, 8.

Babam *o kadar* çok güldü ki, ona bu soruyu sorduğum için sevindiğini sandım. BU, 19.

Ağbisini çok seven bu kadın, eğer hala böyle küçük şeyleri düşünüyorsa, durum demek ki, *o kadar* kötü değildi. OP, 22.

"Ee, *o kadar* utanma!" dedi birden Nusret. OP, 27.

Anladığım kadarıyla, karşı çıkmayı *o kadar* ileri götürmüş ki, en sonunda yaşamaya bile karşı çıkar olmuş. OP, 46.

AA:

21, 23, 80, 119, 121, 135, 135, 142, 150, 150, 257, 273, 279, 324, 331, 350, 357, 400, 402, 405, 405, 411.

BU:

5, 19, 20, 23, 27, 46, 53, 53, 54, 61, 98.

OP:

59, 62, 80, 81, 81, 84, 107, 120, 138, 142, 151, 164, 168, 174, 192, 194, 197, 216, 229, 232, 233, 248, 249, 279, 280, 290, 293, 300, 329, 330, 331, 332, 359, 359, 359, 388, 392, 396, 417, 448, 459, 490, 499, 517, 520, 527, 530, 551, 556, 570, 578, 581, 588, 592, 605.

1.3.1.2.2.3.6. “Sonra” Edatıyla

İncelenen metinlerde, “o” işaret zamiri; AA’da 6, BU’da 5, OP’de de 3 olmak üzere toplam 14 defa “sonra” sözcüğüyle ayrılma durumu ekini alarak edat grubu oluşturmuştur.

Çok karışık, Padişah Hazretleri vaziyete hakim değil, biliyorsun Meclis açıldı, ama vaziyete hakim olan kimse de yok ortada, arkadaşların, meşrutiyeti ilan etmeyi düşünmüşler ama *ondan sonra* ne yapacaklarını düşünmemişler, hatta diyebilirim ki meşrutiyetin ilanı Padişah’tan ziyade sanki onları şaşırttı, hiçbir hazırlıkları yokmuş memleket idaresi için, her yana eskisinden beter bir başıbozukluk hakim... AA, 56.

O anda Hikmet Bey babasının bu sözüne aldırmadı ama *ondan sonra* hayatı boyunca ne zaman güzel bir şeyle karşılaşsa, o gün mana veremediği bu önemsiz cümleyi, buna büyük bir önem atfederek hatırladı. AA, 149.

Asıl *ondan sonraki* hamleleri düşünüyordu; hangileri tabancalarına davranacaktı, tabancasını çektiğinde ilk hangisini vurmalıydı. AA, 194.

İlk darbeye isyancıları ezemezsek, *ondan sonraki* her saat bizim aleyhimize işler, asker her an taraf değiştirebilir. AA, 317.

Araba öylesine korkunç bir gürültüyle infilak etti ki *ondan sonraki* her ânı Ragıp Bey hiçbir ses duymadan, dehşet verici bir sessizlik içinde izledi. AA, 335.

Ondan sonrası tam bir çılgınlıktı. AA, 410.

Ondan sonra gerçek her geçen gün daha uzak ve daha düşseldir artık. BU, 4.

Bak çıkar mı küçücük akrabalarına tecavüze yeltenen *ondan sonra*? BU, 131.

Ondan sonra çok soğukkanlıydım. BU, 155.

Ondan sonrasında hep soğukkanlı ve iradeli oldum. BU, 155.

Zaten *ondan sonra* da Ayşe’yi dün geceye kadar bir daha görmedim, ama Defne zaman zaman arayarak - sanki çok merak edermişim gibi- gruptakilerin son haliyle ilgili olarak beni haberdar ediyor; böylece Ayşe’nin otel projeleri aldığını ve işlerinin iyi olduğunu öğreniyordum. BU, 171.

Abdülhamit birazdan ya gidecek, ya ölecek. *Ondan sonra*... OP, 45.

Ondan sonra bu Jöntürkler’in önemi artacak. OP, 45.

Ya *ondan sonraki* mutfaklı, terlikli aile havasına dayanacak gücü kendimde bulabilecek miyim? OP, 375.

1.3.1.2.2.4. Yönelme, Bulunma ve Ayrılma Gruplarında “O” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “o” işaret zamirinin bulunma grubu içinde kullanıldığı 1 örnek vardır.

Peki, böylesi daha mı iyi diyeceksin, değil, *onda* da haklısın, memleketi kimin idare ettiği bile belli değil. AA, 115.

1.3.1.2.2.5. “O” İşaret Zamirinin Birleşik Fiil İçinde Kullanılması

İncelenen metinlerde, “o” işaret zamirinin birleşik fiil grubu içinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.3.1.2.2.6. “O” İşaret Zamirinin Ünlem Grubu İçinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “o” işaret zamirinin ünlem grubu içinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.3.1.2.2.7. İkileme Grupları İçinde “O” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde “o” işaret zamirinin ikileme grubu içinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.3.2. İşlevsel Özellikleri Bakımından “O” İşaret Zamiri

1.3.2.1. “O” İşaret Zamirinin Gönderim İşlevleri

1.3.2.1.1. Gönderimin Yönüne Göre

İncelenen metinlerde, “o” işaret zamiri ön gönderim işlevinde 3, art gönderim işlevinde 215, dış gönderim işlevinde de 8 defa kullanılmıştır.

1.3.2.1.1.1. Ön Gönderim

İncelenen metinlerde “o” işaret zamiri, AA’da 1, OP’de 2 olmak üzere toplam 3 defa ön gönderim işlevinde kullanılmıştır. “O” işaret zamirinin ön gönderim işlevinde kullanımının diğer gönderim türlerine göre daha sınırlı olduğu görülmektedir.

Benim inancım **odur** ki, *hürmet eden, hürmet görür...* AA, 387.

Sonra birden Atiye Hanım: "Ah, ne güzel anlattın Saitciğim dedi. "Ne güzel heyecanla anlattın; şeyi de anlatsana. **Onu** hep heyecanla anlatırsın. Rahmetli baban anlatırmış **onu** da. *Hani Abdülhamit, Kamil Paşa'yı azarlarken içeri haremağası girmiş de...* OP, 228.

1.3.2.1.1.2. Art Gönderim

Metinlerde, “o” işaret zamirinin AA’da 79, BU’da 33, OP’de 93 olmak üzere toplam 205 defa art gönderim işleviyle kullanıldığı görülmektedir. Bu sayısal verilerden hareketle yazınsal metinlerde, “o” işaret zamirinin temel gönderim işlevinin art gönderim işlevi olduğu rahatlıkla söylenebilir.

*Onu buraya ölüleri mi getirmişti, yoksa ölülerini buraya geldikten sonra mı bulmuştu, **onu** da bilmiyordu.* AA, 8.

Daima birisini sevmeye ve birisinden nefret etmeye muhtaç olan kalabalıkların bu iki duygusuna da cevap verip onların her zaman aç olan his dünyalarını varlığıyla doyuran bu çökük omuzlu adamın adımlarını sürüyüşünden, kendine ait olmayan bir kudret yayılıyor, *mirasçısı olduğu altı yüz yıllık bir tarih ve halifesi olduğu bin üç yüz yıllık bir din, onun varlığını, yer yer lekelenmiş de olsa hala ilahi bir ışıkla aydınlatıyor, sadece görünmesi bile insanları engel olamadıkları bir biçimde derinden etkiliyordu.* AA, 12.

Günahı herkes biliyor Mösyö Hikmet, onun için sevabı arıyoruz, onun için günahı böyle sakınıyor, en küçüğünün, en masum görünenin bile hayatımıza sızması için her gün dua edip Allah'a yakarıyoruz. AA, 23.

Nişantaşı'nda bir konak kiraladım sana, çok acele olduğu için belki içinde bir-iki eksiği olabilir, onu bizim kalfa kadınla halledersiniz, güzel, sakın bir yerde, geniş bir bahçesi var. AA, 55.

Ve ne zaman *anılar dolabı* açılrsa, yere saçılan bütün eski pişmanlıklar ve uğradığı bütün haksızlıklar gibi onu da görmezden gelir. BU, 5.

Yıllardır taşıdığım bu ağır sırrı açıklayacağım artık. Açıklayacağım, çünkü onun yaşamımı daha fazla çalmasına izin vermeyeceğim. BU, 5.

Aldıkları *bi tane buzdolabı*, onun taksidini de geciktirdiler bu ay. BU, 26

"Ziya'ya evim her zaman açık olacaktır!"

Peki biraz olsun ıslahat, ona da razı değil misin? OP, 44.

"Onu demiyorum, istediği zaman sana misafir gelsin, gitsin, istediğim o değil. OP, 73.

"*Hep benden kurtulmanın yollarını aradınız! Askeri okula da zaten onun için yolladınız!"* OP, 167.

AA:

12, 23, 31, 42, 56, 66, 67, 75, 79, 89, 94, 95, 97, 100, 100, 101, 115, 115, 116, 117, 118, 119, 119, 122, 140, 149, 163, 163, 175, 176, 178, 185, 188, 188, 194, 194, 197, 211, 212, 222, 236, 236, 236, 237, 237, 238, 245, 245, 247, 247, 247, 247, 247, 250, 280, 294, 300, 310, 310, 317, 318, 324, 328, 328, 335, 335, 352, 357, 365, 366, 374, 385, 386, 391, 391, 392, 413, 413, 416, 421, 437, 437, 439, 444, 448, 460, 460.

BU:

4, 8, 12, 22, 22, 25, 31, 46, 46, 46, 60, 60, 61, 61, 61, 61, 61, 67, 96, 103, 104, 117, 118, 131, 136, 149, 155, 155, 169, 171, 173.

OP:

45, 45, 46, 48, 54, 55, 61, 71, 74, 74, 94, 96, 114, 114, 117, 120, 131, 132, 132, 132, 132, 134, 134, 134, 138, 138, 163, 174, 181, 184, 228, 284, 297, 331, 346, 359, 365, 374, 381, 381, 385, 394, 395, 400, 404, 408, 408, 412, 431, 440, 457, 461, 466, 485, 487, 490, 492, 492, 495, 499, 499, 514, 518, 518, 518, 530, 555, 566, 570, 579, 581, 584, 593, 598, 598, 599, 600, 600, 602.

1.3.2.1.1.3. Dış Gönderim

Metinlerde, “bu” işaret zamirinin AA’da 2, OP’de de 6 olmak üzere toplam 8 defa dış gönderim işleviyle kullanıldığı görülmektedir.

Dilevser okuyor onu, kızım. AA, 41.

Sen onu tek başına çıkartamayacaksın galiba, yardım edeyim mi? AA, 69.

Ömer, Muhittin'e: "Ne o, suratından düşen bin parça," dedi. OP, 118.

"Çat burda çat kapı arkasında, nedir o?" dedi. OP, 120.

Nigan Hanım bağırdı: "Bırak onu, bırak üstünü kirleteceksin!" OP, 181.

Ne o, bozuldun mu? OP, 352.

"Oğlum ver bakayım onu!" dedi. OP, 366.

O nedir? OP, 437.

1.3.2.2. Gönderimde Bulunulan Yapının Türüne Göre

İncelenen metinlerde, “o” işaret zamiri 55 defa sözcüğe, 35 defa sözcük grubuna, 126 defa da cümle ve cümleciklere gönderimde bulunmuştur.

1.3.2.2.1. Sözcüğe Gönderim

İncelenen metinlerde, “o” işaret zamirinin AA’da 22, BU’da 16, OP’de de 17 olmak üzere toplam 55 defa sözcüğe gönderimde bulunduğu tespit edilmiştir.

Zamirlerin daha çok dış gönderim işleviyle kullanıldığı durumlarda, sözcüğe gönderimde bulunduğu görülmektedir.

Dilevser okuyor onu, kızım. AA, 41.

Damatlarından yakınmaktan pek hoşlanan kayınvalide hanımın Hasan Efendi'den söz açıldığında, Şeyh Efendi'ye duyurmadan söylediği gibi: "*Deve* de büyüktü ama onu sığa güderdi." AA, 101.

O, belki hayatı biliyordu, belki ölümden sonrasını, ahireti biliyordu ama *ölümü* bilmiyordu, ölümü biz biliyorduk, biz onu gördük. AA, 119.

Kapıyı çalmayacak olsa da *konağı* görmek, onun yakınından geçmek, o duvarların arkasında bulunduğunu bildiği kadının sıcaklığını hissetmek istiyordu. AA, 122.

Güzeldir *İzmir*, çok güzeldir. Ege'nin incisi derler ona. BU, 46.

Öte yandan onun etrafına saldırdığı sağlık ve bereket, güç ve canlılık duygusu beni büyülerdi. BU, 60.

Ama *Aşure*'nin afrodizyak olduğunu yıllar önce öğrenmiş olanlar onu uzun zaman tutkuyla, ihtirasla ve erotik bir iştahla yediler. BU, 173.

Ama, sen daha o *kadehi* bile bitirmedin! Onu bitir de sana da doldurayım. OP, 54.

Niye o *saatten* korkuyorum, onu kırabilirim de!" diye düşündü. OP, 499.

Gene *İtiraf*lar'a baktım, ama o ayaküstü karıştırılacak bir kitap değildir. OP, 518.

AA:

69, 119, 163, 163, 194, 211, 238, 247, 247, 247, 247, 247, 250, 328, 374, 391, 437, 437.

BU:

26, 46, 46, 60, 61, 61, 61, 61, 61, 67, 103, 149, 169.

OP:

96, 100, 120, 120, 138, 181, 181, 365, 366, 437, 440, 499, 530, 599.

1.3.2.2.2. Sözcük Gruplarına Gönderim

İncelenen metinlerde, “o” işaret zamirinin AA’da 27, BU’da 5, OP’de de 3 olmak üzere toplam 35 defa sözcük gruplarına gönderimde bulunduğu tespit edilmiştir.

Daima birisini sevmeye ve birisinden nefret etmeye muhtaç olan kalabalıkların bu iki duygusuna da cevap verip onların her zaman aç olan his dünyalarını varlığıyla doyuran bu çökük omuzlu adamın adımlarını sürüyüşünden, kendine ait olmayan bir kudret yayılıyor, *mirasçısı olduğu altı yüz yıllık bir tarih ve halifesi olduğu bin üç yüz yıllık bir din, onun* varlığını, yer yer lekelenmiş de olsa hala ilahi bir ışıkla aydınlatıyor, sadece görünmesi bile insanları engel olamadıkları bir biçimde derinden etkiliyordu. AA, 12.

Atletinin üstüne, *kol uçları eskilikten iplik iplik olmuş kirli bir gömlek* giymiş, onun üstüne de bir hayır sahibinin verdiği anlaşılan lacivert çuhadan bir yelek geçirmişti. Şalvarının yırtıkları beyaz bir iplikle acemice teyellenmişti. AA, 89.

Kocakarların yatıra çaput bağlaması gibi oldu biraz *bizim meşrutiyet, onu* bir dua gibi falan gördük galiba, duayı okuyacağız, Allah da meseleyi halledecek... AA, 115.

Biraz daha yürüdükten sonra, korkunç kükremeleriyle bütün bahçeyi inleyen aslanların kafeslerine geldiler, iki aslan, ağırbaşlı bir sinirlilikle kafeslerinin içinde volta atıyor, gelenlere aldırımıyordu; onların biraz ilerisinde *kahverengi, sarı, siyah çizgili kaplanların kafesi* duruyordu, onun içinde de iki kaplan uzanmıştı. AA, 140.

İnsanın yüzünde, *ruhunun ve bedeninin içini gösterecek böyle büyük pencereler* olunca, onun içi dışı bir olmak zorundadır. BU, 25.

O zaman *ilk cinsel deneyimimi* anlatmamın beni derinden üzeceğini hissederek, onu saklamış olduğumu anladım. BU, 104.

Gel bırak o *cinsellik ansiklopedisi* midir, nedir onu, gel bana. BU, 117.

Ömer birden: "Sana Montesquieu gibi *doğudan mektuplar* yazayım mı?" dedi. Şaşkınlıktı. "Yok, yok o İran'dan mektuplardır değil mi? OP, 138.

Bir *yol parası* vardı: Onu da iki yıl önce kaldırdık... OP, 408.

"Anlattım, anlatıyorum... Ben bu evin içinde huzursuzum... Sonra isimden de memnun değilim... *Yeni bir hayal...*" "Arıyor ve onu bulamıyorsun," diye Muhittin araya girdi. OP, 492.

AA:

31, 55, 67, 75, 94, 117, 178, 212, 222, 237, 245, 280, 310, 335, 365, 366, 385, 392, 413, 439, 448, 460, 460.

BU:

5, 31.

1.3.2.2.3. Cümlecik, Cümle veya Durumlara Gönderim

İncelenen metinlerde, “o” işaret zamirinin AA’da 41, BU’da 12, OP’de de 72 olmak üzere toplam 126 defa cümlecik, cümle veya durumlara gönderim gönderimde bulunduğu tespit edilmiştir.

Onu buraya ölüleri mi getirmişti, yoksa ölülerini buraya geldikten sonra mı bulmuştun, onu da bilmiyordu. AA, 8.

Günahı herkes biliyor Mösyö Hikmet, onun için sevabı arıyoruz, onun için günahı böyle sakınıyor, en küçüğünün, en masum görünenin bile hayatımıza sızması için her gün dua edip Allah'a yakarıyoruz. AA, 23.

Çok karışık, Padişah Hazretleri vaziyete hakim değil, biliyorsun Meclis açıldı, ama vaziyete hakim olan kimse de yok ortada, *arkadaşların, meşrutiyeti ilan etmeyi düşünmüşler* ama ondan sonra ne yapacaklarını düşünmemişler, hatta diyebilirim ki meşrutiyetin ilanı Padişah'tan ziyade sanki onları şaşırttı, hiçbir hazırlıkları yokmuş memleket idaresi için, her yana eskisinden beter bir başıbozukluk hakim... AA, 56.

Bu adamı kim tahrik edip de buralara gönderdi acaba, İttihatçılar mı tahrik ediyor acaba bunları, daha *sonra da Padişah mürtecileri tahrik ediyor diye benim üstüme yıkacaklar* da, onun hesabım mı yapıyorlar?.. AA, 97.

Baskıdan kurtulmak için evlenmek istemek, nasıl bir kurtuluştu, onu da bilmiyordum. BU, 118.

Gerçi bu memlekette eşcinsel olmaktan ya da eşcinsel olduğu sanılarak alay edilmekten korkmayan tek bir erkek var mı, onu da bilmiyorum. BU, 136.

Bir gecelik bir şeydi... Ayşe'yle sevişirken onun ne kadar deneyimsiz ve hazzı ıskalamış bir kadın olduğunu anlamıştım. Biraz acımıştım ona ama yardım edecek kadar ilgi duymuyordum. Bizimkisi yalnızca bir Bodrum yaz gecesinin rayihası, iyi bir

yemekle cinselliğin paylaşılan hazzı ama en çok kaybolmakta olan gençliğimize birlikte yaktığımız bir ağıttı. Zaten ondan sonra da Ayşe'yi dün geceye kadar bir daha görmedim, ama Defne zaman zaman arayarak - sanki çok merak edermişim gibi- gruptakilerin son haliyle ilgili olarak beni haberdar ediyor; böylece Ayşe'nin otel projeleri aldığını ve işlerinin iyi olduğunu öğreniyordum. BU, 171.

Annesi: "Çay hazır. Onu söyleyecektim!" dedi. OP, 184.

Birden döndü: "Şimdi bir satranca ne dersiniz, onu söyleyin?" OP, 284.

"Evet, hiç yoktan rüşvet almaşı çok çirkin bir şey!" dedi Refik.

Ömer: "Hayır, canım, onu demiyorum!" dedi. OP, 346.

AA:

42, 66, 79, 95, 115, 116, 118, 149, 175, 176, 185, 188, 188, 194, 197, 236, 236, 236, 237, 245, 294, 300, 310, 317, 318, 324, 328, 335, 352, 357, 386, 387, 391, 413, 416, 421, 444.

BU:

4, 8, 12, 22, 22, 96, 131, 155, 155.

OP:

44, 45, 45, 46, 48, 55, 61, 71, 74, 74, 94, 100, 100, 114, 114, 117, 118, 131, 132, 132, 132, 132, 134, 134, 134, 163, 167, 174, 228, 228, 228, 297, 331, 352, 359, 374, 381, 381, 385, 394, 395, 400, 404, 408, 412, 431, 457, 461, 466, 485, 487, 490, 492, 495, 514, 518, 518, 555, 566, 570, 579, 581, 584, 593, 598, 598, 600, 600, 602.

1.3.2.2. "O" İşaret Zamirinin Küçümseme/ Önemsememe İşlevi

"O" işaret zamiri ve bu zamirin çokluk biçimi olan "onlar" işaret zamiri, zaten Türkiye Türkçesinde 3. tekil şahıs zamiri olarak kullanılmaktadır. Çalışmada "o" sözcüğünün metin bağlamında da hareketle, şahıslar için kullanıldığı durumlar şahıs zamiri olarak değerlendirilmiştir. Bu nedenle söz konusu zamirin insanlar için kullanıldığı durumlar bu çalışmada incelenememiştir.

1.4. “Bunlar” İşaret Zamiri

1.4.1. Biçim Bilgisel Özellikleri Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri

1.4.1.1. Alabildiği Ekler Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri

1.4.1.1.1. Alabildiği Yapım Ekleri Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin yapım eki aldığı 1 örnek tespit edilmiştir.

Basit gerçekleri sonsuz bir kaygıya dönüştürmekte çok usta olan hayat, bütün ayakları bilinmezlikten oluşmuş bir örümcek gibi insanları belirsiz ve karmaşık sorulardan oluşmuş bir ağın içine hapseder, onların çırpınışlarını, ağlardan kurtulup sorulara cevap bulmak için kıvranışlarını zevkle izler, zalimliğini, insanların bunlardan heyecan duyacağına, *bunlarsız* sıkılacaklarına inanmaya kadar götürür. AA, 314.

1.4.1.1.2. Alabildiği Çekim Ekleri Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri

1.4.1.1.2.1. Alabildiği Ad Durumu Ekleri Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri

1.4.1.1.2.1.1. Belirtme Durumu Eki (+u)

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamiri, en çok belirtme durumu ekiyle kullanılmıştır. Söz konusu kullanımla ilgili AA’da 39, BU’da 11, OP’de 149 örnek olmak üzere toplam 199 örnek tespit edilmiştir.

Omzunda hayatı boyunca yağmurlu havalarda sızlayacak bir yara, içinde hiçbir zaman kaybolmayacak ölü bir keder ve bütün *bunları* örten, küçük ama canlı bir sevinçle evin yolunu tuttu. AA, 30.

Neyse, bırakalım şimdi *bunları*, neler yaşanacağını nasıl olsa hep birlikte göreceğiz, şimdi doğru bana gidelim, kalfa sevdiğin yemekleri hazırlattı, biz yemekleri yerken eşyalarını konağına yerleştirirler. AA, 56.

Bunları kapının önüne astıracağım Binbaşım...AA, 112.

Lafı uzatmayayım, şimdiki zamanda benim için *bunları* düşünmenin artık bir yararı yok. BU, 6.

Bir kere o, Çetin Öğretmen'in çocuğuydu, sonra babası derste bize adlarını ilk kez duyduğumuz o müthiş yazar ve şairleri okurken, onun *bunları* çoktan okumuş olduğunu hissediyor, içim gidiyordu. BU, 18.

Bunları soracak hiç kimse tanımıyordum ama yakında Çetin Öğretmen'in başına kötü şeyler geleceğini sezmiş, çok huzursuzlanmıştım. BU, 21.

Bunları hatırlamak, özellikle o Fransız ailesinin günlük hayatına benzer bir hayatı

kuracağını, günün ilk sigarasıyla dumanlanmış aklında canlandırmak çok hoştu. OP, 16.

Ama bütün *bunları* demesine rağmen ağbisinin bazı bakımlardan kendisinden daha üstün olduğunu da aklından geçiriyor, insanların onu daha sevimli, canayakın, güvenilir biri olarak gördüklerini de biliyordu, insanların ağbisini öyle görmelerinin nedenini de onun hiçbir sorumluluk ve yükümlülük almamasında buluyordu. OP, 24.

Ağbisinin bütün düşüncelerini anlamasına, onu sevmesine rağmen *bunları* neden ona gösteremediğini düşündü. OP, 34.

AA:

78, 140, 141, 163, 188, 190, 229, 229, 230, 234, 247, 255, 270, 309, 309, 326, 329, 344, 353, 357, 357, 362, 369, 369, 373, 380, 393, 406, 415, 418, 427, 428, 436, 436, 440, 462.

BU:

24, 41, 52, 53, 78, 78, 111, 112.

OP:

43, 44, 44, 44, 45, 46, 47, 51, 58, 66, 66, 69, 72, 73, 79, 79, 79, 80, 84, 84, 87, 87, 93, 96, 97, 116, 116, 116, 118, 124, 129, 129, 130, 130, 130, 130, 136, 138, 139, 148, 153, 161, 165, 170, 173, 173, 176, 177, 179, 184, 190, 215, 221, 221, 221, 223, 230, 233, 237, 239, 240, 245, 246, 247, 247, 255, 257, 257, 273, 276, 285, 286, 300, 301, 301, 301, 304, 309, 322, 322, 326, 333, 344, 352, 352, 364, 368, 369, 372, 372, 372, 380, 386, 405, 405, 407, 407, 407, 412, 413, 415, 416, 430, 436, 441, 441, 441,

442, 449, 455, 460, 460, 462, 462, 468, 473, 491, 492, 493, 494, 496, 500, 500, 501, 510, 511, 512, 519, 520, 543, 551, 562, 563, 563, 564, 570, 582, 591, 592, 593, 594, 594, 596, 601, 602, 606.

1.4.1.1.2.1.2. Yönelme Durumu Eki (+a)

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin yönelme durumu ekiyle kullanıldığı toplam 28 örnek vardır. Bunlardan 11’i AA’dan, 1’i BU’dan, 16’sı da OP’den tespit edilmiştir.

Bak burada pedalları var, *bunlara* basacaksın... AA, 138.

Değmez *bunlara* Hikmet. AA, 149.

Ragıp Bey'in aşk sandığı, elbette içinde Ragıp Bey'e duyduğu sevginin de büyük pay taşıdığı ama aslında kendi ahlakına, terbiye tarzına, 'kaçmaktan' nefret eden tabiatına ve biraz da aldırmazlığına ve büyük olayları izleme merakına dayanan bu kararın nelere yol açacağını bilse, bütün *bunlara* rağmen o kararı verir miydi. AA, 206.

Osman ise, bütün *bunlara* bakıp, Şeyh Efendi'ye, "Bir insanın verdiği kararın başka insanların hayatlarını değiştirmesi adalete uyar mı?" diye sormak isterdi. AA, 206.

Bunlara hep yabancı şairleri, yazarları okutuyo bu Çetin Öğretmen baba ya... BU, 19.

Rus-Japon savaşı hakkında yazılanları okudu, ama *bunlara* ilgi duymadı. OP, 15.

"Ben *bunlara* bir tüccar olarak karışmamak gerektiğini söylüyorum!" OP, 45.

Bunlara inanıyor. OP, 74.

Ben de *bunlara* vakit ayıramıyorum. OP, 115.

Bunlara izimi vurayım, bunları altüst edeyim... OP, 116.

AA:

99, 270, 390, 396, 398, 402, 468.

OP:

116, 272, 332, 415, 478, 489, 492, 563, 574, 591, 592.

1.4.1.1.2.1.3. Bulunma Durumu Eki (+da)

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin bulunma durumu ekiyle kullanıldığı toplam 2 örnek vardır. Her iki örnek de OP’den tespit edilmiştir.

Çünkü *bunlarda* şu idealizm denen şeyin zerresi yoktur. OP, 367.

Ne var *bunlarda*, nedir? OP, 526.

1.4.1.1.2.1.4. Ayrılma Durumu Eki (+dan)

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin ayrılma durumu ekiyle kullanıldığı toplam 27 örnek vardır. Bunlardan 9’u AA’dan, 18’i de OP’den tespit edilmiştir.

Gelecekle ilgili bütün kaygılara, hatta hayatının bile tehlikede olduğunu düşünmesine rağmen Reşit Paşa *bunlardan* söz etmeyi gereksiz buldu. AA, 54.

O güne dek insanları yalnızca kadınlarla erkekler ve zenginlerle fakirler olarak ayıran Mehpere Hanım, insanlar arasındaki farkların sadece *bunlardan* ibaret olmadığını, konuşmalar karşısında hissettiği öfkeyle anlıyordu. AA, 77.

Açıkça konuşulmayan aile sırları, hiç kim- senin anlayamadığı tuhaf bir sebatla evlerin içinde hayaletler gibi görünmeden hatta duyulmadan dolaşırlar, herkes, kimden ya da nereden duyduğunu bile fark etmeden *bunlardan* haberdar olurdu, Hikmet Bey’in hikayesi de sessizce yayılan o aile sırlarındandı. AA, 159.

Onların dünyadaki öbür çiftlerden farklı birçok yanı vardı, *bunlardan* biri de, böyle bir sevişmeden sonra biraz önce yaşananların sıcaklığını hâlâ taşıyan dağınık çarşafların arasına çekilip kendini uykuya benzer bir dalgınlığa bırakarak, biraz önceki dokunuşların sızısını taşıyan bedenini acelesiz bir rehavete teslim etmekten hoşlananın Konstantin olmasıydı, yatağı ilk terk eden ise, bir erkek gibi, her zaman Mehpere Hanım olurdu. AA, 272.

İsyancı askerlerin çoğu kışlalarda toplanmış, bir kısmı da kaçarak yaklaşmakta olan Hareket Ordusu’na katılmıştı. Padişah’ın bütün *bunlardan* haberi olduğunu

biliyordu Doktor; aklından her şeyi tarttığına, kazanamadığını anladığı için karşı yıkmadığına emindi. AA, 326.

Sonra, o konaklarda yaşayan paşalar da *bunlardan* atıştırıyor! OP, 30.

Sen de ye *bunlardan*! OP, 139.

Bunlardan biri kapının açıldığını duyunca döndü. OP, 208.

Bunlardan birkaçı saygılı, sakallı bir ihtiyarla konuşuyorlardı. OP, 211.

Avrupa'ya çıkan hangi insan, dünyanın biraz farkına varan hangi Türk *bunlardan* vazgeçebilir?.. OP, 225.

AA:

314, 393, 414, 428.

OP:

234, 234, 273, 280, 320, 320, 332, 332, 347, 366, 469, 533, 593.

1.4.1.1.2.1.5. Tamlayan Durumu Eki (+nun)

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin tamlayan durumu ekiyle kullanıldığı toplam 65 örnek vardır. Bunlardan 27’si AA’dan, 9’u BU’dan, 29’u da OP’den tespit edilmiştir.

Mehpare Hanım'ın şartsız teslim oluşu, onu teslim alan erkeği rahatlatmıyor, alabildiğine tedirgin ediyordu; Mehpare Hanım biraz söylene, yakınsa, sitem etse, şehre gitmemesini istese Konstantin kendisini daha iyi hissedecekti ama Mehpare Hanım *bunların* hiçbirini yapmıyordu. AA, 75.

Aslında *bunların* hiçbirine çok da fazla önem vermediği halde Hristiyanların sevinçlerinin kendisini onca öfkeliendirdiğini, dinlerin, devletlerin, sınırların insanların en mahrem ilişkilerinde bile kendilerine bir yer bulabildiklerini anladıktan sonra Mehpare Hanım toplantılara, davetlere gitmekten vazgeçti, köşke kapandı. AA, 79.

Karargah kapılarında, hatta karargahların içinde sarıklı, cüppeli mollalara rastlanıyordu; *bunların* çoğu Taşkışla'daki Selanik taburlarının kışlalarından ayrılmıyorlar, subayların aldırılmazlığından faydalanarak askerin kontrolünü ele geçiren çavuşlarla fısıfısı konuşup dualar okuyorlardı. AA, 109.

"*Bunların* tereyağı alacak paraları yok galiba, basmışlar zeytinyağını garipler, neyse dayının bakkalından taksitle maksitle veririz artık," demişti. BU, 13.

Bizi beğenmiyorlar ama cepleri boş, beş paraları yok *bunların*!" diye söylendi annem. BU, 20.

Bunların gözü paraya doymuyor valla. BU, 26.

Eşya anlaşılır gibi değildi, ama insan bütün *bunların* arasına kendi hayatını ve tasarılarını sığdırabiliyordu. OP, 65.

Ama kapı açılıp da Cevdet Bey karşısında Mari'nin telaşlı yüzünü görünce *bunların* hiçbirini yapamayacağını anladı. OP, 70.

Bütün *bunların* ötesine geçeceğim. OP, 93.

"Ah, *bunların* bu bitmeyen siyaseti!" diyen bir ifade takındı. OP, 123.

AA:

112, 115, 116, 140, 140, 142, 215, 257, 291, 296, 304, 309, 309, 315, 321, 333, 333, 342, 364, 386, 402, 407, 426, 432.

BU:

50, 50, 50, 140, 163, 165.

OP:

126, 129, 132, 132, 180, 194, 234, 313, 315, 342, 347, 361, 364, 373, 382, 409, 410, 425, 432, 432, 478, 493, 564, 570, 598.

1.4.1.1.2.1.6. Eşitlik Durumu Eki (+ca)

İncelenen metinlerde, "bunlar" işaret zamirinin eşitlik durumu ekini aldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.4.1.1.2.2. Alabildiği İyelik Ekleri Bakımından "Bunlar" İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, "bunlar" işaret zamirinin iyelik ekini aldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.4.1.2. Söz Dizimindeki Yeri Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri

1.4.1.2.1. Cümle Ögesi Olması Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri

1.4.1.2.1.1. “Bunlar” İşaret Zamirinin Yüklem Görevinde Kullanıldığı Durumlar

1.4.1.2.1.1.1. “Bunlar” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Geniş Zaman / Şimdiki Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamiri, geniş zaman / şimdiki zaman çekimiyle AA’da 1, OP’de 3 defa kullanılmıştır. Bu örneklerde, sadece üçüncü çoğul şahıs çekimlerine rastlanmıştır. İncelenen metinlerdeki 2 örnekte geniş zaman / şimdiki zamanın olumlu biçimi, 2 örnekte de olumsuz biçimi kullanılmıştır.

İlk bakışta onu huzursuzluk ve merak bu sessizliğe çekmiş gibi görünüyordu ama neden yalnızca *bunlar değil*. AA, 311.

Hayır, istediğim tam *bunlar* da *değil*, istediğim, bunlar benim olsun. OP, 116.

Hayatta önemli olanlar *bunlardır*. OP, 134.

Bütün gün yaptığım *bunlar*... OP, 241.

1.4.1.2.1.1.2. “Bunlar” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Belirli Geçmiş Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin belirli geçmiş zaman çekimiyle kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.4.1.2.1.1.3. “Bunlar” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Belirsiz Geçmiş Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin belirsiz geçmiş zaman çekimiyle kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.4.1.2.1.1.4. “Bunlar” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Şart Çekimiyle Yükleme Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin şart çekimiyle kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.4.1.2.1.2. “Bunlar” İşaret Zamirinin Özne Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin cümlede özne görevinde kullanıldığı toplam 138 örnek vardır. Bunlardan 31’i AA’dan, 18’i BU’dan, 89’ü de OP’den tespit edilmiştir.

Bütün *bunlar* ona bilmediği bir mutsuzluğu ama aynı zamanda bilmediği bir mutluluğu öğretiyordu. AA, 74.

Konstantin, tam olarak ne yaptığını bilmiyorum ama kahramanlığa heves etme, *bunlar* senin yapacağın işler değil. AA, 78.

Aslında *bunlar* da müşkül meseleler değil de, benim anladığım Talat asıl iktidar kavgasına dalıp birbirimize düşeriz diye endişe ediyor ki, düşünürsen pek de haksız sayılmaz... AA, 114.

Kötülük ve haksızlık konusuna gelince, bilirsiniz *bunlar* zaten çok erken yaşlarda öğreniliyor. BU, 4.

Ve bütün *bunlar* beni fena halde geriyor. BU, 10.

Kirayı bile zor ödüyor *bunlar*, bırak Alla'sen! BU, 27.

Bunlar, belli ki, sık sık kullanılıyor, sık sık yıkanıyor. OP, 26.

Bütün *bunlar* neden? OP, 35.

Birden, "Bütün *bunlar* paradan!" diye düşündü. OP, 35.

Bunlar burada ikiyüz yıl önce nasıl otururlarsa öyle oturuyorlar... OP, 35.

AA:

112, 138, 140, 140, 141, 147, 161, 176, 187, 223, 229, 230, 238, 243, 255, 266, 321, 366, 384, 388, 397, 398, 399, 401, 417, 436, 463, 468.

BU:

33, 34, 44, 65, 117, 128, 131, 137, 138, 145, 145, 145, 145, 146, 154.

OP:

38, 43, 44, 52, 57, 58, 83, 83, 88, 94, 95, 95, 103, 116, 127, 130, 130, 130, 131, 153, 160, 164, 166, 172, 182, 185, 186, 187, 211, 211, 216, 225, 232, 234, 257, 268, 269, 282, 285, 286, 300, 300, 311, 318, 324, 325, 330, 332, 340, 350, 370, 389, 399, 401, 405, 407, 407, 411, 418, 433, 454, 457, 459, 460, 461, 473, 476, 477, 483, 495, 516, 535, 561, 564, 570, 570, 574, 574, 584, 591, 593, 599, 599, 602, 603.

1.4.1.2.1.3. “Bunlar” İşaret Zamirinin Nesne Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, geçen belirtme durumu ekini almış “bunlar” işaret zamirlerinin hepsi, cümlede belirtili nesne görevinde kullanılmıştır. Söz konusu kullanımla ilgili AA’da 39, BU’da 11, OP’de 149 örnek olmak üzere toplam 199 örnek tespit edilmiştir.

Omzunda hayatı boyunca yağmurlu havalarda sızlayacak bir yara, içinde hiçbir zaman kaybolmayacak ölü bir keder ve bütün *bunları* örten, küçük ama canlı bir sevinçle evin yolunu tuttu. AA, 30.

Neyse, bırakalım şimdi *bunları*, neler yaşanacağını nasıl olsa hep birlikte göreceğiz, şimdi doğru bana gidelim, kalfa sevdiğin yemekleri hazırlattı, biz yemekleri yerken eşyalarını konağına yerleştirirler. AA, 56.

Bunları kapının önüne astıracağım Binbaşım... AA, 112.

Lafı uzatmayayım, şimdiki zamanda benim için *bunları* düşünmenin artık bir yararı yok. BU, 6.

Bir kere o, Çetin Öğretmen’in çocuğuydu, sonra babası derste bize adlarını ilk kez duyduğumuz o müthiş yazar ve şairleri okurken, onun *bunları* çoktan okumuş olduğunu hissediyor, içim gidiyordu. BU, 18.

Bunları soracak hiç kimse tanıımıyordum ama yakında Çetin Öğretmen’in başına kötü şeyler geleceğini sezmiş, çok huzursuzlanmışım. BU, 21.

Bunları hatırlamak, özellikle o Fransız ailesinin günlük hayatına benzer bir hayatı

kuracağını, günün ilk sigarasıyla dumanlanmış aklında canlandırmak çok hoştu. OP, 16.

Ama bütün *bunları* demesine rağmen ağbisinin bazı bakımlardan kendisinden daha üstün olduğunu da aklından geçiriyor, insanların onu daha sevimli, canayakın, güvenilir biri olarak gördüklerini de biliyordu, insanların ağbisini öyle görmelerinin nedenini de onun hiçbir sorumluluk ve yükümlülük almamasında buluyordu. OP, 24.

Ağbisinin bütün düşüncelerini anlamasına, onu sevmesine rağmen *bunları* neden ona gösteremediğini düşündü. OP, 34.

AA:

78, 140, 141, 163, 188, 190, 229, 229, 230, 234, 247, 255, 270, 309, 309, 326, 329, 344, 353, 357, 357, 362, 369, 369, 373, 380, 393, 406, 415, 418, 427, 428, 436, 436, 440, 462.

BU:

24, 41, 52, 53, 78, 78, 111, 112.

OP:

43, 44, 44, 44, 45, 46, 47, 51, 58, 66, 66, 69, 72, 73, 79, 79, 79, 80, 84, 84, 87, 87, 93, 96, 97, 116, 116, 116, 118, 124, 129, 129, 130, 130, 130, 130, 136, 138, 139, 148, 153, 161, 165, 170, 173, 173, 176, 177, 179, 184, 190, 215, 221, 221, 221, 223, 230, 233, 237, 239, 240, 245, 246, 247, 247, 255, 257, 257, 273, 276, 285, 286, 300, 301, 301, 301, 304, 309, 322, 322, 326, 333, 344, 352, 352, 364, 368, 369, 372, 372, 372, 380, 386, 405, 405, 407, 407, 407, 412, 413, 415, 416, 430, 436, 441, 441, 441, 442, 449, 455, 460, 460, 462, 462, 468, 473, 491, 492, 493, 494, 496, 500, 500, 501, 510, 511, 512, 519, 520, 543, 551, 562, 563, 563, 564, 570, 582, 591, 592, 593, 594, 594, 596, 601, 602, 606.

1.4.1.2.1.4. “Bunlar” İşaret Zamirinin Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamiri; yönelme durumu ekiyle 24, bulunma durumu ekiyle 2, ayrılma durumu ekiyle de 24 olmak üzere toplam 50 defa dolaylı tümleç görevinde kullanılmıştır.

1.4.1.2.1.4.1. “Bunlar” İşaret Zamirinin Yönelme Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin yönelme durumu ekini alarak dolaylı tümleç görevinde kullanıldığı toplam 25 örnek vardır. Bu örneklerden 8’i AA’dan, 1’i BU’dan, 16’sı da OP’den tespit edilmiştir.

Herkesi tembihle, zinhar tekkeden kimse katılmasın *bunlara*, onların hepsi bana emanet, bir tekini bile kaybedersem, bunun hesabı ruz-u mahşerde bana sorulur. AA, 99.

Bak burada pedalları var, *bunlara* basacaksın... AA, 138.

Osman ise, bütün *bunlara* bakıp, Şeyh Efendi'ye, "Bir insanın verdiği kararın başka insanların hayatlarını değiştirmesi adalete uyar mı?" diye sormak isterdi. AA, 206.

Bütün babalar gibi, Ragıp Bey'in de oğluna duyduğu duyguları isimlendirebilmesi, *bunlara* bir biçim verebilmesi için çevresinin yardımına ihtiyacı vardı ama o hemen hemen hiç evde olmadığından, içinde hissettiği sıcaklığı yerleşik bir sevgi biçimine sokabilecek zamanı olmamıştı. AA, 390.

Bunlara hep yabancı şairleri, yazarları okutuyo bu Çetin Öğretmen baba ya... BU, 19.

Rus-Japon savaşı hakkında yazılanları okudu, ama *bunlara* ilgi duymadı. 15

"Ben *bunlara* bir tüccar olarak karışmamak gerektiğini söylüyorum!" 45

Bunlara inanıyor. 74

Ben de *bunlara* vakit ayıramıyorum. 115

Bunlara izimi vurayım, bunları altüst edeyim... 116

AA:

149, 370, 398, 402.

OP:

116, 272, 332, 415, 478, 489, 492, 563, 574, 591, 592.

1.4.1.2.1.4.2. “Bunlar” İşaret Zamirinin Bulunma Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamiri, 2 defa bulunma durumu ekiyle kullanılmıştır. Her iki örnekte de dolaylı tümleç görevindedir. Her iki örnek de OP’den tespit edilmiştir.

Çünkü *bunlarda* şu idealizm denen şeyin zerresi yoktur. OP, 367.

Ne var *bunlarda*, nedir? OP, 526.

1.4.1.2.1.4.3. “Bunlar” İşaret Zamirinin Ayrılma Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin ayrılma durumu ekini alarak dolaylı tümleç görevinde kullanıldığı toplam 22 örnek vardır. Bu örneklerden 7’si AA’dan, 15’i de OP’den tespit edilmiştir.

Gelecekle ilgili bütün kaygılara, hatta hayatının bile tehlikede olduğunu düşünmesine rağmen Reşit Paşa *bunlardan* söz etmeyi gereksiz buldu. AA, 54.

Açıkça konuşulmayan aile sırları, hiç kimsenin anlayamadığı tuhaf bir sebatla evlerin içinde hayaletler gibi görünmeden hatta duyulmadan dolaşırlar, herkes, kimden ya da nereden duyduğunu bile fark etmeden *bunlardan* haberdar olurdu, Hikmet Bey’in hikayesi de sessizce yayılan o aile sırlarındandı. AA, 159.

Böyle lezzetli yemekleri hayatımda yemedim, ama bir ay *bunlardan* yersek tam hareme girecek kıvama ereriz. AA, 163.

İsyancı askerlerin çoğu kışlalarda toplanmış, bir kısmı da kaçarak yaklaşmakta olan Hareket Ordusu’na katılmıştı. Padişah’ın bütün *bunlardan* haberi olduğunu biliyordu Doktor; aklından her şeyi tarttığına, kazanamadığını anladığı için karşı çıkmadığına emindi. AA, 326.

O, kendini ve hayatı her an fark ediyor, bunları hiç unutamıyordu, bir keresinde Osman’a itiraf ettiği gibi: "Hayatı, insanları ve kendini unutmadan, *bunlardan* vazgeçmeye razı olmadan da aşk ortaya çıkmıyordu ne yazık ki." AA, 393.

Sonra, o konaklarda yaşayan paşalar da *bunlardan* atıştırıyor! OP, 30.

Sen de ye *bunlardan*! OP, 139.

Avrupa'ya çıkan hangi insan, dünyanın biraz farkına varan hangi Türk *bunlardan* vazgeçebilir?.. OP, 225.

Sıkıntın *bunlardan* mı kaynaklanıyor? OP, 234.

Şimdiye kadar yalnızca ikiyüzelli tane satan şiir kitabı aklına geldikçe bu ikiyüzlü ve küçümseyici yazıyı hatırlıyor, yazının bir kere bir meyhanede gördüğü yaşlı yazarını öfkeliendirecek bir şey yapıp yapmadığını araştırıyor, *bunlardan* bir sonuca varamadığı için şairliğinin ve hayatının başarısızlığa uğradığı sonucuna varıyor, aylardır içinde taşıdığı bu düşünce yoğunlaşınca bütün gün yaptığı gibi Beyoğlu'na çıkmayı tasarlıyordu. OP, 273.

AA:

314, 414, 428.

OP:

280, 320, 320, 332, 332, 337, 347, 366, 533, 593.

1.4.1.2.1.5. “Bunlar” İşaret Zamirinin Zarf Tümleci Olduğu Durumlar:

“Bunlar” işaret zamiri incelenen metinlerdeki 1 örnekte, “+sız” ekini alarak cümlede zarf tümleci görevinde kullanılmıştır.

Basit gerçekleri sonsuz bir kaygıya dönüştürmekte çok usta olan hayat, bütün ayakları bilinmezlikten oluşmuş bir örümcek gibi insanları belirsiz ve karmaşık sorulardan oluşmuş bir ağın içine hapseder, onların çırpınışlarını, ağlardan kurtulup sorulara cevap bulmak için kıvranışlarını zevkle izler, zalimliğini, insanların bunlardan heyecan duyacağına, *bunlarsız* sıkılacaklarına inanmaya kadar götürür. AA, 314.

1.4.1.2.2. Sözcük Grupları İçinde “Bunlar” İşaret Zamiri

1.4.1.2.2.1. İsim Tamlamalarında “Bunlar” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamiri, 61 defa isim tamlaması içinde kullanılmıştır. Bunlardan 24’ü AA’dan, 9’u BU’dan, 28’i de OP’dan tespit edilmiştir. 5 örnekte tamlayan durumu eki yerine “-dan” eki kullanılmış (AA, 272; OP, 208, 211, 234, 469), 1 örnekte ise tamlayan durumu eki almadan tamlama içinde yer almıştır (OP, 417). (İsim tamlamalarıyla ilgili diğer açıklamalar için Bk. 1.1.1.2.2.1. İsim Tamlamalarında “Bu” İşaret Zamiri)

Mehpare Hanım'ın şartsız teslim oluşu, onu teslim alan erkeği rahatlatmıyor, alabildiğine tedirgin ediyordu; Mehpare Hanım biraz söylense, yakınsa, sitem etse, şehre gitmemesini istese Konstantin kendisini daha iyi hissedecekti ama Mehpare Hanım *bunların* hiçbirini yapmıyordu. AA, 75.

Aslında *bunların* hiçbirine çok da fazla önem vermediği halde Hristiyanların sevinçlerinin kendisini onca öfkeliendirdiğini, dinlerin, devletlerin, sınırların insanların en mahrem ilişkilerinde bile kendilerine bir yer bulabildiklerini anladıktan sonra Mehpare Hanım toplantılara, davetlere gitmekten vazgeçti, köşke kapandı. AA, 79.

Onların dünyadaki öbür çiftlerden farklı birçok yanı vardı, *bunlardan* biri de, böyle bir sevişmeden sonra biraz önce yaşananların sıcaklığını hâlâ taşıyan dağınık çarşafın arasına çekilip kendini uykuya benzer bir dalgınlığa bırakarak, biraz önceki dokunuşların sızısını taşıyan bedenini acelesiz bir rehavete teslim etmekten hoşlananın Konstantin olmasıydı, yatağı ilk terk eden ise, bir erkek gibi, her zaman Mehpare Hanım olurdu. AA, 272.

Eğer onlar beni de İzmir'e götürseler, olurdu *bunların* hepsi. BU, 50.

Avizenin kıvrımları dışa dönük soru işareti şeklinde üç tane altın kaplama çıkıntısı vardı ve *bunların* yanlarından da kristal damlalar sarkardı. BU, 140.

Ve tabii *bunların* sonunda, bazen ortasında, arkadaş evlerinde ev sahibi anneler tarafından 'suçüstü' yakalanıp kovulmalar, park bekçilerince 'ahlaksızlar!' diye azarlanıp, sopayla kovalanmalar. BU, 163.

Eşya anlaşılır gibi değildi, ama insan bütün *bunların* arasına kendi hayatını ve tasarılarını sığdırabiliyordu. OP, 65.

Ama kapı açılıp da Cevdet Bey karşısında Mari'nin telaşlı yüzünü görünce *bunların* hiçbirini yapamayacağını anladı. OP, 70.

Bütün *bunların* ötesine geçeceğim. OP, 93.

Muhittin *bunlar* arasından bazılarını seçmişti. OP, 417.

AA:

109, 112, 115, 140, 187, 215, 257, 291, 296, 309, 309, 321, 333, 333, 342, 364, 386, 402, 407, 426, 432.

BU:

13, 20, 26, 50, 50, 165.

OP:

123, 126, 129, 132, 132, 180, 194, 208, 211, 234, 234, 313, 315, 342, 347, 361, 364, 373, 382, 409, 425, 432, 432, 469, 478, 493, 564, 570, 598.

1.4.1.2.2.2. Sıfat Tamlamalarında “Bunlar” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamiri, “bütün” sözcüğüyle birlikte ve “bütün” sözcüğünün sıfat durumunda olduğu 56 sıfat tamlaması içinde kullanılmıştır. Bunlardan 16’sı AA’dan, 6’sı BU’dan, 34’ü de OP’den tespit edilmiştir.

Omzunda hayatı boyunca yağmurlu havalarda sızlayacak bir yara, içinde hiçbir zaman kaybolmayacak ölü bir keder ve bütün *bunları* örten, küçük ama canlı bir sevinçle evin yolunu tuttu. AA, 30.

Bütün *bunlar* ona bilmediği bir mutsuzluğu ama aynı zamanda bilmediği bir mutluluğu öğretiyordu. AA, 74.

Ragıp Bey’in aşk sandığı, elbette içinde Ragıp Bey’e duyduğu sevginin de büyük pay taşıdığı ama aslında kendi ahlakına, terbiye tarzına, 'kaçmaktan' nefret eden tabiatına

ve biraz da aldırmazlığına ve büyük olayları izleme merakına dayanan bu kararın nelere yol açacağını bilse, bütün *bunlara* rağmen o kararı verir miydi. AA, 206.

Ve bütün *bunlar* beni fena halde geriyor. BU, 10.

Bütün *bunlar*, o küçük kiralık kasaba evine öyle bir zenginlik ve derinlik katmıştı ki, hepsi birbirine benzeyen ev, çarşı ve devlet dairelerine göre davranış kodları

olan kasabalıların buraya girince nasıl şaşıracağını tahmin edip, zevkle gülümsemekten kendimi alamamıştım. BU, 34.

Şimdi İstanbul'a dönmüş, sanki bütün *bunlar* olmamış, hiç gitmemişsin ve giderken bir şeyleri eksiltmemişsin gibi dikiliyorsun karşıma. BU, 65.

Ama bütün *bunları* demesine rağmen ağbisinin bazı bakımlardan kendisinden daha üstün olduğunu da aklından geçiriyor, insanların onu daha sevimli, canayakın, güvenilir biri olarak gördüklerini de biliyordu, insanların ağbisini öyle görmelerinin nedenini de onun hiçbir sorumluluk ve yükümlülük almamasında buluyordu. OP, 24.

Bütün *bunlar* neden? OP, 35.

Bütün *bunları* Cevdet Bey'e takındığı öğretmen tavrıyla, ama alçakgönüllülük ve sevgiyle anlattı. OP, 43.

Eşya anlaşılır gibi değildi, ama insan bütün *bunların* arasına kendi hayatını ve tasarılarını sığdırabiliyordu. OP, 65.

AA:

161, 206, 255, 270, 326, 369, 373, 397, 401, 415, 428, 432, 463.

BU:

111, 128, 145.

OP:

57, 79, 93, 93, 124, 164, 166, 179, 233, 244, 269, 272, 281, 285, 299, 299, 309, 338, 347, 366, 368, 372, 386, 389, 409, 411, 457, 473, 521, 543.

1.4.1.2.2.3. Edat Gruplarında “Bunlar” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “bunlar” zamiri, “gibi, için, ile, kadar, rağmen” edatlarıyla toplam 22 defa edat grubu oluşturmuştur.

1.4.1.2.2.3.1. Gibi Edatıyla

İncelenen metinlerde, OP’de “bunlar” işaret zamiri, 2 defa “gibi” edatıyla edat grubu oluşturmuştur.

Kimse ölümü düşünmüyor, insan ölümü düşünmeyince *bunlar gibi* rahat olabilir, korkmaz, endişelenemez. OP, 160.

Ömer: "Bir gün ben de *bunlar gibi* olacağım!" diye mırıldandı. OP, 172.

1.4.1.2.2.3.2. "İçin" Edatıyla

İncelenen metinlerde, OP'de, "bu" işaret zamirinin "için" edatıyla tamlayan durumu ekini alarak edat grubu oluşturduğu 3 örnek tespit edilmiştir.

Kanun-u Esasi yürürlüğe konsun, meclis açılsın, istibdat sona ersin, hürriyet gelsin, gerekiyorsa *bunlar için* Abdülhamit alaşağı edilsin. OP, 43.

Bunlar için! Ama hürriyetin olmadığı yerde bunlar da sınırlı. OP, 44.

Bunlar için mi? OP, 93.

1.4.1.2.2.3.3. "İle" Edatıyla

İncelenen metinlerde, "bu" işaret zamiri, 15 defa "ile" edatıyla tamlayan durumu ekini alarak edat grubu oluşturmuştur. Bunlardan 2'si AA'dan, 13'ü de OP'den tespit edilmiştir.

Siyaset, savaş, para... *Bunlarla* mı mesut olacaksınız? AA, 309.

Neden *bunlarla* alakadar olmuyorsunuz öyleyse? AA, 309.

Ömer'in *bunlarla* yetinmeyeceğini aklından geçirerek korktu. OP, 373.

Sonra ama, *bunlarla* çelişen tasarılar yapıyorsunuz. OP, 407.

Muhtar Bey, "Ben *bunlarla* ilgilenmiyorum," diye düşündü. OP, 432.

Valla, sen bunları ciddi mi yapıyorsun, yoksa *bunlarla* alay mı ediyorsun, anlamıyorum! OP, 563.

Ama kardeşim *bunlarla*, sen de biliyorsun herhalde, devrim olmaz! OP, 564.

"Bunlarla devrim yapılmazmış!" diye mırıldandı. OP, 569.

Hasan'a öfkeleni: "Nasıl cevap vermedim ona! Bunlarla." OP, 569.

"Bunlarla bir şey olacağı yok!" dedi İlknur. OP, 588.

Bunlarla ilgilenirsem, senin az önce söylediğin yanlışlığı yapacağım. OP, 593.

Hasan'a verelim, bir de *bunlarla* sanat dergisi çıkarsın... OP, 593.

Evet, cahilliğinden her şeyi *bunlarla* anlamaya çalışıyor... OP, 596.

Korkuyorum çünkü Hasan *bunlarla*, bu resimlerle devrim yapılamaz, derken galiba haklıydı. OP, 597.

Bunlarla uğraşmak aptallıktır. OP, 600.

1.4.1.2.2.3.4. “Kadar” Edatıyla

İncelenen metinlerde, 1 örnekte, “bunlar” zamiri “kadar” edatıyla birlikte kullanılmıştır.

Aslana ormanların hakimi derler Doktor, onlar ormanların hakimiyse bunlar da tabiatın kraliçesi, *bunlar kadar* güzel bir hayvan yoktur, hem güçlü hem güzeller, şu çizgilerine, gözlerine bak... AA, 141.

1.4.1.2.2.3.5. “Rağmen” Edatıyla

İncelenen metinlerde, 1 örnekte “bunlar” zamiri “rağmen” edatıyla birlikte kullanılmıştır.

Ragıp Bey'in aşk sandığı, elbette içinde Ragıp Bey'e duyduğu sevginin de büyük pay taşıdığı ama aslında kendi ahlakına, terbiye tarzına, 'kaçmaktan' nefret eden tabiatına ve biraz da aldırmazlığına ve büyük olayları izleme merakına dayanan bu kararın nelere yol açacağını bilse, bütün *bunlara rağmen* o kararı verir miydi. AA, 206.

1.4.1.2.2.4. Yönelme, Bulunma ve Ayrılma Gruplarında “Bunlar” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, 1 örnekte “bunlar” zamininin “ibaret” sözcüğüyle birlikte kısaltma grubu oluşturduğu görülmektedir.

O güne dek insanları yalnızca kadınlarla erkekler ve zenginlerle fakirler olarak ayıran Mehpare Hanım, insanlar arasındaki farkların sadece *bunlardan ibaret* olmadığını, konuşmalar karşısında hissettiği öfkeyle anlıyordu. AA, 77.

1.4.1.2.2.5. “Bunlar” İşaret Zamirinin Birleşik Fiil İçinde Kullanılması

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin birleşik fiil grubu içinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.4.1.2.2.6. “Bunlar” İşaret Zamirinin Ünlem Grubu İçinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin ünlem grubu içinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.4.1.2.2.7. İkileme Grupları İçinde “Bunlar” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin ikileme grubu içinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.4.2. İşlevsel Özellikleri Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri

1.4.2.1. “Bunlar” İşaret Zamirinin Gönderim İşlevleri

1.4.2.1.1. Gönderimin Yönüne Göre

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamiri art gönderim işlevinde 432, dış gönderim işlevinde ise 103 defa kullanılmıştır. Ön gönderim işlevinde kullanıldığı bir örnek ise tespit edilmemiştir.

1.4.2.1.1.1. Ön Gönderim

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin ön gönderim işlevinde kullanıldığı herhangi bir durum tespit edilmemiştir.

1.4.2.1.1.2. Art Gönderim

Metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin AA’da 113, BU’da 30, OP’de 289 olmak üzere toplam 432 defa art gönderim işleviyle kullanıldığı görülmektedir. Bu sayısal verilerden hareketle yazınsal metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin temel gönderim işlevinin art gönderim işlevi olduğu rahatlıkla söylenebilir.

*Omzunda hayatı boyunca yağmurlu havalarda sızlayacak bir yara, içinde hiçbir zaman kaybolmayacak ölü bir keder ve bütün **bunları** örten, küçük ama canlı bir sevinçle evin yolunu tuttu. AA, 30.*

*Gelecekle ilgili bütün kaygılara, hatta hayatının bile tehlikede olduğunu düşünmesine rağmen Reşit Paşa **bunlardan** söz etmeyi gereksiz buldu. AA, 54.*

Mehpare Hanım'ın şartsız teslim oluşu, onu teslim alan erkeği rahatlatmıyor, alabildiğine tedirgin ediyordu; *Mehpare Hanım biraz söylense, yakınsa, sitem etse, şehre gitmemesini istese* Konstantin kendisini daha iyi hissedecekti ama Mehpare Hanım **bunların** hiçbirini yapmıyordu. AA, 75.

Bir kere o, Çetin Öğretmen'in çocuğuydu, sonra *babası derste bize adlarım ilk kez duyduğumuz o müthiş yazar ve şairleri* okurken, onun **bunları** çoktan okumuş olduğunu hissediyor, içim gidiyordu. BU, 18.

Şiir konuştuğu zaman dinleyenleri sesindeki uzaklık ve sakinlikle etkiler, *çok şey bilen* ama **bunları** kendine saklayacağını hissettiren tavrıyla insanda çekingenlik yaratır, onu dinleyenler ister istemez dönüp dikkatle yüzüne bakma ihtiyacı duyarlardı. BU, 24.

*Yıllarca, sonraki bütün yıllarca bedelini ödemedim mi sanki? Evet, tabii. Ödedim ben. Peki yetişkinlerin, yöneticilerin ve kasabalıların bana inanması ve birkaç kitap yüzünden bir ailenin yaşamını yok etmesinin cezasını kim ödedi? Kim ödeyecek? Ne zaman, kim? **Bunları** da anlatacağım Şiir'e. BU, 52.*

*Avizenin kıvrımları dışa dönük soru işareti şeklinde üç tane altın kaplama çıkıntısı vardı ve **bunların** yanlarından da kristal damlalar sarkardı. BU, 140.*

*Sonra başlıklara göz gezdirdi. **Bomba olayı ile ilgili son gelişmeleri öğrendi. Rus-Japon savaşı hakkında yazılanları okudu,** ama **bunlara** ilgi duymadı. OP, 15.*

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığım, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi,

*yalın cümlelerle günlük hayatı anlatılan o güzel Fransız ailesi gibi bir aile ve eve duyduğu özlemi hatırladı. **Bunları** hatırlamak, özellikle o Fransız ailesinin günlük hayatına benzer bir hayatı kuracağını, günün ilk sigarasıyla dumanlanmış aklında canlandırmak çok hoştu. OP, 16.*

*Ağbisinin bütün düşüncelerini anlamasına, onu sevmesine rağmen **bunları** neden ona gösteremediğini düşündü. OP, 24.*

AA:

56, 74, 77, 78, 78, 79, 99, 109, 112, 112, 114, 115, 138, 138, 138, 140, 140, 147, 149, 159, 161, 163, 163, 176, 187, 187, 187, 190, 206, 206, 215, 223, 229, 229, 229, 230, 230, 234, 255, 255, 257, 270, 272, 291, 296, 304, 309, 309, 309, 309, 309, 309, 309, 311, 314, 314, 315, 321, 326, 326, 329, 333, 342, 344, 353, 357, 357, 362, 364, 366, 369, 369, 369, 370, 373, 380, 384, 386, 388, 390, 393, 393, 396, 397, 398, 398, 398, 401, 401, 402, 406, 407, 414, 415, 417, 418, 426, 426, 427, 428, 428, 432, 436, 436, 436, 440, 462, 462, 468, 468.

BU:

4, 6, 10, 21, 33, 34, 41, 44, 50, 50, 50, 65, 78, 78, 111, 128, 136, 138, 145, 145, 145, 145, 146, 154, 163, 165.

OP:

26, 30, 34, 35, 35, 38, 43, 43, 43, 43, 44, 44, 44, 44, 44, 45, 45, 46, 47, 51, 57, 58, 58, 65, 66, 66, 69, 70, 72, 73, 74, 79, 79, 79, 80, 83, 83, 84, 84, 87, 87, 93, 93, 93, 93, 95, 95, 96, 97, 115, 116, 116, 116, 116, 116, 118, 124, 126, 127, 129, 129, 129, 130, 130, 130, 130, 130, 130, 131, 132, 132, 136, 138, 139, 148, 153, 153, 161, 164, 165, 166, 170, 173, 173, 176, 177, 179, 180, 184, 185, 186, 190, 194, 208, 211, 211, 211, 215, 216, 221, 221, 221, 223, 225, 230, 232, 233, 234, 234, 234, 234, 237, 239, 240, 245, 246, 247, 247, 255, 257, 257, 257, 268, 269, 272, 273, 273, 276, 280, 282, 285, 285, 285, 286, 286, 300, 300, 300, 301, 301, 301, 304, 309, 311, 315, 318, 320,

320, 322, 322, 324, 325, 326, 330, 332, 332, 332, 333, 337, 340, 342, 344, 347, 347, 350, 352, 352, 361, 364, 364, 366, 368, 369, 370, 372, 372, 372, 373, 380, 382, 386, 389, 399, 405, 405, 405, 407, 407, 407, 407, 407, 407, 409, 410, 411, 412, 413, 415, 415, 416, 418, 425, 430, 432, 432, 432, 436, 441, 441, 441, 442, 449, 454, 455, 457, 459, 460, 460, 460, 461, 462, 462, 468, 469, 473, 473, 478, 478, 483, 489, 491, 492, 492, 493, 493, 494, 495, 496, 501, 510, 511, 512, 519, 520, 526, 533, 535, 543, 551, 561, 562, 563, 563, 564, 564, 564, 569, 569, 570, 570, 570, 570, 574, 582, 584, 591, 591, 591, 592, 592, 593, 593, 593, 593, 594, 596, 596, 598, 599, 600, 601, 602, 602, 603, 606.

1.4.2.1.1.3. Dış Gönderim

Metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin AA’da 12, BU’da 8, OP’de de 34 olmak üzere toplam 54 defa dış gönderim işleviyle kullanıldığı görülmektedir. Metinlerde, dış gönderim işlevinin daha çok karşılıklı konuşmaların olduğu bölümlerde geçtiği görülmektedir.

Çıldırдың mı sen mülazım, kimi astırıyorsun, senin adamların **bunlar**. AA, 112.

Bunlar yalnızca Afrika’da yaşar, bunları buraya zor zahmet getirttik... AA, 140.

Seni öldürürler **bunlar**. AA, 243.

Bunlar bu zabiti öldürecekler Doktor, derhal buna mani olmalıyız. AA, 266.

"**Bunların** tereyağı alacak paraları yok galiba, basmışlar zeytinyağını garipler, neyse dayının bakkalından taksitle maksitle veririz artık," demişti. BU, 13.

Bunlara hep yabancı şairleri, yazarları okutuyo bu Çetin Öğretmen baba ya... BU, 19.

Bizi beğenmiyorlar ama cepleri boş, beş paraları yok **bunların**! BU, 20.

Bir daha boşalttığı likör kadehine gülümseyerek baktı: "**Bunlar** da ne kadar küçük, insan içtiğini farketmiyor!" OP, 52.

"Ah, **bunların** bu bitmeyen siyaseti!" diyen bir ifade takındı. OP, 123.

Ömer: "Bir gün ben de **bunlar** gibi olacağım!" diye mırıldandı. OP, 172.

AA:

112, 140, 140, 140, 141, 142, 234, 243.

BU:

26, 27, 111, 131, 137.

OP:

38, 88, 103, 139, 160, 160, 172, 182, 187, 225, 313, 332, 367, 401, 433, 476, 477, 500, 500, 516, 563, 563, 564, 574, 574, 588, 593, 593, 594, 597, 599.

1.4.2.2. Gönderimde Bulunulan Yapının Türüne Göre

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamiri 102 defa sözcüğe, 109 defa sözcük grubuna, 275 defa da cümlecik, cümle veya durumlara gönderimde bulunmuştur.

1.4.2.2.1. Sözcüğe Gönderim

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin AA’da 24, BU’da 14, OP’de de 64 olmak üzere toplam 102 defa sözcüğe gönderimde bulunduğu tespit edilmiştir. Zamirlerin daha çok dış gönderim işleviyle kullanıldığı durumlarda, sözcüğe gönderimde bulunduğu görülmektedir.

Herkesi tembihle, zinhar tekkeden kimse katılmasın **bunlara**, onların hepsi bana emanet, bir tekini bile kaybedersem, bunun hesabı ruz-u mahşerde bana sorulur. AA, 99.

Ne oluyor mülazım efendi, niye **bunların** ayağına ip bağlıyorlar? AA, 112.

Aslana ormanların hakimi derler Doktor, onlar ormanların hakimiyse bunlar da tabiatın kraliçesi, **bunlar** kadar güzel bir hayvan yoktur, hem güçlü hem güzeller, şu çizgilerine, gözlerine bak... AA, 141.

Aferin süvarilere, bak, **bunlar** da bazen işe yarıyor. AA, 223.

"**Bunların** tereyağı alacak paraları yok galiba, basmışlar zeytinyağını garipler, neyse dayının bakkalından taksitle maksitle veririz artık," demişti. BU, 13.

Bunlara hep yabancı şairleri, yazarları okutuyo bu Çetin Öğretmen baba ya... BU, 19.

Yahu sakın **bunlar** dün gece bizden ayrıldıktan sonra buluşup, aşureyi ateşe koymasınlar? BU, 145.

Odayı inceledi: Bir masanın üstünde *leğenler, tabaklar, bardaklar* duruyordu. **Bunlar**, belli ki, sık sık kullanılıyor, sık sık yıkanıyor. OP, 26.

"Çocuk *bunlar*!" diye düşündü. OP, 330.

Yeni yapılan bir apartmanın tahta perdesine *afişler* yapıştırılmıştı. Şehrin her yerine birkaç gün önce yapıştırılmıştı **bunlar**. OP, 370.

AA:

112, 112, 115, 138, 138, 138, 140, 140, 140, 140, 142, 188, 215, 234, 243, 243, 266, 304, 414, 468.

BU:

18, 20, 26, 27, 111, 131, 137, 138, 145, 145, 146.

OP:

30, 38, 52, 66, 83, 87, 88, 103, 116, 123, 139, 160, 160, 172, 172, 180, 182, 187, 225, 225, 234, 257, 313, 318, 325, 332, 352, 352, 367, 399, 401, 412, 432, 433, 460, 476, 477, 501, 516, 526, 563, 563, 564, 564, 564, 569, 569, 574, 574, 574, 588, 592, 593, 593, 593, 593, 594, 596, 597, 599, 600.

1.4.2.2.2. Sözcük Gruplarına Gönderim

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin AA’da 58, BU’da 9, OP’de de 42 olmak üzere toplam 109 defa sözcük gruplarına gönderimde bulunduğu tespit edilmiştir.

Omzunda hayatı boyunca yağmurlu havalarda sızlayacak bir yara, içinde hiçbir zaman kaybolmayacak ölü bir keder ve bütün **bunları** örten, küçük ama canlı bir sevinçle evin yolunu tuttu. AA, 30.

Karargah kapılarında, hatta karargahların içinde sarıklı, *cüppeli mollalara* rastlanıyordu; **bunların** çoğu Taşkışla'daki Selanik taburlarının kışlalarından ayrılmıyorlar, subayların aldırılmazlığından faydalanarak askerin kontrolünü ele geçiren çavuşlarla fısıl fısıl konuşup dualar okuyorlardı. AA, 109.

Nasıl bizim hayatı manalandıran 'symbole'lerimiz olmadığını söyleyebilirsiniz, *halk ya da millet kelimeleri* bu kadar manasız mı geliyor size, hiçbir şey ifade etmiyor mu, ruhunuzda bir hareketlenme doğurmuyor mu **bunlar**? AA, 147.

Açıkça konuşulmayan aile sırları, hiç kimsenin anlayamadığı tuhaf bir sebatla evlerin içinde hayaletler gibi görünmeden hatta duyulmadan dolaşırlar, herkes, kimden ya da nereden duyduğunu bile fark etmeden **bunlardan** haberdar olurdu, Hikmet Bey'in hikayesi de sessizce yayılan o aile sırlarındandı. AA, 159.

Kötülük ve haksızlık konusuna gelince, bilirsiniz **bunlar** zaten çok erken yaşlarda öğreniliyor. BU, 4.

Şiir konuştuğu zaman dinleyenleri sesindeki uzaklık ve sakinlikle etkiler, *çok şey bilen* ama **bunları** kendine saklayacağını hissettiren tavrıyla insanda çekingenlik yaratır, onu dinleyenler ister istemez dönüp dikkatle yüzüne bakma ihtiyacı duyarlardı. BU, 24.

Evet, aynen öyle, artık *yol hikayeleri* satın alacak, sonra **bunları** derleyip satacaktım. BU, 78.

"Şu yaylara bak, *çelik yaylar*, **bunlar** iyi yaylanır!" dedi. OP, 38.

Kendisini onun yerine koyarak, bir an her şeyi onun gibi düşünmeye çalıştı ve *kendi dertleri, sabah dükkanda yaptıkları, o alıp saltığı mallar, onları iyi fiyatlarla alıp satmak için yazdığı mektuplar, söylediği sözler, bütün hayatı boyunca yaptığı küçük hesaplar, tasarılar*, her şey çirkin gözükte. **Bunları** unutmak için Nişantaşı'nda Nigan ile yaşayacağım!" diye düşündü. OP, 80.

Caminin ağzında *Nigan Hanım'ın akrabaları* vardı. Kravatlı, ceketli ve hepsi koyu elbiseli ve ağırbaşlı insanlardı **bunlar**. OP, 211.

AA:

77, 112, 140, 140, 161, 163, 176, 187, 229, 229, 229, 230, 234, 255, 255, 257, 272, 291, 296, 309, 309, 309, 309, 309, 309, 311, 321, 333, 362, 364, 366, 369, 369, 370, 373, 384, 386, 388, 390, 393, 393, 396, 398, 398, 398, 401, 406, 418, 426, 426, 428, 432, 462, 462.

BU:

41, 44, 78, 136, 140, 163.

OP:

15, 43, 44, 65, 93, 96, 116, 132, 132, 136, 185, 208, 211, 211, 268, 269, 324, 364, 364, 373, 405, 410, 425, 432, 449, 454, 460, 462, 469, 478, 478, 500, 500, 533, 551, 582, 584, 603, 606.

1.4.2.2.3. Cümlecik, Cümle veya Durumlara Gönderim

İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin AA’da 43, BU’da 15, OP’de de 217 olmak üzere toplam 275 defa cümlecik, cümle veya durumlara gönderim gönderimde bulunduğu tespit edilmiştir.

Mehpare Hanım'ın şartsız teslim oluşu, onu teslim alan erkeği rahatlatmıyor, alabildiğine tedirgin ediyordu; *Mehpare Hanım biraz söylense, yakınsa, sitem etse, şehre gitmemesini istese* Konstantin kendisini daha iyi hissedecekti ama Mehpare Hanım **bunların** hiçbirini yapmıyordu. AA, 75.

Konstantin, *tam olarak ne yaptığını bilmiyorum ama kahramanlığa heves etme, bunlar* senin yapacağın işler değil. AA, 78.

Ragıp Bey'in aşk sandığı, elbette içinde Ragıp Bey'e duyduğu sevginin de büyük pay taşıdığı ama aslında kendi ahlakına, terbiye tarzına, 'kaçmaktan' nefret eden tabiatına ve biraz da aldırmazlığına ve büyük olayları izleme merakına dayanan bu kararın nelere yol açacağını bilse, bütün bunlara rağmen o kararı verir miydi. AA, 206.

...Konstantin aniden geri çekiliveriyor ve küçük dokunuşlara dönüp yanağını yalıyordu ve ansızın gelen tokatın sesi sanki bütün kâinata yayılıyor, o sesle birlikte Mehpare Hanım'm kasıklarından beynine kızıl bir ateş yükseliyordu. Bütün bunları yaparken Konstantin bir yandan da kulağına neler yaptıklarını Rumca ve Türkçe fısıldıyordu. AA, 270.

Şaibeli şeyler de ne demek oluyordu? Neyin foyası çıkacaktı? Neden bize benzemeyen birine bir türlü ısınamıyor, ondan kuşkulanıyorduk? Bunları soracak hiç kimse tanıımıyordum ama yakında Çetin Öğretmen'in başına kötü şeyler geleceğini sezmiş, çok huzursuzlanmışım. BU, 21.

Oturma odasında yemek masasından başka iki küçük masa daha vardı ve üstleri daktilo, kitap, kalem, defterlerle tıka basa doluydu. Taşınırken içleri kitap dolu olan kutular üst üste dizilerek derme çatma bir kitaplık yaratılmış, kitapların bazıları bu

*raflara dizilmişti. Bütün **bunlar**, o küçük kiralık kasaba evine öyle bir zenginlik ve derinlik katmıştı ki, hepsi birbirine benzeyen ev, çarşı ve devlet dairelerine göre davranış kodları olan kasabalıların buraya girince nasıl şaşıracağım tahmin edip, zevkle gülümsemekten kendimi alamamıştım. BU, 34.*

*Sürgüne yolladın kendini. Belki de sürgün acısına gönüllendin. Şimdi İstanbul'a dönmüş, sanki bütün **bunlar** olmamış, hiç gitmemişsin ve giderken bir şeyleri eksiltmemişsin gibi dikiliyorsun karşıma. BU, 65.*

*Yediği şeylerin özelliklerinden sözetti. Annesinin yaptığı bir mantı vardı ki çok seviyordu. Bu mantının nasıl yapıldığını hatırlıyordu. Bütün **bunları** Cevdet Bey'e takındığı öğretmen tavrıyla, ama alçakgönüllülük ve sevgiyle anlattı. OP, 43.*

*İşte, Kanun-u Esasi yürürlüğe konsun, meclis açılsın, istibdat sona ersin, hürriyet gelsin, gerekiyorsa **bunlar** için Abdülhamit alaşağı edilsin. OP, 43.*

*Evlisin. Bir çocuğun var. Mühendissin. Seni fazla sıkıntıya sokan zor bir işin yok. Mutlu bir evde yaşıyorsun. Her şeyin, sevimli bir karın, birkaç arkadaşın, bir çevren, sakın bir günlük hayatın var... **Bunları** sana hatırlatan ben mi olacaktım? OP; 233.*

AA:

54, 56, 74, 78, 79, 114, 149, 163, 187, 190, 206, 230, 314, 314, 315, 326, 326, 329, 342, 344, 353, 357, 357, 369, 380, 397, 401, 402, 406, 407, 415, 417, 427, 428, 436, 436, 436, 440, 468.

BU:

6, 10, 33, 50, 50, 50, 52, 111, 128, 145, 154, 165.

OP:

16, 24, 34, 35, 35, 43, 44, 44, 44, 45, 45, 46, 47, 51, 57, 58, 58, 66, 69, 70, 72, 73, 74, 79, 79, 79, 83, 84, 84, 87, 93, 93, 93, 95, 95, 97, 115, 116, 116, 116, 118, 124, 126, 127, 129, 129, 129, 130, 130, 130, 130, 130, 130, 130, 131, 138, 139, 148, 153, 153, 161, 164, 165, 166, 170, 173, 173, 176, 177, 179, 184, 186, 190, 194, 215, 216, 221, 221, 221, 223, 230, 232, 234, 234, 234, 237, 239, 240, 245, 246, 247, 247, 255, 257, 257, 272, 273, 273, 276, 280, 282, 285, 285, 285, 286, 286, 300, 300, 300, 301, 301, 301, 304, 309, 311, 315, 320, 320, 322, 322, 326, 332, 332, 332, 333, 337, 340, 342, 344, 347, 347, 350, 361, 366, 368, 369, 372, 372, 372, 373, 380, 382, 386, 389, 405, 405, 407, 407, 407, 407, 407, 407, 409, 411, 413, 415, 415, 416, 418, 430, 432, 436, 441, 441, 441, 442, 455, 457, 459, 460, 461, 462, 468, 473, 473, 483, 489, 491,

492, 492, 493, 493, 494, 495, 496, 510, 511, 512, 519, 520, 535, 543, 561, 562, 563, 563, 564, 570, 570, 570, 570, 591, 591, 591, 593, 593, 594, 596, 598, 599, 601, 602, 602.

1.4.2.2. “Bunlar” İşaret Zamirinin Küçümseme/ Önemsememe İşlevi

“Bunlar” işaret zamiri, nesnelere ve durumlara gönderim yapmanın dışında insanlar için de kullanılır. “Bunlar” işaret zamiri, insanlar için kullanıldığı bazı cümlelerde bahsedilen kişinin küçümsemediğini, önemsenmediğini gösterir. İncelenen metinlerde, “bunlar” işaret zamirinin söz konusu kullanımıyla ilgili 30 durum tespit edilmiştir.

Bunları kapının önüne astıracağım Binbaşım... AA, 112.

O Derviş Vahdeti nabekarı şimdi bir İttihad-ı Muhammedi Cemiyeti diye mürteci bir teşkilat kurdu, geçen gün okudum gazetede, ellinci alay olduğu gibi aza yazılmış **bunların** cemiyetine... AA, 115.

Bunları Padişah melunu tahrik ediyor, dedi. AA, 247.

Bazen bizim bunak acaba **bunlardan** daha mı yürekliydi diye düşünmüyor değilim. AA, 414.

"**Bunların** tereyağı alacak paraları yok galiba, basmışlar zeytinyağını garipler, neyse dayının bakkalından taksitle maksitle veririz artık," demişti. BU, 13.

Bizi beğenmiyorlar ama cepleri boş, beş paraları yok **bunların!**" diye söylendi annem. BU, 20.

Bunların gözü paraya doymuyor valla. BU, 26.

İnsan **bunların** arasında, kızma ama ve o senin güzel karınla nasıl alçakgönüllü olabilir ki?.. OP, 132.

En özgürleri de **bunlar!** OP, 332.

Bunlar sünnetçilerle ortak çalışıyor galiba... OP, 476.

AA:

112, 112, 112, 176, 215, 233, 243, 266, 398, 399, 468.

BU:

27, 131, 137.

OP:

83, 123, 132, 160, 313, 477.

1.5. “Şunlar” İşaret Zamiri

1.5.1. Biçim Bilgisel Özellikleri Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri

1.5.1.1. Alabildiği Ekler Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri

1.5.1.1.1. Alabildiği Yapım Ekleri Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri

Araştırma malzemesi olan metinlerde, “şunlar” işaret zamirinin yapım eki aldığı bir örneğe rastlanmamıştır.

1.5.1.1.2. Alabildiği Çekim Ekleri Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri

1.5.1.1.2.1. Alabildiği Ad Durumu Ekleri Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri

1.5.1.1.2.1.1. Belirtme Durumu Eki (+u)

İncelenen metinlerde, “şunlar” işaret zamirinin belirtme durumu ekiyle kullanıldığı bir örnek yoktur.

1.5.1.1.2.1.2. Yönelme Durumu Eki (+a)

İncelenen metinlerde, “şunlar” zamirinin yönelme durumu ekiyle kullanıldığı toplam 6 örnek vardır. Bunlardan 4’ü OP’den, 2’si de AA’dan tespit edilmiştir.

Şunlara bak Doktor, ne kadar güzeller. Padişah her birini teker teker eline alıp tartıyor, kaldırıp karşı duvara nişan alıyor, boş tabancada tetik düşürüyordu. AA, 93.

Şunlara bak Doktor, nasıl bağıyorlar... Şu beyaz ligornlar var ya, bunların bir yumurtası olur nah şu yumruğum büyüklüğünde, her sabah bunların yumurtalarından bir tane yerim, ben, bilirsin, yağ yemem kahvaltılarında, yağ vücudu ağırlaştırır lakin yumurta bünyeyi güçlendirir, sen de sabahları bir yumurta mutlaka ye Doktor. AA, 139.

Cevdet Bey elini öptürürken: "Bak hele *şunlara*!" dedi. OP, 120.

"Vay, *şunlara* bak!.. Biz de öğrenemedik şu Fransızcayı..." OP, 466.

Baksana *şunlara*. Elbisenin ayrıntıları, kareler, mendilin kıvrımları. OP, 584.

"Hala aynı şey!" dedi Ahmet. "Bir çıkış *şunlara* yahu!" OP, 587.

1.5.1.1.2.1.3. Bulunma Durumu Eki (+da)

İncelenen metinlerde, “şunlar” işaret zamirinin bulunma durumu ekini aldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.5.1.1.2.1.4. Ayrılma Durumu Eki (+dan)

İncelenen metinlerden sadece OP’de, “şunlar” işaret zamirinin ayrılma durumu ekini aldığı 1 örneğe rastlanmıştır.

Şunlardan birkaç tane yürütsem Hasan'lar altı ay dergi çıkarır! OP, 569.

1.5.1.1.2.1.5. Tamlayan Durumu Eki (+nun)

İncelenen metinlerde, sadece AA’da “şunlar” zamirinin tamlayan durumu ekini aldığı 1 örneğe rastlanmıştır.

Allah'ın işine kulun aklı hiç ermez Doktor, bir eliyle veriyorsa bir başka eliyle alır, *şunların* güzelliğine bak, gel gelelim seslerine ne diyeceksin, duymaya tahammül edemezsin, bir de el kadar gösterişsiz bülbülü düşün, dinlemeye kıyamazsın, buna güzelliği veren Allah sesi bülbüle vermiş. AA, 140.

1.5.1.1.2.1.6. Eşitlik Durumu Eki (+ca)

İncelenen metinlerde, “şunlar” zamirinin eşitlik durumu ekini aldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.5.1.1.2.2. Alabildiği İyelik Ekleri Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “şunlar” zamirinin iyelik ekini aldığı herhangi bir örnek yoktur. Bu durum, işaret zamirlerinin isim tamlamalarında tamlanan durumda olmaya elverişli olmamalarıyla açıklanabilir.

1.5.1.2. Söz Dizimindeki Yeri Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri

1.5.1.2.1. Cümle Ögesi Olması Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri

1.5.1.2.1.1. “Şunlar” İşaret Zamirinin Yüklem Görevinde Kullanıldığı Durumlar

1.5.1.2.1.1.1. “Şunlar” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Geniş Zaman / Şimdiki Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, “şunlar” işaret zamiri 1 örnekte ek fiilin geniş zaman / şimdiki zaman üçüncü tekil şahıs çekimiyle kuvvetlendirme ve ihtimal ekini alarak kullanılmıştır.

Bunun nedenleri *şunlardır*. Yani yazara göre *şunlardır*... Bana göre? Bana göre bunlar iyi şeylerdir ve bizde de olsaydı iyi olurdu. OP, 459.

1.5.1.2.1.1.2. “Şunlar” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Belirli Geçmiş Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, “şunlar” zamirinin ek fiilin belirli geçmiş zaman çekimiyle yüklem olduğu herhangi bir örnek yoktur.

1.5.1.2.1.1.3. “Şunlar” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Belirsiz Geçmiş Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, “şunlar” zamirinin ek fiilin belirsiz geçmiş zaman çekimiyle yüklem olduğu herhangi bir örnek yoktur.

1.5.1.2.1.1.4. “Şunlar” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Şart Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, “şunlar” zamirinin ek fiilin şart çekimiyle yüklem olduğu herhangi bir örnek yoktur.

1.5.1.2.1.2. “Şunlar” İşaret Zamirinin Özne Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, “şunlar” işaret zamiri 1 defa özne görevinde kullanılmıştır.

Şunlar yapılabilir: Bir: Program ve disiplinle uzun bir süre okumak; iki: Birşeyler yazmaya kalkışmak; üç: Şirketteki payımı Osman'a satıp, evden ayrılıp, mühendislik yapmak; dört: Perihan ile bir Avrupa seyahatine çıkmak. OP, 218.

1.5.1.2.1.3. “Şunlar” İşaret Zamirinin Nesne Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, “şunlar” zamirinin cümlede nesne görevinde kullanıldığı bir örnek yoktur.

1.5.1.2.1.4. “Şunlar” İşaret Zamirinin Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “şu” işaret zamiri, yönelme durumu ekiyle 6, ayrılma durumu ekiyle de 1 defa dolaylı tümleç görevinde kullanılmıştır.

1.5.1.2.1.4.1. “Şunlar” İşaret Zamirinin Yönelme Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “şunlar” zamiri, 6 defa yönelme durumu ekini alarak cümlede dolaylı tümleç görevine kullanılmıştır. Söz konusu kullanımla ilgili, OP’den 4, AA’dan da 2 örnek tespit edilmiştir.

Şunlara bak Doktor, ne kadar güzeller. Padişah her birini teker teker eline alıp tartıyor, kaldırıp karşı duvara nişan alıyor, boş tabancada tetik düşürüyordu. AA, 93.

Şunlara bak Doktor, nasıl bağıyorlar... Şu beyaz ligornlar var ya, bunların bir yumurtası olur nah şu yumruğum büyüklüğünde, her sabah bunların yumurtalarından bir tane yerim, ben, bilirsin, yağ yemem kahvaltılarında, yağ vücudu ağırlaştırır lakin yumurta bünyeyi güçlendirir, sen de sabahları bir yumurta mutlaka ye Doktor. AA, 139.

Cevdet Bey elini öptürürken: "Bak hele *şunlara*!" dedi. OP, 120.

"Vay, *şunlara* bak!.. Biz de öğrenemedik şu Fransızca'yı..." OP, 466.

Baksana *şunlara*. Elbisenin ayrıntıları, kareler, mendilin kıvrımları. OP, 584.

"Hala aynı şey!" dedi Ahmet. "Bir çıkış *şunlara* yahu!" OP, 587.

1.5.1.2.1.4.2. “Şunlar” İşaret Zamirinin Bulunma Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “şunlar” işaret zamirinin bulunma durumu ekini alarak dolaylı tümleç görevinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.5.1.2.1.4.3. “Şu” İşaret Zamirinin Ayrılma Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “şunlar” işaret zamiri 1 defa ayrılma durumu ekini alarak dolaylı tümleç görevinde kullanılmıştır.

Şunlardan birkaç tane yürütsem Hasan'lar altı ay dergi çıkarır! OP, 569.

1.5.1.2.1.5. “Şunlar” İşaret Zamirinin Zarf Tümleci Olduğu Durumlar:

İncelenen metinlerde, “şunlar” işaret zamirinin zarf tümleci görevinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.5.1.2.2. Sözcük Grupları İçinde “Şunlar” İşaret Zamiri

1.5.1.2.2.1. İsim Tamlamalarında “Şunlar” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “şunlar” zamirinin isim tamlaması içinde kullanıldığı 1 örnek vardır.

Allah'ın işine kulun aklı hiç ermez Doktor, bir eliyle veriyorsa bir başka eliyle alır, *şunların* güzelliğine bak, gel gelelim seslerine ne diyeceksin, duymaya tahammül edemezsin, bir de el kadar gösterişsiz bülbülü düşün, dinlemeye kıyamazsın, buna güzelliği veren Allah sesi bülbüle vermiş. AA, 140.

1.5.1.2.2.2. Sıfat Tamlamalarında “Şunlar” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “şunlar” zamirinin sıfat tamlaması oluşturduğu herhangi bir örnek yoktur.

1.5.1.2.2.3. Edat Gruplarında “Şunlar” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “şunlar” zamirinin edat grubu oluşturduğu herhangi bir örnek yoktur.

1.5.1.2.2.4. Yönelme, Bulunma ve Ayrılma Gruplarında “Şunlar” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “şunlar” işaret zamirinin yönelme, bulunma ve ayrılma grubu içinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.5.1.2.2.5. “Şunlar” İşaret Zamirinin Birleşik Fiil İçinde Kullanılması

İncelenen metinlerde, “şunlar” işaret zamirinin birleşik fiil grubu içinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.5.1.2.2.6. “Şunlar” İşaret Zamirinin Ünlem Grubu İçinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “şunlar” işaret zamirinin ünlem grubu içinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.5.1.2.2.7. İkileme Grupları İçinde“Şunlar” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “şunlar” işaret zamirinin ikileme grubu içinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.5.2. İşlevsel Özellikleri Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri

1.5.2.1. “Şunlar” İşaret Zamirinin Gönderim İşlevleri

1.5.2.1.1. Gönderimin Yönüne Göre

İncelenen metinlerde, “şunlar” işaret zamiri ön gönderim işlevinde 3, dış gönderim işlevinde 8 defa kullanılmıştır. Metinlerde, “şunlar” işaret zamirinin art gönderim işlevinde kullanıldığı bir örneğe ise rastlanmamıştır.

1.5.2.1.1.1. Ön Gönderim

İncelenen metinlerde “şunlar” işaret zamiri, sadece OP’de 3 defa ön gönderim işlevinde kullanılmıştır.

Sunlar yapılabilir: *Bir: Program ve disiplinle uzun bir süre okumak; iki: Birşeyler yazmaya kalkışmak; üç: Şirketteki payımı Osman'a satıp, evden ayrılıp, mühendislik yapmak; dört: Perihan ile bir Avrupa seyahatine çıkmak.* OP, 218.

Bunun nedenleri **sunlardır**. *Yani yazara göre şunlardır... Bana göre? Bana göre bunlar iyi şeylerdir ve bizde de olsaydı iyi olurdu.* OP, 459.

Bunlar **sunlardı**: *Akıl, denge, uyum, evci ve başka şeyler...* OP, 460.

1.5.2.1.2. Art Gönderim

İncelenen metinlerde, “şunlar” işaret zamirin art gönderim işlevinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.5.2.1.3. Dış Gönderim

Metinlerde, “şunlar” işaret zamirinin AA’da 3, OP’de de 5 olmak üzere toplam 8 defa dış gönderim işleviyle kullanıldığı görülmektedir.

Sunlara bak Doktor, ne kadar güzeller. Padişah her birini teker teker eline alıp tartıyor, kaldırıp karşı duvara nişan alıyor, boş tabancada tetik düşürüyordu. AA, 93.

Sunlara bak Doktor, nasıl bağıyorlar... Şu beyaz ligornlar var ya, bunların bir yumurtası olur nah şu yumruğum büyüklüğünde, her sabah bunların yumurtalarından bir tane yerim, ben, bilirsin, yağ yemem kahvaltılarında, yağ vücudu ağırlaştırır lakin yumurta bünyeyi güçlendirir, sen de sabahları bir yumurta mutlaka ye Doktor. AA, 139.

Allah'ın işine kulun aklı hiç ermez Doktor, bir eliyle veriyorsa bir başka eliyle alır, **sunların** güzelliğine bak, gel gelelim seslerine ne diyeceksin, duymaya tahammül edemezsin, bir de el kadar gösterişsiz bülbülü düşün, dinlemeye kıyamazsın, buna güzelliği veren Allah sesi bülbüle vermiş. AA, 140.

Cevdet Bey elini öptürürken: "Bak hele **sunlara**!" dedi. OP, 120.

"Vay, **sunlara** bak!.. Biz de öğrenemedik şu Fransızcayı..." OP, 466.

Sunlardan birkaç tane yürütsem Hasan'lar altı ay dergi çıkarır! OP, 569.

Baksana **sunlara**. Elbisenin ayrıntıları, kareler, mendilin kıvrımları. OP, 584.

"Hala aynı şey!" dedi Ahmet. "Bir çıkış **sunlara** yahu!" OP, 587.

1.5.2.1.2. Gönderimde Bulunulan Yapının Türüne Göre

İncelenen metinlerde, “şunlar” işaret zamiri 8 defa sözcüğe, 2 defa sözcük grubuna, 1 defa da cümlecik, cümle veya durumlara gönderimde bulunmuştur.

1.5.2.1.2.1. Sözcüğe Gönderim

İncelenen metinlerde “şunlar” işaret zamirinin dış gönderim işleviyle kullanıldığı durumların tümünde, sözcüğe gönderimde bulunduğu tespit edilmiştir.

Sunlara bak Doktor, ne kadar güzeller. Padişah her birini teker teker eline alıp tartıyor, kaldırıp karşı duvara nişan alıyor, boş tabancada tetik düşürüyordu. AA, 93.

Sunlara bak Doktor, nasıl bağıyorlar... Şu beyaz ligornlar var ya, bunların bir yumurtası olur nah şu yumruğum büyüklüğünde, her sabah bunların yumurtalarından bir tane yerim, ben, bilirsin, yağ yemem kahvaltılarında, yağ vücudu ağırlaştırır lakin yumurta bünyeyi güçlendirir, sen de sabahları bir yumurta mutlaka ye Doktor. AA, 139.

Allah'ın işine kulun aklı hiç ermez Doktor, bir eliyle veriyorsa bir başka eliyle alır, **sunların** güzelliğine bak, gel gelelim seslerine ne diyeceksin, duymaya tahammül edemezsin, bir de el kadar gösterişsiz bülbülü düşün, dinlemeye kıyamazsın, buna güzelliği veren Allah sesi bülbüle vermiş. AA, 140.

Cevdet Bey elini öptürürken: "Bak hele **sunlara**!" dedi. OP, 120.

"Vay, **sunlara** bak!.. Biz de öğrenemedik şu Fransızcayı..." OP, 466.

Sunlardan birkaç tane yürütsem Hasan'lar altı ay dergi çıkarır! OP, 569.

Baksana **sunlara**. Elbisenin ayrıntıları, kareler, mendilin kıvrımları. OP, 584.

"Hala aynı şey!" dedi Ahmet. "Bir çıkış **sunlara** yahu!" OP, 587.

1.5.2.1.2.2. Sözcük Gruplarına Gönderim

Metinlerde, “şunlar” işaret zamirinin sözcük grubuna gönderimde bulunduğu 2 örnek tespit edilmiştir.

Sunlar yapılabilir: *Bir: Program ve disiplinle uzun bir süre okumak; iki: Birşeyler yazmaya kalkışmak; üç: Şirketteki payımı Osman'a satıp, evden ayrılıp, mühendislik yapmak; dört: Perihan ile bir Avrupa seyahatine çıkmak.* OP, 218.

Bunlar **sunlardı**: *Akıllı, denge, uyum, evci ve başka şeyler...* OP, 460.

1.5.2.1.2.3. Cümlecik, Cümle veya Durumlara Gönderim

İncelenen metinlerde, “şunlar” işaret zamirinin 1 defa cümlecik, cümle veya durumlara gönderimde bulunduğu tespit edilmiştir.

Bunun nedenleri şunlardır. Yani yazara göre şunlardır... *Bana göre? Bana göre bunlar iyi şeylerdir ve bizde de olsaydı iyi olurdu.* OP, 459.

1.5.2.2. “Şunlar” İşaret Zamirinin Küçümseme/ Önemsememe İşlevi

İncelenen metinlerden sadece OP’de 2 defa “şunlar” işaret zamirinin insanlar için küçümseme, önemsememe anlamında kullanıldığı tespit edilmiştir.

"Vay, şunlara bak!.. Biz de öğrenemedik şu Fransızcaı..." OP, 466.

"Hala aynı şey!" dedi Ahmet. "Bir çıkış şunlara yahu!" OP, 587.

1.6. “Onlar” İşaret Zamiri

1.6.1. Biçim Bilgisel Özellikleri Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri

1.6.1.1. Alabildiği Ekler Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri

1.6.1.1.1. Alabildiği Yapım Ekleri Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri

Araştırma malzemesi olan metinlerde “onlar” işaret zamirinin yapım eki aldığı bir örneğe rastlanmamıştır.

1.6.1.1.2. Alabildiği Çekim Ekleri Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri

1.6.1.1.2.1. Alabildiği Ad Durumu Ekleri Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri

1.6.1.1.2.1.1. Belirtme Durumu Eki (+ı)

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamiri en çok belirtme durumu ekiyle kullanılmıştır. AA’da 16, BU’da 2, OP’de de 13 örnek olmak üzere toplam 31 örnek tespit edilmiştir

Zamanın mahpuslarıydı onun ölüleri; doğduklarında önlerinde uzanan zamanın içinde sanki *onları* hiçbir şey durdurmayacakmış gibi yürümüşler, ölüm önlerini kestiğinde, doğumlarıyla ölümleri arasındaki zamana kısılıp kalmışlardı. AA, 7.

Gösterdikleri sırların içinde cinayetler, ayaklanmalar, ihanetler, günahkar aşklar, acılı özlemler bulunuyordu; *onları* gösterirken bir yandan da saklamaya çabaladıklarından, anlattıkları çelişkilerle, yalanlarla, unutuşlarla doluydu. AA, 9.

Hatıralarla dolu bir evde o acıları bir daha hatırlamaya, *onları* bir daha yaşamaya katlanabilirdi, geçmişle hiçbir bağı olmayan yeni bir evde de eskiyi unutmaya çalışarak yaşayabilirdi ama bu kadar tanıdık olduğu halde bu kadar yabancı hissedilen bir yerde kalması çok zordu. AA, 31.

Bir yaz gecesinde küçük kızım, otların üstüne uzanıp yıldızlarla dolu gökyüzüne baktığında, eğer bu, bir yaz romantizminin, dans ya da şarkı gibi o geceye tat katan bir süsü değilse, gerçekten gökyüzüne ve yıldızlara bakıyor ve *onları* görüyorsan, o gökyüzünün kapıları iki yere açılır o zaman, dine ve felsefeye... AA, 82.

Her ne kadar o sırada erdem ve adalet kavramları bana birkaç beden büyük gelse de bu, *onları* hissetmeme engel değildi. BU, 4.

Ağzımdan dökülen sözcükleri duydukça şaşkınlık ve utançtan öleceğimi sanıyor ve hemen *onları* yakalayıp, boğazımdan içeriye geri tıkmak için içim parçalanıyor, ama alkole yer açmak için bedenimi terk eden iradem olmadan yalnızca onların yerlere düşüp parçalanışını seyretmekten başka bir şey gelmiyordu elimden. BU, 152.

Evine gidip *onları* içecek. OP, 31.

Kendisini onun yerine koyarak, bir an her şeyi onun gibi düşünmeye çalıştı ve kendi dertleri, sabah dükkanda yaptıkları, o alıp saltığı mallar, *onları* iyi fiyatlarla alıp

satmak için yazdığı mektuplar, söylediği sözler, bütün hayatı boyunca yaptığı küçük hesaplar, tasarılar, her şey çirkin gözükte. OP, 80.

Burada mücadelenin daha güçlenmesi için neler yapılması gerekir ne düşünüyorum, *onları* anlattım. OP, 83.

Şimdi heyecanla *onları* okuyorum. OP, 243.

AA:

93, 162, 256, 273, 329, 331, 343, 345, 367, 393, 405, 436.

OP:

262, 313, 342, 437, 574, 584, 584, 594, 605.

1.6.1.1.2.1.2. Yönelme Durumu Eki (+a)

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin yönelme durumu ekiyle kullanıldığı toplam 11 örnek vardır. Bunlardan 5’i AA’dan, 2’si de BU’dan, 4’ü OP’den tespit edilmiştir.

Işıkları söndürülen oda, tam da Hikmet Bey’in istediği bir loşluğa kavuşmuş, gölgeler aleminin hükümrانlığında her şey gerçek biçimini kaybetmiş, bütün eşyalar, soba, konsollar, aynalar, gardıroplar, halılar, aydınlıkta sahip oldukları biçimlerin ve sınırların dışına taşıp erimiş cam gibi birbirlerinin içine akarak *onlara* bakanların her seferinde bir başka şekilde görebileceği büyümlü bir hareketlilik kazanmışlardı. AA, 64.

Onlara dokunmaktan, onlarla oynamaktan bir sevinç duyduğu, eğlendiği belliydi. AA, 93.

Ben daha önce görmediğim bir hayvanın resmine rastladım mı ecnebi dergilerde, dayanmam, hemen ısmarlarım, bu hayvanlara karşı bir merakım var, isterim ki benim bahçemde de olsun, gidip *onlara* bakayım. AA, 140.

O sonsuz ışık, beğeniyi hak eden yanlarını parlatıyor, kusurları ise hoşgörülle bağışlanmayı hak eden sevimli kabahatlere döndürüyor, hatta *onlara* bir saflık, bir masumiyet katarak erkeğin çekiciliğini artırıyor. AA, 255.

Konuşmalarından, geçmişinde, kadınları, özellikle de bir genç kızı utandırıp kışkırtacak pek çok serüven olduğu seziliyordu ama rengârenk açılan o kanatların altından asıl gözükten, bütün yaşadıklarına rağmen varlığını hiç yitirmeyen saflığı ve

masumluğuydu; bazı insanlar dokundukları en masum konulara bile bir günah kokusu katarken Hikmet Bey en büyük günahlara değdiğinde bile *onlara* bir masumiyet ve çocuksuluk katıyordu. AA, 311.

Anadolu'nun ve İstanbul'un sesleri benzemese de biri annem, biri babam kadar yakındı ve gereksinirdim *onlara*. BU, 64.

Fotoğraflar mı? İyi de ben *onlara* herkesin içinde bakamam ki... BU, 112.

Bir yanında Nigan Hanım'ın elbiseleri asılıydı. *Onlara* ilgi duymadı. OP, 500.

"Sahi *onlara* bakacaktık!" dedi Ahmet, "Bakalım ne yapmışlar? OP, 588.

Nerede bizim hakikatlerimiz? Babam *onlara* yanaşmamış bile. OP, 592.

Resimlerim anlaşılmıyor. Kimse *onlara* bakarak devrim yapmıyor. OP, 605.

1.6.1.1.2.1.3. Bulunma Durumu Eki (+da)

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin bulunma durumu ekiyle kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.6.1.1.2.1.4. Ayrılma Durumu Eki (+dan)

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin ayrılma durumu ekiyle kullanıldığı toplam 6 örnek vardır. Bunlardan 2’si AA’dan, 1’i BU’dan, 3’ü de OP’den tespit edilmiştir.

Neredeyse kıpırtısız duran, Ragıp Bey'e, dolunayın olduğu bir gece Alman ormanlarında arkadaşlarıyla at koştururken aniden önlerine çıkan, ay ışığıyla gümüşlenmiş o durgun gölü hatırlatan yüzünde, alaycılık, şefkat, sevgi, şehvet, özlem hep birlikte duruyor, ama *onlardan* hangisini öbürlerinden ayrı görmek için dikkatle baksanız, o duygu derinlere çekilip gözlerden kayboluyordu; bu tuhaf kaçış o durgun yüze sihirli bir hareket katıyor, Ragıp Bey'de o yüzü iki avucunun arasına alıp sıkı sıkıya tutma isteği uyandırıyor. AA, 201.

Ölümlerle karşılaşmadan önce bütün duygularını burada yeniden düzene sokacak, daha önce birçok defalar yaptığı gibi kendi hayatıyla vedalaşacak, ruhunda hayata ait ne varsa *onlardan* soyunacak, hayatla ilgili bütün duygularını, gelecekle ilgili bütün

beklentilerini, savaştan sağ çıkması halinde yeniden bulabileceği derinlere saklayacaktı. AA, 315.

Yanlışlarını gördüğü halde, *onlardan* kurtulmak için kolunu kaldıracak gücü olmayan genç kız. BU, 114.

Sonra rahmetli Cevdet Bey'in babacan hareketlerini andıran ama *onlardan* çok daha soğuk ve iğreti bir davranışla Ayşe'nin başını okşadı ve okulu, dersleri hakkında sorular sormaya başladı. OP, 294.

O kitaplarında hayat hikayesini vermiştir... *Onlardan* yararlan, istersen bana sor! OP, 417.

Bakışları: "Sen sanatçısın, kimbilir başından ne eğlenceli, ne ilginç şeyler geçiyor, ne değişik tatlar alıyorsundur! *Onlardan* biraz da bize tattır!" diyordu. OP, 576.

1.6.1.1.2.1.5. Tamlayan Durumu Eki (+ın)

İncelenen metinlerde, "onlar" işaret zamirinin tamlayan durumu ekiyle kullanıldığı toplam 14 örnek vardır. Bunlardan 9'u AA'dan, 1'i BU'dan, 4'ü da OP'den tespit edilmiştir.

Günah sözcüğü, bir kadınla bir erkek arasında her telaffuz edildiğinde, o kadınla o erkek kim olursa olsun, kendi yakıcılığını ve çekiciliğini yaratır, kendisinden korunmak için giyilen en kalın üniformalardan, cüppelerden, örtülerden geçip hafızalardan asla silinemeyen o günahkar tecrübeler ve *onların* vermiş olduğu hazzı ulaştır, sahip olduğu şeytani güçle insanın ruhunu kıpırdatır. AA, 23.

"Fark edilmeyecek bir yüz değildi," demişti daha sonra Hikmet Bey, "demek, daha önce hiç dikkatlice bakmamışım, baktığımda da entarisini, başlığını, tespihini görmüşüm; *onların* arasında bir kadın bulunabileceği aklıma bile gelmemiş." AA, 24.

Biraz daha yürüdükten sonra, korkunç kükremeleriyle bütün bahçeyi inleyen aslanların kafeslerine geldiler, iki aslan, ağırbaşlı bir sinirlilikle kafeslerinin içinde volta atıyor, gelenlere aldırımıyordu; *onların* biraz ilerisinde kahverengi, sarı, siyah çizgili kaplanların kafesi duruyordu, onun içinde de iki kaplan uzanmıştı. AA, 140.

'Bahar geliyor,' diye düşündü şaşırarak, sanki günlerin içinde sürüklenip giderken, mevsimlerin varlığını ve *onların* değiştiğini unutmuştu. AA, 212.

Mehpare Hanım ne zaman ne olacağını asla kestiremiyordu, bu muğlaklık içinde olacakları beklerken, olanlar kadar olmayanları da hayalhanesinde yaratıp *onların* da tadını hissedebiliyordu. AA, 270.

Artık Tefvik Bey'in her sözünde, her davranışında, her gülüşünde bir işaret arıyor ve aradığı işareti de her defasında buluyordu; bu işaretler gerçekten var mıydı, bunu bugün bile Osman'ın ölülerinden hiçbiri bilmiyordu ama *onların* varlığına inanmak Rukiye'nin duygularını gerçek bir biçimde değiştirmişti. AA, 296.

Padişah ya da bilinmez ve anlaşılmaz bir dürtüyle kendine benzer mankenleri vurmaktan, *onların* sarsılıp yere düşmesini izlemekten tuhaf ve hastalıklı bir zevk mi almıştı? AA, 363.

Bahçe yolundaki beyaz çakıllar öylesine parlak ve gerçek duruyordu ki sanki bir şeyin gerçek ve somut olduğunu anlayabilmek için insiyaki bir hareketle birkaç çakıl taşı alıp avucunda sıktı, *onların* soğuk katılığı, gördüğü o tuhaf şeylerden sonra ona güven, hatta sevinç vermişti. AA, 365.

Bunlara, asap bozukluğunun sebep olduğunu düşünmek, onun özlemlerini, acılarını, sıkıntılarını hafifletmiyor, aksine özlemlerinin ve acılarının gerçekliğine inanmadıkça, *onların* bir gün yeni kavuşmalarla bir mutluluğa döneceğine dair gelecekle ilgili hayalleri ve ümitleri de üzerinde var olacakları zemini kaybedip bir sis perdesinin arkasına çekiliyorlardı. AA, 402.

İşte bekaret zarı *onların* en içinde, ama bu küçük aynayla görülmüyor. BU, 116.

Bugün de bitecekti, bu bayram da bitecekti, sonra başka günler beklenecekti. *Onların* bittiğini de hüznle görecekti. OP, 104.

Kestane ağaçları çok büyümüş. Annen buraya ilk geldiğinde *onların* ne kadar olduğunu anlattı. OP, 149.

Üstelik şairdi; kelimelerin başlı başına bir değeri olduğunu biliyor, ama *onların* altında fazla bir şey de bulamıyordu. OP, 186.

Goethe'nin çerçevenmiş resmini *onların* yanına koymuştu. OP, 341.

1.6.1.1.2.1.6. Eşitlik Durumu Eki (+ca)

İncelenen metinlerde, “onlar” zamirinin eşitlik durumu ekini aldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.6.1.1.2.2. Alabildiği İyelik Ekleri Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin iyelik ekini aldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.6.1.2. Söz Dizimindeki Yeri Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri

1.6.1.2.1. Cümle Ögesi Olması Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri

1.6.1.2.1.1. “Onlar” İşaret Zamirinin Yüklem Görevinde Kullanıldığı Durumlar

1.6.1.2.1.1.1. “Onlar” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Geniş Zaman / Şimdiki Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerden OP’deki 1 örnekte “onlar” zamiri, ek fiillin geniş zaman / şimdiki zaman çekimiyle yüklem görevinde kullanılmıştır.

Bunlar benim şu kitapta önerdiğim şeylerden daha önemli. Bunları bulmalı, ama benim şimdi aradığım *onlar değil*, programı okumalı! OP, 460.

1.6.1.2.1.1.2. “Onlar” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Belirli Geçmiş Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin ek fiillin belirli geçmiş çekimiyle kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.6.1.2.1.1.3. “Onlar” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Belirsiz Geçmiş Zaman Çekimiyle Yüklem Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin ek fiillin belirsiz geçmiş çekimiyle kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.6.1.2.1.1.4. “Onlar” İşaret Zamirinin Ek Fiilin Şart Çekimiyle Yükleme Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin ek fiilin şart çekimiyle kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.6.1.2.1.2. “Onlar” İşaret Zamirinin Özne Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, işaret zamiri görevinde kullanılan “onlar” sözcüğü, AA’da 3, BU’da 1 ve OP’de de 1 defa olmak üzere toplam 5 cümlede özne görevinde kullanılmıştır.

- Daha ziyade zabıtların kendi aralarında konuştukları mevzulara.
- Nelermiş *onlar*? AA, 47.

Aslana ormanların hakimi derler Doktor, *onlar* ormanların hakimiyse bunlar da tabiatın kraliçesi, bunlar kadar güzel bir hayvan yoktur, hem güçlü hem güzeller, şu çizgilerine, gözlerine bak... AA, 141.

Şeyh Efendi, eski karısına yaptığı iyilikle aslında onun yeni günahlarına yardımcı olduğunu, her duyduğunda onu utançtan ve kıskançlıktan kavuran o tuhaf hayatını yaşamasına imkân sağladığını biliyor, kendi kendine kızıp öfkelenerek, Mehpere Hanım'ın yaşayacaklarını, *onlar* daha yaşanmadan kıskanıyordu. AA, 344.

Canımın sıkılmadığı ilk birkaç dakikaydı *onlar*. BU, 14.

"Zaten *onlar* benim olacak akıllım!" diye atladı ağbim. BU, 42.

Hem yalnızca benim dertlerim değil ki *onlar*! OP, 605.

1.6.1.2.1.3. “Onlar” İşaret Zamirinin Nesne Olduğu Durumlar

İncelenen metinlerde, belirtme durumu ekini almış “onlar” işaret zamirlerinin hepsi, cümlede belirtili nesne görevinde kullanılmıştır. AA’da 16, BU’da 2, OP’de de 13 örnek olmak üzere toplam 31 örnek tespit edilmiştir

Zamanın mahpuslarıydı onun ölümleri; doğduklarında önlerinde uzanan zamanın içinde sanki *onları* hiçbir şey durdurmayacakmış gibi yürümüşler, ölüm önlerini kestiğinde, doğumlarıyla ölümleri arasındaki zamana kısılup kalmışlardı. AA, 7.

Gösterdikleri sırların içinde cinayetler, ayaklanmalar, ihanetler, günahkar aşklar, acılı özlemler bulunuyordu; *onları* gösterirken bir yandan da saklamaya çabaladıklarından, anlattıkları çelişkilerle, yalanlarla, unutuşlarla doluydu. AA, 9.

Hatıralarla dolu bir evde o acıları bir daha hatırlamaya, *onları* bir daha yaşamaya katlanabilirdi, geçmişle hiçbir bağı olmayan yeni bir evde de eskiyi unutmaya çalışarak yaşayabilirdi ama bu kadar tanıdık olduğu halde bu kadar yabancı hissedilen bir yerde kalması çok zordu. AA, 31.

Bir yaz gecesinde küçük kızım, otların üstüne uzanıp yıldızlarla dolu gökyüzüne baktığında, eğer bu, bir yaz romantizminin, dans ya da şarkı gibi o geceye tat katan bir süsü değilse, gerçekten gökyüzüne ve yıldızlara bakıyor ve *onları* görüyorsan, o gökyüzünün kapıları iki yere açılır o zaman, dine ve felsefeye... AA, 82.

Her ne kadar o sırada erdem ve adalet kavramları bana birkaç beden büyük gelse de bu, *onları* hissetmeme engel değildi. BU, 4.

Ağzımdan dökülen sözcükleri duydukça şaşkınlık ve utançtan öleceğimi sanıyor ve hemen *onları* yakalayıp, boğazımdan içeriye geri tıkmak için içim parçalanıyor, ama alkole yer açmak için bedenimi terk eden iradem olmadan yalnızca onların yerlere düşüp parçalanışını seyretmekten başka bir şey gelmiyordu elimden. BU, 152.

Evine gidip *onları* içecek. OP, 31.

Kendisini onun yerine koyarak, bir an her şeyi onun gibi düşünmeye çalıştı ve kendi dertleri, sabah dükkanda yaptıkları, o alıp saltığı mallar, *onları* iyi fiyatlarla alıp satmak için yazdığı mektuplar, söylediği sözler, bütün hayatı boyunca yaptığı küçük hesaplar, tasarılar, her şey çirkin gözüksü. OP, 80.

Burada mücadelenin daha güçlenmesi için neler yapılması gerekir ne düşünüyorum, *onları* anlattım. OP, 83.

Şimdi heyecanla *onları* okuyorum. OP, 243.

AA:

93, 162, 256, 273, 329, 331, 343, 345, 367, 393, 405, 436.

OP:

262, 313, 342, 437, 574, 584, 584, 594, 605.

1.6.1.2.1.4. “Onlar” İşaret Zamirinin Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamiri, yönelme durumu ekiyle 11, ayrılma durumu ekiyle de 4 defa dolaylı tümleç görevinde kullanılmıştır.

1.6.1.2.1.4.1. “Onlar” İşaret Zamirinin Yönelme Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamiri 11 defa yönelme durumu ekini alarak cümlede dolaylı tümleç görevinde kullanılmıştır. Bunlardan 5’i AA’dan, 2’si de BU’dan, 4’ü OP’den tespit edilmiştir.

Işıkları söndürülen oda, tam da Hikmet Bey’in istediği bir loşluğa kavuşmuş, gölgeler aleminin hükümrانlığında her şey gerçek biçimini kaybetmiş, bütün eşyalar, soba, konsollar, aynalar, gardirolar, halılar, aydınlıkta sahip oldukları biçimlerin ve sınırların dışına taşıp erimiş cam gibi birbirlerinin içine akarak *onlara* bakanların her seferinde bir başka şekilde görebileceği büyümlü bir hareketlilik kazanmışlardı. AA, 64.

Onlara dokunmaktan, onlarla oynamaktan bir sevinç duyduğu, eğlendiği belliydi. AA, 93.

Ben daha önce görmediğim bir hayvanın resmine rastladım mı ecnebi dergilerde, dayanamam, hemen ısmarlarım, bu hayvanlara karşı bir merakım var, isterim ki benim bahçemde de olsun, gidip *onlara* bakayım. AA, 140.

O sonsuz ışık, beğeniyi hak eden yanlarını parlatıyor, kusurları ise hoşgörüyle bağışlanmayı hak eden sevimli kabahatlere döndürüyor, hatta *onlara* bir saflık, bir masumiyet katarak erkeğin çekiciliğini artırıyor. AA, 255.

Konuşmalarından, geçmişinde, kadınları, özellikle de bir genç kızı utandırıp kışkırtacak pek çok serüven olduğu seziliyordu ama rengârenk açılan o kanatların altından asıl gözüken, bütün yaşadıklarına rağmen varlığını hiç yitirmeyen saflığı ve masumluydu; bazı insanlar dokundukları en masum konulara bile bir günah kokusu katarken Hikmet Bey en büyük günahlara değdiğinde bile *onlara* bir masumiyet ve çocuksuluk katıyordu. AA, 311.

Anadolu'nun ve İstanbul'un sesleri benzemese de biri annem, biri babam kadar yakındı ve gereksinirdim *onlara*. BU, 64.

Fotoğraflar mı? İyi de ben *onlara* herkesin içinde bakamam ki... BU, 112.

Bir yanında Nigan Hanım'ın elbiseleri asılıydı. *Onlara* ilgi duymadı. OP, 500.

"Sahi *onlara* bakacaktık!" dedi Ahmet, "Bakalım ne yapmışlar? OP, 588.

Nerede bizim hakikatlerimiz? Babam *onlara* yanaşmamış bile. OP, 592.

Resimlerim anlaşılmıyor. Kimse *onlara* bakarak devrim yapmıyor. OP, 605.

1.6.1.2.1.4.2. “Onlar” İşaret Zamirinin Bulunma Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin bulunma durumu ekini aldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.6.1.2.1.4.3. “Onlar” İşaret Zamirinin Ayrılma Durumu Ekini Alarak Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin ayrılma durumu ekini alarak cümlede dolaylı tümleç görevinde kullanıldığı 3 örnek vardır.

Ölümlle karşılaşmadan önce bütün duygularını burada yeniden düzene sokacak, daha önce birçok defalar yaptığı gibi kendi hayatıyla vedalaşacak, ruhunda hayata ait ne varsa *onlardan* soyunacak, hayatla ilgili bütün duygularını, gelecekle ilgili bütün beklentilerini, savaştan sağ çıkması halinde yeniden bulabileceği derinlere saklayacaktı. AA, 315.

Yanlışlarını gördüğü halde, *onlardan* kurtulmak için kolunu kaldıracak gücü olmayan genç kız. BU, 114.

O kitaplarında hayat hikayesini vermiştir... *Onlardan* yararlan, istersen bana sor! OP, 417.

Bakışları: "Sen sanatçısın, kimbilir başından ne eğlenceli, ne ilginç şeyler geçiyor, ne değişik tatlar alıyorsundur! *Onlardan* biraz da bize tattır!" diyordu. OP, 576.

1.6.1.2.1.5. “Onlar” İşaret Zamirinin Zarf Tümleci Olduğu Durumlar:

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin cümlede zarf tümleci görevinde kullanıldığı bir örneğe rastlanmamıştır.

1.6.1.2.2. Sözcük Grupları İçinde “Onlar” İşaret Zamiri

1.6.1.2.2.1. İsim Tamlamalarında “Onlar” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamiri, tamlayan durumu ekini aldığı bütün örneklerde belirtili isim tamlaması içinde kullanılmıştır (Bkz. 1.6.1.1.2.1.5. Tamlayan Durumu Eki). Bunun dışında, metinlerdeki 1 örnekte ise ayrılma durumu ekini alarak isim tamlaması oluşturmuştur.

Neredeyse kıpırtısız duran, Ragıp Bey'e, dolunayın olduğu bir gece Alman ormanlarında arkadaşlarıyla at koştururken aniden önlerine çıkan, ay ışığıyla gümüşlenmiş o durgun gölü hatırlatan yüzünde, alaycılık, şefkat, sevgi, şehvet, özlem hep birlikte duruyor, ama *onlardan hangisini* öbürlerinden ayrı görmek için dikkatle baksanız, o duygu derinlere çekilip gözlerden kayboluyordu; bu tuhaf kaçış o durgun yüze sihirli bir hareket katıyor, Ragıp Bey'de o yüzü iki avucunun arasına alıp sıkı sıkıya tutma isteği uyandırıyor. AA, 201.

Günah sözcüğü, bir kadınla bir erkek arasında her telaffuz edildiğinde, o kadınla o erkek kim olursa olsun, kendi yakıcılığını ve çekiciliğini yaratır, kendisinden korunmak için giyilen en kalın üniformalardan, cüppelerden, örtülerden geçip hafızalardan asla silinemeyen o günahkar tecrübeler ve *onların* vermiş olduğu hazzla ulaşır, sahip olduğu şeytani güçle insanın ruhunu kıpırdatır. AA, 23.

"Fark edilmeyecek bir yüz değildi," demişti daha sonra Hikmet Bey, "demek, daha önce hiç dikkatlice bakmamışım, baktığımda da entarisini, başlığını, tespihini görmüşüm; *onların* arasında bir kadın bulunabileceği aklıma bile gelmemiş." AA, 24.

Biraz daha yürüdükten sonra, korkunç kükremeleriyle bütün bahçeyi inleyen aslanların kafeslerine geldiler, iki aslan, ağırbaşlı bir sinirlilikle kafeslerinin içinde volta

atıyor, gelenlere aldırmıyordu; *onların* biraz ilerisinde kahverengi, sarı, siyah çizgili kaplanların kafesi duruyordu, onun içinde de iki kaplan uzanmıştı. AA, 140.

'Bahar geliyor,' diye düşündü şaşırarak, sanki günlerin içinde sürüklenip giderken, mevsimlerin varlığını ve *onların* değiştiğini unutmuştu. AA, 212.

Mehpare Hanım ne zaman ne olacağını asla kestiremiyordu, bu muğlaklık içinde olacakları beklerken, olanlar kadar olmayanları da hayalhanesinde yaratıp *onların* da tadını hissedebiliyordu. AA, 270.

Artık Tefvik Bey'in her sözünde, her davranışında, her gülüşünde bir işaret arıyor ve aradığı işareti de her defasında buluyordu; bu işaretler gerçekten var mıydı, bunu bugün bile Osman'ın ölülerinden hiçbiri bilmiyordu ama *onların* varlığına inanmak Rukiye'nin duygularını gerçek bir biçimde değiştirmişti. AA, 296.

Padişah ya da bilinmez ve anlaşılmaz bir dürtüyle kendine benzer mankenleri vurmaktan, *onların* sarsılıp yere düşmesini izlemekten tuhaf ve hastalıklı bir zevk mi almıştı? AA, 363.

Bahçe yolundaki beyaz çakıllar öylesine parlak ve gerçek duruyordu ki sanki bir şeyin gerçek ve somut olduğunu anlayabilmek için insiyaki bir hareketle birkaç çakıl taşı alıp avucunda sıktı, *onların* soğuk katılığı, gördüğü o tuhaf şeylerden sonra ona güven, hatta sevinç vermişti. AA, 365.

Bunlara, asap bozukluğunun sebep olduğunu düşünmek, onun özlemlerini, acılarını, sıkıntılarını hafifletmiyor, aksine özlemlerinin ve acılarının gerçekliğine inanmadıkça, *onların* bir gün yeni kavuşmalarla bir mutluluğa döneceğine dair gelecekle ilgili hayalleri ve ümitleri de üzerinde var olacakları zemini kaybedip bir sis perdesinin arkasına çekiliyorlardı. AA, 402.

İşte bekaret zarı *onların* en içinde, ama bu küçük aynayla görülmüyor. BU, 116.

Bugün de bitecekti, bu bayram da bitecekti, sonra başka günler beklenecekti. *Onların* bittiğini de hüznle görecekti. OP, 104.

Kestane ağaçları çok büyümüş. Annen buraya ilk geldiğinde *onların* ne kadar olduğunu anlattı. OP, 149.

Üstelik şairdi; kelimelerin başlı başına bir değeri olduğunu biliyor, ama *onların* altında fazla bir şey de bulamıyordu. OP, 186.

Goethe'nin çerçevenmiş resmini *onların* yanına koymuştu. OP, 341.

1.6.1.2.2.2. Sıfat Tamlamalarında “Onlar” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin sıfat tamlaması içinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.6.1.2.2.3. Edat Gruplarında “Onlar” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde “onlar” işaret zamiri, “gibi” ve “ile” edatlarıyla toplam 4 defa edat grubu oluşturmuştur.

1.6.1.2.2.3.1. “Gibi” Edatıyla

İncelenen metinlerden sadece AA’da 1 defa “onlar” işaret zamiri, “gibi” sözcüğüyle edat grubu oluşturmuştur.

Topuz yaptığı saçları, Ragıp Bey’in küçükken oynadığı bahçede, dikenli gibi gözüken yeşil kabuklarını çatlatıp yere düşen atkestanelerinin parlak kabuklarının rengindeydi ve tıpkı *onlar gibi* parlıyordu. AA, 37.

1.6.1.2.2.3.2. “İle” Edatıyla

İncelenen metinlerdeki 3 örnekte, “onlar” işaret zamiri “ile” sözcüğüyle tamlayan durumu ekini alarak edat grubu oluşturmuştur.

Başkalarının duygularına daima bigane kalmış, *onlarla* ilgilenmemiş, hatta alay etmiş olan Mihrişah Sultan ise kendi yalnızlığı ile yaralanmış bir insanın duygularını paylaşmanın, ona bir sığınak ve güven olmanın hazzını, ilk kez böyle güçlü bir şekilde yaşadı. AA, 86.

Onlara dokunmaktan, *onlarla* oynamaktan bir sevinç duyduğu, eğlendiği belliydi. AA, 93.

Dilara Hanım, Dilevser'de de o gece mutluluğa benzer bir dalgınlık bulunduğunu, genellikle çevresindeki olaylara karşı gösterdiği kayıtsızlığın bu sefer, o akşam söylenmiş birçok cümleyi hatırlayıp zihninde tartarak sonuçlar çıkarmaya çalışmasının sonucu olduğunu sezmişti ama o, ne kızı gibi ne de Hikmet Bey gibi hayattan Çabucak kopup kendi duygularının içine kapanacak, *onlarla* memnun ya da karamsar olacak biri değildi. AA, 313.

1.6.1.2.2.4. Yönelme, Bulunma ve Ayrılma Gruplarında “Onlar” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin ayrılma grubu içinde kullanıldığı 1 örnek vardır.

Sonra rahmetli Cevdet Bey'in babacan hareketlerini andıran ama *onlardan çok daha soğuk ve iğreti bir davranışla* Ayşe'nin başını okşadı ve okulu, dersleri hakkında sorular sormaya başladı. OP, 294.

1.6.1.2.2.5. “Onlar” İşaret Zamirinin Birleşik Fiil İçinde Kullanılması

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin birleşik fiil grubu içinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.6.1.2.2.6. “Onlar” İşaret Zamirinin Ünlem Grubu İçinde Kullanıldığı Durumlar

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin ünlem grubu içinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.6.1.2.2.7. İkileme Grupları İçinde “Onlar” İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin ikileme grubu içinde kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.6.2. İşlevsel Özellikleri Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri

1.6.2.1. “Onlar” İşaret Zamirinin Gönderim İşlevleri

1.6.2.1.1. Gönderimin Yönüne Göre

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin sadece art gönderim işlevinde kullanıldığı tespit edilmiştir.

1.6.2.1.1.1. Ön Gönderim

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin ön gönderim işleviyle kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.6.2.1.1.2. Art Gönderim

Metinlerde, “onlar” işaret zamirinin AA’da 38, BU’da 8, OP’de 26 olmak üzere toplam 72 defa art gönderim işleviyle kullanıldığı görülmektedir. Bu sayısal verilerden hareketle yazınsal metinlerde, “onlar” işaret zamirinin temel gönderim işlevinin art gönderim işlevi olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Günah sözcüğü, bir kadınla bir erkek arasında her telaffuz edildiğinde, o kadınla o erkek kim olursa olsun, kendi yakıcılığını ve çekiciliğini yaratır, *kendisinden korunmak için giyilen en kalın üniformalardan, cüppelerden, örtülerden geçip hafızalardan asla silinemeyen o günahkar tecrübeler* ve onların vermiş olduğu hazza ulaşır, sahip olduğu şeytani güçle insanın ruhunu kıpırdatır. AA, 23.

"Fark edilmeyecek bir yüz değildi," demişti daha sonra Hikmet Bey, "demek, daha önce hiç dikkatlice bakmamışım, baktığımda da *entarisini, başlığını, tespihini* görmüşüm; onların arasında bir kadın bulunabileceği aklıma bile gelmemiş." AA, 24.

Hatıralarla dolu bir evde o *acıları* bir daha hatırlamaya, onları bir daha yaşamaya katlanabilirdi, geçmişle hiçbir bağı olmayan yeni bir evde de eskiyi unutmaya

çalışarak yaşayabilirdi ama bu kadar tanıdık olduğu halde bu kadar yabancı hissedilen bir yerde kalması çok zordu. AA, 31.

Topuz yaptığı saçları, Ragıp Bey'in küçükken oynadığı bahçede, *dikenli gibi gözüken yeşil kabuklarını çatlatıp yere düşen atkestanelerinin parlak kabuklarının* rengindeydi ve tıpkı onlar gibi parlıyordu. AA, 37.

Her ne kadar o sırada *erdem ve adalet kavramları* bana birkaç beden büyük gelse de bu, onları hissetmeme engel değildi. BU, 4.

"Zaten onlar benim olacak akıllım!" diye atladı ağbim. BU, 42.

Anadolu'nun ve İstanbul'un sesleri benzemese de biri annem, biri babam kadar yakındı ve gereksinirdim onlara. BU, 64.

Çarşaf da vardı, fazla yorgan da vardı. Onları da serdiler. OP, 262.

Nigan Hanım onları kendi eliyle suluyordu. OP, 313.

On gündür onları yeniden okumaktan başka bir şey yapmıyordu. OP, 342.

AA:

9, 47, 64, 82, 86, 93, 93, 93, 140, 140, 141, 162, 201, 212, 255, 256, 270, 273, 296, 311, 313, 315, 329, 331, 343, 344, 345, 363, 365, 367, 393, 402, 405, 436.

BU:

14, 112, 114, 116, 152.

OP:

31, 80, 83, 104, 149, 186, 243, 294, 341, 417, 437, 460, 500, 574, 576, 584, 584, 588, 592, 594, 605, 605, 605.

1.6.2.1.1.3 Dış Gönderim

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin dış gönderim işleviyle kullanıldığı herhangi bir örnek yoktur.

1.6.2.1.2. Gönderimde Bulunulan Yapının Türüne Göre

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin 24 defa sözcüğe, 46 defa sözcük grubuna, 2 defa da cümlecik, cümle ve durumlara gönderimde bulunduğu tespit edilmiştir.

1.6.2.1.2.1. Sözcüğe Gönderim

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin AA’da 14, BU’da 5, OP’de de 5 olmak üzere toplam 24 defa sözcüğe gönderimde bulunduğu tespit edilmiştir.

Bir yaz gecesinde küçük kızını, otların üstüne uzanıp yıldızlarla dolu gökyüzüne baktığında, eğer bu, bir yaz romantizminin, dans ya da şarkı gibi o geceye tat katan bir süsü değilse, gerçekten gökyüzüne ve *yıldızlara* bakıyor ve **onları** görüyorsan, o gökyüzünün kapıları iki yere açılır o zaman, dine ve felsefeye... AA, 82.

Emin olun Matmazel, *acıları* hiç sevmem, **onları** sevmeyecek kadar iyi tanıyorum... AA, 162.

'Bahar geliyor,' diye düşündü şaşırarak, sanki günlerin içinde sürüklenip giderken, *mevsimlerin* varlığını ve **onların** değiştiğini unutmuştu. AA, 212.

Aynalı konsolun karşısında başını önüne eğip ıslak saçlarını yere doğru sarkıttı, bir havluyla *saçlarını* kavrayıp **onları** kurulamaya koyuldu. AA, 273.

"Zaten **onlar** benim olacak akıllım!" diye atladı ağbim. BU, 42.

Fotoğraflar mı? İyi de ben **onlara** herkesin içinde bakamam ki... BU, 112.

Yanlışlarını gördüğü halde, **onlardan** kurtulmak için kolunu kaldıracak gücü olmayan genç kız. BU, 114.

Tombul ve güleç adam *şişeleri* seçti, ayırdı, uşağını yollayarak aldırtacağını söyledi. “Evine gidip **onları** içecek. Hep birlikte yiyecekler, içecekler, gülüşecekler...” OP, 31.

Dönüp dönüp yeniden okuduğu *kitaplarda* duruyordu. Goethe'nin çerçevelenmiş resmini **onların** yanına koymuştu. OP, 341.

O, *kitaplarında* hayat hikayesini vermiştir... **Onlardan** yararlan, istersen bana sorarsan, iki sayfalık bir şey olsun... OP, 417.

AA:

24, 31, 93, 93, 141, 201, 256, 270, 405, 436.

BU:

116, 152.

OP:

313, 588, 605.

1.6.2.1.2.1. Sözcük Gruplarına Gönderim

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin AA’da 25, BU’da 2, OP’de de 19 olmak üzere toplam 46 defa sözcük gruplarına gönderimde bulunduğu tespit edilmiştir.

Günah sözcüğü, bir kadınla bir erkek arasında her telaffuz edildiğinde, o kadınla o erkek kim olursa olsun, kendi yakıcılığını ve çekiciliğini yaratır, *kendisinden korunmak için giyilen en kalın üniformalardan, cüppelerden, örtülerden geçip hafızalardan asla silinemeyen o günahkar tecrübeler* ve onların vermiş olduğu hazza ulaşır, sahip olduğu şeytani güçle insanın ruhunu kıpırdatır. AA, 23.

Topuz yaptığı saçları, Ragıp Bey’in küçükken oynadığı bahçede, *dikenli gibi gözüken yeşil kabuklarını çatlatıp yere düşen atkestanelerinin parlak kabuklarının rengindeydi* ve tıpkı onlar gibi parlıyordu. AA, 37.

Başkalarının duygularına daima bigane kalmış, onlarla ilgilenmemiş, hatta alay etmiş olan Mihrişah Sultan ise kendi yalnızlığı ile yaralanmış bir insanın duygularını paylaşmanın, ona bir sığınak ve güven olmanın hazzını, ilk kez böyle güçlü bir şekilde yaşadı. AA, 86.

Hafiye teşkilatı önemli ölçüde çökertilen Padişah, Fatih’ten bir kalabalığın yola çıktığından habersiz, o sırada *kendisine getirilen yeni tabancaları* masanın üstüne dizmiş, doktoru Reşit Paşa’yla birlikte onları inceliyordu. AA, 93.

Konuşmalarından, geçmişinde, kadınları, özellikle de bir genç kızı utandırıp kışkırtacak pek çok serüven olduğu seziliyordu ama rengârenk açılan o kanatların altından asıl gözüken, bütün yaşadıklarına rağmen varlığını hiç yitirmeyen saflığı ve masumluydu; bazı insanlar dokundukları en masum konulara bile bir günah kokusu

katarken Hikmet Bey *en büyük günahlara* değdiğinde bile onlara bir masumiyet ve çocuksuluk katıyordu. AA, 311.

Her ne kadar o sırada *erdem ve adalet kavramları* bana birkaç beden büyük gelse de bu, onları hissetmeme engel değildi. BU, 4.

Anadolu'nun ve İstanbul'un sesleri benzemese de biri annem, biri babam kadar yakındı ve gereksinirdim onlara. BU, 64.

Bugün de bitecekti, bu bayram da bitecekti, sonra *başka günler* beklenecekti. Onların bittiğini de hüznle görecekti. OP, 104.

Kestane ağaçları çok büyümüş. Annen buraya ilk geldiğinde onların ne kadar olduğunu anlattı. OP, 149.

Osman'dan rica etmişim, *istediğim bazı kitapları* Sahaflar'dan bulup aldırılmıştı. Şimdi heyecanla onları okuyorum. OP, 262.

AA:

7, 9, 47, 64, 140, 140, 255, 296, 313, 315, 329, 331, 343, 344, 345, 363, 365, 367, 393, 402.

OP:

80, 186, 243, 294, 342, 437, 460, 500, 574, 576, 584, 584, 592, 594, 605, 605.

1.6.2.1.2.1. Cümlecik, Cümle veya Durumlara Gönderim

İncelenen metinlerde, “onlar” işaret zamirinin cümlecik, cümle veya durumlara gönderimde bulunduğu 2 örnek vardır.

...Hayatımda ilk kez yaşıma uygun, hafif ve genç adımlarla yürüyor ve gülümseyerek düşünüyordum. Camının sıkılmadığı ilk birkaç dakikaydı onlar. BU, 14.

Burada mücadelenin daha güçlenmesi için neler yapılması gerekir ne düşünüyorum, onları anlattım. OP, 83.

1.6.2.2. “Onlar” İşaret Zamirinin Küçümseme/ Önemsememe İşlevi

Bu başlıkta “o” ve “onlar” işaret zamiri, benzer özellikler göstermektedir (Bk. 1.3.2.2. “O” İşaret Zamirinin Küçümseme/ Önemsememe İşlevi).

1.7. Kalıplaşma Özellikleri Bakımından İşaret Zamirleri

İncelenen metinlerde, tam anlamıyla kalıplaştığı 2 yapı tespit edilmiştir. Bunlar “oysa” ve “halbuki” yapılarıdır. “Oysa” yapısında “o” işaret zamiri, şart 3. tekil şahıs çekimiyle “halbuki, bunun yanında, buna karşılık” anlamlarıyla kalıplaştığı görülmektedir. Metinlerdeki “o” işaret zamirinin 3.tekil şahıs şart çekiminin yalnız bu kalıp biçimiyle kullanıldığı görülmektedir. Metinlerden, AA’da 3, BU’da 7, OP’de 41 olmak üzere toplam 51 “oysa” sözcüğü tespit edilmiştir (Bk. 1.3.1.2.1.1.4. “O” İşaret Zamirinin Şart Çekimiyle Yükleme Olduğu Durumlar).

“Halbuki” yapısı, yazımından da anlaşılacağı gibi tam bir kalıplaşma içindedir. Gerçekte “bu” işaret zamiri, söz konusu yapı içerisinde yükleme görevindedir. Ancak yapıda, özne ve yükleme ilişkisi ve “ki’li yan cümle” özelliği tamamen ortadan kalkmış ve “oysa” da olduğu gibi bir çeşit bağlaç niteliği kazanmıştır. Metinlerde, AA’da 2, BU’da 6, OP’de de 6 olmak üzere toplam 14 “halbuki” yapısı kullanılmıştır:

Doktor, Allah hiçbir canlıya her şeyi tam tekmil vermez, bir yerinden kısar, şimdi bize bakanlar da düşünür ki koca Padişah, her şeyi var, mesut bahtiyar yaşıyordur, *halbuki* bizim de hayatımızda ne acılar, ne cefalar var ama bize şikayet etmek yasak... AA, 143.

Halbuki ordunun yola çıktığını bizden öğrenirse hâlâ aramızda anlaşılabileceğimize inanacak, kendi tahtını sağlama almak için, isyancıları hiç olmazsa açıkça destekleyemeyecek, hükümet, tarafsız kalmaya çalışacak. AA, 286.

Halbuki ben alay etmiyordum. BU, 16.

Halbuki o yıl TRT ilk renkli yayınma başlamış, artık televizyonsuz yaşamak, elektriksiz yaşamaktan daha ayıp sayılır olmuştu. BU, 34.

Halbuki düşmemek için tutunacak hiçbir dal kalmamıştı. BU, 82.

Halbuki yalnızca çok sıkı bir baba baskısıyla, kız lisesinde okuduğunu sanıyorduk. BU, 97.

Halbuki böyle davranmak istemiyordum. BU, 111.

Halbuki irade her insana ama benim gibi bir matematikçiye en fazla gereken şeydir, değil mi canım? BU, 153.

Halbuki ikiniz de biraz daha geniş, biraz daha hoşgörülü olsaydınız pek güzel anlaşırdınız. OP, 43.

Halbuki, bizimki hayatı ne kadar sever! OP, 54.

OP:

87, 384, 443, 555.

Bunun yanında işaret zamirleriyle kurulmuş hemen bütün edat gruplarında göreceli bir kalıplaşmadan söz edilebilir: “*bu kadar, şu kadar, o kadar, bu yüzden, bundan dolayı*” gibi. Söz konusu bu gruplar “cümle açıcı, bağlaç” olarak değerlendirilebilirler; ancak bunlardaki kalıplaşma “*oysa*” ve “*halbuki*” deki kadar tartışmasız bir kalıplaşma değildir (Bk. İlgili zamirlerin edat grupları içindeki kullanımları).

İKİNCİ BÖLÜM

SONUÇ

Tablo 1: “Bu” İşaret Zamiri

Biçim Bilgisel Özellikleri Bakımından “Bu” İşaret Zamiri				
Alabildiği Ekler Bakımından “Bu” İşaret Zamiri	Alabildiği Yapım Ekleri Bakımından “Bu” İşaret Zamiri			0
	Alabildiği Çekim Ekleri Bakımından “Bu” İşaret Zamiri			
	Alabildiği Ad Durumu Ekleri Bakımından “Bu” İşaret Zamiri			
	Belirtme Durumu Eki			609
	Yönelme Durumu Eki			106
	Bulunma Durumu Eki			17
	Ayrılma Durumu Eki			101
	Tamlayan Durumu Eki			222
	Eşitlik Durumu Eki			13
	Alabildiği İyelik Ekleri Bakımından “Bu” İşaret Zamiri			0
Söz Dizimindeki Yeri Bakımından “Bu” İşaret Zamiri	Cümle Ögesi Olması Bakımından “Bu” İşaret Zamiri			
	“Bu” İşaret Zamirinin Yüklem Görevinde Kullanıldığı Durumlar			105
	“Bu” İşaret Zamirinin Özne Görevinde Kullanıldığı Durumlar			375
	“Bu” İşaret Zamirinin Nesne Görevinde Kullanıldığı Durumlar			609
	“Bu” İşaret Zamirinin Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar			132
	“Bu” İşaret Zamirinin Zarf Tümleci Olduğu Durumlar			0
	Sözcük Grupları İçinde “Bu” İşaret Zamiri			
	İsim Tamlamalarında “Bu” İşaret Zamiri			84
	Sıfat Tamlamalarında “Bu” İşaret Zamiri			12
	Edat Gruplarında “Bu” İşaret Zamiri			237
	Kısaltma Gruplarında “Bu” İşaret Zamiri			11
	“Bu” İşaret Zamirinin Birleşik Fiil İçinde Kullanılması			11
	“Bu” İşaret Zamirinin Ünlem Grubu İçinde Kullanıldığı Durumlar			19
	İkileme Grupları İçinde “Bu” İşaret Zamiri			10
İşlevsel Bakımdan “Bu” İşaret Zamiri	Gönderim İşlevi	Gönderimin Türüne Göre	Ön gönderim	15
			Art gönderim	1381
			Dış gönderim	103
		Gönderimde Bulunulan Yapının Türüne Göre	Sözcüğe Gönderim	157
			Sözcük Gruplarına Gönderim	91
			Cümlecik, Cümle veya Durumlara Gönderim	1251
	Küçümsememe- Önemsememe İşlevi			25
İncelenen Toplam Zamir Sayısı			1628	

Tablo 2: “Şu” İşaret Zamiri

Biçim Bilgisel Özellikleri Bakımından “Şu” İşaret Zamiri				
Alabildiği Ekler Bakımından “Şu” İşaret Zamiri	Alabildiği Yapım Ekleri Bakımından “Şu” İşaret Zamiri			1
	Alabildiği Çekim Ekleri Bakımından “Şu” İşaret Zamiri			
	Alabildiği Ad Durumu Ekleri Bakımından “Şu” İşaret Zamiri			
	Belirtme Durumu Eki			39
	Yönelme Durumu Eki			6
	Bulunma Durumu Eki			0
	Ayrılma Durumu Eki			11
	Tamlayan Durumu Eki			1
	Eşitlik Durumu Eki			1
	Alabildiği İyelik Ekleri Bakımından “Şu” İşaret Zamiri			0
Söz Dizimindeki Yeri Bakımından “Şu” İşaret Zamiri	Cümle Ögesi Olması Bakımından “Şu” İşaret Zamiri			
	“Şu” İşaret Zamirinin Yüklem Görevinde Kullanıldığı Durumlar			7
	“Şu” İşaret Zamirinin Özne Görevinde Kullanıldığı Durumlar			4
	“Şu” İşaret Zamirinin Nesne Görevinde Kullanıldığı Durumlar			39
	“Şu” İşaret Zamirinin Dolaylı Tümluç Görevinde Kullanıldığı Durumlar			7
	“Şu” İşaret Zamirinin Zarf Tümleci Olduğu Durumlar			1
	Sözcük Grupları İçinde “Şu” İşaret Zamiri			
	İsim Tamlamalarında “Şu” İşaret Zamiri			1
	Sıfat Tamlamalarında “Şu” İşaret Zamiri			0
	Edat Gruplarında “Şu” İşaret Zamiri			1
	Kısaltma Gruplarında “Şu” İşaret Zamiri			0
	“Şu” İşaret Zamirinin Birleşik Fiil İçinde Kullanılması			1
	“Şu” İşaret Zamirinin Ünlem Grubu İçinde Kullanıldığı Durumlar			0
	İkileme Grupları İçinde “Şu” İşaret Zamiri			10
İşlevsel Bakımdan “Şu” İşaret Zamiri	Gönderim İşlevi	Gönderimin Türüne Göre	Ön gönderim	42
			Art gönderim	0
			Dış gönderim	17
		Gönderimde Bulunulan Yapının Türüne Göre	Sözcüğe Gönderim	13
			Sözcük Gruplarına Gönderim	1
			Cümlecik, Cümle veya Durumlara Gönderim	45
	Küçümsememe- Önemsememe İşlevi			5
	İncelenen Toplam Zamir Sayısı			

Tablo 3: “O” İşaret Zamiri

Biçim Bilgisel Özellikleri Bakımından “O” İşaret Zamiri				
Alabildiği Ekler Bakımından “O” İşaret Zamiri	Alabildiği Yapım Ekleri Bakımından “O” İşaret Zamiri			2
	Alabildiği Çekim Ekleri Bakımından “O” İşaret Zamiri			
	Alabildiği Ad Durumu Ekleri Bakımından “O” İşaret Zamiri			
	Belirtme Durumu Eki			91
	Yönelme Durumu Eki			16
	Bulunma Durumu Eki			2
	Ayrılma Durumu Eki			22
	Tamlayan Durumu Eki			42
	Eşitlik Durumu Eki			16
	Alabildiği İyelik Ekleri Bakımından “O” İşaret Zamiri			0
Söz Dizimindeki Yeri Bakımından “O” İşaret Zamiri	Cümle Ögesi Olması Bakımından “O” İşaret Zamiri			
	“O” İşaret Zamirinin Yüklem Görevinde Kullanıldığı Durumlar			13
	“O” İşaret Zamirinin Özne Görevinde Kullanıldığı Durumlar			28
	“O” İşaret Zamirinin Nesne Görevinde Kullanıldığı Durumlar			91
	“O” İşaret Zamirinin Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar			17
	“O” İşaret Zamirinin Zarf Tümleci Olduğu Durumlar			1
	Sözcük Grupları İçinde “O” İşaret Zamiri			
	İsim Tamlamalarında “O” İşaret Zamiri			25
	Sıfat Tamlamalarında “O” İşaret Zamiri			15
	Edat Gruplarında “O” İşaret Zamiri			133
	Kısaltma Gruplarında “O” İşaret Zamiri			1
	“O” İşaret Zamirinin Birleşik Fiil İçinde Kullanılması			0
	“O” İşaret Zamirinin Ünlem Grubu İçinde Kullanıldığı Durumlar			0
	İkileme Grupları İçinde “O” İşaret Zamiri			0
İşlevsel Bakımdan “O” İşaret Zamiri	Gönderim İşlevi	Gönderimin Türüne Göre	Ön gönderim	3
			Art gönderim	205
			Dış gönderim	8
		Gönderimde Bulunulan Yapının Türüne Göre	Sözcüğe Gönderim	55
			Sözcük Gruplarına Gönderim	35
			Cümlecik, Cümle veya Durumlara Gönderim	126
	Küçümsememe- Önemsememe İşlevi			-
İncelenen Toplam Zamir Sayısı			367	

Tablo 4: “Bunlar” İşaret Zamiri

Biçim Bilgisel Özellikleri Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri					
Alabildiği Ekler Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri	Alabildiği Yapım Ekleri Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri			1	
	Alabildiği Çekim Ekleri Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri				
	Alabildiği Ad Durumu Ekleri Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri				
	Belirtme Durumu Eki			199	
	Yönelme Durumu Eki			28	
	Bulunma Durumu Eki			2	
	Ayrılma Durumu Eki			27	
	Tamlayan Durumu Eki			65	
	Eşitlik Durumu Eki			0	
	Alabildiği İyelik Ekleri Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri			0	
Söz Dizimindeki Yeri Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri	Cümle Ögesi Olması Bakımından “Bunlar” İşaret Zamiri				
	“Bunlar” İşaret Zamirinin Yüklem Görevinde Kullanıldığı Durumlar			4	
	“Bunlar” İşaret Zamirinin Özne Görevinde Kullanıldığı Durumlar			138	
	“Bunlar” İşaret Zamirinin Nesne Görevinde Kullanıldığı Durumlar			199	
	“Bunlar” İşaret Zamirinin Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar			50	
	“Bunlar” İşaret Zamirinin Zarf Tümleci Olduğu Durumlar			1	
	Sözcük Grupları İçinde “Bunlar” İşaret Zamiri				
	İsim Tamlamalarında “Bunlar” İşaret Zamiri			61	
	Sıfat Tamlamalarında “Bunlar” İşaret Zamiri			56	
	Edat Gruplarında “Bunlar” İşaret Zamiri			22	
	Kısaltma Gruplarında “Bunlar” İşaret Zamiri			1	
	“Bunlar” İşaret Zamirinin Birleşik Fiil İçinde Kullanılması			0	
	“Bunlar” İşaret Zamirinin Ünlem Grubu İçinde Kullanıldığı Durumlar			0	
	İkileme Grupları İçinde “Bunlar” İşaret Zamiri			0	
İşlevsel Bakımdan “Bunlar” İşaret Zamiri	Gönderim İşlevi	Gönderimin Türüne Göre	Ön gönderim	0	
			Art gönderim	432	
			Dış gönderim	103	
		Gönderimde Bulunulan Yapının Türüne Göre	Sözcüğe Gönderim	102	
			Sözcük Gruplarına Gönderim	109	
			Cümlecik, Cümle veya Durumlara Gönderim	275	
		Küçümsememe- Önemsememe İşlevi			30
		İncelenen Toplam Zamir Sayısı			

Tablo 5: “Şunlar” İşaret Zamiri

Biçim Bilgisel Özellikleri Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri				
Alabildiği Ekler Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri	Alabildiği Yapım Ekleri Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri			0
	Alabildiği Çekim Ekleri Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri			
	Alabildiği Ad Durumu Ekleri Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri			
	Belirtme Durumu Eki			0
	Yönelme Durumu Eki			6
	Bulunma Durumu Eki			0
	Ayrılma Durumu Eki			1
	Tamlayan Durumu Eki			1
	Eşitlik Durumu Eki			0
	Alabildiği İyelik Ekleri Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri			0
Söz Dizimindeki Yeri Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri	Cümle Ögesi Olması Bakımından “Şunlar” İşaret Zamiri			
	“Şunlar” İşaret Zamirinin Yüklem Görevinde Kullanıldığı Durumlar			1
	“Şunlar” İşaret Zamirinin Özne Görevinde Kullanıldığı Durumlar			1
	“Şunlar” İşaret Zamirinin Nesne Görevinde Kullanıldığı Durumlar			0
	“Şunlar” İşaret Zamirinin Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar			7
	“Şunlar” İşaret Zamirinin Zarf Tümleci Olduğu Durumlar			0
	Sözcük Grupları İçinde “Şunlar” İşaret Zamiri			
	İsim Tamlamalarında “Şunlar” İşaret Zamiri			1
	Sıfat Tamlamalarında “Şunlar” İşaret Zamiri			0
	Edat Gruplarında “Şunlar” İşaret Zamiri			0
	Kısaltma Gruplarında “Şunlar” İşaret Zamiri			0
	“Şunlar” İşaret Zamirinin Birleşik Fiil İçinde Kullanılması			0
	“Şunlar” İşaret Zamirinin Ünlem Grubu İçinde Kullanıldığı Durumlar			0
	İkileme Grupları İçinde “Şunlar” İşaret Zamiri			0
İşlevsel Bakımdan “Şunlar” İşaret Zamiri	Gönderim İşlevi	Gönderimin Türüne Göre	Ön gönderim	3
			Art gönderim	0
			Dış gönderim	8
		Gönderimde Bulunulan Yapının Türüne Göre	Sözcüğe Gönderim	8
			Sözcük Gruplarına Gönderim	2
			Cümlecik, Cümle veya Durumlara Gönderim	1
		Küçümsememe- Önemsememe İşlevi		
	İncelenen Toplam Zamir Sayısı			

Tablo 6: “Onlar” İşaret Zamiri

Biçim Bilgisel Özellikleri Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri				
Alabildiği Ekler Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri	Alabildiği Yapım Ekleri Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri			0
	Alabildiği Çekim Ekleri Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri			
	Alabildiği Ad Durumu Ekleri Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri			
	Belirtme Durumu Eki			31
	Yönelme Durumu Eki			11
	Bulunma Durumu Eki			0
	Ayrılma Durumu Eki			6
	Tamlayan Durumu Eki			14
	Eşitlik Durumu Eki			0
	Alabildiği İyelik Ekleri Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri			0
Söz Dizimindeki Yeri Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri	Cümle Ögesi Olması Bakımından “Onlar” İşaret Zamiri			
	“Onlar” İşaret Zamirinin Yüklem Görevinde Kullanıldığı Durumlar			
	“Onlar” İşaret Zamirinin Özne Görevinde Kullanıldığı Durumlar			1
	“Onlar” İşaret Zamirinin Nesne Görevinde Kullanıldığı Durumlar			5
	“Onlar” İşaret Zamirinin Dolaylı Tümleç Görevinde Kullanıldığı Durumlar			11
	“Onlar” İşaret Zamirinin Zarf Tümleci Olduğu Durumlar			0
	Sözcük Grupları İçinde “Onlar” İşaret Zamiri			
	İsim Tamlamalarında “Onlar” İşaret Zamiri			15
	Sıfat Tamlamalarında “Onlar” İşaret Zamiri			0
	Edat Gruplarında “Onlar” İşaret Zamiri			4
	Kısaltma Gruplarında “Onlar” İşaret Zamiri			1
	“Onlar” İşaret Zamirinin Birleşik Fiil İçinde Kullanılması			0
	“Onlar” İşaret Zamirinin Ünlem Grubu İçinde Kullanıldığı Durumlar			0
	İkileme Grupları İçinde “Onlar” İşaret Zamiri			0
İşlevsel Bakımdan “Onlar” İşaret Zamiri	Gönderim İşlevi	Gönderimin Türüne Göre	Ön gönderim	0
			Art gönderim	72
			Dış gönderim	0
		Gönderimde Bulunulan Yapının Türüne Göre	Sözcüğe Gönderim	24
			Sözcük Gruplarına Gönderim	46
			Cümlecik, Cümle veya Durumlara Gönderim	2
			Küçümsememe- Önemsememe İşlevi	
		İncelenen Toplam Zamir Sayısı		

Bu çalışmada işaret zamirleri biçimsel ve işlevsel özellikleri açısından incelenmiştir. Biçimsel inceleme bölümünde yukarıdaki tablolardan da anlaşılacağı üzere, işaret zamirleri, alabildikleri ekler ve söz dizimindeki yeri; işlevsel inceleme bölümünde ise gönderim işlevi açısından incelenmiştir. Ayrıca işaret zamirlerinin kalıplaşma özellikleri üzerinde durulmuştur.

İşaret zamirleri, alabildikleri ekler bakımından incelendiğinde yapım eki aldıkları örneklerin çok az olduğu görülmektedir. Bu durum, işaret zamirlerinin bir sözcüğü veya bir durumu geçici olarak karşıladıkları ve anlamlı sözcük olmadıkları için türetmeye elverişli sözcükler olmamalarıyla açıklanabilir. Alabildikleri çekim ekleri açısından değerlendirildiğinde ise en çok belirtme durumu ekini aldıkları, bu eki kullanım sıklığına göre tamlayan, yönelme, ayrılma, eşitlik ve bulunma durumu eklerinin takip ettiği görülmektedir. Belirtme durumu ekli yapıların fazla olması, fiillerin durum ekli tamlayıcı gereksinimlerinin dışında, işaret zamirlerinin cümlede nesne olarak yer aldığı durumlarda cümleye sadece belirtili nesne görevinde katılabilmesiyle açıklanabilir. Biçimsel inceleme bölümünde işaret zamirleri, alabildikleri iyelik ekleri bakımından da incelenmiş; fakat herhangi bir örneğe rastlanmamıştır. Bu durum da işaret zamirlerinin isim tamlamalarında tamlanan durumunda olmaya elverişli olmamalarıyla açıklanabilir.

Bu çalışmada biçimsel inceleme bölümünün diğer alt başlığı, işaret zamirlerinin söz dizimindeki yeri açısından incelenmesidir. Bu bölümde işaret zamirleri, cümle öğelerindeki ve sözcük gruplarındaki yeri açısından değerlendirilmiştir. İşaret zamirlerinin cümlede en çok nesne görevinde yer aldıkları, bunu sırasıyla özne, dolaylı tümleç ve yüklem görevinin takip ettiği görülmektedir. İncelenen metinlerde, işaret zamirlerinin sadece 3 örnekte cümlede zarf tümleci görevinde kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu durum, işaret zamirlerinin zaman, tarz, sebep, miktar, yön ve araç bildirmemeleri, bu nedenle de cümlede zarf tümleci görevinde kullanılmaya uygun sözcükler olmamalarıyla açıklanabilir. İncelenen metinlerde, işaret zamirlerinin zarf tümleci görevinde kullanıldığı yapıların ikisinde yapım eki alarak, birinde ise eşitlik durumu ekini alarak zarf durumunda kullanıldığı görülmektedir.

İncelenen metinlerde, işaret zamirlerinin isim ve sıfat tamlamalarında, edat gruplarında, ünlem grubunda, birleşik fiil grubu içinde, ikileme gruplarında, yönelme, bulunma ve ayrılma gruplarında yer aldığı görülmektedir. İşaret zamirleri, isim tamlamalarında 187 defa yer almıştır. Bu tamlamaların tamamı belirtili isim tamlamasıdır ve işaret zamirleri bu tamlamalarda sadece tamlayan durumunda

kullanılmışlardır. İncelenen metinlerde, işaret zamirleri, sıfat tamlamalarında 83 defa yer almıştır. Bu tamlamalarda “bu” ve “şu” zamirlerinin eşitlik durumu ekinin alarak sıfat görevinde kullanıldıkları ya da “bütün” sözcüğüyle nitelendikleri görülmektedir. İncelenen metinlerde, işaret zamirleri 11 farklı edatla kullanılmıştır; ancak bu edatlar içerisinde “kadar, için, sonra” edatlarıyla kullanıldığı yapıların sayıca daha fazla olduğu görülmektedir. İncelenen metinlerde işaret zamirleri, “işte” sözcüğüyle 19 defa birlikte kullanılmıştır. Söz konusu kullanımlar, bu çalışmada ünlem grubu olarak değerlendirilmiştir. Yönelme, bulunma ve ayrılma gruplarında, “bu” işaret zaminin 11, “o” , “bunlar” ve “onlar” işaret zamirlerinin ise birer defa yer aldıkları görülmektedir. İşaret zamirlerinden sadece “bu” işaret zamiri, 11 defa birleşik fiil grubu içinde kullanılmıştır. Bu kullanımda, “bu” işaret zaminin “olmak” yardımcı fiiliyle birleşik fiil grubu oluşturduğu görülmektedir.

İşlevsel inceleme bölümünde ise işaret zamirleri, ilk olarak gönderim işlevleri açısından incelenmiştir. Bu bölümde işaret zamirlerinin “art gönderim” “ön gönderim” ve “dış gönderim” özellikleri üzerinde durulmuştur. “Bu” işaret zaminin art gönderim işlevinde 1381, ön gönderim işlevinde 15, dış gönderim işlevinde ise 103 defa kullanıldığı, “şu” işaret zaminin art gönderim işlevinde kullanılmadığı, ön gönderim işlevinde 42, dış gönderim işlevinde ise 17 defa kullanıldığı; “o” işaret zaminin art gönderim işlevinde 205, ön gönderim işlevinde 3, dış gönderim işlevinde ise 8 defa kullanıldığı; “bunlar” işaret zaminin art gönderim işlevinde 432, dış gönderim işlevinde 109 kullanıldığı, ön gönderim işlevinde ise kullanılmadığı, “şunlar” işaret zaminin art gönderim işlevinde kullanılmadığı, ön gönderim işlevinde 3, dış gönderim işlevinde ise 8 defa kullanıldığı; “onlar” işaret zaminin ise sadece art gönderim işlevinde 72 defa kullanıldığı tespit edilmiştir.

Dış gönderim işlevinin metinlerde, konuşma dili özellikleri gösteren bölümlerde geçtiği görülmektedir. Metinlerde, sadece “onlar” zaminin dış gönderim işlevinde kullanıldığı bir örneğe rastlanmamış, diğer işaret zamirlerinin tamamının dış gönderim işlevinde kullanıldığı görülmüştür. Yalnız incelenen metinlerde geçmemesine rağmen dil bilgisi kaynaklarında verilen örneklerde, “onlar” işaret zaminin dış gönderim işleviyle de kullanıldığı görülmektedir. İşaret zamirlerinin diğer gönderim işlevleri art gönderim ve ön gönderimdir. İşaret zamirlerinin söz konusu işlevleri değerlendirildiğinde, “bu, o, bunlar, onlar” zamirleri için temel gönderim işlevinin art gönderim, “şu, şunlar” zamirleri için ise ön gönderim olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada, işaret zamirlerinin gönderim işlevi, gönderimde bulunan yapının türüne göre de incelenmiştir. Metinlerde, işaret zamirlerinin dış gönderim işleviyle kullanıldıklarında, belirli bir nesneye işaret ettikleri görülmüştür. Bu nedenle işaret zamirlerinin dış gönderim işlevinde kullanıldığı durumların tamamı, gönderimde bulunan yapı açısından sözcüğe gönderim olarak değerlendirilmiştir. Art gönderim ve ön gönderim işlevlerinde ise durum daha farklıdır. İşaret zamirlerinin bu işlevleriyle kullanıldıklarında sözcüğe, sözcük grubuna, cümlecige, cümleye veya metin bağlamında anlaşılabilir bir duruma gönderimde bulunabilecekleri görülmüştür. İncelenen metinlerde işaret zamirlerinin 359 defa sözcüğe, 284 defa sözcük grubuna, 1700 defa da cümlecik, cümle veya durumlara gönderimde bulunduğu tespit edilmiştir. Bu sayısal verilerden hareketle işaret zamirlerinin, özellikle yazınsal metinlerde, daha çok cümlecik, cümle veya durumlara gönderimde bulunduğu görülmektedir.

İşlevsel inceleme bölümünde işaret zamirleri, “küçümseme, önemsememe” işlevleri açısından da incelenmiştir. İşaret zamirlerinden “bu, şu, bunlar, şunlar” sözcüklerinin metinlerde, gönderimde bulunduğu varlığın insanlar olduğu bazı durumlarda, “küçümseme, önemsememe” anlamı da yüklendiği görülmüştür. Bu kullanımla ilgili olarak incelenen metinlerde 60 durum tespit edilmiştir.

En son bölümde işaret zamirlerinin kalıplaşma özellikleri üzerinde durulmuştur. Metinlerde yalnızca “halbuki” ve “oysa” sözcükleri kalıplaşmış yapılar olarak tespit edilmiştir. Ancak edat gruplarında da kalıplaşma eğilimlerinin bulunduğunu (o kadar, bu kadar) da belirtmek gerekir.

KAYNAKÇA

- ADALI, Oya (1978); *Türkiye Türkçesinde Biçimbirimler*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 459, Ankara.
- AĞAÇSAPAN, Asuman (2006); “Bu-Şu Sözcüklerinin Yazınsal ve Yazınsal Olmayan Metinlerde Kullanımı”, *XII. Uluslararası Türk Dilbilim Kurultayı Bildirileri (11-14 Ağustos 2004)*, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir.
- ALTAN, Ahmet (2001), *İsyen Günlerinde Aşk*, İstanbul: Can Yayınları.
- ATABAY, Neşe-Sevgi ÖZEL-İbrahim KUTLUK (2003); *Sözcük Türleri*, Papatya Yayıncılık, İstanbul.
- BANGUOĞLU, Tahsin (2004); *Türkçenin Grameri*, TDK Yayınları: 528, Ankara.
- BICKERTON, Derek (1990); *Language & Species*, Chicago Üniversitesi Yayınları, Chicago.
- DEMİR, Tufan (2004); *Türkçe Dilbilgisi*, Kurmay Yayınları, Ankara.
- EDİSKUN, Haydar (1996); *Türk Dilbilgisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- ERASLAN, Kemal (1997); “Türkiye Türkçesinde Zamir”, *Türk Gramerinin Sorunları* (23 Mayıs 1997), TDK Yayınları: 600, Ankara.
- ERDEM, Mevlüt (2005); “Zamirler Anamlı Kelimeler midir Yoksa Görevli Kelimeler mi?”, *Türk Dili Dergisi*, TDK Yayınları, Sayı: 641, Ankara, ss. 444-449.
- ERGİN, Muharrem (1997); *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul.
- GABAİN, A. Von (2000); *Eski Türkçe’nin Grameri*, Çeviren: Mehmet Akalın, TDK Yayınları: 532, Ankara.
- GENCAN, Tahir Nejat (2001); *Dilbilgisi*, Ayraç Yayınevi, İstanbul.
- HACIEMİNOĞLU, Necmettin (1984); *Türk Dilinde Edatlar*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- KARAHAN, Leyla (2004); *Türkçede Söz Dizimi*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- KOÇ, Nurettin (1996); *Yeni Dilbilgisi*, İnkılâp Yayınevi, İstanbul.
- KORKMAZ, Zeynep (2003); *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, TDK Yayınları: 827, Ankara.
- OZİL, Şeyda-Canan ŞENÖZ (1996); “Türkçede ‘Bu’, ‘Şu’ Sözcükleri”, *X. Dilbilim Kurultayı Bildirileri (22-24 Mayıs 1996)*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir.
- PAMUK, Orhan (1996), *Cevdet Bey ve Oğulları*, İstanbul: İletişim Yayınları.

- TEKİN, Şinasi (1992); “Eski Türkçe”, *Türk Dünyası El Kitabı*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, ss. 69-121.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri (1994); *Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl Gramer-Metin-Sözlük*, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- TURAN, Ümit Deniz (1997); “Metin İşaret Adılları: Bu, Şu ve Metin Yapısı”, *XI. Dilbilim Kurultayı Bildirileri (22-23 Mayıs 1997)*, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- UZUNER, Buket (2003), *Şiirin Kızkardeşi Öykü*, İstanbul: Everest Yayınları.
- VARDAR, Berke (2002); *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Multilingual Yabancı Dill Yayınları, İstanbul.
- Yazım Kılavuzu* (2005); TDK Yayınları: 859, Ankara.
- Türkçe Sözlük* (2005); TDK Yayınları: 549, Ankara.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

ADI SOYADI: Özgür ÖNER

DOĞUM YERİ-YILI: Göksun- 1979

ADRES: Cumhuriyet Mahallesi Atatürk Lisesi Yüreğir/ ADANA

E-POSTA: ozgur4601@mynet.com

ÖĞRENİM DURUMU

İlkokul	Afşin İstiklal İlkokulu	1990
Ortaokul	Afşin Ortaokulu	1993
Lise	Afşin Lisesi	1996
Lisans	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniv. Fen Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü	2001
Yüksek Lisans	Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı	2007

YABANCI DİL: İngilizce

İŞ YAŞAMI

2001-2006 Yakapınar Peyami Safa İlköğretim Okullu Türkçe Öğretmeni

2006- Atatürk Lisesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni